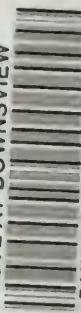

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 04 20 11 007 6

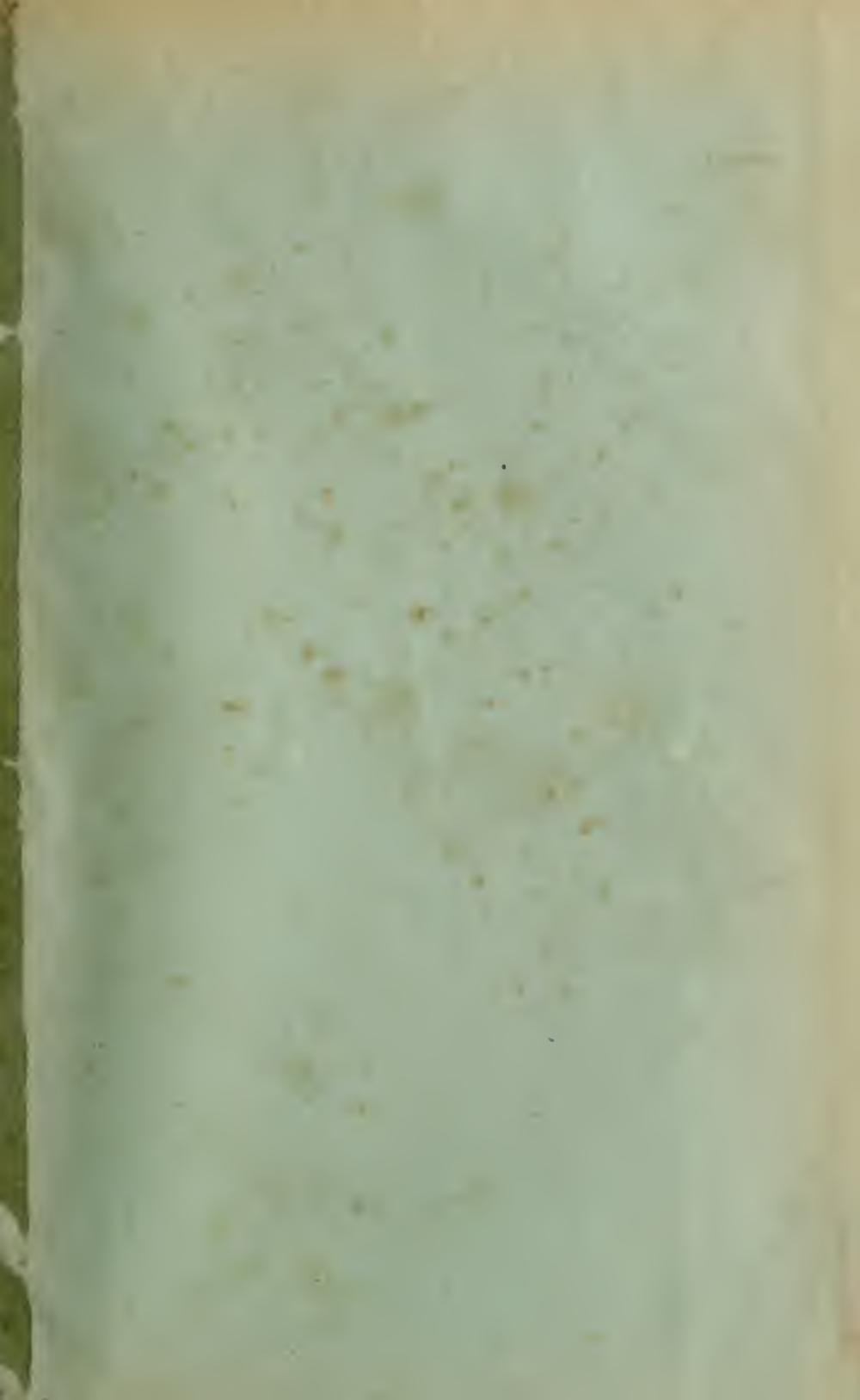
کتابچہ آرا کل
ایبہ عالی جاوید
۲۶

DR Rif'at, Ahmed
414 Luġāt-i tarīhiye va
R5 cuġrāfiye
v.7

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

کتابخانه آری
باب عالی یادگار
نومرو ۴۶

Rifiat, Ahmed

Lugat-i Tarîhîye ve Cografîye

اثر خامه احمد رفعت

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

انتشارات

باب عالی جوارنده ابوالسعود جاده سنده (نمود) بک
۷۲ نومرولی مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۳۰۰

انسان تارخیه و جغرافیه

973597

جلد

۷

بقیه حرف م

DR
414
R5
V.

﴿ مغولستان ﴾ - چینک شمالنده و شمالاً روسیه و غرباً بخارای
صغیر و جنوباً تبت و نفس چین و شرقاً مانچوری ممالکیله محدود ۳۳,۵۳
عرض شمالی و ۸۵,۱۲۲ طول شرقیده و طولاً ایکیبیک الی یوزو عرضاً ایکیبیک
ایکبوز فرسخ اعشاری اتساعنده اوچ ملیون نفوسی حاوی بر قطعه در بعض
محلاری سطح بگردن ۳۳۰۰:۲۷۰۰ زراع قدر مرتفع و کوهستان اولوب
بر قسم اعظمی دخی قوپی چولیدر اقلیمک هواسی کیمی برده معتدل و چولده
بارددر ۰ مغول دنیلان اهلایسی یالکز مغولستان داخلنده قالیوب تبت
و سبر یا اراضیسند دخی منتشر اولمشلردر قطعه مز بورده انجق بر قاج
شهر اولوب قصور اهلایسی اکثریت اوزره خیمه نشین و آوجیلیق و چوبانلقله
تعیش ایدرلر قسم شرقیسنک اهلایسی قالموق دنیلان جنس خلقدن
و قسم غربیسنک اهلایسی متنوع بر چوق قبائلدن عبارتدر (چنکیز خان)
(۱۲۰۶ م و ۶۰۳ ه) تاریخنده اشوقبائلی ز بر قومانداسنده توحید ایدرک
تاتارلردن آسیای وسطایی و خوارزم دیارینی و ایران و تورانی و روسیه ممالکینی
و جنوبی چینی ضبط ایتدی و کندوسی و اخلاقی روی زمینده پک بیوک بر
حکومت تشکیل ایلدی لیکن بو حکومت چوق سورمیوب (۱۲۲۶ م) دنصکره
قیحاق و ایران و چغتای و مغولستان چین نامیله حکومات متعدده یه ایرلدیغنه بناء

فرین انقراض اولدی و مؤخرأ یعنی (۱۳۶۹ م و ۷۷۱ هـ) تاریخده نیورلنک مغولری تکرار دائره اتحدادینه الهرق هندستان مغول حکومت جسدیسنی تشکیل ایتدیکی حالده بو حکومت دخی انجق بریجی عصر قدر بشایوب (اورنک زیب) خان زمانده انقراضه یوز طوتهرق اوغلی (شاه عالم) وقتنده یعنی (۱۸۰۲ م و ۱۲۱۷ هـ) تاریخده بتون بتون منقرض اولدی شاه عالم انگلیز طرفدن اون سکر سنه حبس اولمشدر . (شاه عالم) کله سنه نظر بیوربله .

§

« مغیره » بن شعبه — اصحاب کرامنددر و کنیه سی ابو عبدالله در اوزون بویلی اعور و دهات عربدن بر ذات ایدی (خندق) سنه می مکهدن هجرتله اسلامه کیش و (۶۷۰ م و ۵۰ هـ) تاریخده کوفده والی ایکن طاعوندن وفات ایشدر . یرموک و حدیده غزالنده بولنوب حتی یرموک وقعه سنده برکوزی شهید اولمشیدی محکیدر که مشارالیه اولاد عربدن حسن و جمال صاحبی بر شاب توانا برزن حسنلک ازدواجی طالب اولوب هر بری خاتونه خبر کوندرملری اوزرینه خاتون (ایکیسیده خانه مه کاسونلر کوره میم) جوابی ویرمکه کیدوب خاتونک و رای پرده دن ناظر اولدیغی بر محله اوتوردیلر خاتون دخی بونلرک کلامی استماعه باشلادی مغیره جوانک حسن و ملاحی خاتونک البته عقلنی باشدن الور مطالعه سیله حسن تدبیره آتاز ایدوب جوانه (خدا داد اولان جانکه سوز بوق فقط بوندن بشقه کالک وارمیدر) دیدکده جوان اخلاق حسنه سندن بر ازی بی تعدادیله سکوت ایلدی بعده مغیره (اخذوا عطا و صرفده دقت و علم حسابده درجه قدرنک نصلدر) دیسیله جوان (حسابدن بکارشی خفی دکلدر حتی بن اول خصوصده خردل دانه سندن ده دقیقه ای ادرک ایدرم) دیدی بونک اوزرینه مغیره (بن حساب بیلم انک ایچون نقد طو بره سنی او طه مه شویله جه براغیرم اهل بیتم استدکاری قدر بی آلوب صرف ایدرلر دیمکه خاتون قسم بالله ایدرک بمنله محاسبه کورمیه جک اشبو پیر خردل مقداری مصارفی صایه جق شو جواندن سوکیلدر دیوب مغیره یه واردی .

« مغیره » — کوفلی بر تخاردر (حق تعالی بر جسمدر و اعضایی

حروف هجا عدد نجاه در) کبی معناسز بر طاقم هز یانلر و مسخره لفرله خلق
اضلاله قالدش دیغندن (۷۳۴ م و ۱۱۱۶ ه) تاریخنده اخذوا اعدام اولندی .

§

﴿ مفارقین ﴾ - دیار بکر سنجاغنه تابع مع سلوان بشیری قضاسنک
نام عتیقیدر .

§

﴿ مفتاح البلاغه و مصباح الفصاحه ﴾ ترکی - (۱۶۳۲ م
و ۱۰۴۲ ه) ده وفات ایدن شیخ اسماعیل انقروینک فن معانی و بدیع و بیانی
معرف اثریدر .

﴿ مفتاح جنت ﴾ ترکی - فریدون احمد توقیعینک نصایح ملوکی
شامل اثریدر و (مفتاح جنت) عباره سی تالیفی تاریخی اولان ۹۸۲ عددینه
موافق دو شمشدر .

﴿ مفتاح الحکمة ﴾ - زهدة النفوس دیمسکله معروف اولوب حکیم
فیلسوف فیثاغورثک اثرندن مترجدر .

﴿ مفتاح السعادة و مصباح الزیاده ﴾ - (۱۵۵۴ م و ۹۶۲ ه) ده
وفات ایدن طاش کپرلی زاده احمد بن مصطفانک موضوعات علوم و فنونی
مبین اثریدر بونی مؤخرأ (۱۶۲۲ م و ۱۰۳۲ ه) ده متوفی اوغلی کمال الدین
محمد دخی ترجمه و بر طاقم فنون دها علاوه ایشددر .

§

﴿ مفتاح العلوم ﴾ - (۱۲۲۸ م و ۶۲۶ ه) ده وفات ایدن علامه
سراج الدین ابی یعقوب یوسف بن ابی محمد بن علی سسکا کینک صرف نحو
معانی بیان و سائر ددن باحث اثریدر . پک چوق شروح و حواشیسی
واردر .

﴿ مفتاح الفقه ﴾ - (۱۳۸۸ م و ۷۹۱ ه) ده وفات ایدن علامه
سعد الدین مسعود بن عمر تفتازانینک اثریدر .

﴿فتح النجاة﴾ -- علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه
حضرت نزلدن مروی بردعی شریفدر .
اختری زاده دینکله مشهور محمد بن نورالدین نام ذات شرح ایلدی .

§

﴿مفردون﴾ -- اصطلاحات صوفیده دأره قطب معادخار جنده
بولنان اعظم اولیاء الله اطلاق اولنور . حضرت پیغمبر افندمن بعثدن اول
اشبو زمره جمیله ید داخل ایدی . حضرت علیه السلام دخی بولردندر .

§

﴿مقامات﴾ حریری -- شهرتی جهتیه تعریفدن مستغنی بر کتاب
اولوب الی مقامه اوزرینه محرر ونوادر روایات ومحاسن کنایات وامثال
عریه ولطائف ادبیه ورسائل متبکرة وخطب بجره ومواعظ مبکیه واضاحیک
ملهیة وسائر ایله ضیاءپاش قلوب هر اهل هنردر . مقامات مذکوره
حارث بن همام بصیردن روایت طریقیله ابی زید سروجی نام شیخ بلیغ
لساندن یازلمشدر .

مؤلفی شیخ ابی محمد قاسم بن علی الحریری در که فصاحت و بلاغته بکه تازمیدان
اشتهار وعلم وفضیلتده صاحب علم افتخار ایدی . علامه زنجشیری
کتاب مزبوری مدخنده شو قطعه بی سولمشدر .

(اقسام بالله وآياته و مشعر الحج ومیقاته)

(ان الحریری حری بان نکتب بالتبر مقاماته)

مقامات اوزرینه علما وادباطر فرزندن یایلان شروح بیحد وانتها اولمغله در جندن
صرف نظر اولندی (حریری کلمه سنه دخی نظر پیوریلده) .

§

﴿مقتدر بالله﴾ -- خلفاء عباسیه دندر (۹۰۸ م و ۲۹۶ هـ)
سنه سندن (۹۳۲ م) سنه سنه قدر خلافت ایشدر . حرم سراینده اولان
نسوان وطسوا شیلک بجلوبی اولدیغندن ایکی دفعه اجلاس و خلع اولمش
ونهایت بغداددن دفع ایدلمکه عسکر لری الزده مقتول اولمشدر . مشارالیهان
زیرستلکینه مبنی اداره امور عارض اولان وهن وتکاسل مکة مکرمه نکه

همدانيلر انه كچمسنه و مصرده خلافت فاطميه نك تاسسنه و ايرانك طوائف ملوك طرفدن غصب اولمسنه سببیت و بر مشدر . حسين بن منصور الخلاص حضرتلری بونك زمانده شهيد اولدی و مفسرين و مشايخ كرامدن (ابن عطايى) حضرتلری خلاصك لهنده بر قاج سوز سو يلدیكى ايچون وزير حامدك امريله ديشلری سو كيلوب تپه سنه ميخنه رق اعدام ايدلدى و قرامطه طائفه سى بتون ممالك عراقیه و حجازیه یی و حتی بغداد شهرینی تهديد ايتدی .

§

﴿ مقریزی ﴾ — مشاهیر علماء و مورخین عرب دندر (۱۳۴۰ م و ۷۴۱ هـ) تاريخنده قاهرده تولد ايتش و (۱۴۴۲ م و ۸۴۶ هـ) تاريخنده ينه اوراده فجأة وفات ايلشدر . موسى اليه پك چوق دفعه رياست عليه و ملكيده بولنوب مصرك (۶۳۳ م و ۱۲ هـ) تاريخدنرو طوتديغی اصول پوليقيه و اداره ملكيه و امور دينيه دائر وقایع مهمه سنی و مصريلرك عادات و احوالرينی و ابويسه و نمالكة تاريخلرينی و مسكوكات و منسخه و مقایس اسلامیه یی یازوب اخلافنه يادكار براقشدر و خطی مشهوردر .
جمله سى السنه اجنبيه يه نقل و ترجمه اولندی . بولردن بشقه (مشاهیر مصر) نامنده بر اثری دخی كندی ال یازيسيله اوروپا كتبخانه لرینك برنده موجوددر .

§

﴿ مقناطیس ﴾ — تيمور و نيكل و قوپالت و قروم تعبير اولنان معدنلری جذب ايند شيلر على العموم مقناطیس و خاصه جاذبه لرینی موجب اولان كيفيه ماده مقناطيسيه تعبير اولنور . مقناطیس یا طبعی و یا عملی اولوب طبعی حوض حديد نوعندن بر نوع تيمور معدنلر كه اسوج و نورح ممالكى اراضی قديمه سنده بولنور . عملی دخی بر چليك و یا خالص تيمور قطعه سنه بر مقناطیس طبعی و یا عملی بی دلك و طلايله اعمال ايديلور . مقناطیسك قوه جاذبه می حرارتله تناقص ايدوب حین تبریده ينه عودت ايدر . مقناطیسك قوه جاذبه لری ايکی باشلرنده زیاده اولوب ايکی طرفدن اورته يره كلكبكه تناقص ايدرك منتصف نقطه ده منعدم اولور .

ارضك قطبلىرى مغناطيسك قطبلىرىنى جذب و دفع ايلدىكىدىن ارضى قىياساً
مغناطيسك قطبلىرىنىڭ دىخى بىرىنە قطب شىمالى دىكىرىنە قطب جنوبى دىنور .
اشتە ھەر مغناطىسەدە اشبو ايكى قطب ايله بر متوسط موجود ايسەدە بو قطبلىر
يكدىكىرىنە مغايردر يعنى مشابھ اولان قطبلىر بر بىرىنى دفع و مغاير اولان
قطبلىر بر بىرىنى جذب ايدىرلر .

مقدمىنىڭ مغناطىس حقفندە معلوماتلىرى يوق دىكل ايدى مغناطىس ابلات
اول (فىشاغورس) لى نظر دقتە چارمىش وارسطو بعض ائارندە بوندن
بحث ايتىشدر قرون وسطادە پوصلىنىڭ اورو پايە ادخالى مغناطىسك الى
دىكرلى تطبيقاتىندىر اون بشىجى عصرەدە سىياسىتىن امريقاي شىمالى
سياحتندە ابرە مغناطىسىنىڭ مىلنى كشف ايتدى و (ژىلبر) نام حكيم عصر
مذكور نھايتە طوغرى مغناطىس اوزرىنە يازدىغى برنجى رسالەسندە ابرەنىڭ
بر استقامتە توجىھى ارضك تاثيرى ايدوكنى اثبات ايلدى و (۱۷۴۲ م
و ۱۱۵۵ ھ) تارىخندە ابرەلرە مغناطىس وىرىك يعنى مغناطىس صنعى ياپىق
اصولنى كشف ايدوب قولومبونىڭ وقنە قدر تاثيرى يالگىز تىورە ظن
اولنور ايكىن مومى ايلە بىتون اجسام ارضىيە از چوق تاثيرىنى وقوۋە
مغناطىسىيەنىڭ قوۋە الكترىقىيە كى بر سىالە اثرى ايدوكنى ميدانە چىقارمىش
و (۱۸۱۹ م و ۱۲۳۵ ھ) تارىخندە دىخى مغناطىس الكترىقى كشف اولغىلە
بو ايكى قونىڭ ارەسندەكى مشابھت تامە ظاھر اولىشدر .

(فىشاغورس) مغناطىسى بولدىغى زمان جىر مغناطىسى تىمىيە ايلدى و ابتدا
مغنىسەدە ياخود (ترووا) دە بر چوبان چفت سىوررىكن صبان تىورىنە
ايلشەكلە بولدى دىرلر ايسەدە بو قوللىك ايكىسىدە بىجىر و حدر زىرا مغنىسەدە
و ترووادە مغناطىس مەعدنى يوقدر و جىر مغناطىسى (طلق) دىلان بىسلى
مەدىك نام عتقىدركە (توتيا) اولە جىق كوش ياپىغە چاللىشان كىمياكارلر
بوكا (كوكب الارض) دىرلر . اسىكى مەصرىلىر مغناطىسە (عظم حور)
دىرلر ايدى چونكە (حور) ارباب مەصرىدىن شمس رىيەنىڭ صمى ايدى .
وقتىلە سوريە و اسكندرىيە پىترستلىرىنىڭ تىوردن صمى ياپوب مغناطىس قونىلە
معلق طور دىر دىقلى دىخى بعض عتقىق تارىخلىرىدە كورلىشدر .

مقناطیس حیوانی — معتقدینك ادعا سنده كوره برآدمك
الهرینی وضع ایتك یاخود الاربله (پاس) دیلان حرکتلری یامق و یاخود
درونی نیت طومتق امانه لریله دیگر برآدمك وجودینه اجرا ایلدیکی تأثیره
تعبیر اولنور که بوکا (مانیترو) دخی دیرلر .

افعال مذ کوره ایله حصوله کلان اثار احوال و اشخاصه کوره متنوع
اولوب بعض کسه لرده خفیف و مورث حرارت و بعضاً باغئلق و خفیف
اونخو و بعضاً دخی قوه لامسه نك تعطیلی کبی شیر اولورایش اثار
مزبورہ سیاله مقناطیسیه یه مشابه فقط انسانلز اوزرینه مؤثر بشقه جه
برسیاله ظن اولمقده در .

بعض کسه لر بونی سیاله عصبيه اولق اوزره قبول و منویات بشریه نك
تحریکله وجود بوله رق خارجه دخی سوق ایله شخص دیگرک اعصابه
ادخالدن عبارت اولدیغنی اعتقاد و بونك قوه مقناطیسیه سی نقصان اولان
برشخصه سوق و استحصال موازنت ایله قوه حیاتیه سنی تزید ممکن
اوله یله جکنی زعم ایدرلر .

اثار مذ کوره نك اسباب حصولی هر نه درلو اولورایسه اولسون تأثیر یله
بعض خسته لقرک و ازجمله امراض عصبيه نك دفع و یا تخفیفه مداری اولدیغی
بعض مثاللر ایله تأمین اولمقده در و بو تأثیره خسته نك عامل حقنده حسن
ظن و اعتمادی شرط اتخاذ ایللمکده در .

بواصولی ایجا ادایدن حکیم السانیالی (مسمر) بر مقناطیس عمومی موجود
اولوب بونك ذیر وحده کوریلان تأثیرینه مقناطیس حیوانی دیشلردیو
ادعا ایدر ایدی مرقوم (۱۷۷۸ م و ۱۱۹۲ هـ) تاریخده پارسه کلوب
مسکنی میدانه قودی و یاپدیغی الت مخصوصک اطرافنه دزدیکی خسته لرده
ظهوره کلان اثار غریبه دن ناشی چوق کسه لرك نظردقنی جلب ایلدی
برقاج سنه صکره بونك ایچون مخصوصاً بر قومیسینون تشکیل اولنه رق
اثر مذ کورک وهم و تقلید اثری ایدوکنه اکثریتله قرار ویرمک استدیلسده
(۱۸۲۶ م و ۱۲۴۲ هـ) تاریخده تشکل ایدن جمعیت اطبا (مقناطیس حیوانیه)
اثارینک علم منافع الاعضا و معامله امراض فنلرنجه مأمول اولان فوایدی

جهتیه ببولده تجربه لک تزییدی ایچون تشویقات لازمه اجراسنی مخطر
بر تقرر قلمه آلدیلر و بر چوق کسدر تجربه سیله مشغول اولدیلر لکن
حصولی مختلف و متنوع و مراد اولندیغی وقت مطلوب وجهله وجوده
کتورلمسی منع اولدیغندن ذکر اولسان (مقاطیس حیوانیه) هنوز بر علم
مخصوص صره سنه قونه مدی و نهایت بر طاقم شارطانلر انه دوشوب وضع
اصلی سندن چیقارلدی .

§

﴿ مقوقس ﴾ — هجرت نبویه اثناسنده رومالیر طرفندن مقرر
حاکی اولان جورج نام کسندنک لقبیدر بعضاً اسمنه جریح من مینادخی دیرلر
نامه همايون آتی المضمون جناب پیغمبری بوکا خطاباً یازلمشیدی .
(بسم الله الرحمن الرحيم من محمد عبد الله ورسوله الى مقوقس عظيم القبط
سلام على من اتبع الهدى اما بعد فأني ادعوك بدناية الاسلام اسلم تسلم
يؤتيك الله اجرک مرتين فان توليت فعليك اثم القبط يا اهل الكتاب تعالوا
الى كلمة سواء بيننا وبينكم ان لا نعبد الا الله ولا نشرك به شيئاً ولا يتخذ بعضنا بعضاً
ارباباً من دون الله فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون) .

حاکم موالیه دخی جواب آتی بی کوندر مشدر (بسم الله الرحمن الرحيم
لمحمد عبد الله من المقوقس عظيم القبط اما بعد فقد قرأت كتابك وفهمت
ما ذكرتك وما تدعوا اليه وقد علمت ان نبياً بقى وكنت اظن ان يخرج من الشام
وقد اكرمت رسولك وبعثت لك بجاريتين لهما مكان من القبط العظيم وبكسوة
واهديت لك بغلة لتركبها والسلام) .

§

﴿ مکتفی بالله ﴾ — خلفای عباسیه دندر (۸۷۷ م و ۲۶۴ هـ) ده
تولد و (۹۰۱ م و ۲۸۹ هـ) ده جلوس ایدوب (۲۹۵ هـ) تاریخنده
وفات ایلدی .

زمانده حسن و جمالی ضرب مثل و اقبال و اخلاقی دخی بر او قدر کوزل او اوب
جلوسنده پدرینک یاپدیردیغی زندانلری تخریب و برلرینه جوامع شریفه تأسیس
ایلشدر . فصیح و بلیغ و شاعر ایدی (۲۹۰ هـ) ده طرسوس و الیبی
معرقیله اولوقت روملر عننده قسطنطنیه شهرینه معادل بولنان (انطالیه) بی

فتح و بش يك مسلمان اسير بيني تخليص و دشمن التمش پاره سفينه و بنى نهايه
اموال اغتنام ايلوب حتى بوفتخده غرات اسلامدن هر بر ينك الله يك
دينار كبر ديني منقولدر . (۲۹۴ هـ) تار يخنده دخی دمشق واليسى احمد بن
كيفلغ طرسوس طرفندن بلاد رومه كيروب نهايت سز مال والى يك اسير الدى
وروم بطر يقرندن برى اسلامه كاوب قلعه سنده مجبوس بولنان ايكي يوز قدر
اسلام اسرا سنى بالاستحباب بغدادده نزد خليفه يه شتاب ايلدى .

§

﴿ مكران ﴾ — بلوچستانك عمان كور فزى اوزرنده كي ساحلى
قسمى اولوب شرقدن غربه يديوز يتش و شمالدن جنوبه اوچيوز سكسان
بش كيلومتر و اتساعنده در و كاملاً طاغلق و مركز ازاره مى (كنج) شهريدر
و حر ماسى شهر تليدر .

§

﴿ مكه ﴾ مكرمه — بكة وفاران دخی دبر لر بحر احرك جنوب
شرقي سنده واقع جده اسكله سندن دوه ياغى اونايكي ومدينه منوره دن
سكسان ساعت مسافه ده التمش يك نفوسى جامع بر شهر شهير سعاد تقرير
اولوب س وفاق و خانه لرى منتظم و معمور و سرتسرتجلاير ار انوار خدا
و جلوكاه انبيا و اوليا اولفله مشهور در اوج قات قلعه ايله محفوظ اولوب
و سطنده طولاً درت يوز و عرضاً اوج بوز درت ذراع و سعتده اولان
حرم شريف كاشدر كه او دخی بشقه جه قبله لره مستور اولديغى حالده
بيت الله الحرام انك اورته سنده واقع اولمشر . مكه مكرمه ده بيت مشار اليه دن
بشقه مقام جبريل و ابراهيم و حجر اسماعيل عليهم السلام كبي مقامات جليله ايله
مولد جناب نبوى و خديجة الكبرى و فاطمة الزهرا رضى الله عنهما و جبل
عرفات و قيس (كه « يا ايها النبي حسبك الله » آيت كريمه سى اوراده شرفنازل
اولدى و على روايه حضرت آدم بوطاغده دفن ايلدى) و جبل ثور يا خود
حراده (كه بونما ب افندمز قبل البعثة اوراده ازوا يوريلر « الم تشرح لك »
سوره جليله سنك محل نزول و شق صدر معجزه سنك موقع حصول دخی
بور اسيدر) اولان مقاملر دخی واجب الزياره مواقع متبركه دندر . اشبو
وصف و تعداد اولنان محال مباركه نك اكثر يسنه مؤخرأ قبله و جوار لر رنده

مسجد بنی اولی شدر . مکه مکرمه نیک الی ساعت ایرو . نده اولان جبل عرفات حجاج و ققهیه طور دقیری محل اولوب اورادن ایکی ساعت بروده مزدلفه و مزدلفه ایله مکه مکرمه بیننده (منا) قصه سی موجود در که بوراده حجاج اوج کون اقامتله دو نما ایدر و قربان کسر لر . مناده واقع مسجد آدم دخی مشر الحرام دندر . مار الذ کر عرفانه . هارون الرشیدک زوجه محترمه سی زبیده طرفندن کتوردلش اولق اوزره برما جاری وارد که متوکل خلیفه بونی مکه به اجرا ایش و مؤخر عرفانه قدر سلطان سلیمان و عرفاندن مکه به قدر کرمه سی مهرماه سلطان طرفندن تجدید احیا ایدلشدر .

مکه دین مبین اسلامک کیماره انتشار ایدر فخر کائنات افندمنز الاول بوراده تبلیغ احکام رسالتله مأمور بیوریلوب اظهار اسلامه باشلا دقیرنده اون سنده قدر علی التوالی وقوعات طاقتر سای اعدایه سینده کذار تحمل اوله رقی نهایت و قوعبولان دعوتلر اوزرینه (۶۲۲ م) تاریخنده اسلامه کلنر ایله مدینه منوره به هجرت بیورمشلر و مکه لیلر بورانه دخی راحت و یرمیوب اره صره مقاله دخی ایلدیلر سده کون بکون اکتساب فروتاب ایتکده اولان جمعیت مقدسه اسلامیه قارشو اولکی کی برضمر ایتاعنده قدر تیاب اوله مدقیرندن ناچار مصالحه ایتشلر ایدی . التنبی سنه هجریه ده افندمنز زیارت حج شریف ایچون بیک دوت یوز اصحابله جوار مکه به قدر شریف آور اولدقیرنده لاجل التأمین حضرت عثمان رضی الله عنیه ایرو کوندر و ب فقط مکه لیلر مشار الیه حبس ایتدکلرندن افندمنز تحت شجره ده اصحاب کرامیله بالمشاوره درون شهره حرباً کیرلمسینه قرار و یرملری اوزرینه مکه اهالی سی انجم حاله عطف نظرله هزار اعتذارده بولنه رقی تجدید مصالحه به رغبت کوسر دیلر انجق ایکی سنه صکره یعنی (۶۲۹ م و ۸ هـ) تاریخنده تکرار نقض عهده اجتناسار ایلرله افندمنز اون بیک کشیله عزیمت بیوروب و یردکلری تأمینات شفقتپورانه اوزرینه جرئی برنجاریه ایله مکه به داخل اولدیلر . اوننجی سال هجریه دخی ادای حج ایچون طقسان بیک کشیله مکه بی شریف وینه عودت بیوردیلر .

حرمین شریفین خدمت مفتخره سی دولت عثمانیہ (۱۵۱۷ م و ۹۳۳ هـ)
تاریخندہ سلطان سلیم حضرتلری زمانندہ انتقال ایتشدیر . (بیت الله)
کلمہ سنہ دخی مراجعت بیوریلہ .

§

مکی محمد افندی — مکہ مکرمہ قاضی خلیل افندی
صلبندن مکہ مکرمہ دنیایہ کلدرد در عادتہ طریق تدریسہ داخل
وعلی التدریج قطع مراتبہ (۱۷۸۷ م و ۱۲۰۲ هـ) تاریخندہ مقام مشیخت
اسلامیہ واصل اولدی . ایکی دفعہ ایکی سنہ قریب مشیختی واول
بیضاویہ بر حاشیہ سی و قصیدہ بردہ اوزرینہ ترکیبہ بر شرحی واصل فہمہ
دائر برسالہ سی و توضیحنہ مقدمات اربعہ اوزرہ مرتب برسالہ نفیسہ سی
ودھا بشفہ آثاری وارد و وفاتی (۱۷۹۷ م و ۱۲۱۲ هـ) تاریخندہ در .
اوغلی مکی زاده مصطفی عاصم افندی دخی (۱۸۱۷ م و ۱۲۳۳ هـ)
تاریخندن وفاتی تاریخی اولان (۱۸۴۶ م و ۱۲۶۳ هـ) تاریخندہ دکن اوچ
دفعہ اون سکز سنہ مشیخت ایتشدیر . اجرای احکام شرعیہ غایت متین
ایدی .

§

مکسیقا — امریقای شمالیدہ یکرمی سکز حکومت صغیردن
عبارت بر جهوریت اولوب مرکز اداره سی مکسیکو شہریدر . اشیو
جهوریت (۱۸۱۵ م و ۱۲۳۱ هـ) تاریخندہ قدر اسپانیا دولتی طرفندن مبعوث
بروکیل معرفتہ اداره اولنور ایکن ثبات وغیرتلی سایہ سندہ نائل استقلال
اولدیلر و (۱۸۶۴ م و ۱۲۸۱ هـ) تاریخندہ جهوریتی ایمپراطور لغہ تحویل
ایتدیلر ایسده اوچ سنہ صکرہ وقوعبولان باختلال عقبنده ینہ جهوریت
قابنہ افراغ اولندی . اسپانیا اداره سندہ بولندیغی اثنالردہ دھا وسعتلی ایدی .
بعض ممالکی مؤخرأ ہیئت متفقہ یکمشدیر . الیوم عموم مکسیقا قطعہ سندہ
موجود اھالی طقوز ملیون ایکی یوز یتیش طقوز یکدن عبارت اولوب
رئیسلمی دوت سنہدہ بر انتخاب ایدیلور . وسعت واقداری ایچون
(حکومت) کلمہ سنہ نظر بیوریلہ .

§

مکنبورغ — شمالی المانیاده ایکی بیوک دوقه لدر برسی
مکنبورغ شوه رین دیکری مکنبورغ استرلیچ اولوب هر ایکسی
برقطعه تشکیل ایتکده در . اشبو قطعه شمالاً بحر بالطق جنوباً لونبورغ
دوقه لغی شرقاً پورانی و براندبورغ غرباً لوین بورغ دوقه لغی ولویک
واوتین امارتلی ایله محدود و جمعاً اون درت یک بتمش کیلومتر و اتساعنده
اولقله برابر بش بوزقرق یک نفوسی حاویدر . اولکنک مقری (شوه رین)
ایکینچینک مرکزی (نواسترلیچ) در .

مکنبورغ اراضیسی هر نقدر بعض محالدره قومصال ایسده الوره جک
قدر مثبت اولوب برچوق کولاری شمندوفرلری مشهور اتلری قیونلری
اوکوزلری واردر و صناعتی ریجی درجه حوائجندن معدود اولان ماده
منحصردر واهالیسنگ مذهبی (لوترین) در .

مکنبورغ خاندانی اوروپاچه حکومت سورن خاندانک الک قدیمی اولوب
شارلمان زماننده فرانسه نك نفوذینی طانورلر ایدی بناء علیه ذکر اولنان
دوقه لقلر شیشمان هازی زماننده برلشدریلوب (۱۵۹۲ م) ده برتقسیم
جدید ایله ایکی شعبه یه آیرلدی که بری مکنبورغ شوه رین دیکری مکنبورغ
غوستروودر اندن صکره یعنی (۱۶۹۵ م و ۱۱۰۷ ه) تاربخنده
مکنبورغ غوستروو منقرض و مکنبورغ شوه رین (۱) شوه رین (۲)
مکنبورغ استرلیچ (۳) شوه رین غرابو ناملریله اوچ اداره یه منقسم اولدی
واقسام مذکورهدن شوه رین غرابو دخی (۱۶۹۲ م) ده منقرض اولوب
قالان ایکی شعبه برچوق منازعه دن صکره شمیدیکی شکل تقسیماته قالدی .

§

ملازیا — قطعه اوقیانوسیه نك منقسم اولدیغی درت قسم
کبیردن بریدر . حاوی اولدیغی اطهلردن الک باشلیجه سی ۴۵۰۰ کیلومتر و
طولنده و ۲۰۰۰ کیلومتر و عرضنده اولوب الیوم انکلتزه دولتنک ید
ضبطنده بولنان (آسترالیا) نام دیکر (فلنک جدید) اطه سیدرکه جسامتجه
آروپانک همان درتده اوچی درجه سنه معادلدر . اشبو اطه شمال طرفده
(آرافورا) و (فورالین) دکزلریله (قارپنتاری) کورفزینی وینه شمال

طرفه (بورق) و جنوبه (ویلسون) بر ونیزی شال بولور . ساحل شرقی اوزرنده (بلو) صره طاغری و وسط جنوبیسنده (ایر) و (کردر) کولری واقع اولدیغی کپی (مواری) نام یوجک نهر شرق جنوبیسندن دکره آتقده در . داخل احوالی مجهول ایسده ساحلری و ساحلدن پک چوق اینجرو برلری انکاتره حکومت و مهاجرلری طرفندن اعمار اولمشدر و کلیت اوزره بولسان التون معدنلندن خیلی تمعل حاصل اولقده در . مشهور شهرلری (بریسبانی) و (سیدنی) و (ملبورن) و (آدلاید) و (پورت) نام بلده لردر که هربری بر ولایت کرسی اداره سیدر . دیگر اطهرلی ایسه (فلک جدید) اطه سنک شمال جهته در چوق یوکسک تپه لری وینار طانی حاوی اولان (کینه جدید) و جنوب طرفه (ارض دیه من) دنیلان (تاسمانی) نام جسیجه اطه لره شرق جهته بولنان (بریسبانای جدید) و (سیلیمان) و (سان تاقروز) و (وبی) نام دیکرله (فیچی) و (ابرید جدید) و (قالدونای جدید) اطه لیدر .

جزایر مذکورهنک اره لری بر چوق مرجان قیالری حاوی اولمغه کیلر اینچون مرور و عبور خطاطره لیدر . کینه جدید (اطه سنک بر قسمی فلنکلورلک و (تاسمانی) اطه سیله (فیچی) اطه لری انکلیرلک و (قالدونای جدید) اطه لری دخی فرانسرلک تحت تصرفلنده درلر .

§

میتادی — آتله لیرلک مشهور بر قوماندانی و ملی و سقلدا اطه لری نک فاختیدر . مدیا حکمداری دارای اول طونه اوزرنیه قوردیغی کپریسک محافظه سنی اشجو ملتیدایه تودیع ایلدیکی حالده مرقوم کپری بی تخریب و مدیا لورلک خط رجعتی قطع ایدرک همجنسی اولان روملری مدیا تابعیتندن قورتارمغی قوردیسه ده رفقاسی موافقت اتمدیکندن آتیه النجایه مجبور اولدی و (۵۱۰۴ خ) تاریخنده یعنی میلادک درتیوز طقسان سنه مقدمده ماراثون نام موقعه عجلره غلبه چالهرق وطنی قورتاردی و مؤخرأ دخی جزائر بحر سفیدی قورتارمغه کتدی ایسه ده پاروسده وقوع بولان مغلوبیتی اهانتنه حل ایلدیکندن و ایکیزو التمش بیک فرانق جزای نقدی و یرمسنه

حکم اولدی و مبلغ مزبوری ویره مایکندن حبسه الفا اولتوب ذاتاً بخرج بولدیغی جهنله محبسه متأثراً وفات ایلدی .

§

﴿ ملئین ﴾ — و قبیله مراکش و فاس طرفینده تشکل ایش بر حکومت . اشبو حکومت (۱۰۵۶ م و ۴۴۸ هـ) تاریخندن صکره اندلس مالکندن بعضیسنی دخی براز وقت اله یکیرمشیدی . حکامی احرام ایله بورندکار یچون حکومتلرینه بونام ویرلشدر . مع مافیه ملئین یرنده بعضاً (مرابطین) نامی دخی مذکوردر . بو حکومتی تاریخ مذکوردن اولجه ابوبکر نامنده بری اورالده بدویت حالده بولنان قباائل اعتقادلرینی تصحیح ایله برابر تشکیل ایلدی و طقسان درت سنه قدر دوام ایله اخلافی براردهلق جزایر قطعہ سنی دخی ضبط ایلدی .

§

﴿ ملک الارض ﴾ — قدیم فیکه و قارتاح اهابلسنک پرستش ایندیکی صنم محمک اسمدر . بعل دخی دیرلر ایدی لاتینلر (ارکل) یاخود (هرکل) ایله ترجمه ایدرلر . صنم مذکورک الک یوکی اولوقت صور شهرنده اولوب شهر مذکور ایله برلکده یالیشیدی . قارتاجلیلر همجنسلی اولان بر طساقم بیچارکانی اشبو صنم قربان ایدرلر و فوق العاده بر بلیه ظهورنده استغاثه مقصده یله چوجقلرینی و بعض اسرایی صنم مزبورک قوللری اوزرنده صاپه صاغ یاقارلر ایدی .

§

﴿ ملک شاه ﴾ — ملوک سلجوقیه دندر پدری الپ ارسلان نام قهرمان (۱۰۷۲ م و ۴۶۵ هـ) تاریخنده ترکستان سفینه کیدرکن ضابطان عسکریدن یوسف خوارزمی یدیه قتل اولدوقده یرینه جلوس و (۱۰۹۲ م و ۴۸۵ هـ) تاریخنده وفات ایلدی کنبه سی جلال الدوله درو غایت مقدم و مکرم بر پادشاه اولوب حوزه ملکئی کاشغردن قدس شریفه واسکداردن بحر حزره قدر توسیع ایش و داعیه سلطنتله اوزرینه خروج ایدن ۴۱سنی حرباً اخذ و اعدام ایتدکدنصکره باطنیه قزلباشلری اوزرینه

یور ییوب جمعیتلرینی زیر وزیر ایدرک رئیسلی غطایی دخی شاهز قلعده سنده
عدم آباده کوندرمشدر .

خیرات و حسناتی و خصوصیه علما حقنده کمال ربایت و التفاتی قضایای
مسئلهدن اولوب حتی نامه اوله رق برچوق کتب نفیسه و معتبره تألیف
ایدلمشدر .

خلیفه (مقتدی) یه قزینی و یروب بومناس-بتله بغدادی اوج دفعه زیارته
کلدی اولوقت خلیفه نیک مالکنده یالکز برآدی قالمشیدی .

ملکشاهک طوغری بی اکریدن تمیز ایدرک متانت قلبله عزیمت وارباب
هنزه حرمت کبی خصائل مدوحه سی انکار اولنه مزسه ده بوموقیتلرینه
وزیری مشهور (نظام الملک) ک دخی فوق الغایه معاونتی جای اشتباه دکلدرد
مشارالیه تخت سلطنته یکدیکی زمان پدرینک معتمد وزیری اولان مومی الیه
نظامی چاغیردوب (سن بنم پدریمک وزیر امینی سن ملکمزک اداره سی سنک
تدبیرینه وابسته اولدیغندن آشته کافه اموری سنک ید اقتدرینه تفویض
وسنی اتابک دولت اتخاذا ایتدم) دیهرک تلطف و رسم تودبعی اجرا
ایدلمشیدی .

ملکشاه عیسی حرباً اخذ و جلب و سبب عصیاننی سؤال ایلدکه عیسی
بن بونی کندولکمدن یامامدم سنک برطاقم وزرا و رجالک مکتوبلر کوندروب
بنی تشویق ایتدیلر آشته مکتوبلری دیهرک برطوبره طلوسی کاغد
چیقاردی و ملکشاه دخی اوقو بقالم دیهرک طوبره بی نظام الملکه
ویردیکی کبی نظام الملک همان آتسه آتوب پادشاهه کوره هرکسک عیبی
اظهار عیب و موجب قتنه در دیدی و مرقومک درحال قتلنی اخطار
ایلدی .

ملکشاه بردفعه محاربه ده روملره اسیر دوشوب وزیر مشارالیهک حسن
تدبیرله قورتلمشدر .

شاه مشارالیه منسوب اولان تاریخ جلالی زمانی فضلا سندن عمر بن خیام
و حکیم لوکری و غیریلردن سکر ذاتک همتیه وضع اولنمشدرکه اوکون

سندک اولی و او کونک نصف النهاری شمسک برج میزانه حلولی زمانی
ایدی . (نظام الملک) کله سنه دخی نظر بیور یله .

§

﴿ ملکوت ﴾ — روح محض اولسوب وجودی مدت و ماده یه
موقوف اولمیان عالم علوی یه اطلاق اولنور . کافه محاققات علی سبیل
الاجال یاروح محضدر ویا جسمانی محضدر ویا خود عالم ارواح ایله عالم
اجسام بیننده واسطه در . اشته روح محضه (عالم ملکوت) و (عالم امر)
دیدکاری کی جسمانی محضه دخی (عالم ملک) وایکیسی بیننده واسطه
اولانه (عالم اجساد) و (عالم مثال) و (عالم اشباح) دیرلر ولسان
شرع شریفده دخی (عالم برزخ) تعمیر ایدرلر .

ملکوتیلر (کروبین) و (روحانین) و سائر نامر یله برقای صنفه تقسیم
اولنورلر و بونلردن بعضیلری صف ملکوتده مؤکل اولدقلری مصالح جلیله یی
و بعضیلری عالم اسفله مأمور بولندقلری بسائط عنصریه یه تائد مواد
مهمه یی ایفا ایدرلر .

عالم ملک دیدکاری جسمانی محض دخی سماوی وارضی نامر یله ایکی یه
منقسمدر . و عالم ملکوت ایله عالم ملکی تفریق ایتوب ایکیسی بردیانلرده
واردر .

§

﴿ ملوک ﴾ — بحر محیط کبیرده مالزیا قطعه سنه منسوب برطاقم
جزائرک نام عومیسیدر و آمیوان و باندا و ملوک نامر یله اوچه منقسمدر
ملوک قسمنده اولانلرک ال بیوکی (ژیلولو) و (تارتان) اظهاری اولسوب
اشبو تارتان اظه سنک حاکمی دیگر بش اظه یه دخی حکم ایدر فننکلورک
مرکز تجارتیدر ترابری غایت نابندر بورادن پک چوق اغاج و قهوه و شکر
و چوید و التون توزی و کولک بویا اخراج اولنور . (۱۸۵۳ م و ۱۲۷۰ هـ)
تاریخنده آمیوان و تارتان و باندا اظه لرنک پورتو فرانق اولمسی دخی اعلان
اولنمشیدی .

§

﴿ ملیسا ﴾ — اوغل اوتی — بونک پیراغنی تازه ایکن تقطیر
ایدوب صوبنی شکر شربتله ایچرلر مصلح ممدہ و ملثم جریخہ خصوصاً
افات عصیدیه پک نافعدر قوریسی دخی قینادیلوب ایچیلورسده
تازہ منده خاصہ دہا زیادہ اولور .

اوروپادہ اوغل اوتی صوبنی دیدکاری شویله اعمال اولور مثلاً سکر
درہم جوزبوا و کشش روحلری و برر درہم تازہ آینسون و کویکو اوتی
وزوفاوتیش اوتی و سنبل ختایی و قرنفل روحلری و درت درہم لیون قابوغی
روحی اشته اوروپادہ (ملیسا) روحی دیدکاری اوغل اوتی صوبنی باخود
(آب بادرنگ) ہوارواحک تناسب مذکور اوزرہ ترکیبندن عبارتدر .

§

﴿ مناد ﴾ دینوری — طبقہ ثالثہ رجالندن و مشایخ عراقک
اولولندن عالم و عارف جوانمرد بر ذات اولسوب (۹۱۱ م و ۲۹۹ ھ)
تاریخندہ وفات ایشدر .

پک چوق کرمانی و تنور اذہان مریدان خصوصندہ نیجہ کلمات حقیقت
آیاتی واردر (ادب فی المرید التزام حرمت المشایخ و خدمت الاخوان
و الخروج عن الاسباب و حفظ آداب الشرع علی نفسہ) بیور مشدرکہ مریدک
ادبی مشایخک حرمتلرینی التزام و قرنداشلرینہ خدمت و اسباب دیویہ بی ترک
و نفسی اوزرینہ آداب شرعی محافظہ دن عبارت دیمکدر .

§

﴿ مملکتین ﴾ — نام عتیقی (داجیسا) جدیدی (رومانی) در
بورامی دولت علیہ اداره منده ایکن افلاق و بغداد ناملریلہ ایکی^۱ و بودہلق
اولدیغندن ایکیمی بردن مملکتین نامیلہ یاد اولنور و (افلاق) شمالاً
ترانسیلوانیا و بغداد جنوباً طونہ غرباً بحارستان ایلہ و (بغداد) شمالاً
و شرقاً روسیہ غرباً ترانسیلوانیا جنوباً افلاق ایلہ تحدید ایدیلور ایدی
صکرہ دن الحاق اولنسان ممالک ایلہ برابر اہالیسی بش ملیوندن زیادہ تخمین
اولنمقدہ در .

مملکتینک ہوامی اہالیسی کبی غایت متلوندر و واسع اورمانلری و کوزل

مرتاری و کهر چله نفت طوز و سائر معدنری وارد در (۱۱۰ م) تاریخند
روما امپراطوری (تراژان) زیر حایه سنده اولان اشبو مملکتین اهلایسنی
اوج دفعه وقوعبولان عصیانری اوزرینه اوروب تکرر عصیانرینی منع
ایچون طونه اوزرینه کارکیر برکوپری یاپدیردی و مؤخرأ غوت وهون و اوار
و طقوزنجی و اوان اوچنجی عصرلرده مغول طاقده سی بر مدت اشغال
و مخالفریله حرب و جدال و تصرف ایدوب (۱۴۳۲ م و ۸۳۶ هـ) تاریخند
لهستان و متعاقباً دولت علیه حایه سنده یکدی و (۱۴۶۱ م و ۸۶۶ هـ)
تاریخنده افلاق و بوده سی فاتح حضرتلرندن دفع اعدا ایچون بر مقدار عسکر
استیوب کوندردلکده جلّه سی اعدام ایتکله خیانتی اکلاشیلدیغنه بناءً مشار
الیه حضرتلری بالذات کیدوب تماماً آجیسنی چیقاردقدنصکره ولایت
مذکوریه بی برنوع اداره مختاره ایله ممالک دولت علیه به الحاق ایلدی
و بو تاریخدن اعتباراً بر مدت لهلولر ایله دولت علیه بیننده منازع فیه قالوب
صکره سلطان سلیم و سلیمان حضراتی زمانلرنده دولت علیه حق ایتدی
و (۱۷۱۶ م و ۱۱۲۹ هـ) تاریخنده و بوده لغت استانبول فنارلیرینه توجیهی
برقاعده تختنه کیردی و ایکی سنه صکره قسماً اوستریا حایه سنده یکجوب یکرمی
برسنه صکره بلغراد معاهده سی موجبجینه یه اعاده اولندی و روسیه (۱۷۹۲ م
و ۱۲۰۷ هـ) تاریخنده منعقد یاش معاهده سی موجبجینه مملکتین اوزرینه
برنوع حق نظارت قزاندی و بعض تشویقات اوزرینه اهلایده مملکتین
بکلکنک برلشمی افکاری قوت آلمغه باشلادیغندن دولت علیه بو افکارده
اولنلرک محلی مجلسنه اعضا انتخابنی منع ایتکله روسیه و پروسیا و فرانسه
و ساردنیا دولتری متفقاً دولت علیه بی پروتستو ایتدیلر و دولت علیه دخی
ایکی مملکته برک قبول ایده میه جکی جوابنی و رسمی اوزرینه ایش دول
مشار البهک قطع مخاره سنده قدر یاقلاشدیغنی حالده یه دولت علیه نک
دخواهی اوزره حصو لپذیر اولدیسده بش التی سنه صکره اهالی یه
تحریکاته مبنی بکاری اولان (قوزه) بی قوز قابوغنه قویه رق فراره مجبور
و متعاقباً یعنی (۱۸۶۶ م و ۱۲۸۳ هـ) تاریخنده پروسیا زادکانندن اولوب
اوروپا دولترینک تنسیبله و دولت علیه به قارشو صورت غیر رسمیه ایله

کلان (شارل هو هنرولن) ی نه دولت علیه حایه سنده اولمق اوزره بکله قبول ایتدیلر و دولت علیه دخی ناچار قبول ایدوب بوصورتله ایکی مملکت برلشه رک رومایانامنی آلدی و (۱۸۷۸ م و ۱۲۹۵ هـ) تاریخنده رومانیا دولت علیه یه قارشو روسیه ایله برلشه رک دولت علیه ایله محاربه ایدوب خیلیدن خبیلی یوز آغرتدیغندن برلینده عقد اولنان قونفره مکافات مخصوصه اولمق اوزره رومانیایه دخی ساسترهدن اشاغی طونه نك صاغ جهتنی و وارنه و شمنی و صوفیه و لایانی احسان ایتدی .

§

﴿مناسیر یا خود بیتولا﴾ — سلانیکک یوز سکسان فرسخ اعشاری جنوب غریب سنده و پلستر دیلان جبل شامخک پیرامننده بر معمور شهردر اربودلقدن معدود اولدیغی کی ولایت مقری و اوچنجبی اردوی همایون مشیریت مرکزیدر نقوسی اوتوز بیک تخمین اولنور (۱۸۰۶ م و ۱۲۲۱ هـ) تاریخنده تبه دانی علی پاشا خونه عونه سی طرفندن یغما و غارت ایدلمشیدی . مناسیر (۱۳۸۲ م و ۷۸۴ هـ) تاریخنده شجاعان امرای عثمانیه دن تیمور طاش بک یدیه فتح اولمشدر .

§

﴿مناظره﴾ — ابحات جزیه نك موجه و غیره موجه اولمق جهتیله احوالندن بحث ایدر بر علمدر موضوعی ابحات کلیه در بوندن مراد احوال ابحاتی معرفت و فائده مناظرات و مباحثاتده خطادن عصمتدر . بو علمه علم آداب البحث و علم صناعة التوجیه دخی دیرلر علم مناظره ده مؤلف کتب مختصره دن برنجیمی رساله قاضی عضد الدین در که متنی طوپی طوپی اون سطرندن عبارت اولدیغی حالده ینه مقصوده تمامیه کفایت ایلر مؤلف مومی الیه محمد البردعی نامیه معروف ایدی وفاتی (۱۵۱۴ م و ۹۲۰ هـ) تاریخنده در کتب مزبوره دن بری دخی (قسطاس المیزان) صاحبی شمس الدین سمرقندی نام ذاتک رساله سیدر که بوفنده بولنان کتابلرک اک مشهوری اولوب شروح عذیده و حواشی مفیده سی واردر .

§

﴿مناقب ابن عربی﴾ — (۱۵۱۱ م و ۹۱۷ هـ) ده وفات ایدن

سید علی بن میمون مغربینک شیخ اکبر محی الدین عربی حضرت تلمیذ دأر
اثریدر .

﴿ مناقب علماء ﴾ ترکی — (۱۵۸۱ م و ۹۸۹ هـ) ده وفات ایدن
محمد بن یوسف سنان الدینک اثریدر .

﴿ مناقب هـنوزان ﴾ ترکی — عالی مخلصیه شهرت بواوب
(۱۵۹۹ م و ۱۰۰۸ هـ) تاریخنده وفات ایدن مصطفانک اوچبوزنفر خطاط
ونقاش و مجلدینک اسامی و مناقبی مبین اثریدر .

§

﴿ مناوی ﴾ — علمای متأخریندندر اسمی شیخ محمد مخلصی عبد
الرؤف المناوی الحدادی وفاتی (۱۶۲۵ م و ۱۰۳۵ هـ) تاریخنده اولوب
احادیث مسنده قدسیه بی جامع اولان (الانحافات السنیة) نام کتاب
مستطابی حروف هجا و ایکی باب اوزرینه تألیف ایشددر .

مومی الیه مصرده منیة الخصیب دیو شهرت بولان شهره نسبت اولنور .
شط العرب جوارنده دخی بونامده برقلعه وارددر .

§

﴿ منتشا ﴾ — دولت سلجوقیه اووج بکارندن اولدیغی حالده
دولت مشار الیهانک انقراضندن صکره موغله و توابعنده مستقلا حکومت
سورن برذاتک اسمیدر مومی الیهانک نامنه منسوب منتشا سنجاغی (۱۳۸۹ م
و ۷۹۲ هـ) تاریخنده ایدن و صاروخان ایله برابر دولت علییه پکمش
والیوم مرکزی موغله قصبه سی بولمشددر .

موغله و حوالیه سنده بی نهایت ذخیره یشدیرلدیکی و ساحله الی ساعتک
بر موقعه اولوب اره برده یالکز ایکی ساعتک بر عارضه بولندیغی حالده
آچلیوب هر کسک ذخیره سنی قرق سکز ساعت بعید اولان ازمیره قدر ایندیرمکه
و بودخی مصرقلی اوله جغی جهته یوق بهاسنه یرنده صاتمغه مجبور اولسی
شایان تأسدر (قاری) کله سنه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ منجی قوف ﴾ — روسیه چاری بیوک پترونک منسترو لرننددر
(۱۶۷۰ م و ۱۰۱۸ هـ) تاریخنده مسقوه جوارنده برخلده تولد ایدوب

سرایده تربیه اولمش و مشهور اولان درایتنه مبنی (۱۷۰۴ م) ده (جنرال
ماچور) رتبه می و پرنس عنوانی ویرلمشدر مومی الیه (۱۷۰۶ م) تاریخنده
اسوجلولری انهمزاده اوغرا تدیغی کی مشهور پولتاوا بخار به سنده دخی اظهار
جلالت ایتدی و ایکنجی قترینه زمانیه ایکنجی پترونک و صایتی اوانی کمال
نفوذ الیه پکوردیسهده مؤخرأ پترونک مظهر قهر و غضبی اولدق سبر یایه نفی
اولندیغندن اوراده قالبی دیکلندیردی . مومی الیهک حقیقی آلکساندر منچیفوف
دخی چار نیقوله زماننده جنرال و یاور حرب و حریه ناظری اولوب نهایت
سفارتله درسعادته کلمش و ایشکندارلق ایده جکم دیه رک مطالب غیر مقبوله
سردیله قریم سفیرینک ظهوریند و دولتک مغلوبتده سبیت ویرمشدرد .

§

﴿ منشور ﴾ — اصطلاحات فن مرایاده بربرلرینه مائل ایکی سطح
مستوی استقامتجه زاویه احداث ایدن شفاف واسطهله اطلاق اولنور .
مذکور سطحلرک استقامتجه تقاطع ایلدکلری خط مستقیمه (ضلع مجسم
منشور) و ایکی سطحک احداث ایتدیکی زاویهیه (زاویه منشور) یاخود
(زاویه کسریه) درلر و فن مرایاده مستعمل منشورلر منشور مثلثی اولوب
بو منشورلرک ضلع مجسمه عمود مستویله مقطعلرینه مقطع اصلی و مقطع
رأسنه رأس منشور و بر ضلعنه قاعده منشور تعبیر ایدرلر .

§

﴿ منصور ﴾ — ملوک عباسیه ایچنده مشهور اولان اشبو ابو جعفر
منصور دوانیق ایچون (ابو جعفر) کله سنه نظر بیوریله .

§

﴿ منصور یعقوب ﴾ — مغرب و اندلس پادشاهیدر اندلسده
بک چوق مظفریتلر اکتسابنه و (۱۱۹۴ م و ۵۹۱ هـ) تاریخنده اراکه
(الرقوس) نام موقعه اسپانیا قرالی الفونسک تحت قومانداسنده اولان
اردویی واندن صکره متفق بولنان (نوار) و (لیون) قرالرینک اردولرینی
بوزوبیدی عدد مملکتک استردادینه و بر سنه صکره (طلیطله) شهر
جسمینی ضبطه موفق اولدی . محب علما بر ذات ایدی فروع مسائل

دیده به دار نقد کتاب و ارباب به جلا سنی طو بلا دوب یا قیر هرق هر کسک
 یالکز آیات کریمه و احادیث نبویه اله عمل ایتمزینی امر التلبیدی .
 معبی الدین عربی و امام شاطبی حضراتی کبی بیوک ذاتر بونک زماننده
 ظهور ایشدر .

§

﴿منصوره﴾ -- مصر سفلا ده دیماط شهر ینک الی طقوز کیلو
 مترو غرب جنوبی سنده و ینک شعبه شرقی اوزرنده ر قاج ناحیه ینک
 مرکزی اولان شهر در . بوراده پنج و پاموق بزی و نشادر حصوله کلور
 مقدا فرانسه قوماندانی سن لوی عربله غلبه ایدرک شهر مز بوری ضبط
 ایلدیه ده ایکی اوج سنده صکره یعنی (۱۷۹۸ م و ۱۲۱۳ ه) تار یخنده
 عربلرینه استرداد ایدرک شهرده بولنان فرانسه عسکرینی کاملاً قلیچدن
 چکور دیلر . آلان نواحیه یله برابر ایکوز بیک نفوسی شاملدر .

§

﴿منطق﴾ -- ماهیانک تعریفلنده و تصدیقاتی مفید اولان ادله ده
 فکرک صحیحنی فاسدنن تمیز ایدن قوانیندر حکمای متقدمین بو علمده
 بحث و تکلم ایدرل ایدی لکن ارسطونک ظهورینه قدر کلامری جمع
 و تدوین اولنماش ایدی صکره ارسطو کاوب مباحثنی تهذیب و مسائلی
 فصول اوزره جمع و ترتیب ایدرک علوم حکمیه ینک اقدمی و فائده سی قیلدی
 و بناء علیه حکیم مومی الیه معلم اول تسمیه اولندی . حکیم مومی الیه
 علم منطقه مخصوص اولان (فنس) نام اثری سکنز کتابی شامل و بونک
 دردی صورت قیاس و دردی ماده قیاسی مشتملدر .

برنجیسی اجناس عالیه بیانده درکه محسوساتک تجربیدی انلره منتهی اولوب
 انلرک فوقنده جنس آخر بولمز نوکا (کتاب مقولات) تسمیه اولنور .
 ایکنجیسی قضایای تصدیقیه و انوائی بیاننده اولوب (کتاب عباره)
 تسمیه اولنور .

اوچنجیسی قیاس و علی الاطلاق قیاسک صورت انتاجی بیاننده اولوب
 (کتاب قیاس) تسمیه اولور بو بحث من حیث لصورة اولان مباحثک
 آخر بدر .

در دنجیسی کتاب برهان اولوب یقینی منجج اولان قیاسدن بحث ایدر و نه کیفیتده مقدماتک یقینی اولسی واجب اولدیغی و یقینی افاده ایچون ذاتی و اولی اولوق کی فصل شرطلره مشروط قلندیغی بو کتابدن معلوم اولور معرفات و حدود بحثی دخی بو کتایده در زیر انلرده دخی مطلوب اولان یقیندر چونکه حد ایله محدود بیننده غیره تختل اولیدجق صورتده مطابقت واجب اولدیغندن متقدمین عندنده بر بحث دخی بو کتایده تخصیص قلندی .

بشنجیسی (کتاب جدل) در بودخی مغالطاتی قطع ایله الزام خصمی مفید اولان قیاسدر بونده استعمالی واجب اولان ماده لر و بو عرضی افاده ایچون موضوع اولان شرطلر بو کتایده مسطوردر و قیاس صاحبی مطلوبک ایکی طرفنده وسط تسمیه اولنان جامعی تمیز ایله قیاسنی استنباط ایده جکی موضع لر و کذا عکوس قضایا دخی بو کتایده در .

التنجیسی (کتاب سفسطه) در بودخی خلاف حتی افاده ایدوب مناظر انکله صاحبیه مغالطه ایده جکی بر قیاس اوله رق غرض موضوعه نظراً فاسد اولغله انی انجق قیاس مغالطی بی یلوب اندن اخذ اولتق ایچون یازمشلدر .

یدنجیسی (کتاب خطابت) در بودخی جهه وری ترغیب ایله انلری بر مقصود اوزرینه سوق ایتکی مفید اولان قیاس اولوب مقولاتدن استعمالی واجب اولان ماده لر دخی بو بحثده داخلدر .

سکزنجیسی (کتاب شعر) در بودخی بر قیاسدر که بر شیئه اقبال یا خود برشیئدن نفرت ایچون تمثیل و تشبیهی افاده ایدر بونده قضایای تخیلیه دن استعمالی واجب اولنر بیلنور .

علم منطق بو وجهه تدوین اولندقدن صکره حکمای یونانیه دن (پورفیر یوس) منطقه مدخل و مقدمه اولوق اوزره (کلیات خس) بحثی دخی بر کتاب یا یوب (ایساغوجی) تسمیه ایلدی . پورفیر یوسک بر الشامده ولادت (۲۳۳ م) تار یخنده در .

مؤخرأ بو کتابلر ملت اسلامیه ده ترجمه اولنوب فلاسفه اسلامیه شرح

و توضیح و تلخیص و تنقیح ایندیلر و این سینا و فارابی و ابن رشد اندلسی
کبی ذوات دخی بو بولده . خیلی کتابلر یازدیلر صکره متاخرین کلوب
اصطلاح و ترتیب منطق تغییر و مباحث خسه بی حذف و غفلت و سوزی
اوزادوب مباحثاتی توسیع ایندیلر ودها صکره منطق تعلیم و تعلاتی قطعياً
یساغ و کفره تقریب ایدوب بعده امام غزالی و امام فخر الدین رازینک براز
مساحه سیله ینه تحصیله باشلادیلر و کیده رک فن منطق فرض کفایه حکمنه
کیروب هر بلده ده برعالم منطق لازمدر دیدیلر .

§

﴿ منطق الکبیر ﴾ — امام فخرالدین رازینک اثریدر .
﴿ منطق الطیر بأرادة الخیر ﴾ — (۱۳۴۸ م و ۷۴۹ هـ) ده
وفات ایدن زین الدین عمر بن مظفر وردینک تصوفه دأثر اثریدر . شیخ
عطار همدانینک دخی بونامده فارسی منظوم برأثری واردر .
﴿ منطق الغیب ﴾ ترکی — موسی بن شیخ طاهرک علم تصوفه
متعلق اثریدر .

§

﴿ منطقہ ﴾ — (مدارات) کله سنه نظر بیوریله .

§

﴿ منظومه ﴾ — الکتریق حصولچون وضع و ترتیب اولسان
قابلك اسمیدر . بوقابلرك الك ییوك و خارجدہ اولانی صیرلی بر چوملمکدن
عبارتدرکه دروننه زاج یاغی طولدیریلور و انک ایچنه مساماتلی قبا طیراقدن
معمول و صیرسز و درونی تیراب ایله تملو بر چوملک دها قونوب اشبو ایکی
چوملمکک اره سنه یعنی زاج یاغنک دروننه جهت فوقانیسی زاجدن یوفاری
چیمش و چوملمکی عادیاً طولانمش بر چیتقو لوحه سی صوقیلور و ایچ
چوملمکک یعنی تیرابک ایچنه دخی قوق کوردن معمول و یوفاریسی خارجدہ
بر قطعاً طولیه القا ایدیلور و کورک تپه سیله چیتقونک یوفاریسنه آرو آرو
بر باقر تل ربط ایدیلور . اشته بو ترتیبه (منظومه) یاخود (پیل) تعبیر
ایدرلر . تیرابک ایچنده کی کوردن الکتریق مثبت و زاج یاغنک ایچنده کی
چیتقودن الکتریق منفی حاصل اوله رق مربوطا تنه سرایت ایتکله

والکتریکده دخی مشابهنی دفع و مغایرینی جذب خصه سی بولمغله تلغراف
وجوده کاور (تلغراف) کله سنه نظر بیوريله .

§

منفیس — مصدره برنجی سلاله فراعنه نك مؤسی اولان
مصرایمك انشا و پای تخت انتخاب ایلدیکی شهر قدیمك امیدر . روایت
اخرایه کوره بوشهری امنوفیس یا پدیروب پای تختنی (تب) شهرندن بورایه
نقل ایلشدر . شهر مذکور نیلك جانب شرقیسی اوزرنده ایدی .

§

منقریل — یاخود (دادیان) — (ازناوور) کله سنه نظر بیوريله .

§

منکو خان — جنکیز خانك حفیدر (۱۲۵۰م و ۵۶۴۸)
تاریخنده بالانتخاب مغولستان تختنه چکدکده برادری هلاکوبی غربه یعنی
ایرانه و دیگر برادری قبلائی چین و تاتارستان طرفلرنجه هنوز قتح اولمیان
محللری ضبطه تعیین وارسال ایدوب کندوسی دخی حصه سنه قالان چین جنوبی
فتوحاتی درعهده ایلدیه ده اشبو آمالنی دها حیرا کاله ایصال ایتمکسزین
جلوسنك اون برنجی سنه سنه مصداف اولان برمحاصره اشناسنده وفات
ایلدی . علما و اسلام حقنرنده فرط رعایت و کمال خلوص و محبت اظهار
ایلر ایدی . والدیهی اگرچه اسلام دکل ایدیه ده اسلامه رقیبده
اولدیغی سمرقنده یا پدیردیغی مدرسه ایله ثابت اولور .

§

منلا خسرو — اسمی محمد بن فرامرزدر . دور مراد و محمد
خان ثانیده یکریمی سنه شیخ الاسلام اولوب علومده کمال براعتنه دلیل اولمق
اوزره (تلویح) نامنده برکتاب و اوائل تفسیر قاضیه و مطوله حاشیه
و علم فقهده (درر) آلی برمتن و (غرر) نامنده برشرح و علم اصولده
(مرعاة الاصول) کبی متعدد آثار نفیسه برامش و کوچك مصطفی پاشاده
برمسجد شریف بنا ایتدیروب (۱۴۸۰م و ۸۸۵ یاخود ۵۸۸۶) تاریخنده
بروسه ده وفات ایلش ویرینه منلا کورانی نصب اولمشدر .

§

منلا کورانی — علامہ زمانی اولوب دور محمد الثانیہ سکر سند
شیخ الاسلامق مسند جلیلی احراز ایش و (۱۴۸۷ م و ۸۹۳ هـ) نارینخندہ
بروسہ دہ وفات الی شدر .

احمدی احمد شمس الدیندر — مصردن بعد تحصیل العلوم در سعادہ کادکدہ
قاضی مسکراولہرق مؤخرآ آداب شاہانہیہ مغایر بعض اوضاعندہ مبنی رغبتدن
دو شملکہ برارہلق در سعادندن انفکاک و مشاء فیضی اولان مصرہ عودت
ایلد بسدہ (کوہر آغوش صدقندن دور اولور قیمنلور) مضمو نجه تکرار
کتوریلوب اولکندن زیادہ مظہر اعزاز و احترام اولشدر . ابن تمجیدک
صحیحی اوزینہ بر شرح لطیف و تفسیر قاضی بہ حواشی و دہا بر قاج
شرحی ایلہ بر تفسیر دلپذیری وارددر . مشارالہ علی نسبتندہ صلاح حال ایلہ
دخی متصف اولوب ہر کیچہ قرآن کریمی صباحہ قدر ختم ایلہ الفت
ایتمشیدی .

§

منوچہر — ملوک پیشدادیاندن فریدونک خفیدی و خلفیدر
موسی الیہک حضرت موسی ایلہ معاصر اولدیغی یلینور ایسہ دہ تاریخ
صحیحی مضبوط اولیوب وفاتندن صکرہ اوغلی فیروز برینہ یکمش و مؤخرآ
افر اسباب نامندہ بری چیقوب فیروزی قتل ایلہ تختنی غضب ایش
و برمدت صکرہ ظهور ایدن زال دخی آنی اعدام ایدرک ینہ منوچہر احفادندن
زاب یاخود ژومری سریر حکمرانی بہ یکور مشدر . اشبو (زاب) کشتاسب
نام وزیری ایلہ مشترکا اجرای حکومت ایدر ایدی یونانیلر بوکا (مناسکیرس)
دیرلر .

§

منہاج السالکین — (۱۶۳۱ م و ۱۰۴۱ هـ) دہ وفات ایدن
شیخ اسمعیل انقروی مولونک اثریدر .

منہاج — (۱۱۴۳ م و ۵۳۸ هـ) دہ وفات ایدن علامہ
جارالله محمود بن عمر زنجشربنک اصولہ دائر بر اثر بلاغت محصولیدر .

منہاج الوصول الی علم الاصول — (۱۲۰۰ م و ۵۹۷ هـ)

تاریخ‌نخسته وفات ایدن ابی فرج عبدالرحمن بن علی بغداددینک اثریدر .
مومی الیه ابن جوزی دینکله معروف ایدی .

دیگر ﴿منهاج الوصول الی علم الاصول﴾ — (۱۲۸۶ م و ۶۸۵ هـ)
ده وفات ایدن صاحب تفسیر قاضی بیضاوی حضرتلرینک اثریدر . خلیجه
شرحلری وار .

§

﴿مواجب﴾ — دولت عثمانیه‌نک مقدماتا عسکره و یردیک برنوع
وظیفه‌در هر سینه بحرم ابتداسندن اعتباراً درت تقسیط ابله و یریلور
و ابتدای اویچ آیه یعنی محرم صفر ربیع الاول آبلری تقسیطنه (مصر)
ایکنجیسنه (رجب) اوچنجیسنه (رشن) دردنجیسنه (لذذ) دینور ایدی
مواجبک بر سینه‌لکی کوریلان بردفترده اون اوچ بیک ایکی یوز سکسان
ایکی کیسه اولوب بونک ۷۳۲۸ کیسه‌سی یکچیریلره ۱۳۶۶ کیسه‌سی
جبه‌جیلره ۱۱۲۴ کیسه‌سی طوینچیلره ۲۸۲ کیسه‌سی عرب‌جیلره ۲۳۵۰
کیسه‌سی سپاه‌سکدارلره و ۸۳۲ کیسه‌سی اوجاقلره مخصوص ایدوکی مقیددر
مواجبک کیسه دیوانی تعبیر اولنان بر کیسه‌سی درت یوزاون الی غروش
سکسان اچیه اعتبار اولنور و بو حساب اوزره توزیع ایدیلور ایدی .

§

﴿مواقف﴾ — قاضی عضدالدین عبدالرحمن بن احمد ایجینک
علم کلامه دائر تألیف ایتدیکی متن متین مشهوردر . مومی الیه بو کتابی
(۱۳۴۳ م و ۷۴۴ هـ) تاریخنده سلاله بنی اینجودن شیراز حاکمی شیخ
ابو اسحق یاخود (خدا بنده) نک وزیری غیاث الدین نامنه اوله‌رق تألیف
ایلیوب سید شریف جرجانی و شمس الدین کرمانی و سیف الدین اهری مانندی
فضلائی معارف اتما طرفلرندن شرح اولندی شروح مذکوره ایچننده الک
مرغوب و مدونی شرح سید شریفدر اشبو شرحک دخی حل مغلفات
و کشف معضلاتی بولنده برچوق حاشیه‌لر یازلمشدر که مشهورلری حسن چلبی
بن محمد شاه فناری و احمد بن سلیمان کمال و علاء الدین علی طوسی و سائر ذوانک
یازمش اولدقلری اثرلردر .

§

﴿موالید ثلثه﴾ — بوعالمده موجود کافذ اشیا جادات و نباتات و حیواناتدن عبارت اوله رق اوج صنفه منقسمدرکه اوچنه بردن موالید ثلثه درلر .

جادات معادن و طاش و طپراق و صوکی حس و حیاتی اولیان شیر اولوب بونلرک اگرچه نملسی یعنی بیویوب آرتمسی حیوانات و نباتات کی سربع و محسوس دکل ایسده ارباب دقت عندنده ثابتدر .

نباتاته نما ایله برابر حیسات دخی وارددر طپراق و صو و هوا و حرارت کی لوازم خیاتیه دن محروم اولدوقده هلاک اولور نباتات دخی حیوانات کی تناسل ایله تکثیر ایدر و کوکاربینک طپراقدن چکدیک ریطوبتدن حصوله کلان عصاره نباتیه نباتاتک جسمنده قان مثابه سنده دوران ایدرک پیراقرینه قدر واصل اولور .

قوه حیاتییه مالک اولان مخلوقاتیه حیوان و حیاتک مبدئی اولان قوته روح حیوانی تسمیه اولندیغندن حیواناتنه ذی روح دنیلور حیواناتک انواعی غایت مختلف و ناقابل تعدادر بونلرک بعضیلری بری و یاخود بحری اولوب برطاقی صوده و برطاقی هواده و برطاقی دخی هم قاردهده و هم دکزده یشارلر . انسان دخی حیوانات قسمته داخل و عقل و عرفان و فکر و لسان ایله ممتازدر .

§

﴿مواهب الشریفه فی مناقب ابی حنیفه﴾ — امام ابی حسن بن امام ابی قاسم بیهقینک (۱۱۶۰ م و ۵۵۶ ه) تاریخنده بر مقدمه اون باب و برخاتمه اوزرینه تألیف ایلدیک ی اثر لطیفدر .

مقدمه مذکوره امام اعظم افسدمزک کتیه واسمنی مبین اولوب برنجی باب نسب عالیرینی ۲ و ۳ شانلرنده وارد احادیث نبویه و صحابه کرامدن سامعلیرینی ۴ ولادتلرینی ۵ فطنت و ذکاربینی ۶ ذات شریفلریله خلفا میاننده وقوعه کلان معارضه یی ۷ عصری علمایله بینلرنده اولان مباحث فقهیه یی ۸ اجوبه لطیفه ایله جواب و یردکاری مسائل مشکه یی ۹ زهد و کسبیلرینی ۱۰ درجه تحصیل و سعیلرینی مذکر و خاتمه دخی مذهبیلرینه اقتدا حقنده بعض مواد دقیقه یی مفسرددر .

✽ مواهب لدنية المحمدية ✽ — (۱۵۱۷ م و ۹۲۳ هـ) ده وفات
ايدن شيخ امام شهاب الدين ابى العباس احمد بن محمد قسطلانينك سيرة نبويه بى
جامع برار جليل القدير . بونى علمى اعلامدن چوقلرى شرح وتوضيح
ايلدیلر . شاعر مشهور باقى مرحوم دخی تركجديه ترجمه ايله معالم اليقين
تسميه ايلدى .

§

✽ و تفصیلات ✽ — (سدوم) كلمه سنه نظر بيوريله .

§

✽ موراوا ✽ — روم ايلينك يوقارولردن طونه نهرينه جريان ايدن
برنهرك اسميدر نهر مزبور شرقى وغربى اوله رق ايكي قوله منقسم اولوب
صربستان داخلنده واقع (قره يواج) شهرينك (۵) ميل اعشارى يقينده
برلشدكدن صكره شماله طوغرى جريان ايدرك (سمندره) شهرينك (۸) ميل
مسافه قربنده طونه نهرينه دو كيلور .

§

✽ موراويا ✽ — اوستريا دولتك شمالى براياتيدر مركزى
اولان (برن) شهرى مارغرادلىق مقريدر وحدوداً بوهميا ولهستان
ومجارستانه متصلدر و سيليزيا ايله متحد و اوچ ربعى اسلاو اولق اوزره
ايكي مليون قدر نفوسى شامل و اقلىمى بارد و ترابى جزئى نابندر .
بوراده كائىلو حيوان يتشديريلور و معدنلردن كموش و تيمور و باقر
و كوكرت و كوز طاشى چيقاريلور و هرنوع منسوجات قطنيه اعمال
اولنور .

رومالور زمانده ايالت مزبوره (قاد) دنيلان بر قومك مسكنى ايكن (۵۴۸)
تاريخنده اسلاور كلوب ضبط ايدرك (موراويا) ناميله بر حكومت تشكيل
و (۸۰۵) تاريخنده آوارل ضبط ايدرك سيليزيا و پومرانيا و بوهميا بى ده
علاوه ايلدیلر سه ده هيچ برى پايدار اوله مدى و نهايت (۱۰۸۶) تاريخنده
اوستريا ممالكى عدادينه داخل اولدى .

§

✽ مورفه ✽ — اساطير يونانيه دن اويقو ورؤيا الهيدر و كچه دنك

دخی اوغلی اولدیغندن ابناى بشرى اغفال اینچون دایما تبدیل شکل ایدر وکله بک قنادلی والنده خشخاش اولق اوزره تصویر اولور ایش . خشخاش تصویرندن مراد او یوتیق استدیکی آدمی او خاصه ایله او بودیر دیمک اوله جق . (نه اویقونه غفلت)

§

مورده — (پل و پوناس) کلمه نهنظر بوریه .

§

موریتانیا — فاس و جزایر قطعدهل ینک بر قسندن عبارت قدیم برولایتدر ساحلی اولدیغی حالده حدود جنوبیه سی غیر معیندر میلادک ۱۰۸ سنه سنه طوغری شرقی و غربی اوله رق ایکی به منقسم ایکن روماقراللرندن (قیلود) ک زمان حکومتده روماک برولایتی حالته قونمش (و سزار) و (ستیفی) و (تنزی) ساحلی شهرلری بلاد معروفه سندن معدود اولشددر بوراسی داخلی عشار بدویه و وحشیه نک مسکنلری اولدیغنه بناء اولقددر نظر اهمیتته التمامشیدی .

§

موریس — اون طقوزنجی سلاله فراعنه دندر بحیره نام فیوم کولنک بونک امریه حفر اولندیغی روایت ایدیلور لکن اوراده اوله بر طبعی چقور بولنوبده بونک امریه تنظیم و نیلدن قتال کشادیه صو املا ایدلمش اولسی ده صبحج وعقله قریب اولور دیانلرده واردر . بحیره مذکورنک محیطی الی یوز الی ینک و عمقی طقسان مترودر بوکا (برکة الکرون و مریس) دخی دیرلر .

§

موریس — روما شرقی امپراطورلرنددر مقدا جنرال ایکن فارس بخار به سنده یوز آثارتمش و بومناسبتله امپراطور تیر ولی عهد اتخاذ اتمش اولدیغندن (۳۷ م) تاریخنده مرقومک وفاتیه جلوس ایشدر . تانارلرزدلرنده بولنان اون ایکی ینک روم اسیرینک بهرینچون برالتون فدیونجات طلب ایدوب موریس دخی کمال خستی جهتیه و یرمدیکندن تانارلرجه سنی قلیچدن بچورمشلر و بومدهش حادثه اهالی به منعکس اولدقده عموماً طوپلانوپ

موریسی خلع و کوزی اوکنده بش اولادینی قتل ایتدکن صکره کندوسی
دخی کمشلردر . (اشبو موریس فرس پادشاهی خسرو پرویزک قان
پدری ایدی) .

§

﴿ موریس ﴾ — بحر محیط کبیر ایلہ بحر محیط ہندی ارہ سہندہ
یعنی ماداغشکار جزیرہ سنک جہت شرقی سہندہ واقع ماسقارین اطہلرنین
بریدر سکر اون بیک قدری انکایز و فرانسز و ماعداسی عرب واسلام
اولق اوزرہ تخمیناً یوز بیک نفوسی حاوی اولوب مذکور ماسقارین
اطہلرلہ برابر انکلیرلک ید ضبطندہ بولنور (۱۸۷۷ م و ۱۲۹۴ هـ)
تاریخنده وقوعبولان روسیہ محاربہ سہندہ اشبو اطہ اہالیسی مہاجرین
اسلامیہ اہ اعانہ اولہرق درسعادتہ بر قایچ بیک روپی کوندرمشلر
ایدی .

§

﴿ موز ﴾ — اسکی یونانیلر عنندنہ ایکنجی درجہدہ فنون و صنایع
آلہی زعم اولنان طقوز نفر اشخاص موہومہ نک اسمیدر بولنردن ہربری
بروظیفہ معینہ ایلہ مکلف اولوب کیمی تاریخہ و کیمی قومدیا ورقص و حکایات
مفجعہیہ و کیمی شعر و انشا و نجومہ قاریشورلر و غایت محبوب و کنج
و باشلرنده بر تاج کنجینہ سنج اولدیغی حالہ تصویر ایدیلور ایمش .
الیوم (موز) دیلان عربستان میوہ سنک اسمی دخی اولوقتن قالمق کرک .

§

﴿ موزانبق ﴾ — افریقانک جہت شرقی سہندہ و ماداغاشکار اطہسی
قارشوسندہ و پورنکیز دوانتک نیم جایہ سہندہ بر حکومتدر ساحلی شمالہ
طوغری زنکبار سواحلنہ قدر ممتد اولور . بوراسی اسکی (صوقالا)
قرالینک اجزای متممہ سندن ایدی .

§

﴿ مسقوا ﴾ — وولغانہرینک صاغ طرفندہ معمور و جسم برشہردر
ووقیلہ روسیہ قرالرینک پای تختی اولدیغندن الیوم مقدس و پای تخت ثانی
طانتقدہ در نفوسی الی یوز بیک نفرہ بالغ اولور مملکتک دائرہ

محیطی تخمیناً بیش درت بیک ذراع ایمش . (۱۸۱۱ م و ۱۲۲۷ هـ)
تاریخنده فرانسر ایمپراطوری بوناپارت ناپلیون (سمولنسق) و (موسقوا)
مخارباتنی قزانوب روسیه بی فنا حالده مغلوب ایتدکدن صکره موسقوا شهرینه
دخی کیرمک استدیسه ده والی بولتان ذات همان شهری احراق ایدرک
چکملکه بوناپارت آچیقده قالدی و حین رجعتده عسکرینک چوغنی صفوقدن
تلف اولدی .

(موسقوا ولایتی) برملیون التی یوز سکسان یک نفوسی حاویدر .

§

﴿ موسوله ﴾ — میله یاخود کهری حکمداری موسولوسک عجایب
سبعه عالمدن معدود تر به سیدر — زوجه سی (ارتمسیا) مومی ایله کال محبتنه
مبنی بعدوفاته روحنی خشنود ایتک ایچون (۵۲۴۱ خ) تاریخنده یعنی میلادک
اوپچوز الی اوچ سنه مقدمنده هالیقار ناس قصبه سنده ساحل بحره قریب
محلده بوتربه بی یاپدیر مشدر — نفیس مرمردن شکل مستطیل اوزره یوز
اون بر قدم اتساننده و یوز قرق قدم ارتفاعنده اولوب هر طرفی اوتوز التی
مرمر دیرک و تصاویر رنگا رنگ ایله مزین و تپه سنده برهرم ایله درت بارکی
قوشولی برعربه مرتسم ایدی . بیان اولسان محل ایدین ولایتی داخلنده
بودروم قصبه سی جوارنده اولق کرکدر .

§

﴿ موسی ﴾ علیه السلام — پدرلری عمران بن یصهر بن فاهث
بن لاوی بن یعقوب بن ابراهیم خلیل الرحمن و والدلری لوخا یاخود (یوخید)
بنت هانه بن لاوی بن یعقوب علیه السلامدر . وقوعات و معجزات نبویه لری
ارباب سیر و مواظک سرمایه سی و بوجهتله هرکسک معلومی اولدیغندن
تفصیله حاجت کوریه میوب اختصار اختیار اولندی .

فرعون بنی اسرائیل مولودلرندن بر پیغمبر یدیه هلاک اوله جغنی کاهن
و منجملرندن خبر المسی اوزرینه یکی طوغان بنی اسرائیل اولادلرینک اعدامنی
امر ایلدیکی بر زمانده یعنی میلادک بیک یدیوز یکریمی بش سنه مقدمنده
ارض جاسانده (تانیس) قصبه سنده دنیاه کلدی و اوچ آی صکره

والده می قورقوسنده بر صندوق دروننه قویوب نیله آتدیسده فرعونک
 زوجہ یاخود کریمہ سی صندیغی کورہ رک چیقاروب وچوجغی باغزینہ
 باصہرق پیودوب میدانہ کتوردکن صکرہ حضرت موسی برکون قبطلردن
 برغدار ی تلف ایدرک مصردن صاووشدی و (مدین) قصہ سنده
 (شعیب) علیہ السلامہ داماد اولوب قرق سنہ اورادہ ارام بیوردی
 و (۳۹۴۹ خ) تاریخنہ یعنی میلادک بیک التیوز قرق بش سنہ مقدمہ
 فرعون و قبطلرک اصلاحی ضمنده من طرف الله پیغمبر بعث پیورلدیغنه بناء
 مصرہ کیدوب فرعون ی برمدت دین حقہ دعوت ایتدیکی ویک چوق معجزات
 کوستردیکی حالده کارکر تاثیر اولہ مدیغندن واهالی قدیمنک بنی اسرائیل
 اوزرینہ ظلمری کوندن کونہ تزايد ایلدیکندن امر الہی ایلہ برکیجه کافہ
 بنی اسرائیلی خفیف اشیالری یانلرنده وخیر تکنہ لری صرتلرنده اولہرق
 قالدیروب شرق جنوبی جهتنہ توجہ ایلدی و بحر قلزمی پیکرکن فرعون
 (امنوفیس) یاخود اوغلی (حاروس) آرقہ لردن عسا کر کایہ ایلہ
 یتشدیسده عسکر یلہ برابر صوده غرق اولدیغندن بنی اسرائیل براغزدن
 جناب حقہ تشکر ایدرک ساحل سلامتہ چیقیدیلر و (۳۹۶۹ خ) تاریخنہ
 یعنی میلادک بیک التی یوزیکرمی بش مقدمہ بنی اسرائیل دامن طورده
 کمال اداب ایلہ منتظر اولدیغی حالده حضرت موسی طورسینایہ چیقوب
 غایت دهشتلی رعدوبرق ایچندن ایکی اوح اوزرینہ مکتوب اوامر عشرہ
 الہیہ یی اخذ و تبلیغ ایلدی و بحکمہ الله تعالی صحرای تہدہ توققلری قرق
 سنہ یه بالغ اولہ جغی ائنادہ یعنی (۳۹۸۸ خ) تاریخنہ حضرت موسی
 قومنی کوچ حالہ محاربه یه وارض کنعان یاخود ارض موعودی ضبطہ
 تشویق واقناع ایدوب جوارنده اولان (عمور) و (پاتنی) اراضیسندن
 خبلی یرلری الدی و ایرتسی سنہ (نو) طاغی اوزرینہ چیقوب ارض
 کنعانی تماش و حضرت (یوشع) علیہ السلامی خلیفہ تعیین ایتدکن صکرہ
 وفات ایدوب نعشی (فاعور) ہ نقل و دفن اولندی .
 علی روایۃ حضرت موسانک زہدہ اولدیغی مجهولدر .
 اصول شرایع و مهمات دینیہ یی حاوی طرف الہیدن احسان پیوریلان اوامر
 عشرہ لسان عبرانی اوزرہ شوبلہ محرر ایدی .

(هذا كتاب من الله الملك الجبار العزيز القهار بعبدہ ونبیہ موسی بن عمران سبحانی و قدسی لاله الاانا فاعبدنی ولا تشرك بى شيئا واشكرلى ولوالديك الى المصير احبيك حيوة طيبة ولا تقتلو النفس التى حرمت الا بالحق فتضيق عليك السموات باقطارها والارض برجها ولا تخلف باسمى كاذباً وانى لا اظهر ولا ازكى من لا يعظم اسمى ولا يشهده لاي معنى سمعك ولم يحفظ عينك ولم يعف عليه قلبك فانى واقف باهل الشهادات على شهادتهم يوم القيمة فأسألهم عنها ولا تحسد الناس على ما اتيهم من فضلى ورزقنى فان الحاسد عدو نعمتى ساخط النعمتى ولا يزن ولا تسرق فاجب عنك وجهى واغلق دون دعوتك ابواب السموات ولا تدخ لغيرى فانه لا يصعد الا قربان الاما ذكر عليه اسمى لا يعذرت حليلة جارك فانه كبر مقتاً عندى و احب الناس ماتحب لنفسك واكرمهم ماتكرم لنفسك والسلام عليك ورحتى وبركتى) .

§

﴿ موسى ﴾ الكاظم — ائمة اثني عشر ك يدنجيسى وامام جعفر صادق حضرت تيريك مخدوميدر هرون الرشيد طرفندن بغدادده محبوس اولديغى حالده (۸۰۱م و ۱۸۶ هـ) ياخود (۱۸۳ هـ) ده الى طقوز ياشنده مسموماً وفات ايلدى .

غايث حلیم وكظيم اولديغيجون كاظم تلقيب اولنشدر كنيه لى ابوابراهيم التمش اركك واوتوز التى قيز اولادى دنيايه كلدى كمال وكرامته نهايت يوقدر قبرى بغدادك يكرمى ايكى كيلومترو غربنده واقع (امام موسى) نام قصبه ده در .

§

﴿ موسى ﴾ بن نصير — مشاهير فرسان عربدن اولوب كنيه مى ابو عبد الرحمن در خليفه وليد طرفندن افريقه واليسى اولدقده اولحوالىك دائرة اطاعتدن چيقان اهاليسنى يعنى بربرلى تحت اطاعته لى و (۷۱۰م و ۹۲ هـ) تاريخندن بدأ ايله ايكى سنه ظرفنده طارق بن زياد واسطه سيله اكثر بلاد اندلسى قبضة تسخيره چكوروب اسپانيولرده بالكر لى مملكت قالدى ونهايت افريقاى شمالى بى كاملاً واسپانيابى قسماً ضبط ايلدكن صكره طليطله فتحنده اغتنام ايلدىكى مائده دن طولابى

(مأئده کلمه سنده مراجعت) ذاتاً ینلرنده رقابت اولان موسی الیه طاروق بن زیاد الیه برزاع حیقاروب ایکیسیده یکدیگرینی مرکز خلافته شکایت ایتدی و خلیفه بونلری شام شریفه جلب و حضورنده محاکمه لرینی اجرا ایلدکده موسی حق سز و متهم حیقمغه عزل اولندی. آخر عمرینه قدر حال سفلتده عمر سوروب بردها مأوریتده قوللائامشدر. روایت کوره موسی طاروق اغتنام و مرکز خلافته کوندلرک اوزره ارسال ایلدیکی مأئده مذکورهنک برقاج ایاغنی قیروب بونی ارتکابه بناء طاروق یاپدی دیهرک مرکز خلافته اشعار و طاروق دخی ورود ایدن تونخننامه اوزرینه محاکمه طلبنده اصرار و بیان اولندیغی وجهله بالمحاکمه برائتی اظهار ایلشدر. (طاروق) کلمه سنده نظر بیوریه.

§

﴿موصل﴾ — آسیای عثمانیده ولایت مقری و دجله نهری اوزرنده مبنی واون یک قدری نسطوری اولقی اوزره الی بیگ نفوسی حاوی و بغدادک ۳۷۰ فرسخ اعشاری شمالنده واقع برشهردر اطرافنده خندقلی برسوری و دجله نهری اوزرنده کی اطهده قله لری موجود و خانلری طاش و طوغله دن ویکرمی قدر کارگیر جامع لری مشهوردر. صنایع و تجارتی مقدا ایچمه رواجلی ایدیسده شمایلرده تدنی یه یوز طوتدی و پک مقبول برنوع قاش طوقنورکن شمدی بوندنه واز یکیلوب هنددن کلان قاشلرک بویانمسيله اکتفا ایلدی. حال حاضرده اولان معمولاتی قطیفه و کلیم و بکه الیه ادوات زجاجیه دن عبارتدر.

§

﴿موغادور﴾ — صحیحی مغدوردر مغرب زمینده فاس دولتنک بحر محیط ساحلی اوزرنده مبنی و امین برلیانی و ۱۵۰۰۰ نفوسی حاوی برشهریدر فیل دیشی و آبنوس و استر تجارتلریله مشهور بر بلدهدر بوراسی (۱۷۶۰ م) ده فاس پادشاهی مولا سیدی محمد طرفندن پورتکیز لورلک یاپدیرمش اولدیغی کوچک بر قلعه نک رینه انشا اولمشیدی.

§

﴿موفق الدین﴾ ابو محمد عبدالله بن احمد بن محمد ابن احمد بن

قدامه — (١١٤٦ م و ٥٥٤١ هـ) ده شامده تولدو (١٢٢٣ م و ٦٢٠ هـ) ده وفات ايلدى .

علومده امام و حجت و متبحر عالقدرت ايدى بغداد و سائر بلادده تحصيل علم ايتشدرد .

(البرهان) (مسألة العلو) (الاعتقاد) (ذم التأويل) (المتحايين في الله تعالى) (فضل عاشوراء) (فضائل عشر) (ذم الوسواس) (المغنى في الفقه جلد ١٠) (الكافي جلد ٤) (المقنع جلد ١) (العمدة جلد ١) (الفوائين جلد ١) (الرقة والبكاء جلد ١) (الاستنصار في نصب الانصار جلد ١) (قعدة الاديب في الغريب جلد ١) (الروضة في اصول الفقه جلد ١) (العلل للجلال جلد ١) تأليفات جليله سندنرد .

§

﴿ موفق الدين ﴾ عبد اللطيف بن يوسف بن محمد ابن على بن سعد البغدادي — نحو لغت ادب كلام طب و فلسفه ده علامه عصرى اولوب تاج الدين تخلص ايدى ايدى (١١٦٠ م و ٥٥٥ هـ) ده بغدادده تولدو (١٢٣١ م و ٦٢٩ هـ) تاريخنده وفات ايلدى مصر قدس شام حران بغدادده تدريس علم ايتشدرد تأليفاتى بروجده زير بيان اولنور .

(غريب الحديث والمجرد منه) (الواضحة في اعراب الفاتحة) (كتاب الالف واللام) (شرح بانت سعاد) (ذيل الفصيح) (خمس مسائل نحويه) (شرح مقدمة ابن بابشاد) (شرح الخطيب البناتيه) (شرح سبعين حديثاً) (شرح اربعين حديثاً طبه) (الرد على فخر الدين رازى) (تفسير سورة الاخلاص) (شرح نقد الشعر لقدامه) (قوانين البلاغه الانصاف) (قبسة العجلان في النحو) (اختصار العمدة) (مقدمة حساب) (اختصار كتاب النبات) (اختصار كتاب الحيوان) (طبه دها برچوق كتابلر اختصار ايتشدرد) (كتاب اخبار مصر الكبير) (الافادة في اخبار مصر) (تاريخ ديكر) (مقالة في الرد على اليهود والنصارى) (مقالة في النفس) (مقالة في العطش) (مقالة في السقنور) (مقالة في العلم الالهى) (الجامع الكبير في المنطق والطبيعى والالهى جلد ١٠) (شرح الراجون يرحمهم الرحمن) (اختصار الصناعتين) (اختصار مادة البقاء) (بلغة الحكيم) (مقالة في الماء) (مقالة

فی الحركات المتعاضده () (مقالة فی العادات) (الکلمة فی الربوۃ) (مقالة
فی حقیقة الدواء والغذاء) (مقالة فی التأدی بصناعة الطب) (مقالة فی الراوند)
(مقالة فی الحنطة) (مقالة فی البحران) (مقالة) که بونده اخلاق جالینوس
وارسطو لهنده ابن رضوانی رد ایدر () تعقیب حواشی ابن جیسع علی
القانون () (مقالة فی الحواس) (مقالة فی الکلمة والکلام و کتاب الشیعة)
(تحفة الامل) (کتاب الحکمة الکلامیه) (کتاب الدریاق) (حواشی علی
کتاب البرهان للفارابی) (امام رازینک کتاب جالینوس اوزینسه اولان
شکو کندن برشیئ حل ایچون رساله) (مقالة فی میزان الادویة والادواء
من جهة کیفیات) (مقالة فی تعقب اوزان الادویة) (مقالة اخرى فی المعنی)
(مقالة فی النفس والصوت والکلام) (مقالة فی تدبیر الحرب) (مقالة
فی المدنیة الفاضلة) (مقالة فی العلوم الضاره) (رساله فی الممكن) (مقالة فی الجنس
والنوع) (الفصول الاربعة المنطقیه) (تهذیب کلام افلاطون) (مقالة فی کیفیة
استعمال المنطق) (مقالة فی القیاس) (کتاب فی القیاس جلد ۴) (السماع
الطبیعی جلد ۲) (شرح الاشکال البرهانیة) (مقالة فی تزین الشکل الرابع)
(مقالة فی تزین مایعتقد ابن سینا) (مقالة فی القیاسات المختلطات) (مقالة
فی تزین المقایس الشرطیه) (مقالة فی ابطال الکیمیا عند الحکماء) (کتاب
القوانیج) (مقالة فی الرسام) (مقالة فی الرد علی ابن الهمیم) (مقالة فی اللغات
وکیفیه تولدها) (مقالة فی القدر) .

مؤلف مومی الیه مصرده برمدت اقامت ایلدیکی حالده ملک العزیزک وفاتی
اوزرینه (۶۰۴ هـ) ده قدس شریفه توجه ایدرک باشنه طویلانان طلبیه
اصناف علومدن درس ویرمش ومؤخرأ حلبه واورادن رومه عزیمتله ملک
علاءالدین داود بن بهرامک خدمتنده برچوق سنه لر اقامت و ملک مشارالیه
نامنه کتب عدیده تصنیف ایلدکدن صکره ملاطیه یه واورادن دخی ینسه
حلبه عودت ایلشدر .

§

﴿ مولتان ﴾ — هندستان غربیده وانکلیر اداره سنده وطولاً سکر
یوز قرق و عرضاً درتیوز فرسخ اعشاری اتساعنده برملیون درت یوز بیک
نفوسی شامل برولایتدر . سند وستلیج وجناب وراوه نهرلری داخلندن

جریان ایدر . مقر اداره سی جناب نهریله راوه نهرینک تلاق ایندیکی برده
یوز بیک نفوسی حاوی اولان (مولتان) شهریدر . بوراسی برچوق زمان
راچهلر اداره سنده بولندیغی حالده مؤخرأ دهلی حکومتنه بکمش و صکره لری
تیمور وافغان استیلاسنه دوچار اولوب نهایت (۱۸۱۸ م و ۱۲۳۳ هـ)
تاریخنده انکیزله انتقال المشر .

§

مولدالماء (ادر وچن) — علم ژئولوژیده اهمیتلری درکار
و عددی اون التیه بالغ اولان اجسام عنصریه دندر . اشبو عنصر
طبیعتده پک چوق اجسام ایله مرکب بولنور و صویک ترکیبده داخل اولغله
بعض مواد کیمیویه ایله بالتحلیل استحصال اولنور . مولدالماء بر عنصر
غازی اولوب رنگ ولذدن عاریدر و تنسم و اشتعاله غیر صالح و بوکالدیمیجی
واجسام سائرهنک اخفیدر . بو غازی بالون اصعادیچون دخی استعمال
ایدرلر . مولدالماء مولدالموضهیه تقریب اولنوب ینار برشمعه طوقدیرلقدده
یاخود تقریب ایدلدکده شدتله پاتلا یوب دروننده بولندیغی شیشه بی پاره
پاره ایدر و کندوسی اشعال اولندقدده حاصل اولان شعله پک ضعیف
اولور ایسه ده حرارتی غایت شدید اولدیغندن اریمسی مشکل اولان اجسام
بونکله اذابه ایدیلور .

فرانسه کیمیا کرلرندن (دوروزیه) جزئی مقدار مولدالمائی تنسم الماش اولدیغی
مرویدر .

مولدالماء قشر ارضده واقع کرک طبیعی و کرک علمی منفذردن اکثر یا غازات
سائر ایله مخلوطاً تصاعد ایلر و علی الخصوص کور و طوز معدنلرنده ده
زیاده اولور .

چینده بعض جبالت تپه لرنده کیمیه لری مولدالماء دن آیدینلق رؤیت اولنور
و بعضاً ضیامی زیاده لشمکله اطرافنی منور ایدر و بعضاً دخی طوزلی منبعلردن
مشتعلاً خروج و شدتله فوران ایدوب رعد کبی صدا ویرر ایش .
مولدالمائی ابتدا (۱۷۶۶ م و ۱۱۸۰ هـ) تاریخنده کشف ایدن (قواندیز)
نام کیمیا کر ایدی .

﴿مولد الجوده﴾ (اوقسیرن) — علم ژئولوژیده اهمیتتری درکار و عددی اون التیه بالغ اولان اجسام عنصریه نك برنجیسی (مولد الجوده) دنیلان جسم غازی در که جله اجسامدن زیاده قشر ارضك ترکیبده مدخلی واردر . بو عنصر کافه عناصر ایله امتزاج و اتحاد ایده یلیدیکی جهتهله صوده و هوای نسیمیده دخی بولنور . اگرچه قشر ارضك یوزده الیسی (سلیس) (قوملر اکثریا سلیسدر) تعبیر اولنان جسمدن عبارت ایسه ده سلیس بسیط اولیوب کندوسی دخی مولد الجوده نك سلیسیوم دنیلان جسم بسیط ایله ترکیبندن عبارت و ترکیب مزبور یوزده الی غاز مولد الجوده بی مشتملدر .

اشبو مولد الجوده حیواناتك تنسمه و اجسام محترقه نك احتراقنه و نباتاتك نشو و نماسنه مقتضی اولدیغندن مقدا (هوای حیاتی) و (هوای ناری) نامرلیله معروف ایدی . مولد الجوده مولد الماء ایله برلشدیکی انده صو حاصل اولور . مولد الجوده بی حاوی بریوجك شیشه و یا فانوس درونه حلزونی بوكلش و اوجی براز قیزدیرلمش و یا خود اوجنه برینار قاو پارچه سی قونمش بر تیور تل وضع اولندقدنه شرارات لامعه پیدا ایدرك کلیاً مشعل و محترق اولور و حاصل اولان جسمه حمض حدید تسمیه ایدیلور . (قلورات دو پوتاسیوم) سکز مثلی (مانغناز) معدنی قایناتمغله دخی مولد الجوده استحصال اولنه ییلور . مولد الجوده (۱۷۷۴ م و ۱۱۸۸ هـ) تاریخنده (پرستلی) نام کیمیا کر معرفتیه کشف اولنمشیدی .

(بالاده اون التی عدد دیدیکمز اجسام عنصریه شونلردر)

۱	مولد الجوده — هوای حیاتی	۹	سلیسیوم
۲	مولد الماء	۱۰	الومینیوم — شاب
۳	آزوت — هوای ثمانی	۱۱	پوتاسیوم
۴	قاربون — فحم	۱۲	سودیوم
۵	کوکرت — کبریت	۱۳	مانیزیم
۶	قلور	۱۴	فالسیم
۷	فلور	۱۵	تیور — چلیک
۸	فوسفور	۱۶	مانغناز

مولویخانه لر — طریقت مولویه اصحابانه مخصوص تکبایدر .

المشهورلری قونیده واندن صکره درسعادت و مغنیا و کلبولیده اولوب
درسعادت اولنلری غلطه و یکی قپو و قاسم پاشا و بشکطاش مولویخانه لری
دیو یاد اولنقده در . غلطه مولویخانه سی (۱۴۹۱ م و ۸۹۷ هـ) تاریخنده
عرضه شهوده وضع قدم تأسس ایدرک مشوی خوان (نجمود دده) برنجی
شیخی و مؤخرأ (فرونجی زاده) و (عبدی دده) و (شارح مشوی
اسماعیل رسوخی دده) و (حسین آدم دده) و (۱۶۶۴ م و ۱۰۷۵ هـ)
تاریخنده ارتحال دار بقا ایدن (نجمد عرضی دده) متعاقبأ خیر الخلفی
اولملر در .

یکی قپو مولویخانه سی (۱۵۹۷ م و ۱۰۰۶ هـ) تاریخنده انشا اولنوب
(کمالی احمد دده) و (طوغانی احمد حسین دده) و (صبوحی احمد دده)
و (الحاج احمد دده) و (۱۶۹۷ م و ۱۰۹۰ هـ) ده متوفی (کاری احمد دده)
و (ناجی احمد دده) متعاقبأ سجادده نشین مشیخت اولملر در .

قاسم پاشا مولویخانه سی (۱۶۳۱ م و ۱۰۴۱ هـ) تاریخنده طرح منبای تأسس
ایدرک مشیخته اولا (عبدی دده) تعیین اولدیغی حالدده مؤخرأ (ابراهیم دده)
(قاسم دده) (خلیل بن عبدی دده) و (۱۷۱۷ م و ۱۱۳۰ هـ) ده عازم بقا
اولان (سید نجمد دده) بر برینی متعاقب شیخ مومی الیه خلف اولملر در .
بشکطاش مولویخانه سی دخی (۱۶۲۰ م و ۱۰۳۰ هـ) تاریخنده تأسس
و اغا زاده (نجمد دده) شیخ تعیین اولنوب آندن صکره (رمضان دده)
(حسن دده) (ناجی احمد دده) و (۱۶۶۹ م و ۱۰۸۰ هـ) تاریخنده متوفی
(الحاج محمد دده) و (چنکی یوسف دده) یکدیگره عقبکیر اوله رق احراز مشیخت
ایتملر در . مولویخانه مذکور مؤخرأ بهاریه نقل و مجدداً انشا اولندی .

§

مؤلیر — فرانسه شعرا سندن هزلکو بر زاندر (۱۶۲۲ م

و ۱۰۳۲ هـ) سنه سنده بر دوشمه جینک صلبندن اوله رق پارسده وجوده
کلوب وحدائی اواننده ادبیاته و تیاترو اویونجیلغنه هوس ایدوب مؤخرأ
قلمون مکتبنسده ایچمه شی تحصیل ابتدی و بر مدتجک دخی دوشمه جیلک
صنعتنی ایشلد کدن صکره اووقاتلغنه و مکمل بر تیاترو طاقی دوزمه رک رساله لر

تألیفه ترتیب ایندیکی کوزل او یونلری اوینامغه باشلادی . او یونجیلقدده
 بک چوق شهرت بولدیغی جهته بر او یوننی درت دفعه موقع تماشاده اجرا
 ایتدیر دیسه ده کندوسی دخی زیاده جه کیفیز بولندیغی حالده شهرتنی قیرماق
 ایچون او یونه چیقدیغندن خسته لکی اشتداد ایتکله صوگ پرده زند کیسنی
 ایتدیروب بوخیانخانه عالمدن نهان اولدی .

§

﴿ مولینو ﴾ — ایرلانددا مشاهیر ریاضیونسلندر (۱۶۵۶ م
 و ۱۰۶۷ هـ) تاریخده دوبلن شهرنده تولد ایتش و (۱۶۹۸ م) ده وفات
 ایلشدیر . مومی الیه علوم ریاضیه و حکمت طبیعییه ده اکتساب ملکه
 و مهارت ایتکله دوبلننده بر انجمن دانش تأسیسنه همت و انبیه میریه
 انشا آتیه نظارت ایدرک (۱۶۸۵ م) ده لوندیره جمعیت علیه سنه اعضا
 انتخاب ونصب اولندی و مؤخرأ دوبلن شهری طرفندن پارلمنتویه مبعوث
 اولدی . فنا عدسیرک نقطه احتراق لرینک تعییننه دائر بر قاعده عملیه تأسیس
 و بر دور یینلی بسیطه ایجاد ایلشدیر . معاصر لرندن و مهره اهل حکمتدن
 (لوق) نام ذات بر اعماک حس بصریسی اعاده اولنور اولنیز اجسامک
 شکل و هیئت لرینی تشخص ایده بیله جکی و یا ایده میه جکی حقنده اولان فکرینی
 سؤال ایتدکده (مولینو) خیر جوابنی و یرمش و مؤخرأ اجرا اولنسان
 تجربه لده اشبو جوابک اصابتی تأید ایلشدیر بناء علیه بومسئله یه (مولینو)
 مسئله سی دیدیلر .

§

﴿ مومبازا ﴾ — افریقای شرقیده زنکبار ساحلی یقیننده ویکرمی
 بش میل اعشاری محیطنده بر اطه در و لیمانی امین و ترابی نابندر و محصولات
 و اخراجات فیل دیشی وضع عربی و التون توزندن عبارت و اهاالیسی
 کاملاً اسلامدر (۱۵۱۹ م و ۹۲۵ هـ) تاریخندن (۱۷۲۰ م) سنه سنه
 قدر پورتکیز لک و (۱۸۲۴ م) سنه سنندن (۱۸۲۶ م) سنه سنه قدر
 انکلیز لک ید ضبطنه کچوب الآن مسقط اماملغی تحت اداره سننده
 قالمشدر .

§

﴿ مومیا ﴾ — مصر لیله طرفدن بالتدهین بعض چور یز اناج
 نابوتلر ایچینه وضع وزمانزه قدر محافظه ایدلمش اولان انسان و حیوان
 جسملرینه اطلاق اولنور . مومیالرك رنکی کیونی و اکثر یاسیاه و پارلاق
 و کندولری اناج قدر سرت و قوری اولوب کسکین و اغر بر رایتحه
 مخصوصه لری واردر . بونلر اوقدر کوزل صاقلانمشلردر که بدنلرینک
 وضع قدیمدن ماعدا کوزلرینک شکل اصلیمی یله مشاهد اولنور
 و محفوظ اولدقلری کتان بز دخی چوریمش اولدیغی حالده بیاغی صاغلانم
 بز کبی موجود کورینور . الیوم مصر سفلاده کرک اهراملرده و کرک
 تحت الارضی مزارلرده بر چوق مومیالر بولنقه در . بورلردن بر خبلی
 مومیا اوروپایه کوتوریلوب موزه خانلره قونلش ایسه ده اوروپانک رطوبت
 هواسی جهتیله حفظ اولنه میوب آرزمان ایچینه جله سی چوریمکه یوز
 طوتشدنر .

فراعنه زمانده مصر اغنیاسنک همان کافه سی موتالرینی (تحنیط) یعنی
 مومیا ایتک عادت اولدیغدن اولوقت مومیاجیلق عادتا بر یوک صنعت
 حکیمی آلمشیدی شویله که اهون فیشاله پایلان مومیالر انجق بش اون
 سنه طبانه یلورلر ایدیه ده بهالی صوبلری برقاج بیک سنه طورر ایدی .
 تحنیط برقاج نوعدر برنجی نوعی میتک امعا و احشاسی چیقاریلوب وجود
 محرق بر مایع واسطه سیله پیشورلمکدن ایکجی نوعی (نظرون)
 و (بلسان) و امثالی بعض اجزا واسطه سیله وجودک قابل فساد موادی
 رفع و احیا ایدلمکدن اوچنجی نوعی دخی میتک وجودی بر مدت علاجلی
 صو طولی تکنلر دروننده طوردریلوب صکره ایچی متنوع و طویلی
 ادویه و بهارات ایله طولدرلمق و هوا یا خود فرونده تجویف و تدهین
 اولنقدن عبارت ایدی . اشبو تحنیط عادتق بر چوق زمان انداخته
 چاه نیسان اولدیه ده اون بدنجی عصرده بعض ممالکده فقط بشقه بر طرز
 و اصولده اولمق اوزره یه موقع اعتباره چیقیدی .

بونک الیزاده منتشر اولان قاعده اخیر می (غانال) اصولیدر که بونده تحنیط
 اولنه جق میتک شاه طمرلری داینمرك دروننه صوده محلول ملح (الومین)

برنجی دفعه مراد اولنانی مثلاً پنج کتوریلہ بیلک احتمالی اولانی $\frac{1}{4}$ اولور چونکہ زارک الی وجوہندن مطلوبہ مساعد اولان وجہ بردانہ سیدر .
وینہ معلوم اولدیغی اوزره اویون کاغذندہ ہر برجنسک عددی سکرز کاغذ اولوب ۳۲ کاغذدن عبارت برپاکتک ایچندن برنجی دفعہدہ برسنسک کاغذ چکرکدہ احتمال حسابی ۸ عددینک ۳۲ عددینہ نسبتندن یعنی $\frac{1}{4}$ دن عبارت اولور .

علوم ریاضیہ نیک بوشعبہ سندہ مؤسس نامنی آلانر (پاسقال) و (فرما) نام ذاتلر اولوب مؤخرآ پک چوق ارباب فنک اعمالات فکریہ لرلہ قواعد مؤسسہ سی تشید و تعمم ایتمکله سیغوریطہ و فن تقسیم اراضی و مریات محرک لرینک تعیینلری میدانہ چقیدی و دہا برچوق مسائلک حلی تسہیل اولندی .
مثلثات کرویہ دخی کرہ اوزرنده اوچ دائرہ عظیمہ نیک تقاطعندن حاصل اولان مثلثاتک اضلاع وزوایاسندن لزومی قدری معلوم ایکن دیگر اضلاع وزوایاسنک مقدارلرینی استخراج ایتمک خصوصنک قواعد مختلفہ سندن بحث ایدن قندرکہ ہیئت و تقسیم اراضیہ دائر اولان حسابات فن مذکور قواعدیلہ حصولہ کاور . مثلاً درسعادتہ برقلہ نما ترتیب ایتمک مراد اولنسہ کرہ اوزرنده استانبول ایلہ مکہ مکرمہ دن مرور ایدن نصف النهار دائرہ لرلہ یئہ بویکی محلدن مرور ایدن دائرہ عظیمہ نیک تقاطعندن حصولہ کلان مثلث کروی النوب ایکی صلعی درسعات و مکہ مکرمہ نیک عرضلرندن و بینلرنده کی زاویہدہ طوللرینسک فصلندن عبارت اولدیغندن شہرین مذکوریندن مرور ایدن دائرہ عظیمہ ایلہ درسعاتنک نصف النهاری اراسندہ کی زاویہ مثلثات کرویہ قواعدیلہ بالحساب اکلاشلد قدنصکرہ نصف النهار مقناطیسینک انحرافنہ کورہ تعدیل اولنہ رق درسعادتہ کورہ سمت قبلہ نیک نصف النهار مقناطیسیلہ احداث ایلدیکی زاویہ بولمغفلہ سمت قبلہ تعیین اولنش اولور .

§

﴿ مؤید ﴾ — یمن اماملرندن قاسمک اوغلی اولوب (۱۶۴۴ م و ۱۰۵۴ ھ) تاریخندہ وفات ایتمشد (۱۰۳۶ ھ) دہ پدرینہ خلف اولدقده والی حیدر پاشانک ویردیکی سببیت اوزرینہ نقض عہد و صنعا

وعدندن بشقه بتون خطه یمانیه بی ضبط و بر چوق عسا کر عثمانیه و طرفدار لرینی قید اسره گرفتار ایلدکدن صکره دولت علیه طرفلیسی (عبد الرب) و سائر مشایخ قبائلی آغوش دخالتنه آلدی و بونلرله برلکده صنعایی محاصره ایدوب مدت محاصره ایکی سنه بی تجاوز ایلدیکندن درون قلعه ده محصور حیدر پاشا استیمان ایله قلعه بی تسلیم مجبور اولدی . بو ائنده مصر امر اسندن قانصو مصر دن امداده کلوب رقاچ محاربه ایتدیه ده اکثریسنده مؤید غالب چققدیغندن (زبید) ده بولنان عسکر مستغرق قور اوله رق قانصو علیه قیام کوستردیلر بناء علیه قانصو دخی زبیدی ترک و مؤیدک برادری حسن زردینه التجا ایدرک اورادن مصره صاوشدی و بوضورتله بتون اقطار یمانیه مؤیدک ید استیلا سنه دوشدی . مومی الیه (شهار) قصبه سنی مقر اداره اتخاذا ایشیددی .

§

﴿مؤید الدولة مجد الدین﴾ اسمی اسامه کنیه سی ابو المظفر در . (۱۰۹۵ م و ۴۸۸ هـ) تاریخنده شیراز قلعه سنده شیرازه بند اجزای وجود اوله رق ابتدا شامه و مؤخرأ (صالح ابن رزیک) یاخود (ظافر بن حافظ بن عبیدی) ایامنده مصره سوق سمند عزیمتله نائل رتبه امارت اولدیغی حالده بعض اسبابه مبنی تکرار شامه عودت و اوراجه دخی ایچمه خدمات رفیعیه نائلیدن صکره (۱۱۸۸ م و ۵۸۴ هـ) تاریخنده دار عقبایه رحلت ایلدی . مومی الیه فن ابدیه فضل و اشتیاری و مقبول و مدون ایکی جلد دیوان اشعاری اولدیغندن بوراجقه تبرکا ایکی بیتتی درج ایلدی .

لا تستعرجلدا علی هجرانهم فقوالک تضعف من صدود دائم
واعلم بانک ان رجعت الیه طوعا و الاعدت عوده راغم

§

﴿مؤید شیخ﴾ — ملوک چراکسه مصریه دندر مصرده (مؤیده) نامیله بر مدرسه بنا ایشدر وفاتی (۱۴۲۱ م و ۸۲۵ هـ) تاریخنده وقوع بولدی . مشار الیه (۱۴۱۶ م و ۸۱۹ هـ) تاریخنده طرسوس شهرینی قرمان اوغلندن و سپس قلعه سنی ارمنی تکفورندن آلوب ایکی سنه صکره بهسنه و خبروت قلعه لرینی دخی بالاستیلا لارنده وقونیه و قیصریه ده نامنه خطبه او قوتدی .

علمای رومدن شمس الدین فناری حضرتلری اشبو مؤید زماننده چجه کیدرکن
مصره اوغرایوب مشار الیهک پک چوقا کرامنی کورمش و التماسنه مبنی
علمای عرب ایله مباحثه ایتشد . مؤید برجاریه دن طولایی اوغلنه کوجنوب
تسمیم ایتدیرمش ایدی دیرلر .

§

﴿ مهاج ﴾ — مجارستانده طوننه نهرینک شعبه غریبسی اوزرنده
و مشهور سکدینک طقسان بش کیلومتر و بعد غریبسنده بشیک نفوسی حاوی
برقصبه در سلطان سلیمان خان قانونی حضرتلری مذکور قصبه بیشکاهنده
مجار اردوسنی محو و پریشان و مجار قرالی ایکنجی (لوی) بی نامونشان
ایتشیدی .

§

﴿ مهادیه ﴾ — آوستریاده خرسوه قصبه سنک تخمیناً درت ساعت
یوقاریسنده کو کردلی صو قابلیجه لرله معروف برقریه در (۱۷۳۸ م
و ۱۱۵۱ هـ) تاریخنده عساکر عثمانیه آوستریا عسکرینی بوراده کالیه مغلوب
ایدوب خیلی مهمات و اسرا اغتنام ایتمش و آوستریا باش و کیلی قونت
(کنکریکی) اردوده بولندیغندن فیطونیله قسارکن اودخی ید اسارته
کیرمشدر .

§

﴿ مهتاب ﴾ — رنکلی مهتابلر زیرده محرر اجزایله اعمال اولنور
فقط پاطلاماق و طو تشماق ایچون بشقه بشقه دو کیلوب اصولی اوزره بریرینه
قارشدیرلملیدر .

(بیاض)

۴۶ درهم کهرچله ۲۳ درهم کوکرد ۱۸ درهم مسخوق توتیا ۱۲
درهم سیانور روژ دوپوتاسیوم .

(مائی)

۵ درهم کهرچله ۲ درهم کوکرد ۱ درهم تیمور بوزان .

(کوکز)

۷۲ درهم آزوتیت استرونیچیان ۲۰ درهم کرکرد ۶ درهم سیانور روژ
دوپوتاسیوم ۲ درهم قباکور .

(یشیل)

۶۳ درهم آزونیت باریت ۱۱ درهم کوکورد ۲۴ درهم قلو ریت پوتاس
۲ درهم قباکور ۲ درهم زرنیخ .

(لیلافی)

۴۹ درهم قلو ریت پوتاس ۲۵ درهم کوکورد ۲۰ درهم قوری تابشیر
۱۰ درهم حص اسود نحاس .

(صاری)

۷۵ درهم آزونیت سوده ۲۰ درهم کوکورد ۶ درهم قباکور .

§

﴿ مہدی ﴾ — کنیہ سی ابو عبد اللہ اسمی محمد بن تومرت در
عراق و مجازدہ طولاشوب ہر کسہ حدتہ نصیحت ایدر و امر معروف
ایدہ حکم دیو اورتہ لغی تعجیز ایلر و عاقبت مملکتیدن مملکتہ دفع اولنور
کیدر بر فلاش ایدی بو حال اوزرہ مغرب زمیندہ مراکشہ دوشوب و یانہ
بر قاج آدم اوید یروب قرا اہالیسنی درلو درلو یلانرلہ اقناعہ و عبد المؤمن
نامندہ برینہ بیعت ایتدیر مکہ باشلادی اشته بوهیت کیت کیدہ اکتساب
قوت و قوت بولدقچہ اونسبتدہ کسب وسعت ایدرک نہایت (ملثین) نام
فلس و مراکش حکومتنی بلع ایدوب برینہ (۱۱۵۰ م و ۵۱۴ هـ) تاریخندہ
بر حکومت (موحیدیہ) چیقاردی و اخلافی دہا بر طاقم ممالکہ مالک اولہرق
یوز الی ایکی سنہ حکومت سوردی . (محمد) کلہ سنہ دخی نظر یوریلہ .

§

﴿ مہذب الدین ﴾ عبد الرحمن بن علی بن حامد — ابن الطیب
دینکلہ متعارفدر زمانندہ شامک شیخ و رئیس طبیبی ایدی شامدہ
صاغہ عتیق نام مخلدہ . وجود اوینی فن طب مکتبی اولیق اوزرہ وقف
ایشدر (۱۱۶۹ م و ۵۶۵ هـ) دہ تولد و (۱۲۲۹ م و ۶۲۷ هـ) دہ
وفات ایدرک جبل قاسیونہ دفن اولندی اعرج ایدی طبیدہ و فنون سائرہ دہ
تالیفاتی واردر . اختصار الحاوی فی واستفراغ حقندہ بر مقالہ و طبہ دائر

تعالیق و مسائل و مسائل جنین ایچون ابن ابی صادق شری اوزرینه ردیه
و اغذیه لطیفه و کشفه بخشیده یوسف اسرائیلی بی ردأ بر رساله یازم شد
بوندن ماعدا طبعده کند و خطیله یوزدن زیاده جلد کتاب یازده رقی اغائی
کبری دخی اختصار ایلشدر . عربی بی علی تاج الدین کندی و طبعی
علی الرضی الرحبی دن او قویوب طبعده بر اعنی اوزرینه ملک عادل طرفندن
مصر و شام ریاست اطبا مسندینه اصعد اولندی و بر مدت هیئتله
او غراشه رقی شوفنده دخی کافی درجه معلومات اکتسابه موقق اولدی
مؤخرأ لسانه بر ثقلت و رخاوت عارض او اب کتدیکجه تزیاده باشلادی
و لقر دیسی اکلش از اولدی فقط متخلق اولدیغی غیرت فوق العاده به بوندن
بر قنور کلیوبینه او حالنده طلبه سنی تدریسه بذل همت ایدر و مسائل مشکله
و قوعنده لوحه اوزرینه ترسیم افکار ایله کیفیتی ارائه و افهام ایلر ایدی .
صکره عما دخی طاری اولشدر بعض کونه اشعار ی دخی وار ایدی .
حکیم رشید الدین ابی خلیفه نام ذاته مریض اولدیغی ائشاده یازدیغی
ایاتنددر .

حوشیت من مرض تعاد لاجله و بقیة ما بقیة لنا اغراض
انا نعدک جوهرأ فی عصرنا و سواک ان عدوا فهم اغراض

§

﴿مهر جان﴾ — ملوک پشددادیان دن ضحاک کاوه یدیه قتل
اولدیغی کونک مسرتنی در خاطر ایتک ایچون اهالی ایرانک وضع والی یومنا
هذا سنه ده بر کون اجرا ایتدکاری بیرامدر .

وقعه مزبوره مهر ماه آینک اون التجبی کونه تصادف ایتدیکندن مهر جان
تسمیه اولمشیدی .

(مهر ماه) تاریخ جلالیده نوروز سلطانیکنک ایلک کوندن اعتبارأ یدنجی
آینک اسمیدر .

(مهر جان) اسفرائین قصبه سنک دخی نام عتیقیدر .

§

﴿مهر داد﴾ اول — طبقه اشکانیاننددر (۵۴۳۱ خ) تاریخنده

یعنی میلادك بوز الشمس اویچ سنه . مقدمنده جلوس ایدوب یکریمی بش سنه
سلطنت سورمش و فتوحات کامله سندن ناشی فرس دولتشك مؤسس جدیدی
نامنی آلدیغی کبی اکیل شهنشاهی ایلله دخی توح و ملك الملوك عنوانیله
تمیز ایشدر .

§

❖ مهرداد ك سابع — ارمنستان قدیم حکمداری ایکنجی دیقراڭ
انشته سی و (پونت) حکمداری اولوب (۵۵۰۱ خ) ده یعنی میلادك
طقسان اویچ سنه مقدمنده مومی الیهك فارسده کی ایکنجی تختنه جلوس ایش
واللی الی سنه سلطنت سورمشیدی .

رومالیره فارسو پك چوق اوغراشوب دیقراڭ ایلله متفقاً خیلی غلبانه موفق
اولدیسده روما دولتنی بتون بتون دنیا یوزندن قالدیرمق اوزره عسکر
تدارکنده ایکن اوغلی (قازناق) روما جنرالی پومپدنك دسایسنه الدانه رق
علیهنه قیام و غافل بروقتنه غلبه ایلدیکندن كدرلنوب نوش زهرا به
قالقشدقه یانده بولسان قزلری اول امرده کندولرینك تسمینی رجا ایلله
پدرلرینك نندن قدحی الوب ابتدا انلر و صکره پدرلری ایچهرك بربری
آردنجه تسلیم جان ایش و ولد معهودایسه خلوصکارلق غرضیله پدرینك
جنازه سنی رومالیره کوندروب حالبوکه هیچ برعوضنی کورما مشدر .

مهرداد غایت شجیع ایدی . رومالیری اوردیغی زمان بوز بیک کشیلرینی
قتل ایتدیکی و یکریمی ایکی لسانه آشنا اولدیغی متواتر در .

§

❖ مهرماه ك سلطان — سلطان سلیمان اولك کریمه سی ورستم
پاشانك زوجده سیدر (۱۵۵۶ م و ۹۶۴ هـ) تار یخنده وفات ایلدی
اسکدارده کی اسکله جامع کبیریه ادرنه قیوسی جامعی مشار الیهانك امریه
تأسیس اولندی .

§

❖ مهلایل ك — شیث علیه السلام حفیدی و قینانك اوغلی
اولوب پدرندن صکره خلافت ایش و کندوسندن صکره دخی اوغلی

(یارد) مقام خلافتد یکمشد که ادریس علیه السلام اشبو یارد صلبندن پانواده عالم وجود اولدی .

مهالیلاک عراق عربده بعض شهرلر بنا ایتدیکی مرویدر .

§

﴿مهلب﴾ بن صفوان — امرای عربدن شجاعت و سماحت ایله شهوور بر ذات اولوب متعدد محلمرده ولایت وبصره بی طائفة خوارجدن حفظ وحایت ایتشدر . اک صکره عراقین حاکی دامادی حجاج طرفندن خراسان والیسی ایکن (۷۰۶ م و ۸۸ هـ) تاریخنده وفات ایتکله یرینه اوغلی یزید یکمشدر .

اشبو یزید بن مهلب هنوز بنی امیه تختنه یکن یزید بن عبدالملک زماننده داعیه استقلال ایله بر قاج دفعه لر متعصدی خروج اولوب بصره به غلبه سی اوزرینه ادعای خلافت وبصره اهالیسی دخی براز شروط ایله بیعت ایتلرینه بناء خلیفه مومی البهی خلع ایتک ایچون اردو ترتیبیله همان شامه حرکت ایلدیسده خلیفه یزید طبقه ثانیه شجعانندن قرداشی مسلمة بن عبدالملکی عساکر وافیله اوزرینه کوندردیکندن (۷۲۰ م و ۱۰۲ هـ) تاریخنده بربرینه قوشملر یله سکر کون دوام ایدن محسار یه ده یزید بن مهلب واتباعی مغلوب ومقتول اولدی . دولت عباسیه ده بر مکملرک سخاوتی قدر دولت بنی امیه ده دخی ال مهلب سخاوتله مشهور ایدی .

§

﴿میرخواند﴾ عجم مورخلرندن اولوب اصل اسمی محمددر (۱۴۳۳ م و ۸۳۷ هـ) تاریخنده تولد و (۱۴۹۸) ده وفات ایلدی سن صباوتندبرو تتبع تواریخه حصر اوقات ایلدیکندن خراسان و مازندران پادشاهی حسین بهادر شاهک وزیر ی علی شیر نوایینک جایتیه هراتده برتکیه ده اختیار عزلت ایدرک شرقک وقوعات تاریخیه سنی یازوب (روضة الصفا) تسمیه ایتشدر . اثر مذکور خلقتدن باشلیهرق عجم و ترک و تاتار پادشاهلرینک مدت سلطنتلری وقایعندن باحثدر . پک اهمیتلو جهتلی السنه مختلفه به ترجمه ونقل اولندی .

§

﴿میر علی﴾ — سادات کرام و اولیاء عظامدن اولوب حسین یقراڤک تختگاهمی بولنان (هرات) بلده-سندھ زیور مهد وجود اولمش و (۱۵۳۹ م و ۹۴۶ هـ) تاریخنده اوراده عزم ریاض جنان ایتشددر خط تعلیق اولایازان یعنی اختراع ایدن مشارالیهدر نظم ونثرده استاد زمان و افتادکانی سلاطین جهان ایکن معیشتی صورت حلالدن استحصالی نژدنده اقدم امال اولدیغنه بنیاء هیچ برطرفه عطف نظر تمایل ورغبت ایتیمهرك عمرینی الی الابد کنج فقر و ضرورتنده بکیرمش و صورتاروزکاردن شکایت کونه بونظم دربراری اولوقت بخاراده کشیده سلك منظومه اللال ایتشددر .

عمر از مشق دوتا بود قدم همچون چنک

تا که خط من بپساره بدین قانون شد

طالب من همه شاهان جهانند و مرا

در بخارا جگر از بهر معیشت خون شد

(میر علی فوت نمود) عباره سی وفاتنه تاریخدر .

§

﴿میر علیشیر﴾ — نوایی مخلصیه شهر بر ذات فضائلسمیردرکه ترکی وفارسی اشعاری بین الشعرا مسلم اولمغه (ذوالاسانین) دنیلور ابدی چغتای کبرای امراسندن (الوس) نام ذاتک صلبندن مهد وجوده کلدی اوائل حالنده تحصیل معارف امنیه سیله برچوق محللرده سیر و سیاحت و بویوزدن نیجه مصائب طاقنفر سایه تصادفله مبتلای فقر و سفالت اولدیغی حالده سلطان حسین یقراڤک جالس تخت سلطنت اولسی اوزرینه هراته کتوریلوب آز مدتده عهد-سنه رتبه رفیعہ وزارت توجیه ایدلدی مؤخرأ کندو اختیاریه امور حکومتدن کف ید استغنا ایدرك کوشه ازوایه چکلدی .

مشارالیه عمرندن ردقیقه-سنی ییله مالا یعنی به صرف ایتیموب دائما نظم اشعار آبدار ونشر آثار دلشکارایله اوقات گذار اولمش و اوچ یوز قدر خیرات شریفه تعمیر و تأیسنه همت ایدرك الحاصل فضائل علمیه و خلیفه یی بحق جامع بوجود نادرالموجود اولدیغنی ازهرجهت ارائه و اثبات ایتشددر .

اولدیغی کبی میل بری و بحر یلری دخی زیرده بحر اولدیغی اوزره
مختلفدر .

میل جغرافی	میل بری	میل بحر	اسامی دول
مترو	مترو	مترو	
۱۶۸۳	۱۸۵۰	۱۸۵۲	دولت علیه
۱۶۱۰	۱۶۱۰	۱۸۵۲	انگلین دولتی $\frac{۱۷۶۰}{۱۶۱۰}$ یارده
۱۴۸۲	۱۳۰۰	۱۸۵۲	فرانسز دولتی
۲۱۱۶	۱۸۶۵	۱۸۵۲	اسپانیا و پورتکیز دولتری
۲۴۷۰	۲۵۲۸	۱۸۲۸	اوستریا دولتی
۱۴۸۱	۱۳۰۰	۱۸۵۲	ایتالیا دولتی
۱۰۶۷	۱۰۶۷	۱۸۲۸	روسیه دولتی
۱۹۴۹	۱۹۴۹	۱۸۵۲	ایران دولتی

§

✽ میلان ✽ — ایتالیا ده اولونا نهرینک جانب یساری اوزرنده مینی
وایکیوز یکر می یک نفوسی حاوی جسم و مستحکم برشردر و اومباردیا
ولایتک مرکزی ووندیک و مونزا و پزانس شمندو فرلرینک کذرکاهیدر .
دارالفنونی و سائر مکاتب عالییه سی و اوتوز یک سیرجی استیعاب ایدر واسع
بر تیاتروسی وایک و پتوق منسوجات فابریقه لری وارددر . شهر مزبور
(۹۰۷ خ) تاریخنده یعنی میلادک الی یوز سکسان بدی سنه مقدمده
غولوالی (بلووز) طرفندن تأسیس اولندیغنده حازر اهمیت اولمشیکن
دریوز طفسان ایکی سنه صکره رومالورک ید ضبطنه یکمسیله اهمیتنی
ضایع وایکنجی درجه ده اولان شهرلر راده سنه تنزل ایتشددر . مشهور
شارلمانک لومباردیای استیلاسنده ینه اهمیت سابقه سنی اعاده ایدوب صکره
کاه مستقلاً وکاه جمهوریت و دوقه لقی مقری اولقی اوزره اداره اولنورکن
(۱۸۰۵ م و ۱۲۲۰ هـ) ده ایتالیا نک بومباردی ولایتک کرسیسی اولدی
واون سنه صکره اوستریا لورک ید ضبطنه یکدیسده (۱۸۵۹ م) تاریخنده

فرانسه و ساردنیا دولترینک آوستریا به غلبه سی مناسبه تکرار اینالیایه انتقال
ابتدی حالا اینالیایه اداره سنده در .

§

• میله • — منتشا سنجاغنده کی میلاس قصه سنک اسمیدر وقتیه
(اینوتی) جمهوریتک مقرراده سی و بونایرک سربست بر تنزه کاهی ایدی قدیمآ
نه در سه معمور بر شهر اولدیغی الیوم کورینان آثارندن استدلال اولنه یلور
قصه مذ کوره به (پچین) دخی درلر بر بشقه روایت کوره (میله) قوش
اطه سی جوارنده و مندرس نه ری کنارنده دیگر بر مملکت ایدی که حکمای
یونانیه دن (اناقس) اوراده تولد ایلدی .

• میلوس • — الیوم دکرمانلک دیدیکمز جزایر یونانیه دن براطه
اولوب یونانستانده قیقلا دیس سنجاغنه تابعدر .

§

• میمون • — ذوثیه صنفک برنجی طبقه سی تشکیل ایدن
حیواناتنددر بونلرک اعضاجه نوع بنی آدمه بر درجه یه قدر مشابهی
اولوب ایچلرنده ایکی مترویه قدر بویلیری وارددر و جسملری علی الاطلاق
ضعیف ورنکلی مختلف و یوزلری چپلا قدر اکثر نوعلرنده قویروق
اولماز بیه جکلی یش و بوجکه منحصردر میمونلرک قوه مدرکه سی
و به من کونه خباثت و خرسزلق و یغما کرلک وحدت و غضب و جابکلی
و سائر احوالی جله یه معلومدر . بونلر طبعاً بنی بشرله انسیتیه پک سریع
بر قابلیت کوسرلر ایدده بیچاره لرهربرده چنکانه لکالرنندن قوریلهمزلر .
بیوک میمونلر کنجکلکرنده قابل انسیت اولدقلری حالده بیودکلی یعنی
سن بلوغه واردقلری زمان اوتور اقلشه رق ضعفه دوچار و کیده رک تلف
اولورلر . میمونلرک وطنلری سیحاق لرل اولدیغندن محال بارده یه
کوتور ادکلرنده مریض و اکثر یا ورم اولورلر . (بوفون) نام ذات میمونلر
فاملیاسنی آسبابله امریقاده اولق اوزره ایکی بیوک قبیله تقسیم ایدر
آسیا میمونلرینک برونلری اشاغیدن آچیق والنلری غایت چیققی اولوب
قولاقلری انساندن پک آزقلیدر کوزلری ایسه برینه پک یقین وایلرویه
طوغری چیقمشدر امریقا میمونلری ایسه کوچک ایکن یکرمی درت سود

دیشلی ویود کلرنده اوتوزایکی ویا اوتوز الی دیشلی اولورل و برون دلیکاری یان طرفلرده ویر برندن آیری کورینورل و قورقورلی آزچوق اوزوندلر . الیوم موجود اولان برطاقم میون اسکاتلرینه نظراً دنیاده نسالی منقطع دهاپک چوق نوع میونلر واریاش .

§

﴿مینزوا﴾ — اساطیر یونانیه دن حکمت و صنایع و حرب الهی و ژوپترک دماغندن مسلح اوله رق چیمش کریمه سیدر . (بوکا سلا حله مقابله نقدر مشکل) .

§

﴿میغ چونغ﴾ — لیانغ خاندانی منقرض ایدرک چین تختنه جلوس ایدن برترک امیرنک اولادلغی اولوب (۹۱۷ م و ۳۰۵ هـ) تاریخنده امیر مومی الیهک وفاتیله یرینه یکمشدلر . تاتار نسلندن ایسه ده عاقل و محب علم اولدیغندن سرایه مستولی اولان طواشیلری طرد و اداره داخلیه بی اصلاح ایلدی . فن طباعت چینده بونک زماننده ایجاد اولمشدر .

§

﴿مینوس﴾ — کرید حکمداریدر زمانه قدر برقاچ کوچک حکومتیه منقسم و اعتقادلری مختلف بولنان کرید اهاالیسنی (۱۶۰۰ خ) ده یعنی میلادک بیک درتیوز اوتوز درت سنه مقدمنده جبراً اداره واحد تختنه ادخال ایدرک اتیکی و مغاره لیلره و بعض جزایر بحر سفید اهاالیسنه دخی نفوذ حکمداریسنی طانتدیرمش و اصول اداره و مساوات حقوق تبعه و تربیه عومیه حقنده برقانون یاپوب موقع اجرایه قومشدلر بوقانونی صکره آتیه لیلردخی قبول ایدوب مدت مدیده دستور العمل طوتمشدلر .

مینوس عن اصل آسیالی و آسیکی یونانیلرک اعتقادنجیه ژوپترک اوغلیدر (باز یفاشه) ایله ازدواجندن و جسوده کلش اولان اوغلی (آندروژه) بی آتیه لیلر قتل ایدرکلرندن یونانستانک آتیکی دنیلان قسمی ضبط و قرالری اولان (آژه) بی میتورتورنام حیوانه ازریق اولقی اوزره بهر سنه بدی قیز ویدی اوغلان اعطاسی معاهده سنه ربط ایله اخذ انتقام المشدلر .

§

میوار — هندستانده واقع بکرات شبه جزیره سنده و قبیله
تأسس ایتمش برسلاله حکمداریدر (۵۲۹ م) تاریخنده شاعور نامنده بر
راچیوت عشیرتی خلیفه پکرانه کلوب ابنای شمسدن اولان سلاله بی بجواله
اشبو میوارسلاله سنی تشکیل ایلمش و سلاله مذکورده اوچیوز اون طغوز سنده
دوام ایتمشدر .

(م) حرفنده اولان ممالک دولت علیه

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
ماتیه	ناحیه	طرابلس غرب	طرابلس غرب
ماچقه	ناحیه	طربزون	طربزون
مازدین	مرکز لوا	ماردین	دیاز بکر
مارغلیج	قضا	نارده	پانیه
مازکرد	مرکز لوا	مازکرد	درسم
مازکرد	ناحیه	ارزنجان	ارضروم
مازون	ناحیه	ایدین	ایدین
ماط	قضا	دبره	مناسقر
مالش	ناحیه	اسکوب	قوصوه
مالوریز	قضا	قلدیه	کرید
مامش	ناحیه	سلیمانیه	موصل
ماندیجه	ناحیه	ازمیر	ایدین
ماتپاس	ناحیه	قره سی	قره سی
ماوت	ناحیه	سلیمانیه	موصل
میادری	ناحیه	لارستان	طربزون
متن	ناحیه	اطنه	اطنه
متین	قضا	جبل	جبل لبنان
مترویچه	قضا	یکی بازار	قوصوه
مشان	ناحیه	دیاربکر	دیاربکر
مجدل	قضا	قدس شریف	قدس شریف

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
مچوه	ناحیه	قبر شهری	انقره
مچوره	قضا	پایه	پایه
مچور	ناحیه	نیکده	قونیه
مچکرد	ناحیه	ارضروم	ارضروم
مچید اوزی	قضا	اماسیه	سیواس
محافل	قضا	عسیر	ین
محال	ناحیه	سلیمانیه	موصل
مخاور	ناحیه	تعز	ین
مخاویل	ناحیه	حله	بغداد
مخلان	ناحیه	بغداد	بغداد
محمودی (سرای)	قضا	الباقی	حکاری
محمودیه	ناحیه	بغداد	بغداد
محبوبت	ناحیه	صنعا	ین
مخا	قضا	تعز	ین
مدینه منوره	مرکز لوا	مدینه	بجاز
مدانیه	قضا	بروسه	خداوندکار
مدرفی	ناحیه	بولی	قسطمونی
مدحیه	ناحیه	حله	بغداد
مدللو	مرکز لوا	مدللو	جزایر بحر سفید
مدیات	ناحیه	ماردین	دیاربکر
مدیه	قضا	قرق کلیسا	ادرند
مرا بطین	ناحیه	طرابلس غرب	طرابلس غرب
مرا مینا	قضا	لاشید	کرید
مرج عیون	ناحیه	بیروت	سوریه
مرج نواحی	ناحیه	شام	سوریه
مرجعون	قضا	بیروت	سوریه
مرخیص	ناحیه	عکا	سوریه
مرزیفون	قضا	اماسیه	اماسیه
مرزیفون آباد	ناحیه	اماسیه	اماسیه
مرسین	قضا	اطنه	اطنه
مرعش	مرکز لوا	مرعش	حلب
مرفته	قضا	کاپولی	ادرند
مرفوده	ناحیه	چانیک	طربزون
مرقب	قضا	لازقیه	سوریه
مرکوزه	ناحیه	قسطمونی	قسطمونی
مرکه	قضا	سلیمانیه	موصل

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
مرمره	جزیره	قره سی	قره سی
مرمریس	قضا	مشتا	ایدین
مریخ	قضا	بنغازی	بنغازی
مراکبه	ناحیه	برات	پایه
مرد	ناحیه	جبل غریبه	طرابلس غرب
مزرعه	ناحیه	لازقیه	سوریه
مسعودیه	ناحیه	قیصریه	اقره
مسکنه	قضا	حلب	حلب
مساطه	قضا	خس	طرابلس غرب
مسور	ناحیه	مصعا	ین
مسولی	ناحیه	مشتا	ایدین
مسیب	ناحیه	کر بلا	بغداد
مسیس	ناحیه	اطنه	اطنه
مشاریق	ناحیه	بلقا	سوریه
مشاریق جزار	ناحیه	باقا	سوریه
مصاط	ناحیه	ارزنجان	ارضروم
مصراطه	قضا	خس	طرابلس غرب
مصطفائییه	ناحیه	بصره	بغداد
معان	قضا	بلقا	سوریه
معادن	ناحیه	اماسیه	سیواس
معاصر	ناحیه	بصره	بغداد
معرب الانس	ناحیه	صنعا	ین
معرة النعمان	قضا	حلب	حلب
معرة المشرین	ناحیه	حلب	حلب
معمورة العزیز	مرکز ولایت	معمورة العزیز	معمورة العزیز
معلقه	قضا	تکفورطغانی	ادرند
مغاره	ناحیه	قوزان	اطنه
مغنیسا	مرکز لوا	صاروخان	ایدین
مفارقین	ناحیه	دیاربکر	دیاربکر
مقلوب	ناحیه	موصل	موصل
مقیق	ناحیه	صنعا	ین
مقیه	ناحیه	تعز	ین
مکة مکرمه	مرکز لوا	مکه	حجاز
مکری	قضا	مشتا	ایدین
مکس	قضا	وان	وان
ملاز کرد	قضا	موش	تلیس

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
ملاطیه	مرکز لوا	ملاطیه	دیار بکر
ملاقاص	ناحیه	برات	یانیه
ملحه	ناحیه	کرکوک	موصل
نمالو	عشیرت	بوز اوق	انقره
مجمع قلعه	ناحیه	حلب	حلب
مناره لو	ناحیه	مرعش	حلب
مناصف	ناحیه	جبل	جبل لبنان
مناسیر	مرکز ولایت	مناسیر	مناسیر
منتشا	مرکز لوا	منتشا	ایدین
منقلک	مرکز لوا	بغداد	بغداد
منده لی	قضا	بغداد	بغداد
مندخوره	ناحیه	صاروخان	ایدین
مندالیات	ناحیه	منتشا	ایدین
مندان	ناحیه	موصل	موصل
مندمی	عشیرت	سلیمانیه	موصل
منشیه	قضا	طرابلس غرب	طرابلس غرب
منشکور	ناحیه	دیار بکر	دیار بکر
منصوریه	ناحیه	بغداد	بغداد
منظوال	ناحیه	قره حصار	سیواس
منع خاصه	ناحیه	جبل	جبل لبنان
منکن	ناحیه	بولی	قسطونی
منکور	ناحیه	سلیمانیه	موصل
منلک	قضا	سیروز	سلانیک
منمن	قضا	ازمیر	ایدین
منهجه	ناحیه	اطنه	اطنه
منوح	ناحیه	صنعا	عن
منوغات	ناحیه	تکه	قونیه
منوقاج	ناحیه	قندیه	کرید
مود	قضا	ایح ایل	اطنه
مورنجوه	ناحیه	مناسیر	مناسیر
مورطنه	ناحیه	تکه	قونیه
موزاتانو	ناحیه	انقره	انقره
موژوری	ناحیه	موصل	موصل
موسی بکلی	ناحیه	حلب	حلب
موش	مرکز لوا	موش	بتلیس
موصیجه	قضا	قره حصار	خداوندکار

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
موطلو	ناحیه	موش	بتلیس
مولو	قضا	مدلو	حرا بر بحر سفید
میضایع	قضا	بروسه	حداد و کار
میضایع حق	قضا	انقره	انقره
میضال عاری	ناحیه	بولی	قسطونی
میر زر	ناحیه	نجند	بغداد
میر محمدی	ناحیه	کرکوک	موصل
میر یوسفی	ناحیه	کرکوک	موصل
میس	قضا	ردوس	حرا بر بحر سفید
میکانلو	ناحیه	انقره	انقره
میلاس	قضا	قره حصار	سبواس
میلاس	قضا	متشا	ایدین
میلان	ناحیه	کنفری	قسطونی
میلو پوطلو	قضا	رسمو	کرید
میلولو	ناحیه	تکه	قونیه
مدلو	ناحیه	زور	حلب
مینا	ناحیه	مکه	حجاز

حرف ن

﴿ ناپال ﴾ — آسیای وسطاده تبت ولایتک جهت شمالیسندہ بر
قطعه جسمہ در بوکا بوتان دخی دیرلر • (بوتان) کلمہ سنہ نظر بیوریلہ •
§

﴿ نابلس ﴾ — یاخود (نہ اوپولیس) بوشهر پک اسکیدر حضرت
سلیمان علیہ السلام وفاتیلہ برینہ اوغلی (رخبعم) جلوس ایلدکده اون
ایکی سبط خلقندن اون سبطی آیریلوب (یور بعام) نامندہ برینہ بیعت
ایتمشیدی • اول وقت مرقوم یور بعام اشبو نابلسک اولدیغی محله یعنی
سامریہ نك جنوبندہ وغاریزم طاغی جوارندہ بر شهر نبا و پای تخت اتخاذ
ایدوب اسمنی (شحیم) قودی ونیجہ زمان صکرہ خراب اولوب اک صکرہ
رومالورہ اتقالندہ ینہ اعمار وروما کوچلرینہ تخصیص و (نہ اوپولیس)
تسمیہ ایدادی نابلس بونک غلطیدر •

§

﴿ ناپلیون ﴾ بوناپارت — (بوناپارت) کلمہ سنہ نظر بیوریلہ •

§

﴿ ناپلیون ﴾ اوچنجی — فرانسه ایمپراطوریدر (۱۸۰۸م و ۱۲۲۳ھ)
ده پارسده تولد و (۱۸۷۳ م و ۱۲۹۰ هـ) ده انکترده منفیاً وفات ایلدی
هولاندا قرالی بوناپارت لوئی نك اوغلیدر ابتدا اسویجرده طوپچی
یوز باشیسی ایکن فرانسه قرالی فلیب علیهنہ بعض حرکاتی جهتیله امریقایه
نفی و صکرہ انکترده اعاده اولندیسه ده بولونیاده ناپلیون سلاله سنی احیایه

مساعیدی تبین ایلدیکندن پارس قاره‌سی حصه‌ورنده مؤبداً نفیه محکوم علیه اولمشیدی (۱۸۴۶ م و ۱۲۶۳ هـ) تاریخنده قلعهدن فرار ایدرک بلجیقایه واورادن انکلتربه کیدوب (۱۸۴۸ م) ده بر تبدلات اوزرینه پارسه کلدی ومؤخرآینه پارسدن تبعید وحق انتخابدن محروم ایلدیکي حالده فرانسه‌نک بش ایانئندن ایدیلان انتخاب اوزرینه مبعوثاً تکرار پارسه کلوب براز صکره اکثریت آرا ایله رئیس‌جمهور تعیین اولندی و (۱۸۵۲ م) ده بر چوق قیل و قالدن صکره ریاستی اون سنه ایچون تمديد و بر قاج آی صکره انتخاب عمومی ایله قرالغی اعلان ایلدی .

ناپلیون بو وجهله مسند حکمداریده تقرر ایدرک نفوذینی بتون اوروپا اوزرینه تأثیر ایتدیرمش وحتی (۱۸۵۵ دن ۱۸۶۷ م) تاریخنه قدر بتون اوروپا حکمدارلرینی ایاغنه کتورتمشدر (۱۸۵۳ م و ۱۲۷۰ هـ) تاریخنده دولت علیه و انکلتزه ایله بالاتفاق روسیه اوزرینه آچدیغی محاربه بر سنه صکره پارس معاهده‌سیله و کذلک انکلیز ایله متفقاً تشبث ایلدیکي چین محاربه‌سی پکینه قدر ممالک چینیه بی تسخیر و برچوق تضمینات استحصالیله و (۱۸۶۲) ده‌کی انام سواحلی سفری خیلی مظفرتلرله نهایت بولدیغی کبی (۱۸۵۹ م) تاریخنده دخی ایتالیا قرالی و یقتور امانویل لهنه اوستریا اوزرینه آچدیغی محاربه‌بی دخی قزانوب ارتق بیوک دولتر نزدیکه وارسه ناپلیون یوقسه ناپلیون دیدیرتمشدر . مشارالیه بر آره‌لق مکسیقایه دخی سفرایدوب مکسیکو شهرینی یدضبطنه آلدی و نهایت (۱۸۷۰ م و ۱۲۸۷ هـ) تاریخنده پروسیا دولتنک اسپانیا قرالیندن مخلوع ایزابلانک یرینه پروسیا خاندانئندن بر پرئسی قرال تعیین ایتدیک استه‌مسنه قارشو بولنه‌رق دولت مشارالیه‌یه اعلان حرب ایدوب سدانده محاربه‌بی غیب و پروسیا‌ولرک‌النه اسیر دوشدیکندن براینده فلیچنک پروسیا قرالی کلیومه تسلیم رسمی اجرا اولندقدنصکره انکلتزه‌ده (ویل همش) شهرینه نفی و کندوسی ایله فاملیا- سنک فیابعد مسند اعتباردن سقوطی اعلان اولندی .

§

﴿ نابوپولا صر ﴾ — برنجی آثور حکمداری بخت نصر اول طرفندن

بابل والیسی ایکن (٤٩٦٩ خ) تار یخنده یعنی میلادک الی یوز یکرمی بش
سنة مقدمنده ماد حکمداری برنجی (سینازار) الیه بالانفاق متبوعه
پریشان وبابله استقلالنی اعلان ایدن ذاتدر . ترک وتانارلک بابلی محاصره
ایتدیکنی خبر آلمی اوزرینه (نینوه) نك ضبطنی وقت آخره براغوب
همان عودت ایتشیدی .

(٤٩٨٨ خ) تار یخنده اوغلی ایکنجی بخت نصر واسطه سیله تکرار
هجوم ایدرک نینوه وباجمله آثوریایی ید ضبطنده زبون و بو صورته قوجه
آثور دولتی محو و سرنکون ایلدی .

§

﴿ ناپولی ﴾ — ایتالیای جنوبیه بریوک شهردر . ناپولی ایالتک
کرمی اداره می اولوب رومانک جنوب شرقیسندن ایکیوز بش کیلومتروده
وناپولی کورفری اوزرنده واقع و درت یوز الی بیک نفوسی جامعدر .
غایت لطیف برموقعه درجه درجه یانلش وشهره ناظر (سنت الن) نام
فلعه وسائر قلاع الیه محافظه اولنمشدر . اکثر سواقلری طارقلری
وانیش یوقوشلی ایسه ده پاکت طاشلره وغایت مزین صورته دوشمشدر
متعدد سیریلری فترا خسته خانه سی ترسانه سی وآورو پاجه الک واسع
والک کوزل طانیان (سن شارل) تیاتروسی کلیساری مناسترلی شمدوفرلی
رسم دارالفنونی عسکری مکتبلری بحری آفادیمیسی برچوق کتبخانه سی
تاریخ طبیعی دبوآنخانه لری موزه خانه لری نباتات باغچه لری ایکی رصدخانه سی
طوغرافیا اداره می وآثار عتیقه وعلوم وفنون وصنایع نفیسه آفادیمیسی
واردر . صنایعی پک متنوع ورواجلیدر .

ناپولی قدیماً روما اغنیاسنک یکانه برموقع تنزهی ایدی . لومباردلرک ایتالیایی
تسخیرینه قدر روما شرق امپراطور اغنده اولوب بر دوقهلق تشکیل ایدر
ایدی . تدریجاً جمهوریه منقلب اولوب طقوزنجی عصردن اون ایکنجی
عصره دکین بو وجهله مستقل یکدی (١٣٤٨ م و ٧٤٩ هـ) ده بحارستان
حکمداری بیوک لوئی و (١٣٨٣ م) ده فرانسه دولترلندن برنجی لوئی
و (١٤٤٢ م) ده اراغون قرالی برنجی القونس و (١٤٩٥ م) ده فرانسه
قرالی سکزنجی شارل اخذ و تسخیر و برسنه صکره (دون) نام آوستریا

جنرالی هجوم وضبط ایله تخریب ایلدی و مؤخر (۱۷۹۹ م و ۱۲۱۴ هـ) تاریخده فرانسزلر الوب بر جوریبت تشکیل ابتدیلر . یدی سنه صکره بوناپارت اوغلی ژوزفی اورایه قرال تعیین ایلدی . نهایت (۱۸۶۰ م ۱۲۷۷ هـ) تاریخده جنرال غاریبالدی سلاح پاتلامق سزین ایستالیا نامه تسخیر ایلدی . ناپولی ولایتی الی انسکی زملده (پارت نوپا) و صکر دلی (نناپولیس) نامیله یاد اولنور واسکی سچلیاتین قرالغناک بیوک قسمنی شامل بولنور و قرالمق مزبورک عموم اهالیسی طقرزملیون تخمین ایدیلور ایلدی . یونانستانده اولان (اناپولی) بشقده در .

§

﴿ نابونید ﴾ — بابل دولتی حکمدارلر ننددر . مقرون صحت اولمیدرق اسمنه (باتمازار) و (بروس) دخی دیرلر . اون طقوز سنه سلطنتی عقبنده و (۵۰۵۶ خ) تاریخده یعنی میلادک بشیوز اوتوز سکر سنه مقدمده کرسی حکومتی دولت کیانید واضعی اولان کیخسروک ید استیلاسنه دوشمشدر . دائما عیش وعشرته مهالك بر کیسه اولوب مصالح دولتی والدهسی (نیتو کریس) ه حواله ایتشیدی حتی دشمنک فرات نهری بحراسندن بابله کیردیکی کیجه رضیافت مجلسنده سر خوش بولند یغندن کیخسروک استیلاسنی صباح مخمور لغنده خبر المشدر . حقنده برغریب قضیه حکایه ایدرلر شویله که : قدس شریفدن اغنام ایلدیکی اشیای مقدسه یه برکون بیوک بر حرمتسزلاک ایتدیکنندن او کیجه او طه سنک دیوارینه برید معنوی ایله اوج کله ترقیم اولنور . نابونید بونلرک معناسنی اکلایه مدیغندن اوراده بولنان سائر اهالی قدس ایله منفی بولنان دانیال علیه السلامی کتوردوب سؤال ایتدکده مشارالیه سابق الذکر حرمتسزلاکندن ناشی قتل اولند جغنی ایما ایدر و چوق سور مکسزین حقیقه تعبیری ظهور ایلر .

§

﴿ نابی ﴾ — خامه اعجازی خزیند نکت و معانی خازن و بتخصیص غزلکویان شعرای روم ایچنده هر سوزی ر جوهر ناب قیمت نایابه متوازن اولان اورفدلی (یوسف نابی) افندی اولوب زرین قلم اعتبار ایله تخریره سزاوار اولان دیوان اشعاری و حج شریفه عزیمتی ائنده احوال عجزیه بی

شامل یازدیفی (تحفة الحرمین) ی و (غزا نامه) و (خیر آباد) و (خیریه)
نامرله منظوم اثر بر کزیده می و بعض منشائی شایان مطالعہ در (۱۷۱۲ م
و ۱۱۲۴ ه) تاریخندہ وفات ایدوب اسکداردہ مسکینر حوارندہ واقع
مقبرہ مخصوصنہ دفن اولندی . قبری سلطان محمود ثانی زمانندہ تعمیر
اولمشدر .

§

ناتال — برہ زیلیدادہ بر مستحقین شہردر بیوک ریو ایالتک
کرسئ ادارہ می اولوب بیوک ریو نہرینک اوزرنندہ واقع و اون بیک اہالی بی
جامعدر و تجارتجہ پک ایشلکدر .

ناتال — ساحلی — افریقای شرقیدہ بر قطعہ در بونامی ہند
دکزینہ دو کیلان ناتال نہرندن اقتباس ایلدیلر بوراسی بوئر و فلنکار
طرفندن مسکون اولوب (۱۸۴۴ م و ۱۲۶۰ ه) تاریخندہ برو انکلیزرہ
یکمشدر .

§

نادر شاہ — طہماسب قولی خان کہ عجم شاہیدر (۱۶۸۸ م
و ۱۱۰۰ ه) تاریخندہ مشہدہ طوغدی بوآدم اولادوہی اولدیفی حالہ
صکرہ بر طاقم جمعیت پیدا ایدرک سرکشلکہ باشلا یوب (۱۷۲۲ م) دہ
بعض اختلا لادن بالاستفادہ فرقہ سیلہ خراسانہ کیردی و مؤخرأ حسین شاہک
اوغلی طہماسب شاہک خدمتی قبول و (۱۷۲۹ م) اصفہانی ضبط
ایدرک اقتدار و ادارہ بی یدانحصارینہ الدی و عثمانیلیرہ تکرر مغلوبیتی
اوزرینہ آپاس چاینک صول جہتی ترکاہلہ مصالحہ یہ مجبور اولدی و بر مدت
صکرہ عثمانیلیری مغلوب و طہماسبی خلع و برینہ سکز آبلق چوجوق اولان
اوچنجی عباسی اجلاس و (۱۷۳۴ دن ۱۷۳۶) سنہ سنہ قدر عثمانیلیرہ قارشو
شانلی محاربہ لر ایتدی نہایت مرقوم عباسک وفاتی اوزرینہ (۱۷۳۶ م
و ۱۱۴۹ ه) تاریخندہ نادرشاہ عنوانیلہ تخت ایرانہ کچوب ایران حاجیلرینہ
رنجیدہ اولناماق و عجم اسیرلری النوب صائناماق و سائر بعض شرائطلہ
دولت علیہ یی مصالحہ یہ راضی ایتد کد نصکرہ افغانلر علیہنہ دخی یور بیوب
قندھاری و (۱۷۳۹ م) دہ دہلی و کابلی استیلایدرک برچوق مال غنائیلہ

عودت ایدی انجیق محاربات متعاده سینه ضعیف و زبونلکدن بیتاب اولان عجملر کندو سندن متفر اولدقلرندن (۱۷۴۷ م و ۱۱۶۰ ه) ده کردلر علیه پادشاهی بر سفرده امراسی طرفندن قتل اولندی . نادرشاه اکر دولت علیه مذهب جعفریه بی تصدیق ایدر و ایرانلیلر انجیون مکده مکرمه ده بر رکن تعیین ایلر ایسه ملت اسلامیه اره سنده اولان شو اختلافی اتحاده تحویل ایده یله جکنی صورت رسمیده باب عالی به اشعار ایلدیکی حالدده استانبول علماسی قبول ایتماشدر .

§

﴿ناصرده﴾ - قدس شریف جوارنده ساعیر ناحیه سنه ملحقی بر قریه نیک استمیدر حضرت عیسی علیه السلام اوتوز یاشند قدر بورایی مسکن اتخاذ ایتش و بوراده وحی ظهورینه باشلامشدر خرستیانلره نصرانی اطلاق دین عیسایک بوقریه دن ظهورینه مبتیدر . ایوم عکا سنجاغنه تابع ناصره شهرینک بوقریه اولسی مأمول اولنور .

§

﴿نانکین﴾ - چین دولتی اداره سنده اولان بمالکت برنجیلرنددر اوتوز ابکی درجه عرض شمالی و بوز اونیدی درجه طول شرقیه تخمیناً طقوز بوز بیک نفوسی حاوی و ارتفاعاً قرق و حجماً اونیدی قدم جسامتنده اویحقات بر حصار ایله محتوی اولوب ایوم پای تخت ثانی حکمنده در حریر و پاموق فایر یقه لری غایت مشهور اولدیغی کبی داخل شهرده فغفوروی طیراقدن بیک مصنع اوله رق انشا ایلدش اولان قله عقیله حیرت و برر صورنده شایان تماشا در مذکور قله نیک مثنی الشکل و ابکی بوز قدم طولنده ایدوکی توارینخده کورلندی .

§

﴿ناوارین﴾ - یونانستانده رشهر در (اوارین) کله سنه نظریوریله .

§

﴿نای﴾ - فرانسه مارشال لردن ایکن بر جنحه یه مینی (۱۸۱۵ م و ۱۲۳۱ ه) تاریخده قورشونه دیزلشدر تلفه مأمور اولان نفرات کمال محبت لردن ناشی آتش قومانداسینی دکله مامش اولدقلرندن مارشال کندوسی نفرات مرقومه ده (عسکر . نه زماندن بری ضابطه کزه اطاعت

ایگز اولدیکز (دیوب و آتش قومانداسنی و یروب کندو کندوسنی قورشونه دیزدیر مشدر .

(شام شریفده قورشونه دیزیلان اجد پاشانک میدان سیاستده نطقی دخی بوندن اشاغی دکل ابدی) .

§

﴿ نالیسوس ﴾ — نیش شهرینک نام عتیقیدر . (نیش) کله سنه نظر یوریه .

§

﴿ نباتات ﴾ — علم نباتاتک نظری قسمی اعضا ونشو ونما وعلایم وقوانیندن وعلی قسمی زراعت و علم طب وصنایعه عائد خصوصساتندن بحث ایدر .

متقدمینک علم مذکور حقنده براقدرلی اثار رابطه سز وقارمه قاریشوق برحاله ایکن متأخرین وازان جهله (قلو سیوس) نام ذات اورو پاده بوله بیلدیکی نباتاتک اوصاف وخواصنی ضبط ایدرک اینجه بر علم هیئنه قویدی . واون برنجی عصرده فرانسه وانکلتره معارفپوراندن براقچ ذات دخی فهرست واجناس نباتاته اساس اوله یله جک قواعدی وضعه همت ایلدی .

نباتات تولد ایتمک ونشو ونما بولدقدنصکره موته مشابه برحاله اوغرامقده معدنیاتدن زیاده حیواناته قریبدر .

نباتاتک شمدی یه قدر کشف اولنه ییلان انواعی یوز یکر می بیکی تجاوز ایتدی .

§

﴿ نپتون ﴾ — کره شمک ۲ میلیار ۷۴۵ میلیون میل بعدنده برسیاره اولوب حول شمسده دورینی ۱۴۶ سنهده اکمال ایدر قطر حقیقیسی ۱۳۳ ، ۳۸ میلدر . بوسیاره نك کندوسنه یوز بیک فرسخ مسافده برده پیکی واردر . اشوپیک کره ارضک قری بعدینه مساوی بر بعد ایله تابع اولدیغی سیاره نك اطرافنده ۶ کون ظرفنده دورینی اتمام ایلر مذکور پیکک دائرة الشمسی سطحنه میلی ۲۹ درجه اوله رق حرکتی دخی حرکت رجعیه یعنی حرکات اجرامک عکسنه در . اشو حرکت

رجعیه (اورانوس) نام سیارہ نیکر یلہ نپتونک پیکندن ماعدا دیگر سیارہ لک پیکرنده واقع اولدیغندن ارباب فن عندندہ خوارقن عدا اولنور . نپتوندن شمسہ باقماق لازم کلسہ قرص شمس کرہ ارضدن زهره نیک کورندیکی قدر برجرم صغیر اوله رق مشاهدہ ابدیلہ یلور . نپتوندن مشاهدہ اعتباریلہ سیاراتک کافہ سی کواکب سفلیدن معدود اوله رق شمسدن اوقدر تباعد ایتمزلر (۱۸۴۶ م و ۱۲۶۳ هـ) تار یخنده برلین رصد خانہ سی مدیری دوقسور (غول) کوکب مذکور (لوریہ) نیک بالحساب تعیین ایلدیکی موقعک بدرجہ داخلندہ کشف ایلہ (نپتون) نسمیه ایلشدر .

§

﴿ نپتون ﴾ — قدیم یونانیلرک اعتقادنجہ دکرلر الہہ سیدر اشکمبہ سندن (پتاراس) نامندہ برقنادلی آت طوغوب ایشو آتک ققامی کیسیدکده سفینه اولمش برده کیسلان یردن صولرنبعان ایتکہ باشلامش و بو صولردن ایچنلرہ الہامات وقوعبولمش ایمش . اشته تحه قات بویله اوللی .

§

﴿ نبض ﴾ — قلبک قوه انقباضیه متوالیه سیلہ متسلسلاً شرایندہ سوق اولنان دمدن وجود بولور و متقافعاً ورود ایدن دم شرایندہ صور ثلثہ اوزرہ تاثیر ایدرک نبضی حصولہ کتورر شویله کہ اولا (بطین ایسر) قلبک تضییقیلہ شرایندہ وارد اولان دم شرایندی توسیع ایدر ثانیاً مذکور دم شرایندی حرکت انتقالیلہ ایلہ تحریک ایدر ثالثاً دم واردک تاثیریلہ شرایندی حرکات متطاوولہ ایلہ متحرک اولور . نبض مرکز دم اولان قلبدن نقدر دور اولور ایسہ ضربہ انقباض قلب ایلہ ظہور نبض بینندہ واقع فاصلہ اولقدر طویل اولور و فاصلہ مذکورہ نیک تطاولی ضربات قلبیہ نیک بطائیلہ متناسب بولنور .

اطبا معاینده یا حصول الیلہ مریضک صاخ ییلکنی و یا صاخ ایلہ مریضک حصول ییلکنی طومتق و انتظام و تواترینی تعیین ایچون ابتدا جزئیجہ مریضک قوای حسیه و بدنیہ و اوصاف سارہ سی اکلماق و نبضانی ثانیہ لی ساعتلہ تعداد ایلک لازمدر .

نبضك هر بر تغيراتنى كوتتر صورتده و (سفيموغراف) نامنده يكي برالت اتحاد اولنديغى ايشيديله يور .

يكي طوغان برچوجفك ايلك يكرمى درت ساعت ايچنده نبضى متوسطاً (۱۲۳) و بر هفته قدر (۱۸۸) و بر آي قدر (۱۳۵،۴۵) و بش آي قدر (۱۴۸،۸۵) و درت ياشنه قدر (۱۱۲،۵۶) و اون ياشنه قدر (۱۰۷،۶۳) در . سن شباب و كهولتده نبض متوسطاً يتشدن يتش بشد و شيوخده التمشه قدر آتار و نسادده ذكردن اون بر زياده و اياقده ايكن نبض اوتورلديغى زماندن اون فضله اولور . مشى و حركت و طعام و صيف و شتازمانلرى و نساچه جل ماده لرى نبضك طبيعت اصليه سنى تعبير ايدر و كثير الاتهاب خسته لكرده نبضك عددى حسابا بلكديكى كبي بعضاً حالت نزعه صاييله مز درجه يه وارر .

§

﴿نجد﴾ — بغداد ولايتى داخلنده بر سنجاق اولوب مع قطيف لحسا و درعيه و جبلية قضالريدر . حمازه نجد ايله تهامه آره سنده حاجز اولديغيجون حجاز ديدلر . زيرا حجاز جهت شرقيسى نجد و جهت غربيى تهامه و جهت جنوبيى ارض يمن و جانب شماليسى شام اولوق اوزره تحديد اولنور ايدى .

نجد الكسمى ايكي قسم اولوب شرق جهتنده اولان قسمنه (نجد حجاز) ديرلر كه اون التى نواحيدن عبارتدر و شيخ نجدى يه نسبت اولنان بلده ابللس بونلردن بريدر و غرب جهتنده اولان قسمنه (نجد عارض) ديرلر كه عارض يا خود (عماره) سلسله جبالى و (عينيه) و (درعيه) شهرلى بوراده بونلور معهود مسيلة الكذاب و قرامطيلر و وهابيلر الحاصل بتون اغور سزلر بورادن چيقدى و بوزلردن نيجه يوز بيك كشينك قانى دوكلدى .

§

﴿نجم الدين﴾ كبرى — كبرار اولياء الله بندر كنيه سى ابوالجنب اسمى احمد بن عمر الحيو قيدر شينخى عمار ياسر نام ذات شريف ايسه ده مصرده شيخ روز بهان حضرتلردن تكميل طريقت ايتشيدى

رشد و فضیلت و معرفت و کرامتله بین الانام شهرت تمام قزانه رقی (۱۲۲۱ م و ۶۱۸ هـ) تاریخنده جتکیرك ممالك خوارزمی استیصالی صرهده شهیداً عازم دار بقا اولمشدر .

(فوائج الجمال) نام تألیف کرده سی کالنه داندرد . مرویدر که خلفا سندن شیخ (مجدالدین) بغدادی نام ذات آغزندن بر یوک سوز قاجیر مغله شیخی نجم الدین حضرتلری متأثر اولور . و مجدالدین در عقب یالین ایاق استغفای قصوره کلوب آستین شیخه رخسای نیاز اولسی اوزرینه مشارالیه ملاطفته (قورقه ایمانك سلامتدهدر . لکن بو بولده جان فدا ایتمکجه چاره یوقدر حالبوکه بز دخی یقینه سر بریده و شهید اولورز . و ملک خوارزم سکا خونها اوله رقی خراب و اهاالیسی قلیچدن کچهرک مضحمل و نایاب اولور) بیورر . فی الواقع اره دن چوق بر زمان مرور ایتمکسزین مجدالدین یکرمی درت یاشنده اولدیغی حالده بر افترایه اوغرا دیغندن سلطان محمد خوارز مشاهک امریله دجله یه آتیلوب مغروقاً شهید اولور . و محمد خوارزمشاه صکره دن نجم الدین کبری حضرتلربنک نطق عالیربنی و مجدالدین حقهده سویلنان سوزك محض بهتان ایدوکنی ا کلادیغی کبی نجم الدین حضرتلربنک حضورینه کلوب سوز و نیازه باشلار سهده مشارالیه (کان ذلک فی الکتاب مسطوراً) آیت کریمه سندن بشقه بر جواب و یرمیوب عاقبت جنکیر ظهور ایدر و ممالك خوارزمی خراب و نجم الدین حضرتلریله برابر نیجه ملیسون نفوسی کنجیده زیر تراب ایلر .

§

نجم الدین — اسمی احمد بن محمد بن علی بن مرتفع بن حازم بن الرفعه کنیه سی ابو العباس شهرتی شیخ الاسلام در ائمه علوم و فنوندن مناقب حسنه و نوادر مستحسنه صاحبی بر ذات اولوب مصرده معزیه مدرسه سنده حسیبه لله تدریس علوم ایله اشتغال ایدردی . بعضی مناصب عالییه تعیینی تکلیف اولندیسهده قبول ایتماشدر (و سیط) و (تنبیه) نام کتابلره (المطلب) و (الکفایه) نامنده ایکی شرح مفیدی و دیگر بعض آثار ی واردر . وفاتی مصرده (۱۳۱۰ م و ۷۱۰ هـ) تاریخندهدر .

§

حلیۃ الانوار صاحبی شاعر نجفی بشقہ اولوب (۱۷۳۸ م و ۱۱۵۱ هـ)
تاریخنده وفات ایشدر .

§

﴿ نخجوان ﴾ — ارمنستان روسیده عراض نهری اوزرنده وروانک
جنوب شرقیسندن یوز قرق کیلو مترو مسافده غایت قدیم بر شهر اولوب
وقتیله ایکی یوز بیک نفوسی حاوی اولدیغی حالده ایوم اهالیسی بش بیک
نقردن عبارتدر . ملوک ابرائیده برنجی عباس زمانه قدر غایت معمور
و مشهور ایدی . روسلر وعجملر یلنده وقوعبولان محاربات متمادیه سیبیه
ازیلوب نهایت (۱۸۲۸ م و ۱۲۴۴ هـ) تاریخنده روسلر طرفندن روان
ایله برابر ضبط اولندی . اولوقت روسیه لیلر ارارات طاغنه قدر
کمشلر ایدی .

§

﴿ نخشب ﴾ — بخاراده قارشی نهری اوزرنده ونفس بخارانک
جنوب شرقیسندن یوز اوتوز کیلو مترو مسافده یاخود طاشکند ایله
سمرقند اره سنده قرق بیک نفوسی حاوی و تجارت و صناعتی عالی بر مملکت
اولوب بخارایه آمد وشد ایدن کابل وهرات کار بانلرینک مرکزیدر . بوکا
عربلر (نسف) دیرلر . (ابن مقفع) کله سنه دخی مراجعت بیوریه .

§

﴿ نخعی ﴾ — کبار تابعیندن علقمه بن قیس بن عبدالله بن مالک
وبرادر زاده سی اسود بن یزید بن قیس هر ایکسینه شهرت اولمشدر
اولکیسی (۶۸۱ م و ۶۲ هـ) و ایکنجیسی (۶۹۳ م و ۷۴ هـ) تاریخنده
وفات ایلدی . ایکیمی دخی حدیث و فقهده امام وقوللری حجت انام ایدی
نخعی اول (بر کیسه بر خوی اوزرینه دوام ایدرک قرق یاشنه باصارسه
اولنجیه دک اول خوی تغیر ایتز بیورمشدر .

(نخعی) برده مشار الیه مانک خاندانندن ابراهیم نامنده بر ذات اولوب
فقهی ایکیسندن اخذ ایش و (۷۱۴ م و ۹۶ هـ) تاریخنده وفات ایشدر
اودخی ائمه دن ایدی .

§

﴿ ندیم ﴾ — شاهیر شعرادن و فحول علمادن و سلطان احمد ثالث حضرتلرینک خواص ندما سندندر بر کون سلطان مشار الیه صدر اعظمی ابراهیم پاشا الیه قصر سعید آباده طوغری زور قسوار تنزه اولوب کنار قصره بناشد قلمری صره ده اوراده دست بر سیند ادب طوران اشبو ندیم مرحومه (ابراهیم پاشا الیه بویه زور قسوار تماشا اولدیغیزی شمدی بالبداهه بر بیتده نظم الیه) دیو شفاهاً امر یورد قلمرنده همای اجرای علی الرأس والعین الیه (کوردم آلمش زورقه لطفیله صدرن پادشاه .
 برح آیسده قران ایتمش مکر مهر الیه ماه) مطلعنی فی الحال نظم ایتمشدر که حقیقه غایت لطیف و آبدار دوشمشدر .

§

﴿ نزد ﴾ — معروف بر او یون اسمیدر . یونی ملوک فرسندن اردشیر بن بابک دنیا و اهل دنیایه بر مثال اولوق اوزره وضع و اختراع ایلشیدی . مثلاً رفعتی شهر سنه عددینه تطبیقاً اون ایکی خانه و پولاری ایام شهره قیاساً اوتوز دانه یاهررق فصوص یعنی زارلری دخی قضا و قدر و تقلباتنه تشبیهاً ایکی عدد اولهررق ایجاد ایلدی . بو او یون فارد یاخود فرید . زیاد . ستاره . خانه کیر . طویل . نامرله بدی نوعی مشتملدر . عصر مزده طاوله تعبیر ایتدکلی او یون انواع مذکورنه ک یدنچیمی اولان طویل لفظندن غلط اولدیغی کبی سائر لیده بوکا مماثلدر .

§

﴿ زون ﴾ — رومانک بشنجی امپراطوری اولوب غدار اقله مشهور در (۳۷ م) ده تولد و قلودک وفاتی اوزرینه اون بدی یاشنده جلوس ایلدی اوائل حکومتنده لطف و ملایمتله اجرای اموره دقت ایتدیسده مؤخرأ غایت غدار و ظالمانه حرکتد باشلا یوب باشنه ندما صفتده بر جوق اسافل طویلادی واولا تختک وارث حقیقیسی اولان بریتانیو کوسی حکمدار لغه نصب و اقامد تشبثنده ظن ایتدیک کنده والده سنی طرد و فرنداشی مومی الیهی قتل ایلدکن صکره والده سی مومی الیهایی دخی ندما سیه قتل ایتدیدی و رومانک قسم اعظمی خراب ایدن حریق ائاسنده بر قله اوزرینه چیقوب مقدا ترووانک یانسنه دائر انشاد ایلدیک

منظومه بی چاغیره رق یانغینی سیر ایلدی و بونک اوزرینه حریقه
برفاحشه نك اخطاريله کندوسی سبب اولدیغی تحقیق ایدرک هرکس سولتمکه
باشلادقده نرون بوکا سبب خرسیتیانلردر دیه رک بو وسیله ایله بیچاره
خرستیانلری هزار اشکنجه ومظالمه اتلاف و (۶۵ م) ده علیهنده اتفاقلرینه
ذاهب اولدیغی برچوق اعالی وادانی بی اعدام ایلدی و مؤخرأ یونانستانه
سیاحت ایدوب (۶۷ م) ده غول ویندکس ده علیهنده برقیام وقوعبولسی
اوزرینه اجرا ایلدیکی شحاره ده مغلوب اولدیغندن (پرتوریدن) لر
اسپانیاده (غالبه) بی امپراطور اشاعه ایتدیلر بوندن صکره نرونک
سناتو طرفندن دخی دشمن عمومی ایدوکی اعلان اولتمغله کیرلنک ایچون
برمغاریه قاجوب اوراده اراندیغی صزه لرده کندو کندوسنی اولدرمک
استدیسده بدرلو جاننه قیه مدی ونهایت برکون ینسه بیجاغک اوجینی
قارننه طیبایوب عجباً صوقسامی صوقسامی دیو تردد ایتکده ایکن یاننده
بولسان سرکاتی بیجاغه طیبایو یرمکه ارقه سی اوزری کندی و (دنیا
نه بیوک بر اهل معرفت ضایع ایتدی) سوزیله ختم انفاس ایتدی (۶۸ م)
سزارلرک خاندانی بونکله نهایت بولشدیر .

§

نزهة الابصار ❀ — (۱۲۴۸ م و ۶۷۴ هـ) تاریخنده وفات
ایدن شیخ ابن ساعی علی بن انجب بغدادینک اثریدر .
❀ نزهة الارواح ❀ فارسی — امیر حسین فوزی دینکله معروف
فخر السادات حسین بن محمدک منشور ومنظوم بر اثر مختصریدر .
❀ نزهة الارواح وروضة الافراح ❀ — شیخ شمس الدین شهر
زورینک حکمای مقدماتین ومتأخرین یونانین وبصریندن یوز اون بر نفری
مشمئل تاریخیدر .

❀ نزهة العلائی ❀ فارسی — فنون شتایه دائردر .
❀ نزهة القلوب ❀ فارسی — (۱۳۵۰ م و ۷۵۰ هـ) ده وفات
ایدن محمد بن ابی بکر بن جدمستوفای قزوینینک اراضی وممالک وعنصریات
وافلاک وکواکبی شارح اثریدر .

§

﴿نزیب﴾ — حلب ولایتی داخلندہ زور سنجاغندہ تابع رقمہ
قضاہندہ بر ناحیہ در مصر والیسی محمد علی پاشا ایک اوغلی ابراہیم
پاشا (۱۸۳۹ م و ۱۲۵۵ھ) تاریخندہ دولت علیہ نک سردار اکرم حافظ
پاشا قومانداسیلہ کوندردیکی اردو بی اشبو نزیب اوہ سندہ بوزمشیدی .
فی ۲۴ حزیران فرنگی

§

﴿نسائی﴾ — ائمہ حدیثن بر متقی ذاندہ اسمی ابو عبد الرحمن
احمد بن شعیب مسقط رأسی خراسان اولوب (۹۱۵ م و ۳۰۳ھ) تاریخندہ
وفات ایشدر .

بر مدت مصر دہ نشر علوم ایلہ اشتغال و اواخر عمرینہ طوغری اورادن
شامہ ارتحال ایتدکدہ اہالی شام جناب معاویہ بی و فضائل و مآثرینی
صورد قلمردن (معاویہ صحبت جناب رسول سبیلہ روز حشر دہ
کندوسنی قور تاردیغنه راضی دکلیدر کہ سائر اصحاب کرام اوزرینہ بردہ
تفضل ارزوسندہ بولسون) دیمککہ اہالی بیچارہ بی ایاقلری التہ الوب
فما حال دہ مجروح ایتدیلر صکرہ او حالہ مکہ مکرمہ یہ نقل اولنوب اورادہ
متأثراً وفات ایلدی .

(سنن کبری) نام تالیف لطیفی کتب ستہ نک بشنجیسیدر .

§

﴿نسر﴾ — کرکسدن غلط اولہرق (کرکنز) دیدکلری وقرہ
قوش جنسندن ایکن بمضیلرینک طوشانجیل نامنی ویردکلری قوشدر .
(نسر) قطب شمالیدہ ایکی کوکبہ دخی علم اولمشدر اہل ہیئت برینہ
نسر طائر دیگرینہ نسر واقع دیرلر .

§

﴿نسطور﴾ — استانبول بطریقلمردندر معتقدات خرسنیانہ بی
تدقیق و (حضرت مریم والدہ اللہ در) سوزینی جرح ایدرک بر عقیدہ
معدلہ نشر ایتیمی اوزرینہ (افس) دہ متشکل بر مجلس مخصوص رهبانی
طرفندن اشبو ذہابی رد و کندوسی آفروز ایلدی . لکن معتقدلری منقرض

اولدی . (اعتقادات خرسیتیاینده طقوز نمرویه) دخی مراجعت بیوریه .

§

﴿ نسطوری ﴾ — خرسیتیایانلرجه رفض عد اولسان مذهبلردن بریدر . مؤسسی تئودور مویسو ویست ایسده (۴۲۸ م) ده مرقوماک شاکردلردن بری اولان نسطور یوس طرفندن نشر ایدلدی ۴۳۱ و ۴۵۱ و ۵۵۳ تاریخلرنده متعدد جمعیتلر طرفندن رد اولمشدر . (نسطور یلرک اساس مذهبلری ایچون اعتقاد کلمه سنده طقوز نبی نمرویه مراجعت بیوریه) .

§

﴿ نسف ﴾ — بخاراده واقع نخشب شهرینک نام معر بیدر . (نخشب) کلمه سنه نظر بیوریه .

§

﴿ نسفی ﴾ — منار الانوار صاحبی حافظ الدین عبده بن احمد شهرتیدر کنبه سی ابوالبرکات اولوب (۱۳۱۰ م و ۷۱۰ هـ) تاریخنده وفات آیشدر .

التنجی طبقه فقهایی کرآمدن (۱۰۳۲ م و ۴۲۴ هـ) ده متوفی ابوعلی النسفی حسین بن حضر و کذا اوننجی طبقه فقهایی بنامدن (۱۱۴۲ م و ۵۳۷ هـ) تاریخنده لازم داربقا اولان امام نجم الدین ابو جفص عمر بن احمد نسفی بشقه ذاتلردر . (نخشب) کلمه سنده نظر بیوریه .

§

﴿ نسیمی ﴾ — اصل اسمی سید عطاء الدین در حلبیده سیاکن ایدی عشق الهی ایله سرمست وجد واستغراق اولدیغی حالده آغزندن ظاهری شرح شریفه منافی بعض سوزلر قاجیردیغندن قیون کبی در یهینی یوزه رک شهید ایتدیلر علوم و فنونده مهارت کلمه صاحبی اولوب عشق اوزرینه یک چوق اشعار و ایات سوزلشدر . الیوم مرتب بردیوانی واردر .

کاتب چلبینک کشف الظنونده تحقیقنه کوره مومی الیه نسیمی (فضل

حروفی) شاکر در لندن ایش حلبده شهادتی (۱۴۱۷ م و ۸۲۰ هـ)
تاریخنده در .

§

نشدت ﴿ خواجه نشئت سلیمان افندی — (۱۷۳۵ م و ۱۱۴۸ هـ)
تاریخنده ادرنده زینت افزای عالم شهرد او اوب عفوان طفولیتده
در سعادته بالمواصله تحصیل معارف کلیه ایلدکدن صکره طریقت علیه
نقشبندییه سلوک ایش و منلا کورانی ستمنده واقع قوناغنده بعض طلبیه
فارسی تعلیمی و شتوی شریف او قویانلرک مشکلاتنی حل و عبادات و طاعات
ایله اشتغال ایش ایدی و فاتی (۱۸۰۷ م و ۱۲۲۲ هـ) تاریخنده در .

دیوان بلاغت عنوانی ایله (طوفان معرفت) نامنده کی اثر معجز بیانی شایسته
سپاهش و تحسیندر مشارالیه کراماتی دخی مشهور و دعای مقبول ایدی .

§

نشانجی محمد پاشا ﴿ — (بویالی) کلمه سنه نظر بیوریه .

§

نشانجی مصطفی پاشا ﴿ — علمادن بر ذات ایکن فضل و درایتنه
مبنی سلطان سلیمان حضرتلری طرفندن مستشار اتخاذ ایدلمش و (۱۵۶۷ م
و ۹۷۵ هـ) تاریخنده حلول اجل و عودیلله عالم فائیدن رفع نشان وجود
ایله در .

(طبقات المسالک فی درجات الممالک) و (مواهب الاخلاق) جلله آثارندن
وابوده کی نشانجی جامع شریفی تأسیسات خیریه سندندر . (نشانجی) لاق
وقتیله دولت علیه ده بر منصب ایدی .

§

نصف النهار ﴿ — هندسه ده هر دایره نك محیطی اویچ یوز
التمش قسم مساوییه تقسیم اوله نرق هر قسم بدرجه اعتبار اولندیغی مثلاً
هر درجه التمش دقیقه و هر دقیقه التمش ثانیه و هر ثانیه التمش ثالثه و قسم
علی هذا اعتبار اوله کلا بیکندن و کره ارض دخی مدور اولمفله تقسیم
و مساحه سی بر طاقم دایره از واسطه سیله اولق امر طبیعی بولندیفندن کره
ارضک اوزرنده مرکز و محورندن مرور ایتک و کره بی ایکی قسم مساوییه

تقسیم ایلک شرطیله برچوق دوائر عظیمه مفروضدر بو دائره لردن کره نك هم مرکزندن وهم قطب جنوبی و شمالی سندن یعنی نخورندن مروری فرض اولنان دوائر کشیره نصف النهار دائره لری دیرلر کره ارضده واقع بر محاک طولی دیمک دائره نصف النهار اولان اوزاقلغی دیمکدر نصف النهار دائره سنك طرف شرقیسنه طول شرقی و جانب غربیسنه طول غربی اطلاق اولنور هر ملت بشقه بر نصف نهار دائره سی اعتبار ایدرک خریطه لرینك حسابی اكا اویدر مشلردر مثلاً انکلیزر لوندرده واقع (قرینویچ) رصدخانه سندن و فرانسرل پارس رصدخانه سندن مروری مفروض دائره عظیمه بی نصف نهار دائره سی اعتبار ایلدیلر دولت علیه خریطه لرینده پارس رصدخانه سندن کچن نصف النهار دائره سی معتبردر .

§

﴿نصوحی﴾ — مشایخ کرماندندر واسمی محمد مسقط رأسی اسکدار اولوب (۱۷۱۷ م و ۱۱۳۰ هـ) یاخود (۱۱۱۳ هـ) تاریخده وفات ایلشدر امناء افراده امام اولمشیدی . قبری اسکدارده ککندو نامیله مشهور تکیه ده در .

§

﴿نصیبین﴾ — دیار بکر ولایتده ماردین سنجاغنه تابع بر قضا مرکزیدر و موصلک شمال غربی سندن ایکی یوز کیلومتر وایلر وسنده و شاہور نهری اوزرنده واقع اولوب تأسیسی نمروده جل اولتمقده در . روماجزالی لوکولوس بو شهری ارمنستان حکمداری دیراندن آلمشیدی دروننده بیک بشیوز قدر نفوس تخمین اولنیور .

§

﴿نصیری﴾ — سوریه ده طرابلس و حلب ولایتی بیننده بر قومدر قرق بیک نفوسدن عبارت اولوب یکریمی یکریمی بش قصبه یه تقسیم اولنشلردر . اوروپالیر بونلرک اعتقادی حقنده قرمطلرک اعتقادینه مطابق ومذاهب اسلامیه مشاهدیر دیرلر و برازده خرسیتیانلق و یهودیلک قارشیدیرلر ایسه ده حقیقی ذهابلری کبی دکلدر .

§

﴿ نظام الدین ﴾ — سادات کرامدندر بخارا دن در سعادت کلوب
سلوری قپوسی خارچنده بنا کرده سی اولان زاویه ایچنده امرار اوقات
و (۱۱۵۰ م و ۹۵۷ ه) تاریخنده اوراده وفات ایلدی . پدر تالیقدری
سید شهاب الدین احمد بغدادیدر که نسبی زین العابدین رضی الله عنه
حضرت لرینه واصل اولور .
مخدوم مکرمی سید سیف الدین دخی مدارج علیای کالانه اتصال ایتش
فضلا دن ایلدی .

§

﴿ نظام الملک ﴾ — دولت سلجوقیه وزیر اسندن حسن تدبیر ایله
السنده مذکور و ذکر خیر ایله جهانده مشهور بر ذات اولوب اسمی حسن
بن علی بن اسحق بن عباس کنیه سی ابوعلی مسقط رأسی طوسدر اصلنده
نواحی طوس دهقانلرندن برینک اوغلی اولوب تعلم قرآن عظیم الشاندن
صکره بر مقتضای علو همت زراعت و حرثه بدل علوم نافعدهن حدیث
وفقه شریف اشتغالنه رغبتله آز وقت ایچنده کسب کمال و معرفت ایلدی
بعده بلخده وزیر اولان (علی بن شاذان) ک کتابت خدمتده واندن صکره
ملوک سلاجقه دن (البارسلان) ک پدری (داود بن میکائیل بن سلجوق) ک
یائنده قالوب نیجه زمان مقام خدمتده ثابت و برقرار و سپارش ایدیلان اموره
چاپکدست و مصححتکنذار اولدیغندن داوده کندیسینی سودیره رک مراتب
سامیه ده استخدام اولمغه باشلادی . بوندن صکره داود مومی الیهی اوغلی
الب ارسلانک خدمتده تعیین و اوغلنه (نظامی بابا اتخا ذایدوب عرض
ایلدیکی هر بر اموری قبول ایله زیرا براهل خیر و دیندار و مدبر و مستقیم
الافکار آدمدر) دیو توصیه ایتکله الب ارسلان پدرینک وفاتندن صکره
رینه پادشاه اولدقده نظامی وزیر ایدوب کافه امورنده مرجع طاییدی الب
ارسلانک وفاتنه قدر بوضورتله یعنی تدبیر امور مملکت و تشدید مبانی سلطنتده
کمال موفقیتله اون سنه مسند نشین وزارت اولوب شاه مشار الهک وفاتنده
اولادی بابا برینک تحتیه حکمک هوسیه نزاع و جدال چبقار دیلر سده نظام
الملکک تدبیر یله تخت سلطنت (ملکشاه) ده قرار کیر اولدی نظامک
اعتبارجه ملکشاه دورنده کوردیکی بر فرق و تفاوت وار ایسه اوده کافه

مهام دولتی علی الاطلاق بد نفوذینه آلمی و (اتابک دولت) عنوانه نائل
اولمی ایدی . بوجمله یکریمی سنه دخی . مشار الیه وزیر اولدیغی حالده
(۱۰۹۲ م و ۱۴۸۵ هـ) تاریخنده اصفهانن کاورکن (نم-اوند) دده بعد
التراویح حسن صباح نام زندیق عونہ سندن عمر الادانی نامنده بر کینج
شعینک شهید خنجر غدیری اوله رق اصفهانده دفن ایلدی .

مجلسی دائماً علما و صلحا الیه مملو اولوب زیارتنه کلان تصوفیه فقراسنی فوق
الحد تعظیم و انعام و تکریم ایئر ایدی . ابتدا مدرسه بنا ایدن نظام الملک در
اگرچه مشار الیه دن اول دخی بر طاقم مدرسه قلعلی برلر وار ایدیه ده
بونلر وظیفه و تعیین و تدریس بر تکیه و خانقاه طرزنده اولدیغیدن نظام
یادیردیغی مدرسه متعدد و مشهور مدرسلر و مکمل علوفه لر تخصیص الیشدر
امام قشیری و ابو منصور شجاع و امثالی ائمه کباردن استماع احادیث نبویه
ایدوب کندوسندن دخی ائمه دن برجاعت استماع حدیث ایلدی (بن بوامر
مهمک اهل اولدیغیمی یلورم مرادم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلمدن حدیث روایت ایدن گروه پرشکوه عدادینه داخل اولقدن) دیوعلی
حدیثه صدق رغبت و اهتمام کوستر ایدی . عسکر طائفه سینه اراضیدن
حصه بی ابتدا نظام الملک و برمشدر . حضرت عمر رضی الله عنه زمانندن
عصر نظامه کلجه یه قدر اراضیدن حاصل اولان عشر و خراج طویلانوب
هر کسک علوفه معینه سی دیوانندن ویرلمک رسم مقرر ایکن نظام الملک عسکر
حصه دار ملک اولدیغی حالده اعمارہ جدا سعی و خدمت ایدر مطالعه سیله
طائفه مزبوره دن هر کسه حصه سی مقدارنجه بر ویرمکی تسبیب و صکره
کلنلر دخی بوقانونک اجراسنی تصویب ایتمکین عادت مستمره حکمنه کیرمشیدی
بونلردن بشقه (نوروز) شمس برج حوتک نصفه کلدیکی زمان اعتبار
اولتمده اولدیغی حالده نظام بونی دخی رأس حله تحویل و برز صد جدید
ترتیبیله علم هیئت و فلسفه بی توسیع ایشدر .

§

نعلینچی دده — مجاذیب المیه دن و مشایخ خلوتیه دن (محی)
نامنده برذاتک عنوانیدر (۱۵۹۲ م و ۱۰۰۱ هـ) تاریخنده وفات ایلدی .

اسکوبلیده خراجچی مسجدی قارشو سنده واقع تربته مخصوصی دروننده مدفوندر . مومی الهک بهض مجلرندن بشقه هجج بر کیمسه نظرند شهرتی اولدیغی حالد و فانی کون فاتحه نمازی قنوب سلطان مراد ثالث حاضر تلی تکمیل و کلا و امراسیلا و کئل دبدبه و احتشام ایله جنازه نمازنده حاضر بولمش و استانبول خلقی همان کاملاً طویلاندیغندن جنازه سی فاتحیدن اسکوبلی یه قدر باش اوزرنده اقسام اذانه دکن انبج کوتوریه بیلشدر .

فاتح جوارینده کیمه کوندز پریشان حال طولاشوب راست کایکی برده بدتوت و (۱۸۷۴ م و ۱۲۹۱ هـ) تاریخنده وفات ایدن مجنوبه صابره قازینک جنازه الابی دخی همان نلینجی دده یه یقین ایدی قبری اسکی علی پاشا جامی قارشو سنده واقع قیون بابا تربته می دروننده در .

§

نعمان بن المنذر یا خود الاعور — حیره ملوکندن مشهور قصر خورتقک بانسیدر روایت کوره اشبو قصر خورتق یکرمی سنه ظرفده یعنی (۴۰۳ م) تاریخنده رسیده حد ختام اولمش و مومی المیه نعمان مثلنی دیکر لر بنه یامسسون دیو متماری اولان (سنمار) ی بالای قصردن آندبره رق ممتوره حیاتی ویران ایلشدر حتی بین العرب (جزاء سنمار) مثل مشهوری احبانه بدل اسبانه مجازاه کورنلر حقلمنده ایراد ایدیلور .

بهض اقواله کوره دخی قصر مذکور بتوب مظهر استیسان اولدنده (سنمار) اگر بنم مستحق اولدیغی اجری ویره جککزه و اهلیتی یله جککزه امین اولدیم سزه بر بنا انشا ایدرم که کوش نه طرفه دور ایدرسه اوده اوخته دوزدی دیسه یله نعمان مادام که سن بوندن دها اعلی قصر یاه بیلور ایدک نیچون بکا یامادک دهرک بیچاره بی وجد سابق اوزره تلف ایشدر . قصر مزبور ملوک فرسدن (یزد جرد) بن شاپورک زیر حایه سنده اولان حیره یه اطباناسه ییله کوندردیکی اوغلی (بهرام) ایچون نعمان بن اعور

واسطه سیله یابد برلشیدی چونکه بوندن اول یزد جردک اوغلی یشامن
ایدی .

§

﴿نعیم﴾ — تاریخ مشهور مؤلفی اولوب نامی مصطفی ذاتی حلب
الشهباندر . تحصیل دسمایه عرفان ایلدکدن صکره داخل زمرة تبرداران
سرای عتیق اولوب بعده کروه کتابه الخاق و وزرای کرامدن قلابلی احمد
پاشا جنبانه انتساب ایله دیوان افندیلکی رتبه سنی اکتساب ایلدی .
مؤخرأ پاشای مشار الیه مسند والای صدارته یکمکه دهها زیاده مرعی
و محترم و ناطولی محاسبه جیلکیله دخی مکرم اولشیکن هر نصله اندن
صکره براعتدال حال استحصا ایده میوب مانند جزر ومد دوچار کش مکش
قبول ورد اوله رزق نهایت (۱۷۱۵ م و ۱۱۲۸ هـ) تاریخنده مورهده واصل
دار النعیم اولدی .

§

﴿نفی﴾ ارضرومی — شعرای بنامدندر هجوده امشالی
کورلدیکندن (آتشر بان) لقله توصیف ایدیلور ایدی تکیه صاحبی صدر
اعظم بیرام پاشایی هجوی اوزرینه (۱۶۳۴ م و ۱۰۴۴ هـ) تاریخنده
احناق اولندی قصائدده شهرت کامله سی و بر دیوانی و آثار سائره سی
وارد .

§

﴿نفیسه﴾ بنت حسن بن زید بن امام حسن — خاندان جناب
رسولندر (۸۲۱ م و ۲۰۸ هـ) تاریخنده مصرده وفات ایدوب الیوم
مشهور انام اولان مقام عالیترینه دفن اولمشدر .

§

﴿نقراوش جبار﴾ — قبل الطوفان مصرده حکمدارلق ایش
برذاتدر (امسوس) کلمه سنه نظر بیوریه .

§

﴿نقشبندی﴾ — (محمد بهاءالدین و طریقت) کلمه لرینه نظر
بیوریه .

§

﴿نقشی﴾ — عصر حاضر خریطه لرنجده سیلاد اطلرینک نام
دیگریدر .

§

﴿نمرود﴾ — کوش بن حامک اوغلیدر آتوریلرک آتوریاده
حکومت ایتدیکی زماننده بودخی حبشساندن ارض کلدانه کلوب
بالونیانک کلدانک برنجی پادشاه وفاتخی اولدی . مومی الیهک
(۲۲۸۵ یاخود ۲۲۳۰ خ) تاریخنده یعنی میلادک اوچییک اوچیوز
طقوزسنه مقدمنده اجرای حکومت ایتدیکی وبابل وقالاش وشاتی و (رس)
شهر قدیمیلرینک بانیسی ایدوی ظن اولنیور . برر وایتده بابامی کوش دخی
حکومت ایتشدر . نمرودک نبوته قائل اولنلرده واردر . اشبونمرودلفظی
مؤخرأ برعنوان حکمنه کیروب اخلافنک اکثریسی قبول ایتدیلر . نمرود
ابراهیم دخی انلردن بریدر .

§

﴿نوائی﴾ — مشاهیر ادبای اتراکدندر (میر علیشیر) ه نظر
بیوریه .

§

﴿نوبه﴾ — افریفاده برقطعهدر شمالاً مصر جنوباً حبش
بیننده واقع وجنوبدن شماله طولی بیک بشبوز قرق وعرضی بشبوز یتش
التي کیلومتری اولوب ایکی ملیون نفوسی جامعدر نیل مبارک اشبو
قطعهده جنوبدن شماله مرور و بحر الازرق وناقدهزی نام نهرلره انقسام
ایدر . نوبه نیک بحر احمرله نیل بیننده بولنان قطعه شرقیه سی برطاقم قوم
وقیالر ونادراً صویه تصادف اولنور چوللردن عبارت اولوب جهت
غریبه سنده (صنعا) (حافای) (شندی) (دامهر) (دونغولا) مملکتلری
بولنمقدردر . مصر والیسی محمد علی پاشازاده ابراهیم پاشا (۱۸۲۲ م
و ۱۲۳۸ هـ) تاریخنده بورابی فتح ایده لیدنبرو اهاالیسی مصره تابع بولنورلر
هوایی غایت صیحاکی ایسهده صاغلاندر وبغدای آرپه نخود مرجک
توتون شکر قامشی وسائر نوع محصولات و وارد و فیل صرتلان تمساح دوه
قوشی زرافه کبی حیوانلر پک چوقدر و اره صره چکرکه ده اکسک اولمز .

باشلیجه تجارتی اسیرالانئون توزی سناکی دوه قوشی توپلرینو مختصر در .
ازمنه قدیمده (میروث) ایمر اطور لعلنک کریمی اداره می ایدی رومالیلرینک
اسکی زمانده ناپوتایه قدر کیر دیر سده ملکتنک ساحل شمالیه ندن ماعدا
محلله قصر ف ایده مدیلر .

§

نوتون — انکلیز مشاهیر معارفندارینددر (۱۶۴۲ م و ۱۰۵۲ ه)
ده لوقولن قونلغنده (غرائنام) شهرنده تولد و (۱۷۲۷ م و ۱۱۴۰ ه)
تاریخنده وفات ایشیدر .

ریاضیونک و علم حکمت و نجوم و طبیعت اربابنک برنجیلرین حسابیلور یکریمی
اویچ یاشنده ایکن مسایل حسابیه دن خیلی شیلر بولدی و بر دفعه اوتور رکن
اوکنبه دوشن بر المادن و (کپلر) لک جزکات اجرام حقیقه وضع ایتدیکی
قوانیندن بالاستدلال اجرام مزبور دنک بر برینه اولان جذبیلرینک جوهرلریله
متناسب اولدیغنی وارض اوزرنده ایکی جسمک بر برینی جذبی و صولرک
مدو جزری دینی یه بوقانونه تابع ایدورکنی کشف واستخراج وکنندو نامیله
مسمی تلسقوی ایجاد ایلدی . حکمت طبیعیه نک قواعد ریاضیه می و بصیر
وضیایه دائر تحقیقاتی حقیقه کی اثرلری مقبول انامدر . (نوتون) بورلماز بر
دوامه و فوق العایه بر قاهر و ثباته مالک ایدی .

§

نوح علیه السلام — انبیا عظیمین اولوب پدری لامک
بن متوشلح بن ادریس علیه السلام ووالده می قینون بنت بر اکیل بن مخویل
بن قین بن آدم علیه السلامدر . کنندولرینه آدم ثانی دینلور . چونکه
بشر مخلوقان مناسبتیله ایکنجیمی دفعه اولهرق اولان نوح علیه السلامدن
تانیل و نوح علیه السلام ایدی . حضرت ادریسدن صکره ایشیدر حق تعالی
حضرت نوحی پیغمبر بعث یوردی الی یاشنده جعوث اولوب روایه نظرأ
طوقوز یوز الی سینه قومی میانده دعوتله مشغول اولدیغنی حالده بولمکت
ایچنجه تبه داندن اویچ قرن اشخا صعدن انحق جزئی مقدار کیمسه ایمانه
کلوب قصوروی غلاد کفریلرنده دولم واسمحرار توفی مشای ایه حقیقه درملو
ادبیر الکلامه آتسان ایلدیلر . حتی اول نبی مالیشانی بعض وقت بر مرتبه

دو کرلردی که میت اولدی ظنیه بر اغویب کیدرلردی مشارالیه ابد افات
بولدقد (پارب قونک کنهانی عفو و مغفرت ایله زیر حقیقت حالدن
بخبردرلر) دیو دعا ورته کیدوب ملاعین مرقومه قبول دین ایچون نصیح
و نسید اجرا یورر ایدی . عاقبت کروه قمر دینک ایمانه کلرلندن مأیوس
ونو یسدر اولدقد حقه لرنده (رب لاندو علی الارض من الکافرین دیاراً)
دیوب دعا بیور مغله کندولرینه کشتی سوار سلامت اولان اولاد و اصحابندن
بشقه شیوع خلق جهان خرق اواچ . طوفان اولدی (طوفان کله سنده
مراجعت بیورله) مشارالیه تعلیم جناب چهریل ایله کی یاغدی باشلادیغیده
قومی (پیغمبر لکدن صکره دولکر لکه باشلادک) دیرک هزل و استهزا
ایدرلردی
ابتدا رمضانده صائم اولان حضرت نوح علیه السلامدن :

§
﴿نوح﴾ بن مسمی — کنیه سی ابو عصبه در طبقه اولی فقهای سندن
اولوب فقه ابی حنیفه جمع ایدنلرک اولی بولندیغندن جامع لقبیه دخی یاد
اولنور . خلفای عباسیددن ابو جعفر المنصور زماننده (مړو) قاضی سی
ایدی وفاتی (۷۸۹ م و ۱۷۳ هـ) تاریخده در .

§
﴿نورالدین شهید﴾ محمود ملک العادل — عماد الدین زنگی نك
ایلیک اوغلی و مصر و سوریه حکمداریدر (۱۱۴۶ م و ۵۴۱ هـ) تاریخده
حلب تختنه جلوس ایلدی . قریبایشی سیف الدین غازی دخی موصل
حکمداری ایدی ایکنجی صلیبیون محاربه سنده قریبایشیه برابر خرسیتانلری
مغلوب ایدوب ممالکنی بین النهرینه قدر توسیع و سوریه ده بر چوق ایالتلر
فتح و تسخیرندن صکره (۱۱۷۳ م) ده آلتی سکره یاشنده اولدیغی
حالنده شلمده بر محاربه ده شهید آ وفات ایلدی . مشارالیه
جنکاورلک خصائلنه و بریوک پادشاه فضائلنه مالک اولوب دعووم و فونی
سور ایدی . هر طاقم شهرلر مکتبلر مدرسلر خسته خانلر کار یانمرالر
جامعلر تأسیس ایلشدر . کوکریجین پوسته سی اتحادی بوکا جل و استاد
ایدیلوز . اولو وجه ارضنده دارالخدیث بنا و اکا کتب کثیره وقف ایدن

مشار اليه اولوب امور خيريه ده غايت سريع ايدى و حربده قدم نباتى ظاهر و فن رمي ده كماليله ماهر اوله رق اهل دينى غايت سـور وانله محبتى قدر اكرام وانعام ايلردى . مشار اليه اعلا وادنى هيچ بر كيمسه نك حقوقه اصلا تعدى ايتماش و مال غنايم و قوعبولد قجه حصه سنى علمانك حلتنه فتوى ويردكارى مقدار اوزرينه تخصيصى ايدوب فضله براچه قبول و مادام الحيات اييك التـون كوش مثلاو شـيلرى اكتبابه التفات ايلامـشدر . شامك بتون سـورلر ينى و حلب جا حص قلعه لر ينى مشار اليه بنا ايلدى اليوم قبر شريفى شامده معروف و مشهور زيارتگاهدر .

§

﴿ نور الدين ﴾ على بن موسى بن عبد الملك ابن سعيد بن محمد — ابن سعيد المغربى ديمكده معروفدر . عالم علامه و اديب فهامه اولوب (۱۲۱۳ م و ۶۱۰ هـ) تاريخنده غرناطه ده تولد ايلدى . اول اشبيليه اعلامندن اخذ علوم ايله بر چوق آثار نافع و جوده كتور مشدر كه كتب آتية الاسامى او جله دندر . المرقصات . المطربات . (المرقص و المطرب دخى دينور) المقتطف من ازاها الطرف . الطالع السعيد فى تاريخ بنى سعيد . المشرق و المغرب . الاسفار الرزمة . و سائر . مومى اليه حوادث سنى زمانلرنده تعجبى جلب ايده جك صورته نظم شعره دخى كير شمس ايدى . بر دفعه چوجقلغى هنكامده هبوب نسيم ايله صفحه سنده اوفاجق اوفاجق خطوط امواج تشـكل و اوزرينه بر طاقم دالـر تمايل ايدن بر نهر كنار ينى شو و جهله توصيف ايلشدر .

كانما النهر صفحة كتبت اسطرها و النسيم ينشأها
لما ابانت عن حسن منظرها مالت عليها الغصون تقرأها

ملوك الشعر نامنده مرتب و مدون بر ديوانى واردر . ابتدا مصره و اندن حلبه كيدوب اميرى ناصير حقهده بر قصيده طويله تنظيم و مشار اليه كندوسنى بر چوق نعم و نقود ايله تكريم ايتدكدن صكره موصل و بغداده ارتحال ايلدى . شامده ملك معظمك مجلسنه داخل و مشار اليه ايله خلوت نشين انس و الفت اولغه نائل اولشدر . بغداده ارتحالى (۶۴۸ هـ)

تاریخ‌نخده ابدی . مؤخرأً بصریه رحلت و اورادن جده کیدرک مغربه
 عودت ایلدی عودتده بتون سیاحتنی و مشهودات و وقوعاتنی جامع
 بر کتاب یاقوب اسمعی (تفحة المسکینة فی الرحلة المکیة) قودی و امیر ابی
 عبدالله المستنصر نزدنده رتبه رفیعیه نائل اولدی امیر مشارالیه کندوسنی
 آخر عمرنده هدف جفا ایتمکله مشار الیه وادی تظلمده برمنظومه یازمشدرکه
 (لاترعی بالجفا ثانیة) مصراع سوزش اداسی نظم مذکور جله‌سندن
 اولوب امیر بونک اوزرینه کسب رقت و مومی الیهی وفاتنه قدر مستغرق
 نعمت ایتمشدر وفاتی (۱۲۸۸ م و ۶۸۵ هـ) ده تونسده وقوعبولدی برچوق
 آثار ادبیه و نادره‌سی وار ایسده بوراده تذکاری موجب صداع اولور .

§

نورالدین علی — اندلس حکماء‌سندندر بسطه‌ده دنیایه
 کلوب (۱۴۸۶ م و ۸۹۱ هـ) تاریخ‌نخده باجه شهرنده عازم داربقا اولمشدر .
 (اشرف المسالك فی مذهب المالک) (شرح ایساغوجی) (کشف الاسرار
 عن علم الغبار) (تقریب المواریث) (شرح الثقلین) (شرح کلیات الفرائض)
 (شرح قانون الحساب) و امثالی قرق درت عدد تألیفاتنی واردر .
 کنبه‌سی ابوالحسن ابدی .

§

نورالدین علی — یمن امراسندن و صلحای فقههای شافعیه‌دن
 ابدی . بو ذات توابعیله یمنده (حب) قلعه‌سنده ساکن اولوب اوتهدنبرو
 دولت علیه‌یه انقیاد و صداقتدن بشقه بر حرکتی کورلماش و دائماً عساکر
 عثمانیه‌یه معاونت و طرفدارلقدن ماعدا بر معامله‌سی ایشیدلماش ایکن یمن
 والیهی غدار محمود پاشا مالنه طمعاً قلعه‌سنی بر قایق آی محاصره و بعده (بر
 ایش بجره مدیکندن) صوری بر مصالحه عقد و کورشمک ایچون جلب ایدوب
 بیچاره اختیاری آق صقالنه و سبقت ایدن بونجه خدمات صداقانه‌سنه زره‌جه
 حرمت ایتدیرک ایکی یوز قدر آدم‌لرله برابر قتل و اموال و اشیاسنی مصادره
 ایلدی . بو وقعه (شهید مومی الیهک مذهبه مخالفی اولان زیدیلر مستثنا
 اوله‌رق) ینیلیرک فوق الغایه اغبرارینه و آره‌دن چوق یکمکسزین بر عومی
 اختلاله سبب اولمشدر .

§

﴿ نورالدین افندی ﴾ — فوجہ مصطفیٰ پاشا درکاهی پوست
نشین ایدی (۱۷۴۷ م و ۱۱۶۰ هـ) تاریخندہ طقسان التی یاشندہ وفات
ایمشد در وفاتی انای ذکرده اولوب بٹون اصحاب واحبابیلہ وداع ایدرک
کو چشدر.

§

﴿ نوربانو ﴾ قادی — سلطان مراد ثالث حضرتلرینک والدہ
محترمدری اولوب (۱۵۸۳ م و ۹۹۱ هـ) تاریخندہ وفات ایمشد اسکا ازده
والدہ عتیق جامع و مشتملای و چارشو حاجی و استانبولده دیوان یولنده کی
چفته حمام و یکی قیو حاجی مشارالہا طرفندن تأسیس اولمشدر.

§

﴿ نورمان ﴾ — فرانسه نك شمال طرفلرندہ مسكون جرمان
طائفہ سندن بروحشی قبیلہ در بونلر (۸۴۳ م و ۲۲۹ هـ) دن اعتباراً
برقاج دفعہ قایلرله پورتکیز ساحلده کاوب الرینه پکنلری اعدام و شهرلری
احراق و اضرار و ایکی سنہ صکرہ فرانسه شهرلرینه اطالہ دست غارت
و خسار ایلدکاری حالده (۸۶۰ م و ۲۴۶ هـ) ده بحر بالطعك شرق جهتندہ
خدمتلری سبقت ایدن برنجسار جمهورینك دلالت ورخصتیلہ بردوقه لای
تشکیل و (کبیف) شهرینی مرکز حکومت اتخاذ ایدرک اورتودقس مذہبنہ
کیرمشلر و قبط طرق معیشتلرینی قورصانلقه تأمینہ چالشمشدر در نورمانلر
(۸۹۶ م و ۲۸۳ هـ) ده بریتانیاده (نورتمبرلاد) جهتندہ برلشوب نورماندیا
نامبلہ بر حکومت دها چیقاردیلر و (۱۰۵۲ م و ۴۴۴ هـ) ده سچیلیدہ
بر حکومت تأسیس ایلدیلر.

§

﴿ نورماندیا ﴾ — فرانسه نك قدیم برایتیدر شمالاً مانش دگری
شمال غربیدہ یقاردی غرباً بریتانیا جنوباً من و پرش جنوب شرقیدہ فرانس
امله سی ایله محدود اولوب طولاً ایکی یوزیتش عرضاً یوز لون کیلومتر و
وسعتندہ در نورماندیا فرانسه نك ال معمر و محصولدار ایللرندن صاییلور
سواحلی برچوق لیسان وکی یتاقلرینی حاویدر و هواسی رطوبتی
وصف و فقه در هر نوع حبوبات و محصولاتدن ماعدا معدن کوری و تپور

معدنی و المخلدی وارد در . نورماندر چالشقان و ذکی ایسه در ده حمله کار
و منفعت پرست اولورلر خرسایاناق اوچنجی عصرده بورایه داخل اولدی .
معهود کبابوم (۱۰۶۶ م و ۴۵۹ ه) ناریغنده انکاتره بی فخنده نورماندایه
حاکم ایدی (۱۲۰۳ م) ده قلیب اوکوست و (۱۳۴۶ م و ۷۴۷ ه) ده
دخی افکاتره قرالی اوچنجی ادوار ضبط واستیلا ایلدکن ودها برخیلی
تحوالاته اوغرادقدن صکره (۱۴۵۰ م و ۸۵۴ ه) ده یدنجی شارل
طرفدن قطعاً تسخیر ایلادی .

§

﴿ نوشروان ﴾ — ساسانیان عجم شاهیدر . (۵۳۵ یا خود
۵۳۱ م) ده پدري قبادک یرینه جلوس ایدی و پدريک رومالوره قارشو
یادینگی محاربات سببیه حاصل اولان اویغونسلقری حسن تدبیریه تعمیر
و (۵۳۳ م) ده امپراطور ژوستینین ایلده برکوزل معاهده عقد وچوق
یکجکسزین نقض عهد ایدوب اون سنه طرفنده سوریه و قبادوقیا
وین النهرینی ضبط ایلدی و دیگر برنجاره ایلده دخی بعض رومایا تیرینی آلوب
امپراطوری هر سنه اوتوز ییک التون و یرمک اوزره و یرکویه باغلدی
و برچوق هندستان حکومتلرینی زیر اطاعته آلوب شرق جهتیجه ممالکنی
فوق الغایه توسیعه و طاغستان و حرز طوائفی تربیه ایندکدن صکره بحر حرز
کنارندن طاعه قدر بر سور چکدیروب برو طرف ممالکنی طوائف مذکور دنک
شیر و مکیدن تأمینه موفق اولدی . (بوسور طاغستانده تیور قو
دیدکری مخلده ایدی) .

ژوستینینک خلفی اولان ژوستین ویرکوی مزبوری ایفادن امتناع ایلدیکدن
نوشروان تکرار رومالیر اوزرینه یوریه رک برچوق رومایا ممالکنی تغریب
ایلدکن صکره (۵۷۹ م) ده (ژوستین) یرینه کتورلمش اولان ایکنجی
تیرک مصلحه رجاسته دوشدیک و عقد معاهده ایلدها برچوق مملک
الحاق ایلده چکی صرهده نوشروان ترک عالم فنا ایدی . مشارالیهی عجم
عادل و سخی و رومالیر ظلم و غدار عد ایدوب یالکز شجاعتنی نقد بر ایدرلر
(کایله دمنه) بی هندن کتوردوب انوار سهیلی نامیه لسان فارسی به ترجمه

ایندرن و اباحیه مذهبک صاحبی (مزدک) نام خبیثی اعدام ایدن بودر .
(مزدک) کلمه سنه نظر بیوریه .

§

﴿ نوغای ﴾ — قفقاسیه نك شماليه منقشر تاتار و یا تركنلردن
برشعبه در . طونه یه طوغری قوبان نهرینك صول طرفنده ساكن اولورلر
و اوچیوز بك فاملیا قدر صاییلورلر کافه سی اسلامدر . بونلرک بر طاقی
زراع و دیکرلری بدوی اولوب بدویلری بحری و بری صیادلوق ایله تعیش
ایدرلر . نوغایلر جنکیز خانك حفیدی اولان (نوغای) نام ذاته نسبتله
بونامی آملشر و مومی الیه (۱۲۶۱ م و ۶۶۰ هـ) تاریخنده قچپاق
قبیله سنه فارشو استقلالنی اعلان ائلش ایدی . (تاتار) کلمه سنه دخی مراجعت
بیوریه .

§

﴿ نومیدیا ﴾ — الیوم قسطنطنیه ایالتیه تونس ولایتك برقطعه سندن
عبارتدر غرباً موریتانیا شرقاً قارتاج اراضیسی یلینده ایدی . بوراسی
برمدت ایکی مستقل حکمدار اداره سنده ایکن (۵۵۶۹ خ) تاریخنده یعنی
میلادك یکریمی بش سنه مقدمنده روماجایه سنه و متعاقباً طوغریدن طوغری
زیر اداره سنه بکوب بشنجی عصر میلادیه و اندالر طرفندن ضبط اولندی
و (۵۳۴ م) ده رومالیلر تکرار آلدیلر سده نهایت یدنجی عصرده اسلامك
اولدی . نومیدیلر بدوی اقوامدن عد اولنورلر ایسه ده مدت مدیده
فنیکه لیلره تابع اولان جهات ساحلیه اهالیسی شهرلرده مسکون ایدیلر .
سوار یلکده مهارتلی مشهوردر .
نومیدلسانی بربرلساندن عبارتدر .

§

﴿ نووی ﴾ — محدثین کرامدندر اسمی محبی الدین یحیی بن
شرف الدین نوویدر شامده اوتورر ایدی . (۱۲۷۷ م و ۶۷۶ هـ)
تاریخنده وفات ایلدی . صحیح بخاری و مسلمدن اقتباساً اصول و فروع
دینه متعلق (اربعین النووی) نام کتبابی یازمش و ده بار چوق تألیفات
براقشدر .

شافعی المذهب اولاد یغندن فقه شافعی به خیلی خدمتی سبقت ابدی . مذهب مذکوره دائر مؤلفات نفیسه کثیره سی دخی وارد ر .

§

نوه برده — پرزرین سنجاغده واقع (کیلان) قصه سنک نام دیکریدر .

§

نهایند — عراق عجمده قدیم (اقباتان) یعنی همدان شهرینک جنوبنده و کرمانشاهک شرق و جنوب شرقیه سندن یوز قرق کیلومتروده واقع برشهردر . (۶۴۱ م و ۵۲۱) تاریخنده عجملرک بش سنه مقدم دوچار اولدقلری (مداین) مغلوبیتنک آجیه سی چیقارمقی اوزره بوراده یوز اللی یاک عسکر جمع ایندکلری حضرت (عمر) رضی الله عنهنک مسوعی اولدقده جسیم براردو ترتیب و (نهمان بن مقرر) قومانداسنه تسلیم ایدوب اوزرلرینه کوندردی واردوی مذکور نهایونده پک بیوک بر مظفریتنه نائل اولدقدنصکره همدان و اصفهان و خراسان طرفلرینه دخی شجومه باشلدی . یونخاربه ده سرعسکر مشارالیه ایله برابر پک چوق اسلام شهید اولمش و اعدا دخی آرتق کندیوسنی طو پلایه مز درجه ده وارمشد ر .

§

نهایه الادراک فی درایة الافلاک — (۱۳۱۱ م و ۵۷۱۰) ده وفات ایدن علامه قطب الدین محمود بن مسعود شیرازینک علم هیئته دائر اثریدر . سنان پاشا تحشبه ایلدی .

نهایه الادب فی اشعار العرب — بیک عدد قصائد متنازه بی جامعدر .

نهایه الارب فی فنون الادب — (۱۳۳۱ م و ۷۳۲ هـ) ده وفات ایدن شهاب الدین احمد بن عبدالوهاب نوری کندیکنک سماء و اثار علویه و ارض و عالم سفلیه و نبات و طب و تاریخ و سایرده بی مشتمل اثریدر .

نهایه الایجاز — (۱۲۰۹ م و ۶۰۶ هـ) ده وفات ایدن امام فخر الدین محمد بن عمر رازینک علم بیان حقنده رساله سیدر .

✽ نہایۃ القور فی مسائل الدور ✽ — (۱۱۱۰ م و ۵۵۰ ھ) دہ
وفات ابدن امام ابی حامد محمد بن محمد غزالیؒ اثریدر .

§

✽ نہر ✽ — اوروپا و آسیا و افریقا و آمریکا قطعہ لرندہ موجود
و مشہور اولان نہر لر شونلر در .

عدہ	اسامی	منصب اولدینی دکرلر
۱	تبشوار	بحر محمد شمالی ید
۲	دوونیای شمالی	بحر بالطقہ
۳	طورنشا	بحر بالطقہ
۴	نوا	بحر بالطقہ
۵	دوونیای جنوبی	بحر بالطقہ
۶	نیدمن	بحر بالطقہ
۷	ویدتول	بحر بالطقہ
۸	اورد	بحر بالطقہ
۹	آلپ	بحر شمالہ
۱۰	تایس	بحر شمالہ
۱۱	رن	بحر شمالہ
۱۲	موز	بحر شمالہ
۱۳	وہزر	بحر شمالہ
۱۴	سن	بحر مازوہ
۱۵	لوار	بحر محیط غربی ید
۱۶	غارون	بحر محیط غربی ید
۱۷	آدور	بحر محیط غربی ید
۱۸	درو	بحر محیط غربی ید
۱۹	تاز	بحر محیط غربی ید
۲۰	وادی عتہ (کواہاند)	بحر محیط غربی ید
۲۱	وادی کبیر (کوادلیکوبر)	بحر محیط غربی ید
۲۲	ابر	بحر سفیدہ
۲۳	رون	بحر سفیدہ
۲۴	آرنو	بحر سفیدہ
۲۵	تیر	بحر سفیدہ
۲۶	طونہ	بحر سیاہہ
۲۷	طورلہ (دنی استر)	بحر سیاہہ
۲۸	اوزی (دنی ایر)	بحر سیاہہ
۲۹	تن (دون)	بحر ازاقہ
۳۰	وونغا (اتل)	بحر حزوہ
۳۱	بایق (اورال)	بحر حزوہ

اوروپا

بو نہر لادونا کولندن
 ظہور و پترسبورخ
 شہرندن مرو رایدر
 فنلاند کورفینہ منصب
 اولور
 اوستریا و روسیہ ایچندن کچر
 اوستریا ایچندن کچر
 (تایس) کلہ سنہ نظر
 فرانسه و پروسیا ایچندن کچر
 پروسیا ایچندن کچر
 پارس شہرندن مرو رایدر
 فرانسه دن مرو رایدر
 فرانسه دن مرو رایدر
 فرانسه دن مرو رایدر
 اسپانیادن مرو رایدر
 اسپانیادن مرو رایدر
 اسپانیادن مرو رایدر
 اسپانیادن مرو رایدر
 اسپانیادن مرو رایدر
 فرانسه دن مرو رایدر
 ایتالیا دہ فلورانسہ دن کچر
 ایتالیا دہ رومادن کچر
 (طونہ) کلہ سنہ نظر
 (دنی استر) کلہ سنہ نظر
 (تن ایر) کلہ سنہ نظر
 (دون) کلہ سنہ نظر
 روسیہ ایچندن کچر
 (اورال) کلہ سنہ نظر

عدد	اسامی	منصب او لدیفی دکر	سیر یادن مرور ایدر
۱	اوی	بحر مچمد شمالی به	سیر یادن مرور ایدر
۲	بهر فین	بحر مچمد شمالی به	سیر یادن مرور ایدر
۳	لنا	بحر مچمد شمالی به	سیر یادن مرور ایدر
۴	آمور (اولو قایاق)	بحر او قوجقه به	سیر یادن مرور ایدر
۵	هوانتو	بحر اسفره	چین الکاسندن پکر
۶	کیانغ	بحر اسفره	چین الکاسندن پکر
۷	مه قونع	بحر حبیه	هند شرق بدن پکر
۸	غار	بحر محیط نیکاله کورفرینه	(عاز) کله سنه نظر
۹	سند (هندوس)	غان کورفرینه	(سند) کله سنه نظر
۱۰	شط العرب	بصره کورفرینه	(شط) کله سنه نظر
۱۱	سیحون	اورال کوله	(سیحون) کله سنه نظر
۱۲	سیحون	اورال کولنه	(سیحون) کله سنه نظر

۱۰	۱	نیل مبارک	بحر سفیده	(نیل) کله سنه نظر
	۲	سنه نال	بحر محیط غربی به	(سنگال) کله سنه نظر
	۳	نامی	بحر محیط غربی به	
	۴	کوارا (نیرز)	بحر محیط غربی به	
	۵	زایر (قونغو)	بحر محیط غربی به	
	۶	اوران (غارب)	بحر محیط غربی به	
	۷	زامبر	بحر محیط هندی به	
	۸	جادی	جاء کولنه	

۱۰	۱	ماقانسیم	بحر مچمد شمالی به	بریتانیای جدیدن پکر
	۲	میس سیس سبی	بحر اودسونه	
	۳	سن لوران	سن لوران کورفرینه	کبکی سنجاغندن پکر
	۴	قولومیا (اوره غون)	بحر محیط کبیره	
	۵	ریو قلاور آدو	قالیفورنیا کورفرینه	جابهیر متفه ولاینندن پکر
	۶	ریو غران دلنورد	مکسیقا کورفرینه	
	۷	شورشیل	هو تسون دکرینه	
	۸	میسوری	مکسیقا کورفرینه	

۱۰	۹	مادلین	آنتیل دکرینه	(امازون) کله سنه نظر
	۱۰	آمازون	بحر محیط غربی به	
	۱۱	ریو دولا بلاته	بحر محیط غربی به	بلاته قطع سندن مرور ایدر

﴿ نیام نیام ﴾ — سودان شمالی دنیلان بلاد (تکروریه) ده ونیل
نهرینک منبعری اولان مشهور کوللرک حوالی شمالیه سنده مسکون قبائل
زنجیره دن بیوجک برقیله نیک استمدار بونلر وحشیلکده سارلرینه فائق وانسان
بیجیلکله مشهور اولدیلرندن سیاحین مملکتلرینه چوقلق یناشه منزل .
شهر و قصبلری بوقدر .
بین الناس (یام یام) دیو مشهور اولان عربلر بونلر اولقی کرک .

§

﴿ نیتوقرلیس ﴾ — ایکنجی آثور دولتی دوچار انقراض ابدن
نابوپولا ناصرک زوجده سی و فرات نهری اوزرنده کائن جسر مشهورک
بانیه سیدر آوان حیاتنده ملکه بابلیه عنوانی حاز ایدی . ایکنجی
بخت نصرک والده سی اولوب اولدیغی مشکوکر .

§

﴿ نیکخوا ﴾ — یکرمی التنجی سلالة فراغه نیک بر حکمداریدر (نخا)
(نه شاو) و (نقا اوا) دخی دبرلر توارخ اسلامیه ده فرعون الاعرج
نامیله مقیددر . (۹۸۶ خ) تاریخنده یعنی میلادک الی یوز سکر سنه
مقدمده ممالک آثوریه و یهودیه حکمدارلرینه غلبه ایدرک خیلی شهرت
قزاندیغی حانده مشهور ایکنجی بخت نصرک (۵۲۱ خ) تاریخنده یعنی
میلادک بشیوز یتش اوج سنه مقدمده کی هجومنده مغلوب و منهزم و اولاد
وانسابیله برابر محو و منعدم اولمشدر . بخت نصرک مصره هجومنه سبب
اولجه اوردیغی قدسدر مصره فرار ابدن (ارمیه) علیه السلام و سائر متعینان
بنی اسرائیلی نیکخوان طلب ایدوب آله مدیغی ایچون ایدی .

§

﴿ نیروز ﴾ — مجوسیلردن قلعه بر بیرامدر ملوک پیشدادیاندن
(جشید) زماننده وضع اولندیغی مرویدر . بو بیرام ممالک عراقیه ده
پک چوق زمان دوام ایتش و هرکس اوکون صولر دوکوب و آتشلر یاقوب
برلرینه هدیه لر کوندرمکه آتشمش ایدی صکره خلفای عباسیه دن
(معتضد) مجوسیلره مشابته اوله یور دهرک منع و هدیه النوب ویرلمسنی
حزبرانک اون برنجی کوانه تحویل ایدی .

§

نیه فورون — الیوم رقدر بیر انهرینده فرات نهری
ترکان چایک مانقاسی اوزرنده در که یادکار فوحتی اوماق اوزره اسکندر
رومی تانیس ایلشیدی .

§

نیه — ازنیق ونیش قصه سنک نام عتیقدر .

§

نیه فور — شرق ایمپراطورلرنددر بو آدم (۸۱۱ م
و ۱۹۶ هـ) تاریخده ملکنه تسلط ایدن بلغار اشقیاسنک فوق العاده
برصورتده ورطه انهمزمنه اوغراش وائشای محاربه ده امیر دوستمکه رئیس
اشقیاء در عقب قتل ایدرک قفا کیکندن برقدح یاپدیروب مجاس عیش ونوشده
انکه تهرج صهبای سرور وصف ایلشدر .

§

نیش — روم ایلیده اون ایکی بیک نفوسی واون بش جامع
اون ایکی مکتب وسکز کایسانی حاوی برشهردر . (۱۳۷۴ م و ۷۷۶ هـ) ده
سلطان مراد اول فتح ایدوب (۱۶۸۸ م و ۱۱۰۰ هـ) تاریخده اوستریالیرک
یدینه کچرک برسنه عقیبنده کپرلی زاده مصطفی پاشا همتیه ینه استرداد
اولمش و (۱۸۵۸ م و ۱۲۷۵ هـ) تاریخده مرکز ایالت اولهزق فوق الغایه
اعمار ایدلیدی حائده اون یدی سنه صکره ظهور ایدن صرب وروسیه
محاربه لری نتیجه سنده برلین معاهده می موجبجه صرپلورک ترک ایلشدر
نیش خارجنده اولان (کله قله سی) اثار عتیقه دن صاییلور . بوقله
تخمیناً بیک ایکوز قرق بش تاریخ هجرینده صرپلورک تشویقیله عصیان ایدن
بلغار اهالیک تأذیبی عقیبنده مقتولرک قفالریله یانیش ایدی هرجهتی
اوز آرشون عرضنده ویدی سکز مترو بوینده درت کوشه بردوار اولوب
طاشلری صره سنه دیزاش اولان ققار مؤخرأ برر ایکیشم چیه سارلش
اولدیغدن شمعی دیوارک یوزنده صره صره وکوز کوز برلری کوزیکور .
شهر مزبورک نام عتیقی (نیسه) یاخود (نایسوس) ایدی .

استانبول ایمپراطورلندن مشهور یولک قسطنطین بوراده تولد ایش وروما
ایمپراطوری (قلاودیوس) غولتره بوراده غلبه ایدوب درسه عاده یکی

سرای داخله کی دیکیلی طاشی علامت مظفریت اولق اوزره رکز
ایتدیرمشدیر . (دیکیلی طاش) کله سنه دخی نظر بیور یله .

§

﴿ نیشابور ﴾ - عجمستانده خراسان ایالتنده بر شهر اولوب مشهده
جنوبدن طقسان کیلومتروده واقع و مقدا غایت چوق اهاالیسی وار ایکن
الیوم طقوز بیک نفوسی جامعدر عقیق معدنلری واردر اسکندر
طرفندن تخریب اولئان بر شهرک برینه اولق اوزره برنجی شاپور طرفندن
تأسیس اولمش و سلجوقیلر زماننده عجمستانک مقری اولمش ایدی اون
ایکنجی عصرده تاتارلر طرفندن دخی تخریب اولنوب اولوقندن برو حال
خرایده قالمشدیر .

§

﴿ نيقولسون ﴾ - انکایز کیمیا و حکمت اربابندندر (۱۷۵۳ م
و ۱۱۶۷ هـ) ده لوندرده طوغوب (۱۸۱۵ م و ۱۲۶۷ هـ) ده وفات
ایلدی علوم و فنون ایچون تجارتی ترک ایله لوندرده تحصیله توغل
ایدرک (پیل) لک تأثیرات کیمیو یه سنی طانیانلرک برنجیسی اولمش و کندو
نایله شهرت بولان میزان المایعاتی اختراع ایلشدیر . مومی الیه بو مثالو
تجار بیدن طولایی مدیون دوشدیکي جهتهل داینلر طرفندن حبسه القا
ایلمش ایدی . حکمت طبیعیه و کیمیا و صنایعه دائر برغزته ایله مشهور کیمیا
قاموسی جله ائازندندر .

§

﴿ نیتومیدی ﴾ - الیوم ازمید شهرینک نام یونانیسمیدر
(دیو قلتین) ک دخی مقر حکومتی ایدی . (ازمید) کله سنه نظر
بیور یله .

§

﴿ نیکده ﴾ - قونیه ولایتی داخلنده و نفس قونیه نلک اوتوز سکز ساعت
جانب شرقیسنده درت بیک یدی یوز الی نفوسی حاوی لوا مرکزی بر شهردر
مساجددن بشقه یکر می جامع سکز مدرسه و متعدد مکاتبی و بریوک چارشوسی
و بدستانی و درت جامی واردر اراضیسنده هر درلو محصولات و باخصوص

پایه افیون کایت اوزره نابت اولور و بلغار طاعنی و برکتلی معدنلرندن دخی
خیلی کوش و قورشون استحصال اولور .

نیکده قدیماً (تیان) نامیه معروف و در دنجی عصرده ایکنجی قپادو سیلک
مقر حکومتی ایدی . کذاب مشهور (اپولونیوس) بوراده طوغادی .

§

﴿ نیل ﴾ — افریقاده مجهول المنبع برنبر کبیر اولوب خطه مصرینک
سبب حیاتدر . هر سنه موسم مخصوصنده واقع اولان فیضسانندن صکره
مصرک نامیه مزروعانده بادی برلز و جنلی چامور بر اغور و بو چامور ارضک
قوه انمایه سنی بر صورت فوق العاده تکثیر و تجدید ایلدیکندن
مزروعانده کی فیض و نمو هر بار بر سیافده دوام ایدر . بناء علیه نیله و قتیله
(اقدس) و (حافظ ملک) عنوانلی ویریلوب بر چوق و قنلر اقوام مصریه
طرفندن معبود اتخاذ اولنش و معبود مذکورک مصری بو صورتله حفظ
واحیا ایلدیکنه و جریان و فیضانی دریای قوتک تموچندن نشأت ایلدیکنه
اعتقاد ایلش ایدی کذلک معبودلرینک اعظمندن اولان (قونوفیس) دخی
بادی نبعانی عد اولور دی که پک چوق ستون قاعده لرنده و سائر اماکن دینه
دیوارلرنده باشی قیون ققامی و اعضای سائر همی انسان و صرق کسوه
روحانیه ایله لباس والنده بر کاسه سرشار اولدیغی حالده مصور و منحوط
اوله رق کور بلور و نیلک صو بی چکلدیکی وقت آچیلان ازهاره نشانه
اولق اوزره شکل مزبورک باشنده اکثر یا سمسم (صوصام) دمتی بولنور
ایدی . نیلک هر سنه موسم مخصوصنده مزروعات مصریه ایچون محض
فیض و برکت اولان فیضانی نهدن نشأت ایلدیکی و باخصوص منبعی زده
اولدیغی شمیدیکی کی ازمنه سالفه ده دخی پک چوق اصحاب تحقیق
اوغراشدیر مشهده هیچ کیمسه بو حقیقه واصل اوله مامشدر شوقدر که
منبع نیلی تحری ضمنده اون طقوزنجی عصرده بمض آروپا ارباب سیاحتی
(نیل الازرق) و (تقاضا) و (ویتور یانزا) کبی بر قاج انهار عظیمه و بونتره
اتحاق ایدر نیجه انهار صغیره کشف ایتلردر .

(نیلک جداولی) اییا طاغر بله عرب طاغرینک آیرلدیغی (بطن البقره) نام
نقطه ده محمد علی پاشا بونام ایله مشهور اولان کیدی یاپدیر مشدر و قتیله

محل مذکورده برحق جدرلار اولدیغی - لده الیوم بری شرقاً دیاطه
دیگری غرباً رشیده منتهی ایکی جدول موجود اوله رق اش - جو جدولار
وادی به . مثلث برش - کلی وردیکندن ارض مذکوره یونانلر (دلنا) تسمیه
ایتمشدر و بودلتک نیات پک اس - کی زماندنبرو - سوروب کتوردیکی قوم
وچاوردن وجوده کادیکنده دخی شبهه یوقدر .

مؤخرأ شمد علی پاشا جدول غربیدن یعنی رشیده کلان قولدن اسکندریه به
قدر آچدیغی قتاله جدول شمودی نامنی و یردی ذکر اولنان ایکی قدیم
قتالدن اراضی مصریه بی اسقا ایچون هریری اون بشدن اوتوز فرسخ
طولنه قدر تمت بوزه یقین جداول آچلمشدرکه مخصوص لاک نقلیاتنه مخصوص
اولان سفاین بوجداولده بلامزاحم سیر ایدرلر وینه بوجدولاردن برحق
اوافق (آرقلر) کشاد ایدلمشدرکه هرکس ترلاری بی بواسطدرله اروا
ایرلر .

§

نینوس - آثوریا حکمدارلندر (۲۹۴ خ) تاریخنده یعنی
بایلونیا قرالمتی نینوه حکمدارلغی ایله توحید ایدن پدری (بلوس) هخامنش
اولسی اوزرینه عربلره اتفاق وارمنستان حکمدارینی خراجکذار ومدیانی
و باقترانه قدر اولان بتون آسیایی ضبط ایدوب مؤخرأ جنرالرندن برینک
قاریسی اولان (سمیرامیس) ک یاردمیه به باقترانی دخی قبضه تصرفنه
یکجورمکله مزبورده بی تروح و نینوه بی توسیع ایله کندو نامنی اکا اعطا یعنی
(نینوه) تسمیه ایلدی . سمیرامیس معرفتیه تسمیم ایلدیککی ظن اولنور .
مومی الیهک میلاددن ییک ضقوز بوز التمش سکز سنه مقدم کلدیککی و بابامی
بلوسک ایکوز التمش سنه دنبرو ممالک آثوریده سلطنت سورن عربلری
طرد ایلدیککی دخی روایات تاریخیه دندر .

نینوس - ایکنجی - برنجی نینوسک اوغلی اولوب بعض
اقواله نظرآدولتی یداستقلانه آلان والده سی سمیرامیس طرفندن قتل اولمشدر
آثوریه نلک تابل وایشه برامیان حکمدارلری بوندن بدأ ایر . مدتی اوتوز
سکز سنه در .

§

نیزه — قدیم آباده بر شهر در آوره. قرايتك كرسى
 اداره سى ايدى نيزه پادشاهلغى دخی دینور دجله نك طرف يسارى
 اوزرنده وبایلونيانك شمالدن درت بوز کباو، متروده واقع اولوب قرق بش
 کیلومتره محیطی وار ایدی ویتش مترو ارتفاعنده قنارله مترو بر سور
 ایله محاط اولوب التمش یان نفوسى حاوی ایدی (۲۹۵۴ خ) تاریخنده
 یعنی میلادك ایكى یك التی بوز قرق سنه مقدمه آثور طرفندن تأیس
 و (۴۳۱۹ خ) تاریخنده یعنی میلادك یك ایکوز یتش بش سنه مقدمه
 شهره کندو نامنی ویرن نینوس طرفندن توسیع ایلدیشدر . عظمتی وفساد
 اخلاقی خرابنه بادی اولان و ۶۲۵ مقدمه قمتاً هدمه قاقیشان برنجی
 نابوولا صر و تخمینار طرفندن دخی ضبط اولنشیدی بدنجی عصرده عربلر
 فتوحاتنه قدر موجود ایدوکی دخی روایت اولنور . (۱۸۴۳ م و ۱۲۵۹ ه)
 تاریخنده فرانسه لی شارل بوتنه نام کسه موصلاک یکریمی کیلومتره شمال
 شرقیسنده تحت الارض نینوه نك خرابه سنی بوانوب خیلی اتقه لر چیه ارمشدر .

(ن) حرفنده اولان ممالک دولت علیه

اسم واعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
ماقب	ماحیه	تک مورطانی	اندرنه
نابلس (بانقا)	مر کر لوا	بانقا	سوریه
نابلس مشاریق	ماحیه	بانقا	سوریه
ناحور (ناحور)	ناحیه	طرابلس غرب	طرابلس غرب
نادره	نواحی	تعر	بین
نارده	قضا	نارده یوزه	پانیه
نارللی (کستل)	قضا	ایدین	ایدین
نارسیع	قضا	سرفیه	سرفیه
نادره	ناحیه	تک	سوریه
نابون	قضا	سبل عربیه	طرابلس غرب

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
اصروان	ناحیه	طرطوم	ارضروم
بک	قضا	شام	سوریه
بجود	مرکز لواء	بجد	بغداد
بجف	قضا	کر بلا	بغداد
تزیب	ناحیه	زور	حلب
نصرة الخاح	ناحیه	جبل غریه	طرابلس غرب
نصیبین	قضا	ماردین	دیار بکر
نصیرین	ناحیه	جبل غریه	طرابلس غرب
نکر اطله	ناحیه	سیروز	سلانیک
نمرون	ناحیه	اطنه	اطنه
نعلو خان	ناحیه	انقره	انقره
نعلو عشرت	ناحیه	کنغری	قسطنطونی
نواحی	ناحیه	ایح ایل	اطنه
نوردوز	قضا	الباق	حکاری
نوره قوب	قضا	سیروز	سلانیک
نوشیر	ناحیه	نیکده	قونیه
نهر شاه	ناحیه	حله	بغداد
نهر وان	ناحیه	بغداد	بغداد
نیللی	ناحیه	موصل	موصل
نیزوه	ناحیه	موصل	موصل
نیف	ناحیه	از میر	ایدین
نیکده	مرکز لواء	نیکده	قونیه
نیکسار	قضا	توقاء	سبواس

حرف و

﴿ واثق بالله ﴾ — خلفای عباسیه دندر (۸۴۱ م و ۲۲۷ هـ) ده جلوس ایدرک بش سنه سلطنت سوردی معتزله مذهبندن ایدیسده کرکار و واثق وعزمنده صادق وخصوصیه مباحثات علمیده صاحب ذوق فائق اولوب حرمین اهالی محترمه سنه چوق اکراملر ایتشدیر . خلنی و برادری حس و غصب و عشرتله مشهور و مدخول (متوکل) ایدی .

§

﴿ وارادین ﴾ — آوستریایه تابع بحارستان ممالکندن التمش بیک نفوسی شامل برشهردر الیوم بحارلر (غروس واردین) تسمیه ایدرلر سوقاقلری کاملاً مرمر دوشده اولوب غایت متین ایکی استحکامه مالکدر (۱۷۱۶ م و ۱۱۲۹ هـ) ده پرنس اوزن عثمانلیله بوراده غلبه چالمش و (۱۸۴۸ م و ۱۲۶۵ هـ) تاریخنده آوستریالیلر محاصره ایدوب اهالیسی عرض استیانه مجبور اولمشدر .

§

﴿ وارشود ﴾ — روس لهستانک کرسی اداره سیدر ویستولک صول کناری اوزرنده وسن پترسبورغک جنوب غریسندن بیک ایکی یوز التمش کیلومتروده اکثریسی یهودی اولق اوزره یوز التمش بیک نفوسی حاویدر . مستحصن قلعه داخلیه سی و متعدد کایسا و سرائیری و هیئت جایدیه صاحبی مشهور قوپرنیک هیکل و عسکر آفادیسی و اصلرادکان مکتبی و رصدخانه می و غایت زنکین برکتخانه سی و زراعت طب هیئت

حکمت جیمتری واردر . وارشوه نایت قدیم برشهردر (۱۵۵۶ م و ۹۶۴) ده
ایکجی سیچمون زماننده بتون اهنستانه مقر اولش واسوح قرالی اونجی
شارل وفردریق کیلبوم (۱۶۵۶ م) ده بوشهرک - سورلری التنده اهلایتری
کاملأ بوزمشیدی (۱۷۰۳ م و ۱۱۱۵ هـ) ده اون ایکجی شارل
و (۱۷۹۴ م) ده سوارو دخی ضبط ویغما ایتدی . لهستانک حین تفسیمده
اشبو وارشوه پروسیایه دوشمشیدی صکره بمنی (۱۸۰۶ م و ۱۲۲۱ هـ) ده
فرنسز پروسیادن الوب (۱۸۰۷ م دن ۱۸۱۵ م) تاریخنه قدر ناپولیون
طرفدن مؤسس وارشوه دوقه لغنه مقر اتخاذ ونهایت تاریخ اخیر مز بورده
روسیه به ترک اونندی .

§

﴿ وارنه ﴾ — بلغارستانک بمالک . شهوره سندن قره دکر ساحلنده
برسجاق مرکزیدر نام قریمی (اوده - سوس) در نفوسی مع مسافرین
اون بیکه بالغ اولور . اسکله سنده لیان یوغیسه ده روم ایلدن کایتلی
ذخیره ایندیرلمکده اولدیغندن تجارتگاهدر .
خیلی دفعه روس و عثمانلیلر طرفردن ضبط واسپرداد اولنوب نهایت
تجارتهاخیره ده برلین معاهده سی موجبجه تشکیل ایدیلان بلغارستان امارته
ویرندی .

§

﴿ واسط ﴾ — بمدادده رقه جوارنده و فراتک جهت یمینده قسیم
برشهردر (۷۰۳ م و ۸۴ هـ) تاریخنده عراق والیسی مشهور حجاج طرفردن
تأسیس اولندی .
(واسط) اندلسه دخی بر مملکت و بر طاناک اسمیدر .

§

﴿ واسیل ﴾ — شرقی امپراطورلرنددر (۱۰۱۴ م و ۴۰۵ هـ)
تاریخنده امیر حرب ایتدیکی اون بش بیک بلغاری کوزلرینه میل چکه رل وهر
بوز نفرینی برکوزلی به یددیره رک مملکتلرینه کوندرش و (۱۰۲۰ م
و ۴۱۱ هـ) ده بوسنه و خروات و برم و ابازخ طائفه سی تحت اطاعته
المشدر .

§

﴿ واشنگطون ﴾ — امریقای مجتمعه نك مقریدر قولومبیا
اراضیسی اوزرنده و پوتاماق نهرینك صاغ جهننده واقع و قرق بش يك
نفوسی جامعدر ازقه وانبیسی اصول معماری به غایت موافق صورتده
یابلس اولوب ترسانه سی و پوتاماق نهرینه ناظر بر مستحقصن قلعه سی و يك درت
یوز مترو طولنده براخشاب کورپرسی و دارالفنون و رصدخانه سی واردر .
امریقایلیر اشبو رصدخانه بی مبدأ طول اعتبار ایلدیلر . واشنگطون
(۱۷۹۲ م و ۱۲۰۷ ه) ده تأسیس وزیرده بحرر ذاتك نامنه تسمیه ایلدیلدر
(۱۸۰۰ م) ده حكومت مجتمعه نك كرسیسی بوزایه نقل اولندی .

§

﴿ واشنگطون ﴾ — مجتمعه آمریکا جمهوریتك مؤسسیدر
ابتدای حالنده مهندس ایدی (۱۷۵۴ م دن ۱۷۶۰ م) تاریخنه قدر
انكیزلرك قناداده فرانسه علیهنه وقوعبولان مخارباتی ائشاده ضابط اوله رق
اثبات شجاعت و اهلیت ایتكله میرالایغه نائل اولدی مؤخرأ (۱۷۷۴ م) ده
انكیزه امریقا مستملكاتی بیننده حصوله كلان برودت ائناسنده بوستون
قونعره سنده ویرژینی مبعوثی اولوب بر سنه صكره مستملكاتك میدان اختلاله
آیلان فرقه سی طرفندن قوماندان اتخاذاولتسی اوزرینه حسن تدبیری
و ثبات و بسالت فوق العاده سیله و فرانكزرك بعض مرتبه معاونتیله
هر طرفدن انكیزلری پریشان ایدرك (۱۷۸۳ م) ده انكیزلری امریقا
استقلالنی نهایتغه مجبور ایتدی بناء علیه ثمره سعی و غیرتی اوله رق
(۱۷۸۹ م) ده براداره منتظمه تأسیس اولمغله درت سنه ایچون امریقا
جمهوریت ریاستنه اتفاق عمومی ایله انتخاب و تعیین ومدتی منقضی اولدقه
حقنده توجه عامه اثری اولمق اوزره ریاستی درت سنه دهاتمدید اولنوب
(۱۷۹۹ م و ۱۲۱۴ ه) تاریخنده وفات ایلدی . مومی الیه امریقاچه اك
زیاده عاقل و صادق و مدبر آدمردن بری طانندیغدن وفاتی آنلرجه برفلاكت
عمومیه عد اولتش و بتون مجتمعه امریقا اهاالیسی علامت ماتم اولمق اوزره
برآی سیاه كیشدر مشار الیهك نامیله معروف اولان شهرده بر جسیم هیكلی
واردر .

§

﴿واصف بك﴾ — شعری بنامدند اندرون سپا بونده پرور
شـیاب فیض و معرفت اولوب مؤخرأ چراغ ایداش و مقبول اهل طبایع
برقطعه مطبوع دیوان براغدرق (۱۸۲۵ م و ۱۲۴۰ هـ) تاریخنده وفات
ایلمشدر .

§

﴿واصل﴾ بن عطا — ارباب اعتزالک رئیسیدر مقدا حسن
بصری حضرتلرینک شاگرداندن ایدی مشار الیه بر مسئلهده مرقومی
کندی اعتقادینه مخالف کوره رک (قد اعتزل عنا واصل بن عطا)
یوردیغندن معتزله نامی کندوسنه و ققادرلرینه بر علم امتیاز اولمشدر .
مسئله مذکوره شول وجهلهدر برکون حسن بصری حضرتلرینه بر کیمسه
کلوب یا امام زمانمزه بر طاقم کیمسهلر مرتکب کبیره بی دیندن چیقار
و دیگرلری دیندن چیقان کیمسهنک طاعنی نفع و برمدیکی کبی ایمان ایله ده
معصیت ضرر و یرمامک لازم کلور دیورلر بونلر طوغریمیدر
دیدکده اوراده بوانان واصل بن عطا خواهه سندن ایلو و آیلوب بن اهل
کبیره ده نه مؤمن ونهده غیر مؤمن دیرم انجق ایکیسی ارده سنده بر منزله عد
ایدرم دیمکله حسن بصری حضرتلری (قد اعتزل عنا واصل بن عطا)
یوردی . (اعتقاد) کلمه سنه دخی فطر یوریله .

§

﴿وافتیز﴾ — کایسانک یدی عدد اصول مذهبه سندن بریدر
عیسویون اشبو وافتیزی کنه اصل بی محوه و کندولرینک خرسیتیانلغنه
مبدأ عد ایدرلر . وافتیز قتلک کایسانلنده (بن ' اب وابن ورح القدس
ناملری ایله سنی وافتیز ایدرم) دهرک چوجغسک باشنه صو دوککدن
عبارتدرکه بوکا اصلاته وافتیزی دیرلر اگر بسبتون وجودی صویه
باتیریلور ابد اولوقت باتیرمه وافتیزی اولور و بونلردن بشقه بوآینی اجرا
ایچون تجمع ایدن اشخاصک آز چوق بر جمیتی اوزرینه صو آتقی دخی
وافتیز عد اولنور .

خرسیتیانلغک ازمئه اولیه سنده و شرفده مستعمل اولان بو صوک ایکی
اصول شمعی غربده مستعمل دکلدلر . و قبله وافتیز یالکز یومش آدمه لره

بر چوق تدقیقاندن صکره اجرا ایدلور ایدی صکره بالعکس چوجق قزک
ولادترندن بر قاج کون صکره و افتر اولنق قاعده سی دخی اتخاذا اولندی .
خرستیانلر (عیسی) علیه السلام ابتدای بعثتده حضرت (یحیی)
علیه السلام دلاتلیله اردن نهرنده تمهد و توشو و یوردیغنه دخی و افتر
معناسی و یرمکده درلر .

§

❦ واقدی ❦ — مأمون خلیفه زماننده بغداد قاضیسی ایدی .
مشار الیهک علی الدوام نائل انعامی اولمش و فن مغازی و سیرده یک چوق
تصفیفات معتبره ترک ایدرک (۸۲۲ م و ۲۰۷ هـ) تاریخنده وفات ایتشدر
کنیه سی ابو عبدالله مسقط رأسی مدینه منوره در . (۴۶۸ هـ) تاریخنده
وفات ایدن ارباب سیردن ابی الحسن علی بن احمد الواقدی بشقه بر ذات
اولق لازم کاور .

§

❦ والرینه ❦ — روما ایمپراطوریدر (۱۹۰ م) ده تولد ایلدی
و بالجمله مراتب عسکریه بی صره سیله احراز ایدوب غالوس نام ایمپراطورک
وفاتی اوزرینه (۲۵۳ م) ده التمش یاشنده برینه یکدی و غالدین نام اوغلنی
کندوسنه شریک اتخاذا ایدی و حدودی تبخارزایدن غوثلری دفع و تنکیلدن
صکره عجم شاهی شاپوره قارشو و یوریوب اولا بر قاج مظفریتسه نائل
اولدیسده یدی سنه صکره ندماسندن برینک خیانتیه اورفه قربنده شاپوره
اسیر دوشدی . اولوقت شاپورک بونی زنجیر لرله مقید اولدیغی حالده آنه
بینرکن بینک طاشی مقامنده قوللاندیغی و بر قاج سنه بووجهله حقاتردن
صکره ثوابه اولدیروب و دریسنی یوزدیروب عبرة لساأرین معبدہ آصدیغی
روایات تاریخیدندر .

§

❦ و امپیر ❦ — استلاوون لساننده سولک دیمکسده ازمنه متقدمده
بعض ارواح خبیثه یه اطلاق اولنور ایدی و بو اعتقاد بخارستان لهستان
یونانستانده منتشر ایدی کویا و امپیرلر کیجه یاربیلری اولره کلوب انسانلری
اویاندیرمقیزین اولجه یه قدر قانلری بی امرلر و اقربا و دوستلری بی بو باده

سائر لرینه ترجیع ایدر لر ایش . طبیعیون بوندن اقتباس ایله اوبوش بولجیلرک قانی امن بیوک براده قوشلرینه و امپیر نامنی و بر مشلردر . بعض موتلک کویا مزاردن چیقوب کیچدلی اوتیه برویه کیدرک خلقی تخویف و تعجیز ایدن ارواح خبیثه سنه اناط-ولیده جادی دیدکلری کی روم ایلنده دخی (وامپیر) دیمکده درلر . (جداولسون شمایلرده بوبله خیالاره اینانلر آزالدی)

§

✽ وان ✽ — آسیای عثمانیده بونامله معروف ولایت کرسی اداره می اولوب وان کولنک ساحل شرقیسی اوزرنده وار ضرومک جنوب شرقیسندن ایکی یوز التمش کیلومتروده واقع وارمنی ترک و کرد اولق اوزره بکر می یک نفوسی جامعدر . سورلری قلعه داخلیه سی نفیس باغچه لری واردر و تجارتی ایشلک اولوب کار بانلرله اجرا ایدلکده در .

✽ وان ولایتی ✽ — شمال و شمال غربیده ارض روم غرباً شهر زور شرقاً عجمستان ایله محدود و طولاً ایکی یوز یتش عرضاً ایکی یوز بکر می کیلومترو اتساعنده اولوب یوز الی یک نفوسی حاویدر . بر چوق طاغ ونهرلری و غایت نفیس بغدادی و میوه و آریلری واردر . اشبو ولایت قدیم آتوریه نك شمالی و بیوک ارمنستانك جنوب شرقیسی عد اولنور .

✽ وان کولی ✽ — قدیمده آرسیمسا پالوس دینور ایدی آسیای عثمانیده وان ولایتی وسطنده اولوب طولاً یوز قرق عرضاً التمش کیلومترو اتساعی واردر و بر چوق اطهرلری اولوب بونلردن بری اوزرنده ارمنیلرک (اختمار) مناستری کاشندر صوبی آجی و طوزلیدر . (اختمار) کله سنه دخی نظر بیوریله .

✽ وان ✽ — ملوک ارامنه دن برذاتک اسمیدر اسکندر یونانینک حرباً اخذ و قتل ایتدیکی (واهه) نك پدری ایدی خراب اولان (شمارمکرد) شهرینی بوذات تعمیر و کندو نامیله توسیم ایلشدر اصل انشامی بعض توارینخنده سمیرامیسه حل اولنور . فرانسه ده موریه ای کورقزی جوارنده بر شهرک اسمی دخی (وان) در .

§

﴿ واندال ﴾ — جرمان قومندند و قتیله (ویستول) و (اودر) نرلری
 بیننده و بالطق سواحلی اوزرنده ساکن اولورلر ایدی اوچنجی عصرده
 داس تراژانده طمشوار جهتریندنقل و نهایت لیب و من بیننده اسکان ایدلدیلر
 و اوراده اله نر و سووودولر ایله برلشدرک (۴۰۶ م) ده رین نهرینی پکوب
 غولی ضبط و (۴۰۹ م) تاریخنده اسپانیاده واقع (بیتک) نام قطعده
 استیلا و اندلس نامی اعطلا ایدلدیلر مؤخرأ ویزیغوتلر طرفندن
 صیقشدیرلد قمرندن قرالری اولان (ژینزریق) اسپانیایی براغوب افریقایه
 بکدی و اولاً موریتانیاده توطن و بعده تونس ولایتی کاملاً فتح ایدوب
 مشهور قارتاج شهرینی مرکز اداره اتخذ ایلدی و کیده رک تخریباتی بحر
 سفیدک بتون سواحله تمید ایله سحلیایی قورسقیقه یی ساردنیایی و بالیار
 اطهرینی آلدی و (۴۵۵ م) ده اوچنجی (والانتیه) ک متروکه سی اولان
 (اودقسینه) ک قوجه سندن اخذ انتقام ایچون دعوتی اوزرینه کلوب رومایی
 دخی ضبط و احراق ایلدی . واندالر مؤخرأ استریه یی دالماسیایی
 پولوپونیزیایی دخی تخریب ایدوب باربارلق و وحشیلکده شهرت شایعه
 قزانشلر و نهایت (۵۳۴ م) تاریخنده افریقایه کیدن روما جنرالی (بله زر)
 طرفندن مغلوب و پریشان اولمشلردر . واندالر آریوس مذهبنده اولوب
 قنولکده تعدی ایدرلر ایدی . بونلرک برقمی اولوقت جرمانیاده قالمشدر
 الپ ایله اودر نرلری بیننده حالا بقایایری بولندیغی سویلنور . الیوم
 مکنبورغ دوقلری (پرنس واندال) عنوانی آلمفده درلر .

§

﴿ الوجوه والنظائر ﴾ — وجوه دن مراد معانی متعدده مستعمل
 اولان لفظ مشترکدر (امة لفظی) کبی . و نظائر دن مقصد الفاظ متواطئه کبی
 شیلدر . بعضیلری نظائر لفظده و وجوه معانی ده در دیدیلر لکن بو قول
 ضعیفدر زیرا اولیه اولسه کتابلر دن جمع اولنان انجق الفاظ مشترک یه
 منحصر قالمق لازم کلور ایدی مع هذا نیجه مواضعده بعض الفاظ دخی جمع
 ایدیلورکه معنایی متحددر بوندن اکلاشیلورکه وجوه مستقل بر نوع و نظائر
 دخی مستقلاً دیگر نوعدر حتی بعضیلری وجوهی قرآن عظیم الشانک

اعجازینه دلایل اتخاذ ایشلردر که بر کله کاه یکریمی وجهه و یادها اقل یا خود
دها زیاده، شامل اولور . بو حالت کلام بشرده بولماز .
بو علمده متقدمیندن مقاتل بن سلیمان و متأخریندن دخی ابن جوزی و ابن
دامغانی و ابو الحسین محمد بن عبد الصمد المصری و ابن فارس و سبوطی
و سائر لری تصانیف عدیده و مفیده براقشلردر .

§

﴿وداس﴾ — هندلیلرک سانسقری اسمانده مقدس کتابلریدر
درت عدد اولوب برنجیسی منظوم الهی و ادعیه بی حاوی (ریق) ایکنجیسی
منشور دعالری جامع (یاچور) اوچنجیسی تغنی الیه قرآنه مخصوص ادعیه بی
مشتمل (سامه) دردنجیسی بعض آیینی مختوی (آتاروان) نام کتابلردر .
معتدلرینک زعمنجه کتب مذکوره (براهما) به الهام ایدلمشدر . و داسک
جمع و نشری میلاددن اون بش عصر اولونده (ویزه) نامنده برینه حل
ایدیلور اون یدنجی عصرده (اورنکزیب) ک برقرنداشنک امری اوزرینه
عجم لساننه دخی ترجمه و بوترجه واسطه سیله ایتالانجه به نقل ایدلمشدر .
(براهما) کله سنه نظر بیوریه .

§

﴿ودین﴾ طونه ممالک ساحلیه سندن متانت استحکامات الیه مشهور
ومع مسافر یکریمی بیک نفوسی حاوی بر شهر اولوب رومانیا ممالکندن قلفاقت
قارشوسنده واقعدر برارهلق آوستریالیر ضبط ایدوب (۱۶۸۹م و ۱۱۰۱هـ)
تاریخنده کپرلی زاده صدر اعظم مصطفی پاشا طرفندن استرداد اولمشیدی
محاربه اخیره ده برلین معاهده سی موجبجه صربستانه ترک اولمشدر .

§

﴿ورتنبورغ﴾ — جنوبی المانیاده ایکی قرالیتدن بریدر غرباً
باد بیوک دوقه لغی شمالاً و شرقاً و جنوباً بایرا الیه تحدید اولنور طولاً
درت یوز یکریمی عرضاً اوچ یوز اون سکز کیلومتر و وسعتنده اولوب برملیون
یدی یوز یکریمی بیک نفوسی حاویدر و مرکز اداره سی (استودنارت)
شهریدر . ورتنبورغ الیوم (نیکر) (یاقست) (فورینوار) (طونه) نام
درت ایالته تقسیم اولمشدر . طاغلری کوالری تیور و بیاض مرمر معدنلری

معدن کموری پورسلن معدن صوری قابلیجدرلی و کوزل ملحدلی وارد
 هوایی راز صفوق و اراضیسی کافی درجه منبت اولوب زراعت مطلوبه
 کوره اجرا اولمفده در صنعت و تجارتی رواجلیدر و معارفی ایسه
 زیاده منشردر . مذهب حاکم پروتستان اولوب شکل حکومت مستقلدر
 اون اوچنجی عصردن روسلله حکمرانی دکیشمی . اشو حکمدارلق
 جرمان اتفانده التجبی درجه بی و مجلس عمومیده درت رأی حائزدر
 (۱۴۹۵ م و ۹۰۱ ه) ده بوراسی برقوتلقدن عبارت ایکن ماقسیمین نام
 ایمراطور طرفندن دوقه لغه تحویل اولنوب نهایت (۱۸۰۶ م و ۱۲۲۱ ه)
 تاریخنده دوق فرهدریق زماننده برنجی ناپولیون طرفندن قرالیتنه قرار
 ویرلدی و اراضیسی توسیع اولندی .

§

﴿ ورنیه ﴾ — اجسام طبیعیہ نك حین مساحه سنده قاله جق اولان
 کسوراتی تعیین و تقدیر ایچون یاپلش برآلتدر . بونی فرانسه علم هندسه
 خواجه لرندن (۱۶۳۷ م و ۱۰۴۷ ه) تاریخنده وفات ایدن (ورنیه)
 ایجاد ایدوب کندو نامیله شهرت بولمشر .
 آلت مذکور کبیر وثابت یووه لو برمسطره یکورلمش دیگر صغیر و متحرک
 مسطردن عبارتدر . مسطر کبیر اون اقسام متساوییه و بوتقسیماتک طقوز
 قسمنه مساوی اولان صغیر مسطر دخی ینه اون اقسام متساوییه تقسیم
 اولمشر که بوصورتله صغیر مسطرک هر بر قسمی کبیر مسطر قسملرندن برر
 عشر نقصان اولمش اولور . ورنیه نك تقسیماتی مطلقا اعشاری اوزره
 تعیینه بر مجبوریت یوقدر زیرا یکرمی قسمدن اون طقوزینی الهرق ینه
 یکرمییه تقسیم و یاخود اتوز قسمدن یکرمی طقوزینی الهرق ینه اتوز
 تقسیم ایله ورنیه لر اعمالی دخی ممکندر لکن تقسیمات صیقلشده جفندن
 کورلمسی مشکل و واسطه یه محتاج اولور . بوکا (مقیاس صغیر) دخی
 دیرلر .

§

﴿ و سپاسین ﴾ یاخود (و سپازیه) — روما ایمراطور لرنددر
 جزالافنده فلسطین اهالیسنی تربیه ایچون قدسه کادیکی حالدیه رومانک

قاریشقلغندن استفاده عزمنه دوشهرك اول امرده مصری استیلايه شتاب واورادن اولنان دعوته مبنی قدس اهلایسنك تربیه سنی اوغلی تیتوسه براغوب ایتالیايه تحریك ركاب ایله دخولنده یعنی (۷۰ م) تاریخنده روما ایمپراطورلغنی اعلان ایلدی . حاكموتی طقوز سندر زماننده انكتره اهلایمی رومالیره اطاعت ایچون اجبار اولنوب یدی سنه امتداد ایدن بریتانیا محاربانی جنرال (اغریفولا) نك اقدامیله وانكلیزرك تحت اطاعته النوب روما قوانینی وضع اولنسیله نهایت بولدی . اوغلنك قدسده ایتدیكى ایشكذارلقلر ایچون (تیتوس) ككده سنه نظر بیوریله .

§

﴿ وضاوت ﴾ — ابدادن تحف و معروف برذاذدر اسمی جالی الدین علم انشاده فوق الغایه مهارتی وار ایدی (ابكار الافكار) جله مؤلفاتندن اولوب (۱۱۷۷ م و ۵۷۳ هـ) تاریخنده وفات ایلشدر . احوالی بلك استه یانلر (نخبه) شرحنه مراجعت بیورسون .

§

﴿ وفاء ﴾ فنوی — طریقت زینیه مشایخ کرامندندر اسمی مصطفی بن احمد صدر یدر علم تصوف و فقه و موسیق و شعر و انشا و خواصده ماهر و بارع و دها اڪثر فنونی عارف و جامع بر ذات ایدی اولو طریقتی ادرنده دباغلر امامی مصلح الدین خلیفه دن کوروب صکره انك اشارتیه شیخ عبد اللطیف حضرتلری خدمتنده بولندی . وصول و مقامات اوزرینه برطاقم اوراد و اذکار ترتیب ایلشدرکه الان مسلم ارباب عرفاندر . صاحب وقار و تمکین و صحبتی نایب لطیف و دلنشین ایدی . برکون شیخ محیی الدین عربی حضرتلری فرعون حقهده (مات طاهرآ و مطهرآ) دیر ایش سز نه بیوررسکیز دیدکارنده (کاشکی بزم حقمرده دخی بویه شهادت ایدر ایکی مؤمن بولنه ایدی) جوابنی ویرمش و بردفعه دخی منصورك انا الحق دیدیکنده نه جواب ویررسکیز دیمزله یا (انا الباطل می دیسون) بیورمشدر .

شیخ مشارالیه ادای حج نیتیه انطالیه دن کی به کیردکده کیلری ردوس قورصانلری طرفندن طویلوب کندوسی قز قزنداشی و بعض اتباعی ایله

ردوسه اسیر کوندرلدیکی حالده قرمان امیری ابراهیم بک فرنکاردن صانون الوب قورتارمش ایدی . اندن صکره استانبولده خانقاه معروفنده ارشاد ظاهری و باطنی یه بر زمان دهها غیرت ایدرک (الی رجه ربه) حسابنجه (۱۶۹۰ م و ۸۹۶ هـ) تارینخنده دار بقایه کوچشدرد . زیرک یقوشی اوزرنده مشهور تربلرنده مدفوندر . نامنه منسوب جامع شریفی سلطان بایزید حضرتلری یاپدردی . دیگر روایتده کوره اسمی مصلح الدین ابن وفاء در .

§

﴿ وفق ﴾ — اربابی عننده معلوم اولدیغی اوزره وفق عدد خانه و وضع و ترتیلری اقتضاسنجه نوعلری چوقدر اساس قاعدهسی طالب و مطلوب اسملرینی جل صغیر ایله بالحساب حاصل اولان عدده کوره اسماء اللهدن بر ویا ایکی و اوج اسم بولوب وانك و عناصر اربعه حرفلرندن ایجابنه کوره مناسبك عددلرینی مزج ایدوب حاصل یکونی مثلث و مربع و مسدس سطرنجلره قاعدهسی اوزره تقسیم ایتکدن و عدد مذکوری جل اکبر حسابیله تکثیر و اسماء ملائکه استخراج ایتکدن و طالب و مطلوبك طالعیرینی بولوب اسماء مذکوری عددنجه ساعت مخصوصنده اوقومندن و اوقور ایکن فصل اوتوروب مرأت دنیلان دیگر وفقه نصورتله نظر ایتك لازم کادیکنی وقهر و تسخیر و جلب خصوصلرنك قیغی نجومه تعلقی اولدیغنی و عناصر حروفنی و حروف نورانیه و ظلماتیه بی و الحاصل دهها بر چوق شیرلی اوکرنوب اکا کوره عمل ایتکدن عبارتدر (اگر ایشك کوجك و وجودینه مرچتك یوغیسه)

§

﴿ وقف ﴾ — معابد و مدارس کبی آثار خیریهنك بقاسنی تأمین ایچون ملل متمدنهك کافه سننده بر طاقم املاک و عقار تخصیص اولنه کادیکی کبی اسلامده دخی بو عادت اجرا اولتوب نامنه وقف دنیلشدر . ممالک عثمانیه ده قدیم و حادث بوقبیلدن پك چوق وقف اولوب مقدمات اداره لری متفرق بر حالده ایدی . شویله که هر وفق ادارهسی یا اولاد ویا خارجدن واقفک تعیین ایتدیکی بر متولی یه و نظارتی دخی واقفک شرط ایتدیکی بر ناظره

محول اولديغندن خدمت تولیتی ادا ایدم جگ اولئر منقرض اولدیغی حالده امر تولیت چراقلق صورتیله اندرون همایون امکدارلرینه و سائر مناسب اولئر بارات و یریلور و اوقاف سلاطینک نظارت و اداره سی بالذات پادشاهلره عائد اولدیغندن بونلر دخی جانب سلطنتدن منسوب قائم مقاملر معرفتیله اداره اولنور و غله سی متولی یه و تولیتی اولاده مشروط اولان وقفلرک مشروط اهلری منقرض اولدجقه غله وقف اوقاف حرمینه الحاق ایله بونلرک اداره لری دخی دارالسعاده اغامی بولنانلره تفویض ایدیلور ایدی . امر نظارت ایسه استانبولده صدر اعظم و شیخ الاسلام و استانبول و بلاد ثلثه قاضیلری و باب السعاده اغالری و یکچیری ضابطلری و طرق علیه مشایخی و ولایاتده قاضی بلده و اولاد واقفدن برشعبه و یا برمخله اهلایسی کبی کسانده بولنوب یالکز دعوا یه متعلق امور و ققیه بی شرعاً رؤیت ایتک اوزره (۱۷۱۵ م و ۱۱۲۸ ه) تاریخنده اوقاف مفتشی نامیه بر ذات و معاملات قیودیه بی اجرا ایچون محاسبه اوقاف نامیه برقم تشکیل اولنش و صکره اوقاف و حرمین مفتشلی تفریق ایدلمشیدی .

سلطان محمود ثانی اوائل سلطنتنده اوقاف سلاطیندن سلطان عبد الحمید اول و سلیم ثالث و مهر شاه والده سلطان حضراتی و ققلرینک اداره سی آیروجه ضرابخانه امینلرینه تودیع قلوب مؤخرأ بتون اوقاف سلاطین ایله بونلره ملحق اوقافک اداره سی ایچون مستقلاً اوقاف نظارتی و اوقاف حرمین ایله کذلک بونلره ملحق و ققلرک منتظماً اداره سی ایچون ده متعاقباً اوقاف حرمین نظارتی تأسیس اولندیغی حالده اره دن چوق یکمکمیزین بوا یکی نظارت بردن الغا ایله وظیفه لری برلشدیرلرک یرینه شمدیکی اوقاف نظارتی تشکیل اولنش و اوتاریخندن صکره ارتق نه چراقلق ونده سائر صورتله کیمیه تولیت و نظارت کبی خدمتله توجیه اولتیوب یالکز سلطان عبد القادر کیلانی و مولانا جلال الدین رومی مثلاًو اجله اعزه ایله شزاندن چانداری خلیل پاشا و اورانوس و میخال و علی و فیروز بکار و ققلری کالاول متولی و ناظرلی اداره سنده براغیلررق بونلره (اوقاف مستثنا) و بر منوال محرر متولی و قائم مقام تعیین ایدلمیه رک اداره لری اوقاف نظارتده احاله اولنانلره

(اوقاف مضبوطه) و متولیرى اولوبده اموره مداخله ايتديرلميسانلره (اداره سى مضبوط اوقاف) و بالعكس متولیرى بر درجه يه قدر اداره يه مداخله ايدن قسمنه دخی (اوقاف ملحقه) ناملى ویرلمشدر . اليوم اوقاف ملحقه نك غله سى متولى و یا عموم اولاده مشروط ايسه اعمار خيرات ايچون وقفك وارداتندن مثلاً ربع و یا نصفى اوقاف خزينه سنده توقيف ايله قصورى انلره ویريلور . و بالعكس غله سى كاملاً اعمار و یا تبديل عقاره مشروط ايسه ايرادك تمامى خزينه ده اليقونيله رق متولينك استداسى اوزرينه شرط واقف اجرا ايديلور . و وارداتى مصارفنه كافى اوليان و ققلرك فضلّه مصارفى موجود خزينه دن ویريلوب صكره وقفى حاصلاتندن استرداد قنلور .

اسلامده الك اول واضع وقف عليه الصلاة والسلام افندمز دركه خير اها ايسندن بر ذات حين شهادتنده مدينه منوره جوارنده اولان يدى قطعه باغچه سنى صاحب سعادت افندمزه وصيت ايتش و انلر دخی محصولاتنى ققرای اهل مدينه يه وقف و تخصيص بيورمش ايديلر اغنيای اصحاب كرام حضراتى دخی پك چوق شى وقف ايدرلر ايدى .

صدر اسلامده اولان و ققلر هپ ققرا و ارامل و ابنای سبيل مقوله سى محتاجينه اعانه ضمننده بعض عقارك منافعى اتفاق و ايتاردن عبارت ايكن جمعيت اسلاميه نك آلدیغى وسعت و اهميت نسبتنده اوله رق مؤخرأ خبلى آثار نافعه احداث ايله مصارفك تسويه سيچون عظيم املاك و عقار و بعض اشياى منقوله و سائرّه وقف و تخصيص ايدلش ودها صكره اجارتين و مقاطعه زمين و كدك كبی و ققلر ظهوره كلمشدر .

§

﴿ و كيع ﴾ بن جراح — امام شافعى حضرتلر نك شيخبدر (۸۱۳ م و ۱۹۸ هـ) تاريخنده جوار مكده فید نام محمله وفات ايلدى مشار اليه اورع تابعيندن اولوب قرق دفعه بيت حرامى زيارت و قرق كيچه بلا نوم ولا فاصله عبادت و طاعت و هر بر كيچه ده ختم قرآن عظيم الشانه مداومته قرق بيك دينار بذل و تصدق و درت بيك حديث روايت ايتلمشدر .

§

﴿ولادیمیر﴾ — روسیه ایمپراطوریدر (۹۸۰ م و ۳۷۰ هـ)

تاریخنده پدری (سیمپویاتوسلاو) كه وفاتیه برینسه جلوس ایدوب ایکی
قرنداشنی اعدام ایش ووالده سنك توصیه سنه یاخود شرق ایمپراطورینك
قرینه علاقہ سنه مبنی خرسیتیانلغی قبول ایتكله بتون عسكرینه دخی جبراً
قبول ایتدیرمشدر بونك طونه قوماندانی (۹۸۵ م و ۳۷۵ هـ) تاریخنده
استانبول حایه سنده اولان بلغارلره غلبه ایدوب رئیس لرینی یانبولی
قلعه سنده توقیف ایلشیدی شرق ایمپراطوری کیفیتنی خبر آلدیغی کی
بر یوك اردو ترتیب وارسال ایدرك روسلرك روس و بحار و تاتارلردن مرکب
اوچیوز یك كشيكك بر جسیم اردوسنی بوزدی .

(ولادیمیر) غایت شهوت پرست اولدیغندن ایکی یوزقاریسی واریدی دیرلر .

§

﴿وانطون﴾ — انكایز جنراللرندندر (۱۸۱۱ م و ۱۲۲۶ هـ) تاریخنده

بوناپارنك اسپانیا اردوسنه غلبه ایدرك اسپانیایی د تعرضندن قورتارمشدر
انكایزلرك اون سنه بی متجاوز مدتدیر و فرانسه اردولرینه غلبه سی وقوع
بولماشیدی . بناء علیه مومی الیهك بوغلبه سی موجب شهرتی اولدی .

§

﴿ولید﴾ — خلفای امویہ دن عبد المللك اوغلی و خلیفیدر

(۷۰۵ م و ۸۶ هـ) دن (۹۶ هـ) تاریخنده قدر خلافت ایشدر کنیه می
ابوالعباس ایدی نکاح و طلاقده افراط ایدوب ایش اوج نفر عورت
ایشدر زماننده چوق غزوات و فتوحات وقوعبولدی یتیلری سنت
ایدوب خواجدر و مریرلر تخصیص و اختیارلره خدمت ایتك و اعمالری
یدوب کزدریمك ایچون آدمیر تعیین ایدردی مسجد نبوی بی تعمیر و توسیع
و شامده جامع امویہ بی بنا و تاسیس ایله مسجد اقصایی تعمیر ایلدی قتها
و فقرایه مقدار کفایه معاشلر تخصیص ایدوب بونلردن هیچ برینی تسأله
محتاج ایتدی و هر برایشنی دائرة ضبط و ربطه قودی جلوسنی سنه سنده
مذکور جامع امویہ بی بنایه شروع ایدوب بتون مدت خلافتنده انك تزیناتیه
مشغول اولدی جامع شریف مذکورك یرنده مقدما (یوحنا) کنیسامی
نامنده برکنیمه اولوب اصحاب کرام دمشق فتح ایتدک لرنده بونك جانب

شرقیسندن نصفی اخذ و مسجد انغاز ایش و نصف دیگری علی حاله کنیسا قلمش ایدی بعده ولید نصف مزبوری دخی خرسیتانلردن الوب مقابلنده طومه کایساسنی و بردی و مسجد اصحاب اولان نصف آخرله برلشدر ووب ایکیسندن بر طرز بدیع اوزره جامع امویهدی انشا ایتدیردیکه اوزمانلرده نظیری مفقود ایدی .

ولید قرق ایکی سنده معمر و طقوز سنه تخت خلافتنده کامور اولوب وفاتنده اون طقوز اوغلی قالمشدر اهل شام عنندنه ولید خلقای امویه نك كزیده و افضلرندندرکه زماننده انداس و کاشغر و هند فتوحاتی کبی جسیم فخر ظهوره کلمشدر بنایه و مصنع شیر و چققلکار یاپدیرمغه زیاده مراقی و ار ایدی بناءً علیه زماننده خلقت بر برلری ایله اولان مصاحبتری دخی بتون بنایه متعلق ایدی .

§

﴿ولید﴾ بن یزید — امویهدن هشامک برادر زاده سی وخلفیدر (۷۴۲ م و ۱۲۵ هـ) تاریخنده اجلاس ومؤخرأ خلع اولندی کنیه سی ابو العباس اناسی حجاجک قز قزنداشی و یوسف ثقفینک قزی اولوب کندوسی طقسان سنه هجریه سنده دمشقده تولد ایلدی غایت کوزل و توانا آدم اولوب بی نظیر اشعار سویلر ایدی لکن نهایت درجه ده فاسق و متهتک ایدی حتی بر کون حرمنه کیروب قزینی دادیسی ایله اوتورر کورمکله همان اوزرینه چوکوب ازاله بکری خباتنه جسارت و دادیسی مکر بو دین دین مجوسدر دید کده بوشعری قرائت ایلشدر .

من راقب الناس مات غما وفاز بالاذة الجسور

بر کون دخی مصحفی تفأل ایچون الله آلوب فال شقاوت مألنه (واستفخوا وخاب کل جبار عنید) آیت کریمه سی چیقدیغسندن بنی تخوینمی ایدرسک دیهرک مصحف شریفی نشان ایدوب اوق ایله پاره پاره ایش و بالبداهه شعر آتی بی سویلشدر .

اتو عد کل جبار عنید فهما انا ذاك جبار عنید
اذا لاقیت ربك يوم حشر فقل یارب مرقنی الولید

کذاک مرویات افعال خبیثه سندن اولای اوزره ینه برکون صباح اذانی
 او قوندیغی وقت جاریه لرندن بریله شراب ایچمکده اولدیغندن او ائاده
 قالدوب جاریه بی وطی ایلدکن صکره کندو البسه سنی کیدیره رک امامته
 یکیروب سرخوش و جنب اولدیغی حالده آرندنه جماعتله نماز قیلشدر
 بعضیلری دیرلرکه ولیدک عقلنده خفت وارایدی زیرا بر آدم نقدر زندیق
 وفاجر اولسه فسق و فوری نی عاقبت کاری ملاحظه ایله خلقه فارشو اعلان
 و اظهار ایلز . و الحاصل کیدرک ملعنتی حددن تجاوز ایله تحمل اولتماز در جدره
 کادیکندن برکون اها لیک اجاع و اتفاقیله خلع ویرینه (ناقص) دیوملقب
 اولان عزامه سی یزید بن الولید خلیفه ایلدی یزید شامی ید ضبطنده
 الدیغی ائساده ولید (تدمر) مار فنده صید و شکاره مشغول ایدی یزید
 اوزرینه عسکر کوندروب براز محاربه و مقاتله دن صکره مرقومی تدمر
 ولایتده حصن البحر نام محله محاصره ایتدی و عاقبت اولدیغی محله یول
 بولوب قتل و سر مقطوعی بر مزارق اوجنه وضع ایدرک یزیده کتوردیلر
 قتلی (۱۲۶ هـ) تاریخنده اولوب مدت حکومتی برسنه وایکی یاخود اوج
 آی سورمشد . برادر زاده می اولان هشام ایله ینلرنده خصومت سابقه
 اولدیغندن ولید خلیفه اولدقه هشامک اتباع و اولادینی صیقه شیرمشیدی
 برکون بر خد متکاری کاوب مزارینک اوزرنده اغلیه رق (یا امیر المؤمنین
 کورساک که بزه ولیدنلر ایلدی) دیمی اوزرینه اوراده بولنان صلحادن
 بر ذات خدمتکار مرقومه (اکر سن هشامه اولان ایشلری بیلیدک کندی
 حالکک شکرندن عاجز اولوردک هشام شمدی کندو دردیه مشغولدر سزه
 امداد ایده جک وقتی یوقدر) دیمشدر .

§

﴿ ولی دده ﴾ — جزایر ده مدفون مظنه کر آمدن بر ذاتر (۹۴۸)
 سنه هجریه سنده خیر الدین پاشانک استانبوله عزیمتله جزایری باشو غمز
 بر اقدیغنی المانیا و اسپانیا و پورتکیز و ایتالیا دولتلری فرصت انحصاز ایدرک
 کزیده عسکر لرندن یکرمی ایک بیاده و یک یوز سواریدن عبارت براردو
 حاضر لیوب یتش عاده قوروت و یوز قطعه بریق و غوات حرب سفینه لری

ودها بر چوق نعلیه کیلری ایله و مشهور قبودان (اندر یادوره) قومانداسیله جزایره کوندر مشلرایدی بونلر کاوب قلعه دی حصص و تضییق و حتی سیدی قوب ته سنی ضبط و تسخیر ایتدکارنده عربلر هر نقدر امر مدافعه ده اقدام ایتدیلر ایسه ده دشمنک کثرته طاقت کتوره مدکارندن اولوقت حیاته اولان مشارایله ولی دده نك قوه قدسیه سنه مراجعته مجبور اولدیلر دده دخی پر جلال دکر کنارینه واروب معتادی اوزره هر زمان اوموزنده طاشیمده اولدیغی تیمور طپوزی اسم جلالی ذا کر اولدیغی حالده شدتله صویه اورمسی متعاقب کوك کورلیوب و شمشکار چاقوب بوره و فورطنه ایله قاریشق باران بلا نازل اولغه باشلامغه دشمن عسکری جانلری قیغوسنه و کیلری سلامت یقاسنی بولنك چاره سنه دوشدی و مشهور شارلکن بلای آسمانی به کوكس کره دك و عسکرینه حیوانلرینی کسوب یدیره دك بر مدت طیان دیسه ده نهایت یوزاللی قطعه سفینه سنك سکز بیک عسکر و حوله سیله باتدیغنی کورنجه او دخی سلامت یقاسنه جان آندی . فرانسلر مؤخرأ جزایری آلدقن صکره جنرال رویغو ولی دده نك یول اوزرینه تصادف ایدن تر به سنی یقیدیرمغی قوروب اهالیدن بعض معتبرانی جلب و کیکلرینك بشقه یره دفن اولنسنی امرایتمسی اوزرینه دیلی اغزینه صغیمه جق درجه ده شیشوب اوچ کون صکره وفات ایش و سائر فرانسلر مأمورلری بوندن عبرت المریله هیچ بری یقیدیرمغه جسارت ایده مامشدر .

§

﴿ وندیک ﴾ — ایتالیا دولتی اداره سنده جمهوریت مقری بر شهر شهیر در ایتالیا نلر (وونیز) اوروپا لیلر (ونسیا) دیرلر بوراسی هون قرالی آتیلانك (۱۵۲۴ م) تاریخنده ایتالیا بی تخریبی ائنده فرار ایدن مشهور اکیله شهر قدیمی اهاالیمی طرفندن (برتنا) نهری اغزنده واقع بطالقنرده تأسیس و وطن اتخاذا قلنشیدی .

شهر مزبور ایوم ذکر اولنان بطاقلنده سکسان عدد جزیره اوزرینه مبنی اوله رق جزایر مزبور دن هر برینه یکمک ایچون اوچ یوزدن متجاوز کوپرلر قورلمشدر . شهرک مجموع نفوسی یوز اوتوز بیک راده سنده در .

§

﴿ووقائسون﴾ — جرائقار بابنك الكيوكلرندندر (۱۷۰۹ م و ۱۱۲۱ هـ) ده فرانسهده (غرنوبل) شهرنده تولد و (۱۷۸۲ م و ۱۱۹۷ هـ) تاريخنده وفات ايلدى. خواجدهسز كنده و ذكاسي قوتيله و الكقبابلرطاقم آلتراليه بعض تجريره لرايتدكن صكره پارسه كلوب جرائقارده الك مرغوب برطاقم اختراعات و باخصوص اونومانلراليه شهرت بولدى مؤخرأ فلورى نام قاردينال طرفدن ايپك اعمالاتي نظارتده مأمور ايديلوب بوسنعهده مستعمل اولان برچوق ماكندرى اكال و برنوع دكرمان و بز طوقومغه مخصوص آلتر ايجاد ايلدى .

§

﴿وولتر﴾ — متأخيرينك الكمشهور مؤلفرندندر (۱۶۹۴ م و ۱۱۰۶ هـ) تاريخنده پارسده اصلراده برقامليان ساحة وجوده كلى اولا آووقانلغه قويولديسهده طبعي شعر وادبياته زياده مائل اولديغندن اكا حصر افكار ايدوب يكرمي برباشنده ايكن اون التجبي لوئي بي هجوى اوزرينه برسنه دن زياده حبس ايلدى . حبسي مدتده باعث اشتهارى اولان (اديب) و (هانرياد) نام حكايه فجييعه يي يازمشدر . هزل و مزاحه مجبوليتي جهتيله التي آي تكرار برحبس دن صكره (۱۷۲۶) ده فرانسه يي تركه اجبار ايلديكندن انكتره يه كيدوب اشبو غربنده انكليز لساني وادبيات و فلسفه سنى عريض و عميق تحصيله اعتنا و اوج سنه صكره خفيا پارسه كلوب بر طرفدن معاملات صرافيه و ديكر طرفدن بعض تأليفات ايله اشتغال ايتدى و تأليفات مذكوره سنك صوكى اولان (ادبيات فلسفيه ياخود انكليز ادبياتي) نام كتابنده دين و مذهبه و طائفه رهبانه و اقتدار دولته قارشو لسانلر قوللانديغندن كتابي ياقيله رق كندومى دخي يقايي اله ويرمك اوزره ايكن شامپايناده علوم و فنون ايله مشهوره (ماركيز دوشايله) نام قادينه النجا ايدوب انك زنده بش سنه قالدى و مؤخرأ ايكنجى فرهدريق نام المانيا ايمپراطورينك دعوتى اوزرينه برلينه سياحت ايدوب عودتنده دفتر سيئاتنه قلم بطال چكن فرانسه حكومتى ايمپراطور مشار اليه زرينه كيتك اوزره برخدمت مهمه اعطا و بو خدمتي حسن ايضا و اكال ايلديكنه بناء (۱۷۴۶ م) ده فرانسه آقادميسنه اعضا تعين ايلدى و مؤخرأ

تکرار دعوت، اجابت مقصودیه برلین، کبدوب فره دریق بود فعه و ولتری
اولکیدن زیاده بر حسن صورتله قبول و کندو ذاتنه مخصوص بر سرای
درونده اسکان و یکریمی یک فرائق معاش ایله ماینجیات خدمتسه تعیین
ایلدیسهده و ولتر بوراده دخی هجوم واسه تزییه باشلایه رق خیلی دشمنلر
قزانوب ایمراطورک دخی نظرندن دوشمکه (۱۷۵۳ م) ده برلیندن
صاوشدی و مؤخرأ استرازبورخ قولاریون و سائر فرانسه شهرلرنده
وجنوه ده براز وقت یکیروب نهایت فرانسهده کائن (فرندی) شهرنده
اقامتسه قرار و یردی . بوراده مدت اقامتی اولان یکریمی سنه ظرفنده
اورو پانک هر جهتندن آدملر کاوب کندوسنی زیارت ایدرلر ایدی .
حتی شهر مزبور ذکر اولنان زیارتجیلر سایه سنده کرکی کبی معمور اولمشیدی
(وولتر) خرسیان مذهبی علینده یک شدید لسان استعمال ایدرایدی اکثر
آثارنده دخی بوکا دائر اداره قلم اتمشدر . مومی الیه سکسان درت یاشنده
اولدیغی حالده پارسه صولک عزیمتده اول درجه دبدیه و احترامات ایله
قبول اولندی که سونجندن بیچاره شدید بر خلیجان قلبه اوغرایوب اوچ آی
صکره یعنی (۱۷۷۸ م و ۱۱۹۲ هـ) تاریخنه متأثراً وفات ایلدی . دینسلکی
سبیلله پارسه دفن اولنمیبو نعشی مؤخرأ (پانتی اون) ه نقل اولمشدر
قلبی چیقاریلوب بر قاب ایچنده (فرندی) ه کتورلدیکی زمان اوزربنه
شوسوزلری یازمشلر ایدی (کندو عقلی هر یرده لکن قلبی بوراده در)
وولتر شعر و ادبیانک هر نوع حقایق و دقایقنه واقف اولوب خصوصیه
هجو ده مثلی یوق ایدی اشعاری بتون سهیل الفهم و خطادن سالددر
وسبک انشاسی و حکایه لری کوزل و عبرتتا اولوب فلسفه سی هیچ بر شیئه
اینا تمقندن عبارتدر و آثارینک اکثریسی فرانسه و ایتالیا ده محکوم علیه
اولمشدر . وولتر ذکاچه فرانسه نک یتشدیردیکی مشاهیرک کافه سنه فائق
اولقله برابر ثباتسز غضوب حدید المزاج ایدی حاصلی مختصراً شو قدر
ذیلله یلورکه (وولتر حقیقه الکابی والک کوتی بر آدم) ایدی .

§

﴿ وولطه ﴾ — علم حکمت مشاهیر دندر . (۱۷۴۵ م و ۱۱۵۸ هـ) ده
قومه طوغوب (۱۸۲۷ م و ۱۲۴۳ هـ) ده وفات ایلدی پایوی مکتبنده

اوتوز سنده حکمت خواجده لکی ایتش و بوناپارت طرفدن قونت رتبه سی
توجیهیله ایتالیا سنا توسنه اعضا تعیین اولمشدر . وولطه هرشیدن زیاده
الکتریقی اختراعده مشغول ایدی (۱۷۸۰ م) ده (اودیومتر الکتریقی) ی
و (الکتروسکوپ) ی اختراع و برنوع طبانجه و برلامبه وساره ایجاد ایلدی
متعدد تألیفاتی دخی واردر .

§

﴿ وولغان ﴾ — آوروپای روسیده بتون آوروپاک ال بیوک نهریدر
اورال طاغلرندن نشأت ایله شرقه بعده جنوبه و جنوب شرقیه آقدهرق
تیوهر ایبار و سلاو قوسترومه نیرثی ایاتقه قزان سیمیر یسق صماره واستراخان
ایالتلرینی اروا ایلدکدن و صاغدن صولدن برطافم نهرل اندقدن صکره یتش
آغزله بحر حرزه دوکیلور . طول بحر اسی اوج بیسک بشیوز کیلومترودر
سیرسفاتنه غایت مساعدایدهده فقط نهرل عمقی کون بکون آزالمقده اولدیغندن
ایلروده پک عادی سفینه لک بیله مرورینه نامساعد قاله جغندن قورقمقدهدر .
بالق آوی غایت مبذولدر و بر چوق قنالمری واردر . بحر حرزلی قره دکزله
برلشدریمک ایچون سلطمان سلیم ثانی حضرتلری (۱۵۶۷ م و ۹۷۵ هـ)
تاریخنده نهر مذکور ایله دون نهرینک بربرینه ال یقین اولان محلندن بر قنال
کشادینی تصمیم و کفّه والیسی قاسم بکه امر ایلدی و بر چوق مهندسلمر
و مأمورلر کوندردیسهده تاتارلر و التجبی یوان مانع اولدیغندن ترک اولاندی .
روسلر اورایه مالک اولدقدن صکره تصمیم مذکور اوزره (ایواندو) قنالی
آچوب بحرینی بربرینه قاوشدیرمشلدر . اسکی اسمی (را)

§

﴿ وولقان ﴾ — کره ارض اوزرنده آره صره ظهور ایدوب نییمه
زمانلر اطرافنه آتشلر صاچان یار طاغلرک اسمیدر و قتیله یانوب سو یتش
ایدوکی اثار موجوده سیله استدلال اولنانلردن بشقه الیوم کره ارض
اوزرنده کوچک بیوک التیوز قدر وولقانک اشتعال ایلدیکی خبر ویریله بور .
الک مشهورلری اوروپا قطعه سنده (وزو . آتنا . هکلا . سترامبولی .
ساتورین) آفریقا دکزلرنده (تدریف پیکی . ارسور پیکی) آسیاده
قامچاتقدهده (قامشاتراجه . اوچا) جاوهده (خالونخ غونخ) امر بقاده

مکسیقادہ (پوپوقا، پتل، اوزیراہ، پیکی، ژورولو) غادہ لوپدہ (سولغاتار)
آندلردہ (شمبراسو، قوتوپا کس، اتیزانہ، پیشششا، قاقسامارقه)
اوکھانوسدہ مالہریدہ (تومبورو) وولقانلریدر.

بونلرک اکثر یسی یوکسک طاغ تپہلرندہ اولوب ایچلرندن بر طاقم کشف
دومانلر و ملتہب نازلر و قزغین طاشلر حقیقہمدہ و فلرندن آتشین نرلر کی
مواد مذابذ ارضیہ جریان ایتکدہ و (وزو) وولقانندن چیقان مواد سیالہنک
ایچندہ انجق خردہ بین ایلہ کور بلہ بیلور کوچک حیوانچقلر واورا کوللرندہ
تیش ایدلرہ مشابہ کوچک بالقلر مشاہدہ اولغمندہ در. مواد مذکورہنک
(اسید سولفور) (اسید سولفودریک) حامض فحیمی حامض قلور کی
شیلردن ایدوکی کشف اولغمندہ در. وولقانلرک منشائی خیلی زمان مباحثہ
و مناظرہ التندہ قالدی برطاقم معارفندان جوف ارضدہ موجود کوکرد
وترکیبات کبریئہ سائرہنک بربرلہ التصاق و اشتعالندن نشأت ایتدیکنی
و بعضیلری تحت ارضدہ موجود مواد کیمیویہ دن حاصل اولان حرارت
وقوہ الکتریقیہ دن ظہورہ کلدیکی سویلدیلر سہدہ مؤخرأ بوذہابلرک یا کلش
اولدیغینی کئندولریدہ اکلیوب بونک محضاً حرارت مرکزہ دن نشأت
ایلدیکی و خارج ارضہ طوغری برر منفذ و باجہ حکمندہ اولدقرینی قبولہ
مجبور اولدیلر چونکہ ارباب فنک تحقیقنہ کورہ برقچ یوز زراع عمقندہ
اولان معدن اوچاقلرندہ هر (۴۲) زراع عمقندہ بدرجہ حرارت تزیایدیلر
و بحسابہ کورہ بھر ساعت عمقندہ (۱۲۵) درجہ حرارت بولغیق لازم
کلور و کرہ ارضک نصف قطری یعنی سطحندن مرکزینہ قدر فرض اولنان
(۱۵۹۰) ساعت مسافہ دن عبارت طولنک بو حسابہ کورہ نہایتی یعنی
مرکزی نصل بر آتش هولناسک ایدوکنہ عقول بشرک واصل اولہ میہ جغی
اکلاشیلور. بزم الک شدید دیدیکمز بیاض آتش بیک بش یوز درجہ بی
تجاوز ایتدیکی حالہ حرارت مرکزہ مذکورہنک (۱۹۸۰۰۰) درجہ بیہ
واردیغی حساب اولغمندہ در بناء علیہ اشبو حرارتک قوت وشدتہ هیچ
بر جسم مقاومت ایدہ مز وقلای و قورشون و تیمور و معدن سائرہ سطح ارضدن
اعتباراً ایکی ساعتک یعنی اون بیک بش یوز الی بش زراع محلدہ یوز الی
درجہ حرارت بولدیغی ایچون در حال واون ساعت اشاغیدہ هر درلو اجمار

و معادن صلبه همان مذاب اولور . بوندن اکلاشیلور که اون ایکی ساعت اشاغیسی بر جسم آتش دریایی ایش اشته و وولقانلر و حرکتلر هب بو حرارت شدیدته منفذ و اثرلری دیمک اولدی .

§

﴿ وولکن ﴾ — اسکی یونانیلرک اعتقادنجده آله الالهه ژویتلرک و ژنونک اوغلی و (وولقانلرک) آلهیدر کویا طوغدیغی زمان غایت چرکین و بیچمسز اولدیغندن ژوپیتر بونی سمانن اشاغی آتیش و بنابرین لینوس ایلده سنه دوشوب ایاغی طویال اولمشدر . بونک اوزرینه (وولکن) کندو اوجاقلرینی لیاری ایلدرنده و اتناطاغی التنده قورروب اوراده سیلمولرله برابر کوروکنی چکدرک صاعقه یامغه مشغول اولدی . ژئانلرک سیمایه قارشو یادیغی محاربه ده وولکن ژئانلره یاردم ایش و کراحت سیمایله برابر (وهنوس) ایله عقد ازدواج ایشدر . لکن قاریسی کندوسنه اوقدر صداقتده بولمز ایش حتی بر کون قاریسیله جنک آلهی (مارس) ی بر آرده کورمسیله ایکیمسینی بردن آغ ایله طوتوب عبره احوالده براقدی و ژیتلرک تختنی و کونشک سراپینی یاپدی . وولکن سچلیا و مصر و روماده زیاده سیمایله مظهر تعظیم ایدی والنده بر چکیج و باشنده بر سبوری کلاه اولدیغی حالده ترسیم ایدیلور ایدی . شو حالته و مشغول اولدیغی صنعتنه نظراً تیمورچی قبطیلرک پیری دخی بولمق لازم کاور هر نه حال ایسه (وولکن) اخیراً کشت اولنان سیاراتدن برینه دخی نام اولمش و (وولقان) لفظی بو نامدن غلط بولمشدر .

§

﴿ وهابی ﴾ — علمای حنابلهدن نجد قطعه سنده کسب نفوذ ایش بر کیمسه نکه شهرتیدر اصل اسمی محمد طامی در ابداع ایلدیکی معتقدات باطله بی نشر و باشنه عشاير عرباندن بر چوق آدملر جمع ایدرک اکثر اقطار حجازیه بی تهدید و خراب و (۱۸۰۳ م و ۱۲۱۸ هـ) تارینخده مکّه مکرمه یه کوروب اهالیدن اللهک دوستلریله دوست دشمنلریله دشمن اولمق اوزره بیعت آلدقدن و جناب حقّه تشکر ایدر مکّه سزنی اسلامه هدایت و شرکدن

خلاص ایتدی زمینده بر خطبه او قودقدنصکره شرب خمر و زنانک حرام اولدیغنی و جاعتنک تکرری و مؤذنلرک صلاۃ و سلام کتور مسی و چوق و نارکله ایچلمسی ممنوع ایدوکنی تفهیم و اشراب ایلدی و حرم شریفه کیرنلردن دخولیه آلدی و مقابر متبرکه بی کاملاً هدم و مذهبنی قبول ایتمیانلردن بر چوق آدمی اعدام ایتدیردی و اوچ سنه صکره مدینه منوره ده دخی مذهبنی اعلان ایدوب مقابر متبرکه بی هدمه باشلادیغنی صرهده روضه مطهره بی دخی بیتمق استدیسده اهالی پک چوق رجا ایلدکلرندن یالکزانی براقدی و اوسنه حجاج شام شریفدن ایلرو کیده میوب عودته نجبور اولدی اخیراً یعنی (۱۲۲۸ هـ) تاریخنده مصر والیسی مرحوم محمد علی پاشا طرفندن قوه حربیه ایله جهتلیری تدمیر و خطه حجازیه لوٹ چرکاب تسلطلرندن کاملاً تطهیر ایلدی و او صرهده طوتیلان رئیسلی عبدالله بن سعود عونیه سیله برابر در سعاده اعزام و اعدام اولندی .

(وهاب) نجد قطعه سنک جنوب غریبسنده و (عماریه) سلسله جبالنک جهت شرقیسنده برولایتدر .

§

﴿وهبی﴾ — اعلم شعرا و اشعر علما بر ذات معارف انما اولوب سنبل زاده لقبیه شهرت آلمشدر سنبل بدن لطیفی مرعشه دمیده بوستان وجود اولدی ابتدا طریق قضاده بولنوب مؤخر آسلاک خواجگانه و صکره ینه طریق مذکوره کیره رک بر مدت دخی ایرانیه مأموریتله سفر ایتدی و صکره منزولایش سنه اسیر فراش اولوب (۱۷۹۹ م و ۱۲۱۴ هـ) تاریخنده ترک دار معاش ایلدی . تحفه و نخبه سی و دیوانی مشهور اولوب (شوق انکیز) نامنده برده حکایتنامه سی واردر . (طنانه) نام قصیده سی باعث حیات و نجاتی اولدی ایدی دیرلر .

§

﴿ویانه﴾ — آوستریا دولتنک مقر اداره سیدر طونه نهرینک ساحل یمنی اوزرنده و پارسک شرقندن یک اوچ یوز طقسان کیلومتروده واقع والی یوز بیس نفوسی جامعدر مشهور طب و السنه شرقیه یه مخصوص مکتبلی صنایع نفیسه و علوم و فنون آقامیسی دار الفنونی عسکری

مکتبی مشهور کایساری معلولین ایچون بخاری ایکی ترسانه سی بانقده سی
متنوع فابریقه لری متعدد ایمپراطور سرائیری برطاقم هیا کله مزین موقع
وکوزل میدانلری هر برنوع جمیعتلری مصر و بره زلیلا موزه خانه سی
مطبعه لری واردر . بخارستان و ترانسیلوانیا ایله تجارتی پک جمعیتر
اوکوست (پانونی) بی ضبط ایلمدیکی زمان ویانه و اندر طرفندن یانیش
برکودین عبارت ایدی برنجی هازی نام آوستریا مارکزی (۱۱۵۱ م و ۵۵۴۶)
ده شهر حالته قویدی ونهایت ایکنجی فره دریق (۱۲۳۷ م و ۶۳۵ ه) ده
ایمپراطور مقری اولدیغنی اعلان ایدوب (۱۲۷۷ م) تاریخندبروهابسبورغ
خاندانی آوستریا مرکز ایمپراطور یسنده حکمران اولدی . ویانه عثمانلیلر
طرفندن ایکی مشهور محاصره ده دوچار اولشدر (۱۵۲۹ م و ۹۳۶ ه) ده
بالنفس سلطان سلیمان ثانی حضرتلری محاصره ایدوب لکن اردوده مکمل
محاصره طوپی اولمديغندن یکریمی مهاجده دن صکره (شارل کنت) کوجله
تخلیص ایده یلدی و (۱۶۸۳ م و ۱۰۹۵ ه) ده ایکنجی محاصره سنده
ایسه لهستان قرالی (سویسکی) آوستریا لیلرله اتفاقنه بناء اردوی هماونک
اوزرینه بغته هجوم و پریشان ایدوب ویانه بی قور تاردی و صدر اعظم قهرمان
مصطفی پاشا و دفتر دار حسن پاشا ورئیس الکتاب مصطفی افندی هزیمته
سبب اولدی دیهرک اردوده اعدام ایلدی . صدر اعظمک حین استشاره ده
بعض سانخورده و امور اشنا ذواتی دکاه میهرک (کلوار) قلعه سنی فتح
ایتمکسزین خودبخود ویانه اوزرینه کتمی اگرچه بیوک خطا ایدیسده ده
خطاسنی تصحیح و شان دولتی اعاده ده مقتدر اوپله بروزیرک علی العجله اعدام
اولتمی ده بیوک بر خطا اولدیغنده شبهه یوقدر . ویانه بی (۱۸۰۵ م
و ۱۸۰۹ م) تاریخنرنده ناپلیون دخی اشغال ایتشیدی .

§

﴿ وزیرغوت ﴾ — غرب غوتلری دیمکدر جنوبی سارماسیاده متوطن
غوت قومک بر بیوک قسیدر و قتیله دینپر نه ری بونیده بولورلرایدی مؤخرآ
اوستروغوتلری حوزه اطاعة آلان هولرک مهاجرتدن خوفه دوشه هرک
طوندنک جانب یمنی اوزرنده توطنه ایمپراطور والانس دن مساعده آلدیلر

بوصورتی که موطن جدید لرینی بولدقندن صکره عصیانیه مباشرتیه اولاً تراسی ضبط و (۳۷۸ م) تار یخنده ادرنده روما عسکرینه غلبه ایدوب عقبنده استانبول شهرینی یغمایه قالفشدیلر و مؤخرأ تئودوس طرفندن طونیه قدر دفع و طرد اولندیلر سه ده موی الیهک وفاتی اوزرینه تکرار احوال غارتکرانه یه باشلابوب تراسی ماکیدونیایی ایلیریایی و مؤخرأ آلاریقک تحت قومانداسنده اولدقنری حالدیه ایتالیایه هجوم ایله (۴۱۰ م) ده رومایی ضمیمه و تخریب و تاریخ مزبورده ایمپراطور (اونوریوس) ایله بر معاهده یاپه رقی غولک جنوبیه کلوب (لوار) و (پیره نه) بیننده توطن ایلدیلر (طولوز) شهری اولوقت کرسی اداره لری ایدی . اورادن پیره نه طماغلرینی تجاوزه (۴۱۵ م) ده اسپانیایی دخی دست استیلایه آلدیلر سه ده بر سنه صکره قرالمری برنجی تئودریق مارن نهری اوزرنده شالون صحرارنده آتیلایه محاربه ایدرک تلف اولدی و یزینوتلر مؤخرأ طولیدی مقر اتخا ایدوب اسلامک اورالزه ورودینه قدر اسپانیاده حکم سور مشلر ونهایت رودریق نام صوک قرالمرینک عساکر اسلامییه طرفندن مغلوب و قتل اولمسیله دوچار انقراض اولمشلر در .

§

❦ ویلی ❦ بن محمد اسکوبی — شعراندنر (غزل) لفظی تاریخ ارتخالی اولمق اوزره (۱۶۲۷ م و ۱۰۳۷ هـ) تار یخنده وفات ایلدی .

§

❦ ویشنو ❦ — اسکی هندیلرک اعتقادنجده محافظه آلهی و تریمورتینک ایکنجیسیدر . وقت و احوال امی اصلاح ایچون کویا طقوز دفعه تجسد ایتشدر . اوننجی دفعه اوله رقی بردها کله جک وارقی بوتجسدنده دنیا به نهایت ویرجکمش ویشنو برنجیدن دردنجی به قدر تجسد اتنده بالقی قبلومبغه طموز ارسلان شکنده کورندی و بووجهله مختلف حیوانات شکله کیره کیره یوکسله رک نهایت شکل بشری حازر اولدی . و بشریتجه دخی مختلف مراتبه بولنه رقی صوک درجه سنده راهه نامیله برپادشاه هیئته کیردی و مؤخرأ چوبان و صکره بر حکیم شکلی آلدی دیرلر . و اوننجی دفعه تجسد ایتدیکی حالدیه آت شکنده ظهور ایده جک و کره ارضی بر دپمه ایله توزه تحویل

ایلیدجک ظن ایدرلر ایدی . وینونک کو بکندن تر مور تینک دیگر ایکیمی
اولان (براهما) و (سیوا) حقیقتش ایش . بونی اول وقت چور کاشش
بریلان اوزرنده سربلش یاتیور کبی ترسیم ایدرلر ایدی . (نصیل کولزسک)

§

✽ ویتوریا ✽ — هونغ قونغ نام چین اطه سنده بر انکیز شهریدر
بو طرف سواحلنده کائن انکیز مستقلکاتک واطه نک مقری اولوب ساحل
شمالی اوزرنده (۱۸۴۲ م و ۱۲۵۸ هـ) ده تأسیس اولندی . الیوم
طقسان بیکی چین قصوری اوروپالی اولق اوزره یوز یک نفوسی حاویدر .

✽ ویتوریا ✽ — آوسترالیای جنوبیده انکیز مستقلکاتیدر شمالا
جنوباً یکی غال غرباً آوسترالیای غربی ایله محدود اولوب الی یوز یک
نفوسی جامعدر اهالیسی کوندن کونه تکثر اتمکده در بو مستقلکات
(۱۸۳۷ م و ۱۲۵۳ هـ) ده تأسیس اولوب پورفلیب نامیله تسمیه ایدلشیدی
و (۱۸۵۱ م) تاریخنه قدر دخی جنوبی یکی غال قسمندن معدود ایدی
صکره التون معدنلری ظهوری مناسبتیه کسب اهمیت ایدرک مستقل ایالته
تحویل وشدیکی انکتره قرائیحه سی نامه توسیم اولندی . التوندن ماعدا
یک چوق وکوزل بولک دخی اخراج ایدلکده در .

✽ ویتوریا ✽ — قریم سفردن صکره فرانسرلرک (لژیدن دونور)
نشانه تقلید اوله رق (۱۷۵۸ م و ۱۱۷۲ هـ) تاریخنده انکتره ده صنف
عسکری یه مخصوص اوله رق ترتیب اولمش بر نشاندر شکلی میواستپول
مخاربه سنده روسلردن ضبط ایدیلان طو پرله یابلش بر خاچدن عبارت
اولوب اوزرنده (شجاعت) عبارته می محرردر .

§

✽ ویتورامادیتیا ✽ — هندستان قدیم حکمدار لرنددر خلفای
عباسیهدن (هارون الرشید) ایله معاصر اولدیغندن اول زمان فضل
و ادب و عزور فتنده هندستانک (ویتورامادیتیا) سی عراقک هارون الرشیدی
کبدر دیرلر ایدی . حقیقه ارباب علوم و صنایعی هندستانه جلب و جمع

ایله سعادت حال ملک و سلطنتی استحصاله بذل مقدور ایتش و پای تخت
حکومتی اولان (اوجن) شهرنده بر اهدئ قدتیه منسوب اصنامدن
(ماعاقالی) نامنه بر معبد انشا ایتدیر میشیدی .

§

وینجستر — انکاره نك منقسم اولدیغی قرق قوتلقدن بری
اولان (ساوٹ نامتون) یاخود (هامشیر) قوتلغنك مقر اداره سی اولوب
غایت تجارتگاه بر شهر در تیمور و سائر فابریقده لری مشهور در .

(و) حرفنده اولان ممالک دولت علیه

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
وادی العجم	ناحیه	شام	سوریه
وادی نصاری	ناحیه	حما	سوریه
وارطو	قضا	موش	بتلیس
واسط	ناحیه	منتفق	بغداد
واسیل	ناحیه	جانیک	طربزون
وان	مرکز ولایت	وان	وان
وزیر کوریسی	ناحیه	اماسیه	سجواس
وستیجه	ناحیه	ارگری	یانیه
وصاب عالی	ناحیه	حدیده	یمن
وصاب سافل	ناحیه	حدیده	یمن
وقف کبیر (اسکیه)	قضا	طربزون	طربزون
وقف صغیر	ناحیه	طربزون	طربزون
وقفلر	ناحیه	منتشا	ایدین
ونیجه	ناحیه	سرفیجه	سرفیجه
وودیه	قضا	سلایک	سلایک
ویجه	ناحیه	لازستان	طربزون
ویرانش	ناحیه	یکی بازار	قوصوه
ویرانه	ناحیه	پولی	قسطمونی
ویرانجق	ناحیه	کوناهیه	خداوندکار
ویزه	قضا	قرق کلیسا	ادرنه
ویسیه	ناحیه	دیوانیه	بغداد
ویلیجترین	قضا	پر شنه	قوصوه

حرف ه

﴿هابل﴾ — حضرت آدمك ايكنجى اوغليدر . قرنداشى قابلدن برسنه صكره دنيايه كلش ويوز يكرمى التى ياشنده قتل اولمشدر .
(قابل) كله سنه نظر بيورييه .

§

﴿هاجر﴾ — آجر دخی یازیلور حضرت ابراهيم عليه السلام حليله سی واسماعيل عليه السلام والده سيدر . حضرت ابراهيم مصرده بولنديغى آوانده فرعون يتبوس جواريسندن اولان اشبو هاجر حضرت نرينى جناب (ساره يه) اهدا ايدوب مشارالها دخی حضرت ابراهيم اعطا ايلشيدى . حضرت اسماعيلي دنيايه كتوردكدنصكره جناب ساره نك تبعيدى مراد ايديشى واحوال ساره سى مشهور و(ابراهيم) و(اسماعيل) كله لرنده محرر اولديغندن اورالره مراجعت ايجاب ايدر .

§

﴿هادى﴾ — عباسيه دن دردنجى خليفه اولوب هارون الرشيدك برادريدر . يكرمى ايكي ياشنده (۷۸۵ م و ۱۶۹ ه) ده جلوس و برسنه اون آيدن صكره عيش آبادده وفات ايدوب اوراده دفن اولندى . سطوت وشهامت صاحبي ايدى لكن ظلم وجبروت ايله برابر مسكرات استعملالنه ولهو ولعبه ومزل حشمت خلافت عد اولنديغى حالده مركبه بنكه مائل ايدى . صورت وفاتنده اختلاف اولنوب بعضيلرى والده سى خيرزان طرفندن قتل ايدليكنى حكايه ايدرلر . چونكه خيرزان خلافت هاديه

امور دولتی بد انحصارینه آلدیغندن هادی والدہ سنہ بویہ شیلہ قار شاماسنی
تنبیہ ایدوب مومی الیہانک موجب غیظ و اغبراری اولمشیدی . (حیزران)
کلدہ سنہ نظر بیوربلہ .

§

﴿ هاروت ﴾ و (ماروت) — وقتیلہ بابل شہرینہ کوندربلان ایکی
ملکک آدیدر . جناب حق بونلری امتحان مراد ایدرک کندولرینہ قوہ شہوانیدہ
ویروب (زهره) نام بر حسنا قارینک بولندیغی اشبو بابل شہرینہ ایندیردی
و مزبورہ بونلرلہ ملاقات و سحری تعلیم و معاصی ایقناع ایلدکن صکرہ
اوکرندیکی افسون و اسم اعظم ایلہ سمایہ چیقوب اوچنجی قات کوکدہ
برکوکب ضیادار اولہرق قالدی دیرلر بو کلام علمای اسلامیدنک تصریحی
اوزرہ یہود طائفہ سندن نخکی بر کلام فاحشدر . خاتمة المحققین جلال الدین
دوانی بین الطلبة (جلال) دیو معروف اولان عقائد عضدیہ شرحندہ دیرکہ
بو قضیہنک سیاقی آنک یلان اولدیغنی کوسترر . زیرا او (زهره)
دینیلان فاجرہ ملکاردن اوکرندیکی شیلہ سمایہ چیقوغد قدرت بولسون
و چیتسون اورادہ یلدز اولسوندہ اکا او اسم اعظمی اوکردن ملکلر نیچون
صعودہ قادر اولہمیوب خاک هواندہ قالسون .

ذکر اولنان ملکلرک نزولندہ سبب معقول ینہ جلاادہ حکایہ اولندیغی اوزرہ
ابوالعباس احمد بن تیمہ حضر ترینک دیدیکیدرکہ مشارالیه (او تاریخده
سحرک رواج بولہرق خلق انکله اشتغال ایلدیکندن و او یوزدن امور غریبہ
استنباط ایلہ نبوت دعواسی ایدنلر چوخالدیغندن مولای متعال حضر تری
او ملکاری ناسہ ابواب سحری اوکرتسونلردہ مؤمنلر سحرہ کفرہ ایلہ
معارضیہ مقتدر اولسونلر ایچون ارسال بیوردی) دیشدر و بعض متصوفین
دخی بر بشفہ صورتدہ متصوفانہ معنا ویرمشدر .

سالف البیان (زهره) قصہ سنک رموز اوائلدن یعنی حکما اشاراتندن اولمی
ملاحظہ سیلہ ترجمہ قاموسدہ دخی مفصل بوجه معقول مخرردر .

§

﴿ هارون ﴾ علیہ السلام — حضرت موسالک بیوک برادریدر .

موسی علیه السلام مدینه بولدی یغی مدتیجه مشارالیه مصرده (لوی) قبیله سی ایچنده قالوب صکره بجه بنی اسرائیل ایله برابر چیتمش ومؤخرأ حضرت موسی طرفندن تیهده انشا ایدیلان قبه الشهادتک کوهن اعظم لقبیه اداره سنه مأمور اولمشدر . وفاتی یوز یکریمی اوچ یاشنده اولوب حضرت موسادن یدی آی اولدر . بنی اسرائیل جناب هارونه زیاده محبتلرندن ناشی (هارونی سن تلت ایتدک) دیو حضرت موسایه افتزایه قاتقشمز بله جناب حق اجلیه وفات ایتدیکنی اشعار بیوردی . بنی اسرائیلک ذبح قرابین وسأره مثللو معاملات دینه لر ی جناب هارونک سلاله ذکورندن ایلك طوغانلره مختص اولوب فقط بونلر عیوب طبیعیه دن معرا اولمق شرط ایدی والبسه مخصوصه لر ی وار ایدی . هارون تمحل وصبور وفوق الغایه حلیم ایدی قبری بریه (سینا) ده (شو یك) طاغنده در دیرلر .

§

هارون الرشید ❀ — خلفای عباسیه دندر (۷۸۶م و ۱۷۰هـ) تاریخنده جلوس ایدوب یکریمی اوچ سنه کارفرمای اورنک سلطنت و خلافت اولدی . جزیره العربدن خروج ایدن ولیدک غائله سنی بتوردکن صکره شکرانه مظفریت اولمق اوزره پیاده حبیج شریفه کیدوب ادای وجیهه زیارت وقبریس جزیره سنک ایکنجی قحنی اکمال وشرق امپراطوری ایله اوچ سنه میدان کار وزاری اشغال ایدوب روملری ارکلی به قدر سوردی وفرانسه قرالی مشهور شارلمان ایله عقد رابطه مودت ایدرک قدس شریفه کی قماه کلبه اسنک مفتاحنی بعض هدایا ایله قرال مومی الهه کوندردی انجیق اونجی سال خلافتنده حرز طائفه سنک هجومیه طاغستانه یوز قرق بیك اسلام شهید اولوب (۱۸۹هـ) ده بعض اسباب حقیقیه به مبنی وزیری مشهور جعفر برمکی بی اعدام ایتدیردی ونهایت سمرقنده محار به یه کیدر ایکن طوسده قرق یاشنده وفات ایتکله حیاتنده تقسیمی وجهله براوغلی امین عراقده دیکری مأمون اسای وسطاده تخته کچدی . مشارالیه غایت ادیب فصیح عاقل عادل عابد سخنی الحاصل خلفای عباسیه نک آبروی افتخاری

ایدی لکن امام (موسی الکاظم) حضرت تیرنک حبسی واوراده وفاتی کبی
بعض اجرائی دامن شهرته بر یوک لکه قوندر مشدر .
هارون الرشید بیاض تنی کوکچک ملیح الشکل اتنه طولی آدم اولوب علوم
وفنونه کوزل نظر و معرفتی وار ایدی . خلیفه اولدیغی وقتدنبرو هر کون
کیجه سیله یوز رکعت نماز قیلوب بر مانع اولمدقجه ترک ایتدی علمی
واهل علمی سور واسلامه تعظیم ایدر و کناهلرینی یاد ایدوب اغلر
خصوصیه وعظ ایشدتدکجه بکا ایلر واکثر یا فضیل بن عیاضک مجلس
وعظنه بالنفس حاضر اولور و برسنه زیارت حج شریفه کیدر و برسنه
عرصه جهاد وغزایه توجیهه جسام ایدر ایدی حتی بعض شعرا می
بوخصوصده بیت آتی بی سوبلشدر (فن یطلب لقاؤک او یرده .
فبالحریمین اواقصى الثغور) شعره وشعرايه زیاده محبتی اولوب کندوسنی
مدح ایدنره جوایز کثیره احسان ایدردی . مشارالیهک چوق مناقبی اولوب
محاضرات کتابلرنده مندر جدر .

هارون الرشید طوسده حال احتضارده ایکن مقر بلریدن یاننده بولنان سهل
بن صاعد کمال رقندن قالقوب کیتک استدکده هارون کوزلرینی آچوب
یاسهل زریه کیده یورسن دیدی سهل دخی یا امیر المؤمنین سنی بو حاحده کورمه
بورکم طیانمز دیمکه هارون تندرست آدملر کبی کوله رک شاعرک شو کلامی
خاطریمه کلدی دیوب بو بیتی اوقومشدر (وانی من قوم کرام بزیدهم .
شماسا وصبرا شدة الحدثن) یعنی بن بر قوم کرامدنم که روز کارک شدت اذیتی
صبر و تحمیلرینی زیاده قیلار دیوب بعده تسلیم روح ایلشدر .

§

﴿هاشمی شیخ عثمان﴾ افندی — صاچلی امیر دیمکه مشهوردر
مدرسلی ترک ایدوب مشایخ بیرامیه دن غضنفر افندی به انتساب واستخلاف
ایتش و (۱۵۹۴ م و ۱۰۰۳ ه) تاریخنده وفات ایلشدر .

§

﴿هاله﴾ — شمس و قمر و کواکب سیاره ایله قدر اولدن اولان ثوابی
بعضاً احاطه ایدن دائروی الشکل بر بیاضلمندر (آی آغلی) دخی تسمیه
اولنور .

اشبو هاله هر وقت وقوع بولدقن بشقه ظهور ايتديكى حالده دخی کاه بر وکاه متحد مرکز دأره لر مثللو بر قاج عدد مشاهده اولنور .

آثار ضیائیه مذکوره تجربه اولنديغه کوره شمس وقر وکواکب ارض ايله بيلرنده موجود اولان بخارک شعاعات شمسيه مناسبتيله تلون ايلسنندن عبارتدر بوندن بعض ارباب دقت نتایج آتیدی تجربه ايتلردر . شویله که

۱ * لیمانلق هواده هاله * — لیمانلق یعنی روزکارمز هواده مشاهده اولنور ايسه براز وقت صکره بر صاغناق هبوب ايدرك در عقب کسيلور و بعض دفعه دخی ممتد اولور .

۲ * روزکارده هاله * — روزکاری هوالده مشاهده اولنور ايسه ینه براز وقت صکره روزکارک برآنده زیاده سرتاشه جکنه علامت اولوب فقط چوق سورمدیکی دخی تجربه اولنشد .

۳ * هاله صغیره * — بعضیلرینک تجربه لینه کوره اجسام سـاویهدن هر قنغی برینی احاطه ایدن خرمن اگر کوچک اولور ايسه وقوع بوله جق بورا یقین وقتنده ظهور ایدر .

۴ * هاله کبیره * — اگر اشبو ضیا دأروی بیوک مشاهده اولنور ايسه فورتنه دخی براز وقت مرور ایتدکن صکره وقوع بولور بومدت دخی نهایت درت ساعته قریبدر .

۵ * ترنجی هاله * — شمسک اطرافنده حاصل اولان خرمن ترنجی رنکده اوله رق موسم بهاردن صکره مشاهده اولنسه اول سنه چوق یغمور یاغه جفنی افاده ایدر .

۶ * هاله متوالیه * — اگر قر هلال ایکن برایکی دفعه اشبو خرمن مشاهده اولنور ايسه تابدر اولنجیه دکن ایکی اوج کیچه ده بر بلکه هر کیچه بر صاغناق ظهور ايدرك برایکی ساعت ظرفنده کسيلور .

۷ * هاله مع بلوط * — اگر هاله پیدا اولدقن صکره افقدن

بر مقدار بوكسك اوله قرق سياه بلوطلر دخی ظهور ايدر ايسه زياده فورته ويرا ماملولدر.

۸ هاله کاذبه — سمالک الک بالاسنده موجود اولان بياض بلوطلردن قرك اطرافنده عینی هاله مثلاً برداره حاصل اولسه فورته مامل اولموب بلکه کوزل هوا اولور.

اکثری شمی احاطه ایدن هاله الوان اصلیه ايله ملوندلر و قرك اطرافنده اولان دخی چوق دفعه بیاض اولوب بعضابررنگ ابلده مشاهده اولور.

§

﴿هاله‌ی﴾ ویا (آدمون هاله‌ی) — انکلین منجملرنندلر (۱۶۵۶ م و ۱۰۶۷ ه) تاریخنده لوندرده طوغوب (۱۷۴۲ م و ۱۱۵۵ ه) تاریخنده وفات ایلدی.

اون طقوز یاشنده اولدیغی حالد: سیاراتک آفدلیلرینی واکسانترنسیته لرینی تمین ایچون براصول بولشدلر (۱۶۶۷) ده ترصدات ایچون (هلن) اطه سنه کیده رک اوچ یوز الی عدد نجومک مدارینی تعیین و بوصله نک میل طبیعیسی قانونی وضع و قورقلی یلدرلرک سیر وحرکاتنه دائر تطبیقات اجرا و بعضیلرینک دورینی کشف ایلدی. حتی (۱۶۸۲ م) تاریخنده کورنیش اولان بر قورقلی یلدرلرک (۱۷۵۸ م) ده بتکرار کورینه جکینی (۱۷۰۵ م) ده سولش و دیدیکی کبی ظهور ایشدر. بناء علیه اولوقدنبرو مذکور یلدرزه (هاله‌ی قورقلی یلدرزی) نامی ویردیلر.

(هاله‌ی) کره قرك جدوللرینی دخی تنظیم وقوانین حرکتی تعیین ایلدی.

§

﴿هالیس﴾ — قزل ایرماق دیلان نهرک اسکی اسمیدر.

§

﴿هالیقارناس﴾ — آیدین سنجاغنه تابع دکزلی قصبه سنک نام عتیقدر از میرده (بودروم) قصبه سنک نام قدیمی دخی (هالیقارناس) ایلدی.

§

هامبورغ — المانیاده لیمانی و کندیوسی سربست بر شهر در
 الب نهر بیک صماغ جاسی اوزرنده واقع اولوب یوز بیکی اوتریدن واون
 بش بیکی یهودی باقیسی قنولک و موراو اولوق اوزره ایکی یوز قرق التی
 بیک نفوسی حاویدر . شمندوفری درت قنالی مشهور کلیساری بورسهدسی
 ورصدخانه و کتخانه و موزه خانهدسی و برچوق تأسیسات علیهدسی و بجزاً
 جسیم تجارتی و هاور بوردو آمستردام لوندره امریقایه منتظم صورتده
 آمد و شد ایدر واپورلری و مهم بانک و شکر فابریقه لری وارددر . اراضیسی
 پک واسع اولوب شهرک بولندیغی نقطه دن براز اوتده نهایت بولور .

هامبورغ اون ایکنجیمی عصرده بر تجارت موقعی ایدی واون اوچنجیمی
 عصرده برچوق شهرلله برابر هانسه آتیق اتفاق مشهورینی وجوده
 کتوردی و (۱۶۱۸ م و ۱۰۲۸ ه) ده هولستین دوقلرینه پکیدیسه ده
 متعاقباً اکتساب سربستی و حریت ایلوب ایمپراطور شهری طانندی
 و (۱۸۰۶ م و ۱۲۲۱ ه) دن (۱۸۰۹) تاریخنه قدر فرانسز عسکری
 اشغال ایدوب ینه (۱۸۱۰ م) ده اعاده اولندی . هامبورغک جرمان
 اتفاقنده بر رأی وارددر .

§

هامشیر — انکلترده جنوب دن مانش دکزیه تحدید اولنور
 بر قوتلق اولوب طولاً ۸۰ و عرضاً ۵۰ کیلومتر و مسافه بی و اوج یوز
 اون درت بیک مقدار اهالی بی مشملدر . مقراداره سی (وینچستر) و باشلیجه
 شهرلری (سوتاتون) و (پورتمون) و (غوسپور) در (آوون) نهری
 بر قسم اراضیسی اسقا ایدر صنعتی جزئی ایسه ده زراعتی غایت مکملدر
 حاوی اولدیغی معدن صولری و دکز جاملری مناسبتیه طو پراغنه هر سنه
 برجم غفیر کیدوب تنزه ایدرلر . اشبو نواحی من القدیم بلژرک مسکنی ایکن
 (واسپازیهن) طرفدن ضبط ایدیلوب برنجی بر یتاییه الحاق اولندی
 مؤخرأ (و سه کس) قرالغی اقسامندن معدود اولوب ساقس و نلرک زمان
 اداره سندن شمدی به قدر (هامشیر) نامنی اخذ ایلدی .

§

﴿هامشیر﴾ نوو — امریقای شمالیده برحکومتدر شمالا قتاده
 سفلا شرقاً (مدن) جنوباً (ماساکوسه) غرباً (ورمون) ایله تحدید
 اولنور طولاً ۲۷۰ وعرضاً ۱۳۰ کیلومترو اراضی و اوج یوز اون
 سکز بیک قدر اهالی بی حاوی اولوب مقر اداره سی (قونقور) شهریدر
 (قونکتیکون) و (مریماق) نامنده ایکی نهر واسطه سیله اسقا اولنور اشبو
 مملکت وسط و شماله طوغری برچوق طاغری مشتل اولدیغی جهته امریقا
 اسویچره سی نامیه یاد اولتمده در هواسی لطیف و صاعلام و حبوباتجه
 اراضی سی مخصوصلدار و مرغاری چوق و تیور طوز قورشون معدن کوری
 مرمر غرانیت معدنلری دخی وارددر تجارتی ایسه پک واسع و رواجلیدر
 (۱۶۱۴ م و ۱۰۲۳ هـ) تاریخنده برنجی دفعه اوله رق قپودان (شمید)
 اولوقت (ایده ناکیل) ک مسکون اولدقلری اشبو (نووهامشیر) سواحلنی
 زیارت الیشیدی (۱۶۲۳ م و ۱۰۳۳ هـ) تاریخنده برانکلیر کوچی اوراده
 توطن ایدوب اشبو مملکته (لاقونیا) نامنی اعطا ایدوب مؤخرأ (ژان
 ماژون) نامنده بروالی لاقونیا نامنی (هامشیر) ه تحویل ایلدی هامشیر
 تاریخ مذکور دن اون یدی سنه صکره ماسه کوسه یه الحاق اولندبسه ده
 اوراده دخی قالمیوب اونوز طقور سنه صکره استقلال بولدی .

§

﴿هانری﴾ در دنجی — المانیا ایمپراطوریدر (۱۰۹۴ م و ۴۸۷ هـ)
 تاریخنده ایکی اوغلی طرفدن تختی ضبط اولنوب کندوسی تحت اسارت
 النش و سلطنت و معیشتدن نومید قالمغه بیچاره کایسا قپورنده موسبقی ایله
 آیین خوانلق ایتمکه قرار ویره رک بو حال اوزره اون ایکی سنه ده ایشادقن
 صکره یسه اوغلارینک امریله قتل اولنوب یار و اغیار نظرند چکدیک
 ذلت و حقارتدن قورتارلشدر .

§

﴿هبة الله﴾ بن علی البغدادی — ار باب معارفدن برذاتدر
 (۱۱۴۷ م و ۵۴۲ هـ) تاریخنده وفات ایلدی خواصدن (علم التصریف

بالحروف والاسماء) نام کتاب چله تألیف اتندن اولوب امام بونی وبسطای کبی
ذاتلر بونی کندولرینه مأخذ اتخاذ ایتشلردر .

§

﴿ هبة الله ﴾ بن ابی الفخائم — بغداد خرسیتیانلرندن عصرینک
بقراط و جالینوسی بر طبیب حاذق اولوب ابن التلیذ دیملکه تعرف ایتیش
وخلفا نر دنده مدت مدیده خدمتی سبق ایتدیکنندن امین الدوله لقبی دخی
حائز اولمشدر . مومی الیه طبیدن بشقه سائر علوم وفنونده دخی ماهر
اولوب رأی رصین وعقل متین صاحبی ایدی . شعرده نظم آتییه مشابه
پک چوق کلمات رائقدسی واردر .

یا من رمانی عن قوس فرقه بسهم هجر علی تلاقیه
ارض لمن غاب عنک غیبه فذالك ذنب عقابه فیه

(اقربا ذین) علم طبده اولان تصانیف ممتازه سندندر کتاب مزبور غایت
نافع بر اثر اولمسی حسیبله قرن سابع هجری علمامی طرفندن دستورالعمل
اتخاذ اونمشیدی . ابن سینانک کلیاتی اوزرینه ایکی کتاب وبرحاشیه سی
ودها سائر تألیقاتی دخی واردر .

§

﴿ هبته ﴾ — قیس بن ثعلب قبیله سندن حاقدده کندوسیله ضرب
مثل اولنور بر کیمسه نك لقبدر نامی اجددر یویننه بونجق و چنغراق
طاقار کزوسیبی صورانزه کندومی غیب ایدرسم بولمق ایچون نشاندر دیرایمش
حتی بر کیمه او یور ایکن قرداشی بوینده کی بونجق و چنغراخی چیقاروب
کندو بوینده طاققله صباح هبته او یانوب کوردکده برادر سن بن اولمشک
لکن عجبا بن کیم . دیمشدر کتب لطائفده بوکبی چوق غریبه سی
واردر . بونک بو طور و حرکتیه کندو وارلغنی یوق ایتیش براهل دل
اولمسیده خاطره کاور .
(هبته) ابوالناقه نك غلطیدر بویننه چنغراق طاقدیغنی مناسبته تلفیب
اولندی .

§

﴿هدایى﴾ — کبار مشایخ جلوتیدن ومظنه كرامندار
بروسهده رجال بیرامیدن شیخ محمد افتاده حضرتلرینک بعض کرمانی
مشاهده ایلمی اوزرینه مقدماتلک اولدیغی طریق قضالی وغوائل مال
وعیالی بالکایه ترك ایدرک شیخ مشارالیه انتساب واستخلاف ابدوب
(۱۶۲۸ و م ۱۰۳۸ هـ) تارنخنده طفسان ایکی یاشنده واصل منزل رحمت
اولمشر . طریقت علیّه جلوتیه شیخ ابراهیم زاهد کیلانی زماننده مرتبه
هلالده ایکن حضرت افتاده اوآنده منور وحضرت هدایی وقتنده بدرکامل
اولدی دبرل .

حضرت هدایی فی الاصل قوچحصار ایدر اکثر یا اسکدارده مہرمہ سلطان
جامع شریفنده وسائر مقامات متبرکده وعظ ونصیحتہ حصر همت بیورر
ایدی . مکمل بر دیوان آلهیاتی واردر . وفاتندن صکره بالیکسریلی دزدار
زاده احمد افندی (۱۰۴۹ هـ) بعده سید مسعود بن هدایی (۱۰۶۷ هـ)
واندن صکره دخی جنت محمد افندی بن فناپی (۱۰۷۵ هـ) تارنخنده متعاقباً
شیخ مشارالیه خلافت ایتشدردر .

§

﴿هدایة الحکمة﴾ — (۱۲۶۱ م و ۶۶۰ هـ) تارنخنده وفات ایدن
شیخ اثیر الدین مفضل بن عمر ابرینک منطق وحکمت طبعیه والهیہ بی ناطق
اثریدر . شروح عدیده سی وار .
﴿هدایة فی الطب﴾ — ابن سینا حسین بن عبدالله حکیم اثریدر .
شیخ علامه علی نفیس شرح ایلدی .

§

﴿هدهد﴾ -- فارسیده (پوپو وبوبه وبوبک) و ترکیده بالنخریف
(ایک) دیدکلری قوشدرکه باشنده چلنکه مشابه کاه آچیلور وکاه
قپانور براق اوزنجسه توکی واردر . بوقوش وفادار وودود بر حیوان
اولوب اشی نائب اولدیغی حالده هر حوائجی ترك ایله عودتنه قدر فرهادکی
طاغلرده فریادن خالی اولماز . واکر تلف اولورسه من بعد دیکردیشی ایله
مجامعه ایتز و طوینجه یه دیک یوب ایچمز ایش .

(احمد بن هدهد) امثال عربده دن اوله رق داه ئالب ايله متهم اولنلر حقنده
و (ابصر من هدهد) دخی اهل دقت بولسانلر حقلمنده ضرب و اراد
ایدیلور .

§

هرات ❀ نام قدیمی (آریا) — افغانسته تانده مستحکم بر شهر
اولوب خراسان شرقی و هرات ایالتک مرکزیدر و کابلک شمال غریب سندن
التي بوز قرق کیلو متروده و بریوک صحرا اورته سنده واقع و بوزیک نفوسی
جامعدر . رچوق بازارلی جامعلی کاربانسارلی جامعلری واقشه حریره
و قطنیه قایقه لری و شال حالی کل یاغی اعمالاتی وارددر . و تجارتی غایت
جسمیدر . هراتک اسکندر رومی زمانده موجود ایدوکنی تواریخ ادعا
ایده بور . اسبابک تملکنی بینلرنده منازع فیسه طوتان مختلف حکمدارلر
بوراسنی تخریب ایلشله ایدی (۱۱۵۰ م و ۵۴۵ هـ) دن (۱۲۲۰ م
و ۶۱۷ هـ) تاریخده قدر مقر انخا ایدن غوریلر و مؤخرأ جنکیز و تیمورلنک
و عجملر ضبط ایدوب (۱۷۱۵ م و ۱۱۲۸ هـ) ده افغانلر بونلردن ایدیلر
و (۱۷۳۱ م) ده نادر شاه ایدیه ده اون سکر سینه صکره افغان حکمداری
احد شاه تکرار استرداد ایدلی . اولوقندن برو مستقل بر حکومتی تشکیل
ایتمکده .

§

هراقلیوس ❀ — روم ایمپراطورلرننددر روملر ایمپراطور
(موریس) دن عجملرک تسلطندن قورتلوق کبی امیدلرینی قطع ایتدکدن
صکره اولوقت افریقا والیسی بولنان اشبو (هراقلیوس) ی خفیأ
کتوروب (۶۱۰ م) تاریخنده تخت ایمپراطورییه و موریزی اعدام
ایدیلر . کچه هراقلیوس دخی ایتداری فارسلمولردن فنا حالده
مضطرب اولدیه ده اخیرأ کلیسا نقودینی مصارف حربیه فارس و لغنده
اورتهیه قویه رق اتخا ایلدیکی تدابیر حسنه ايله وار قوتی بازویه ویردیکندن
(الم غلبت الروم) سری ظهور و غلبه تامه ابراز ایدرک بوسایه ده
اوتوزیدی سنه مقام حکمداری بی احراز و تبلیغ دین محمدی بی متضمن
شرفپاش صحیفه صدور اولان نامه جناب رسالتی حسن قبول ایدوب فقط

باعث شور و فن اولور ملاحظه سیله دین اسلامک ممالکنده نشر و اعلانندن
بیان احتراز ایلدی .

هراقلیوس (۶۳۶ م و ۱۵ هـ) تاریخنده افطیس نامیله یازدیغی برکتنامه
(آتیشست) یاخود (اوتیشست) دنیلان مذهبی ترویج ایلدیکندن پاپانک
مظهر غضبی اولمشدر .

§

هر دوت — شهور یونان مورخی اولوب تاریخ موجودی
عنوانیله شهرت بولمشدر (۵۱۱۰ خ) تاریخنده یعنی میلادک درتیوز سکسان
درت سنه مقدمه قدیم (هالیقارناس) شهرنده تولد ایلدی حال شبانده
احوال عالمه اطلاع ایچون مصر آسیا و یونانستانه سیاحت ایدوب عودتده
وطنی (لیقد امیس) ک مظالمی التنده بولدیغندن سیام اطه سنه چکلمکه
مجبور و بر مدت صکره هالیقارناسه عودتله ظالم مرقومی خلع و ازاله یه
موفق اولدی و مؤخرأ کافر نمت همشهریلری طرفندن ننی اولتمغه بو مدته
کندو تاریخنی یازمغه حصر اوقات ایلوب (۵۱۴۴ خ) تاریخنده یعنی
میلادک درتیوز الی سنه مقدمه اولیمیق او بونلرنده تجمع ایدن یونایلره مقدمه
تألیفی اوقودیغنده جله سی طرفندن کمال حرمت و محبتله تلقی اولندی و اون
ایکی سنه صکره بتون تألیفی اوقومغه موفق اولدقده آتله لیردن شمبکی ایقه
حسابیله الی درت بیک فرانق قیمتده بر مکافات نقدیه الی . هر دوت انقضای
زمان حیاته طوغری ایتالیا ده تور بوم شهرینه چکیلوب غایت مسن اولدیغی
حاله (۵۱۸۸ خ) تاریخنده یعنی میلادک درتیوز الی سنه مقدمه وفات
ایلمشدر . تألیقاتی طقوز کتابدن عبارت اولدیغندن یونایلر بونلره طقوز
موزه تعبیر ایدرلر بونلرک باشلیجه مباحثی مدیق محارباتی و عجم مصر
ودها دیگر اقوامک تواریخنندن عبارتدر . هر دوت عموم نظر نره قدما
مورخلرینک الصادق و راست کوسی طاقتمغه ایدی مع هذا هر شینه ایناتقی
یعنی صاف دیلاات ایله دخی اتهام اولنور . انشائی غایت خوش و لطیف
و شعره یقیندر و تاریخی ایونیدن لسانی اوزره یازلمشدر .

§

هر دوس — روما جمهورى امريله سلطنت يهوديه، اشتراك
ايدن انتى پاترك اوغليدر جمهور مزبور پدريسه رعايه بونى دخی
(۵۵۵۶ خ) تاريخنده يعنى ميلادك اوتوز سكر سنه مقدمده قدس
متصرفى ايتش و مؤخرأ يسه رومايلرك امانه سيله بتون ممالك يهوديه،
متصرف اولوب و اوتوز بش سنه حكومت سوروب ميلاددن اوچ سنه اول
وفات ايتشدر . اخلاقته ملوك هرادسه ديرلر . مرقوم ايران دولتى
طرفدار طوتان برادر زاده سى انتى غونك يوزندن پك چوق خساره
اوغرادى و بر دفعه دخی محاربه ده مغلوب اوله رق سلطنتنى غيب
ايتديسه ده رومايلرك معاونتيه يسه استرداده موفق اولدى مومى اليه
اوله ايكي اوغلى و مرض موشه دخی ديكر بر اوغانى اعدام ايتديروب
وفاتنده كيرو قالان اوبر اوغلى (ارخلاؤس هر دوس) واليك وجهله يرينه
يكمش و بر قاچ سنه صكره ممالك عبرانيه روما دولتى طرفندن درده تقسيم
اوله رق بونك حكومتى يالكز بر قسمته شامل قالمشدر .

§

هر ساك يا خود (هرز غووين) — روم ايلي ده بر قطعه در
شمالاً خروااتستان جنوباً قره طاغ شرقاً بوسنه جنوب غربيه دالماسيا
ايله محدود اولوب اسقلاوون قنولك روم اولق اوزره اوچ يوز ييك
نفوسى حاويدر . اشبو قطعه طاغاق اولوب اليپ ديناريك شعبه لرى ايله
مستور در . اون دردنجى عصر اوائلنده خروااتستان قراليتى قسمندن
ايكن (۱۳۲۶ م و ۷۲۷ هـ) ده بوسنه يه الحاق و اون بشنجى عصر
اواسطنده اوچنجى فرهدرىق طرفندن (سنت ساب) ناميله بر دوقه لغه
تحويل و مؤخرأ دولت عليه حايه سنه ادخال ايدلمش و (۱۴۶۲ م
و ۸۶۷ هـ) تاريخنده دوقه سى بولنان استغان عصيان ابلديكنه بناءً فاتح
حضر تلى كيدوب بوسنه ايله برابر ضبط و مومى اليك استرحامى اوزرينه
ينه نصفى اعاده ايتشيدى ده صكره يعنى (۱۶۹۹ م و ۱۱۱۱ هـ) تاريخنده
قارلويچ مصالحه سى موجبجه بتون بتون دولت عليه يه ترك اولندى .
(احمد پاشا) كله سنه دخی مراجعت بيوريه .

§

﴿هرشل﴾ یاخود (ویلیام هرشل) — ارباب هیئت‌اندز ده ۱۷۳۸ م و ۱۱۵۱ هـ) ده هانورده تولد و (۱۸۲۲ م و ۱۲۳۸ هـ) تاریخنده وفات ایلدی غایت ماهر بر موسیقہ جی اوغلی ایدی (۱۷۵۹ م) ده انکلتربه کلوب اوراده ریاضیات و فلکیات ابله اشتغاله باشلادی بونلری تعمیلدن صکره اجرای ترسمدات ضمننده تلسقوپه احتیاج کوروب حالوکه ذاتاً ایام تحصیلیه سنی بر ضرورت تمادیه ایچنده پکورمش و بوجهتله تلسقوپ اشتراسنه قدرتیاب اوله ماش اولدیغندن کندوسی بر تلسقوب یامغه قالفیشوب انی دخی اون ایکی مترو طولنده اولمق اوزره وجوده کتور مشدرکه اختراعاتنک اش مشهوری بودر . هرشل (۱۷۸۱ م) ده اورانوس نام سیاره یی و (۱۷۸۷ م) ده سیاره مذکورنک بر جرینی و (۱۷۸۹ م) ده ساتورن نام سیارنک ایکی یکی بر جرینی کشف و قرص شمسک دخی ثابت اولوب هر کول برجنه طوغری بر حرکتی بولندیغنی تعیین ایلشدر بونلردن بشقه ده خیلی مهم کشفیات فلکیه می واردر .

§

﴿هرقان﴾ — یهودا حکمدارلرندن برینک اوغلیدر (۵۴۶۴ خ) ده یعنی میلادک یوز اوتوز سنه مقدمده سلفکیلرک پدر و قرنداشنی قتل و قدس و ملحقانی غصب ایتدکیرینی غزیدن خبر المسی اوزرینه کلوب کاملا استرداد و سلطنتنی اعلان ایلدی مؤخرأ سامریه یی دخی الوب اهالینک پرستش ایتدکیری اصنامی قیردی بناء علیه اولوقت سلفکیلر علیهنده بولنان روماجهوری طرفندن کندوسنه ملک عنوانی کوندولمشدر مدت حکومتی یکرمی سکر سنه در .

﴿هرقان﴾ — یهودا حکمداری اسکندرک اوغلی و خاقیدر (۵۵۲۱ خ) ده یعنی میلادک یمش اویج سنه مقدمده جلوس ایتدی و اوج سنه صکره دعوای سلطنتله علیهنه قیام ایدن قرنداشی (ارستوپول) ک حرکتندن مضطرب اولمغله او صره ده اناطولیده بولنان روماجنرالی پومبهدن استمدادی اوزرینه مومی الیهک اثر معاونت فعلیه سیله موقعی محافظه ایده یلدیسه ده زمان حکومتی قرنداشی مرقومک و اوغلی (آنتیغون) ک

دعوی اوله بتنی بولنان معارضه و محارباتله مرور ایلدیکندن و بر قاج کره ایرانلردن دخی معاونت کوردیکی حالده بعض دونکاک کوستردیکندن عاقبت ایرانده قولاقلری کسبلوب کهانت بهودیدن محروم براغلدی .

§

﴿ هرکول ﴾ — قدما خیالخانه سنده نجم ایش قهرمانلرک الک مشهورلرندندر افسانه به کوره ژوپ-ترک اوغلی اولوب (تب) ده طوغدی و طوغری بر تخمک ثمره سی اولمدیغی جهتهله زنون بوندن نفرت ایدرک بلع ایتک ایچون ایکی ییلان کوندردیسه ده چوجوق بونلری النده صیقه رق تلف ایتدی . هرکول آز وقتده اکنتاب ایتدیکی قد و قامت و بر چوق محاربات ایله شهرت بولوب اسپانیاده و قتیله متحد اولان اپیلا و قالپه طاغربی بر بندن آیری (بوطاغلر اولوقندن برو هرکول عمودی تسمیه اولنمشدر) و قفقاسیه طاغنه زنجیرلرله باغلی اولان (پرومیت) ی بوزدی . و بر قزه میل ایلدیکنه بناء قاریسی زهرلی بر قفتان کوندروب آنی کیمکه دریسنه یاشدی و چکوب بیرتدیغی کبی وجودنده بر بیوک یاره حاصل اولدی و بویاره نک آجیسه نه تحمل ایده مدیکی جهتهله کریده واقع (ایدا) طاغی اوزرینه چیقوب و بر بیوک آتش یاقوب کندوسنی اوراده یاقدی و صکره ژوپتر واسطه سیله تکرار احیا ایدلدی . (بوکا اینامق ایچون عقل ایجاب ایتز) سبته بوغازینه (هرکول) بوغازی دخی دیرلر .

§

﴿ هرمرز ﴾ یاخود هرمس — ادریس علیه السلامک و ایرانلرجه مشتری یلدرینک و بصره کورفرزنده براطه نک اسمی و ایدین ولایتی داخلنده مغنیسا اوه سندن کلوب از میر بوغازندن بحره منصب اولان (کدیز) نهرینک نام دیکریدر .

§

﴿ هرمرز ﴾ رابع — سامانیانندن نوشیروانک اوغلی و خلفیدر جلوسی (۵۷۹) تاریخنده اولوب اون سنه فرمانفرمای تخت ایران اولمش و مؤخرأ بعض اسبابه مبنی سرعسکری (بهرام چوپین) اوزرینه هجوم و سائر امرای فرس اتفاقیله خلع ایدوب کوزلرینه میل چکدیرمش و برینه اوغلی (خسرو

پرویز (ی) چیقار، مش ایسه ده براز صکره بهرام اندن دخی امنیت سلب ایلدیکندن
کندوسی کاوب تخته اوتور مشدر .
هرمز رابع کورلکنه راضی اوله رق اوتور مقده ایکن اوغلی مرقوم طرفندن
احناق اولندیغی دخی مرویدر .

§

﴿هرمزیه﴾ مجموعه هرمزیه — قدمای رها بین مصریه نك
آله لردن برینك اسمنه منسوباً یازد قری كتابدیر بو كتاب قرق ایکی
جلددن عبارت اولوب جلدین اولیندن بری آلهیات و دیگرى وظائف
ملوكه دائر معلومات و مجلدات اربعه متعاقبه سیارات و ضیا و طلوع و غروب
شمس و قمره دائر مقدماتی شامل و دیگر اون اوچ جلدی مفتاح رموزات
و توصیف نهر نیل و مواقع مقدسه حقهده بر طاقم تفصیلاتدن بشقه نجوم
و فلکیات و جغرافیا کی علوم متنوعه بی محتوی وینه اون جلدی انتخاب
قرابین و آیین دین و رسوم عیدیه مثلاً و مباحثی مجتمع و دیگر اون جلدی دخی
نظام و قوانین و اوضاع رها بینه دائر مقاولاته منحصر و مجلدات سته
اخیره سی ایسه علوم طبیعه و شعباته مختص ایدی .
بو كتاب میلاد عیسی علیه السلامدن چوق اول فراغه زمانده یازلمشدر .

§

﴿هرول﴾ — جرمان قومندن ایسه لرده سارماسی الاصل ظن
اول نورل هرولر عالم تاریخنده اوچنجی عصرده اثبات وجود ایتدیر
غوتلرله برابر قره دكرك سواحل شمالیه سنده ساكن اولفده ایدیلر
آرماز بقی نام غوت قرالی طرفندن تحت اطاعته الذوب مؤخرأ غوتلرله برابر
هونلر دككار اولدیلر سه ده (۴۵۳ م) ده آتیلانك وفاقی اوزرینه ینه استقلاله
مظهر اولوب تراسك شمالنده و طونه نك سواحل اوزرنده مقتدر بر دولت
تشکیل ایتدیلر و بشنجی عصرده روزیه نلر و سیقتلر ودها دیگر بر طاقم قبائل
ایله برلشرك اودواقر نام قرالری قومانداسنده ایتالیا و رومانی ضبط ایدوب
(۴۷۶ م) ده روما غرب ایمپراطورلغك مخونه بادی اولدیلر لکن
نفوذلی آز مدت سوره بیلوب بدی سنه صكره اوسترو غوتلر طرفندن كاملا
پریشان و ایتالیا دن طرد ایدیلر بناء علیه کیسی ژبیت قومه و به فضیلى

شرق امپراطور لغنه التجا ایدرك انسطاش نام امپراطور طرفندن ایلیر یاده اسکان اولندیلر سده یدنجی عصرده اوحوالیده حیدودلغه باشلادقلرندن امپراطورلق قوتیله طرد ایدملکه جرمانیایه چکدیلر . اوتار یخدن برو نام ونشانلری نابود در . هرولارک وحشی وباربار قـوملردن ایدی وخرستیانلق التده یشابور ایدیسه لرده -اخته اولوب طوغریدن طوغرییه دین عیسوی بی دخی قبول ایتماشلر ایدی .

§

هزه - یاس — (۵۳۹۴ خ) تاریخنده یعنی میلادک اوچیز سنه مقدمده شهرت بولان سیره نائق (بنغازی) فیلسوفیدر . سیئات حسناته جمیع زمانده غالب اولدیغندن اولمکی یشامغه ترجیح ایدر و بناء علیه تلف نفسه رخصت و قناعت اعطا ایلر ایدی فی الواقع شاگردلرینک برچوخی قوجه فیلسوفک سوزینی طوته رق کندو کندولرینی تلف و حسنات ایله سیئاتی موازنه ایتمشلردر .

ملوک بطالسدهن (پتوله) نام حکمدار بویله لکه ملکنده کی نفوسک آز وقت ایچنده محو و نابود اوله جغنی جزم ایلدیکندن مرقومی نفی و مکتبئی سد ایلدی .

§

هس — درامستاد — المانیای جنوبیده بریوک دوقه لقدر شمالاً قاسل و بسبادن شرقاً باویرا جنوب شرقیده بادریوک دوقه لغی جنوباً رینان باویراسی غرباً قوپله نس و آرانسبورخ ایله محدوددر اراضی رین نهری ایله اسقا اولنور و بعض محالری مستثنا اوله رق برچوق طاغلر و اورمانلر ایله مستور بولنور هواسی لطیف و باشلیجه حاصلاتی بغدادی کنور بر الماسی یاغلی حبوباتدر طاغلرنده تیمور باقر معدنلری و معدن صولری وارددر و صناعت و تجارتده اییجه ایلرولمشدر و شکل حکومت مشروطدر . هس (۱۸۰۶ م و ۱۲۲۱ هـ) ده رین اتفـاقنه داخل اولوب یانقراو عنوانی بریوک دوقه لغه تحویل ایلدی و (۱۸۱۳ م) ده دخی فرانسه یه قارشو دیگر براتفاقه کیردی . (حکومات) کله سنه دخی مراجعت بیوریله .

§

﴿ هشام ﴾ بن عبد الملك — خلفای امویه دندر (۷۲۳ م و ۱۰۵ هـ)

تاریخنده اوتوز درت یاشنده جلوس ایلدی ابن الربیع مقتول اولدیغی (۷۲ هـ) سنه سنده تولد ایلدیکندن بابایی عبد الملك منصور تسمیه ایشیدی لکن مؤخرأ اناسی عایشه بنت هشام بن اسماعیل بن الولید کندو پدرنک اسمی اولان هشام ایله تسمیه ایدوب عبد الملك انی دخی رد ایلدیکندن اشبو اسم اخیر ایله بنام اولدی . صقالنی سیاهه بویار وحلیم ورعایا پرور و رای وحزم صاحبی اولوب تبعه سنک مسئولارینه مساعده ایلرادی انصاف جهتنجه دخی امویلرک اک خیرایسی ایدی حتی دیرلرکه ملوک نبی امیه اینچنده هشام قدر قان دوکبکی سومز آدم کلامشدر . زماننده طوائف اتراک و روم ایله محاربات عدیده و مقننات شدید و قوعبواوب بر چوق یرلر فتح و تسخیر اولتمشدر .

(۷۴۲ م و ۱۲۵ هـ) تاریخنده ذبیحه مرضندن فوت اولدی عمری الی بش مدت حکومتی اون طقوز سنه در مسک و جمع ماله منهک بر آدم اولدیغندن جمع ایتدیکی مال ملوک بنی امیددن هیچ برینه میسر اولماشیدی .

مع هذا فوت اولدقده خلفی اولان ولیدک کاتبی بالجمله خزینة لرینی مهرلیوب زمینی غسل ایچون صو ایصمتغه برکوکم استدکاری حالد آتی دخی ویرمدیلر و عاقبت برخالهدن عاریت کوکم الهرق غسلمنی اجرا ایتدیلر . رصافده یعنی رومیه شهرنده مدفوندر منقولدرکه هشام زماننده برادی شراب و قاری ایله بانصوب حضورینه کتوررلر حریفک معینده الات طربدن رده (ربط) بولتمغه هشام اکا شارته (شوطنوره بی باشنه اورک) دیمسیله اوردقلمنده حریف اغلغه باشلار حضاردن بریسی (صبر ایله نیچون اغلیورساک) دیدکده شخص مرقوم (سن نبی دوکلدیکمه می اغسلار صانورساک بن اکا اغلارم که خلیفه (ربط) می استحقار ایدوب طنوره تسمیه ایلدی) جواب غریبنی و برمشدر .

§

﴿ هشام ﴾ — اندلس پادشاهلرننددر سن تجربه دن بهره منرلکنی سررشته استفاده انخاد ایدن صدر اعظمی عبد الرحمن (۱۰۰۷ م و ۳۹۸ هـ)

تاریخنده دشنه کوروب کندوسی . مومی الهه ولی عهد تعیین ایندیرمکه اصل وارث سلطنت اولان (محمد) محل . اُموریتدن کلدکده مرقوم عبدالرحمانی بالمحاربه اخذ و اعدام و کندوسی صدارتی الدقندن صکره برکون ملک هشامی دخی خفياً حبس ایدرک وفاتی اعلان ایله اکا بکر بریت جنازه سنی الای ایله قالدیرتوب کندوسی تخت حکمرانیده تقرر ایتمش وایکی سنه صکره امرادن سلیمان کلوب قوه جبریه استعمالیله تختی غصب و محمدی فراره مجبور ایلدیهده محمدیه کلوب سلیمانی قاجیرمشیدی اول ائاده صدر اعظم بولنان و سراوله واقف اولان (وضع العامر) معرفتیه مخلوع مومی الهه هشام حبسخانهدن چیقارلمغله هرکس ممنواً تجدید بیعت ایلدیکی حالده (۱۰۱۲ م ۴۰۳ هـ) تاریخنده مرقوم سلیمان تکرار قرطبه یه بوریوب حرباً ضبط ایلدی و اشبو هرج و مرج اره سنده هشام ایله برابر نیجه یوزیک علما و معتبران تلف اولوب قرطبه دخی حریقندن ویرانه یه دوندی .

S

هلاکوت — مغولستان قآنی (منکو) خانک برادریدر .
 قردادشی طرفندن غرب و ایران طرفلرینی اصلاح ایچون کوندردیکی حالده (۱۲۵۰ م و ۶۴۸ هـ) تاریخنده جیحون نهرندن مصره قدر بتون ممالک غریبه حکمدارلغی عهده سنه تفویض اولمغله تبریز شهرینی پای تخت ایدرک بوضورتله حکومت ایلخانییه وجوده کتوردی . مدت حیاتنده یاقدیغی جانلر و آقادیغی قانلر مجرای تعریفدن پک طاشقین اولوب ازجمله (۱۲۵۸ م و ۶۵۶ هـ) تاریخنده وزرای عباسیه دن خائن مشهور ابن علقمینک متبوعی علیهنده قوردیغی دام تزویر سیبیه خلیفه مستعصمی و کلا و کبراسیه خارج شهرده بعدالاعدام بغداده کوروب تمام قرق کون اجرای قتل عام ایلشدرکه بوائشاده قلیچدن کچن بیچارکانک مقداری یدی سکز یوز بیکه بالغ اولدیغی متواتردر . هلاکونک عسکری حص و حلبی دخی بغداده بکزدردرک سیل بلا کبی استانبول بوغازینه قدر ککش فقط (۱۲۵۸ م و ۶۵۷ هـ) تاریخنده مصرده مغلوب اولشدر .

هلاکوت هجج بر دین ایله متدین اولیوب فقط زوجه سی خرسیان اولدیغندن انک خاطری ایچون خرسیانلغی سوریادی وفاتی (۱۲۶۴ م و ۶۶۳ هـ)

تاریخچه و قبری مرا غده اولوب مغوللارک تادت شیعده سی اوزره قرق نفر
با کره دبری قیز ابله دفن ابلشدر . (مغوللار اولوقت میتک روحی انیسیت
پیدا ایتسون ایچون قبریته اقتدارلرینه کوره بر وایکی ودها زیاده قیز قورلر
ایدی .

هلا کو زمانده بولنان آسیا حکمدارلرینک کافه سینه بر اطاعت فرمانی
کوندردمش ایدی بوسره ده سلجوقیه روم ملکنه دخی نصرالدین
طوسی به قلمه آلدیردیغی زیرده محرر فرمانی کوندردمش و ملک مشارائیه
دخی صدرالدین قنوی حضرتلرینه یازدیردیغی جواب نامه یی ارسال
ايلشدر .

هلا کونک کوندردیکی فرمان

قل اللهم فاطر السموات والارض الذى يعلم ملك الناصر المنصور اعلموا اننا
جنود الله خلقنا من سخطه وسلطانا على من حل غضبه لانزق لشاك ولا نرحم
عبرة باك قد نزع الله الرحمة من قلوبنا فالويل لمن لم يكن من حزبنا قد خربنا
البلاد واتمنا الاولاد واطهرنا فى الارض الفساد فعليكم بالهرب وعلينا بالطلب
فاى البلاد تأويكم ام اى ارض تحويكم فإلكم من سيوفنا مناص ولا من سهامنا
خلاص خيولنا سوابق ولتوتنا سواحق وقلوبنا كالجال واعدنا كالرمال
فن رام اماننا سلم ومن رام حربنا ندم فلكننا لا يرام وجادنا لا يضمام فان اتم
قبلتم شرطنا واطعتم امرنا كان لكم مالنا وعليكم ما علينا وان خالفتم وايتم
وعلى غيكم تماديتم فلا تلوموا الا انفسكم وذلك ما كسبت ايديكم فالخصمون
من ايدينا لا تمنع والعساكر لقننا لا ترد ولا تدفع ودعائكم علينا لا يستجاب
ولا يسمع لانكم اكتمت الحرام وختمت الايمان واستجرتهم الفسوق والعصيان
فابشروا بالذل والهوان اليوم تجزون عذاب الهون بما كنتم تستكبرون
فى الارض بغير الحق وبما كنتم تفسقون وسيعلم الذين ظلموا اى منقلب
يقلبون .

وقد ثبت عندكم اننا كفرة وثبت عندنا انكم فجره فسلطنا عليكم من يده
امور مقدرة واحكام مدبرة فعززكم لدينا ذليل وكثيركم لدينا قليل والخوف
لمن بين ايدينا طويل وايس الامن والنفو لدينا سبيل فاما مالكون الارض

شرقاً وغرباً واجحاب الاموال نهياً وسلباً فأخذون كل سفينة غصباً فبروا
بعقولكم طريق الصواب وامرعوا برد الجواب والاسيوقد الحرب نارها
وتضرم شرارها فلا تجدوا منا اماناً ولا حرزاً وينادى عليكم منادى الفناء
فلم يبق منكم باقية وتدهنون باعظهم ذاهبة ونصيح الارض منكم خالية
قد انصفناكم اذ ارسلناكم ونشرها جواهر الكلام بما يكون الجواب والسلام .

ملحوظة روم ملكك جواب نامه سى

قل اللهم مالك الملك تؤتى الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء
وتذل من تشاء بيدك الخير انك على كل شئ قدير و وقفنا على كتاب ورد
من الحضرة الخالية والسدة السلطانية هداها الله رشدنا وصراح الحق مقبولا
عندها فعرفنا تفصيله وجملة وبان انكم مخلوقون من سخطه مسيطون على من
حل غضبه لاترقون لشاك ولا ترجون غيرة بك قد نزع الله الرحمة من قلوبكم
وذلك من اعظم عيوبكم فهذا صفات الشياطين لاصفات السلاطين وكفى
بهذه الشهادة لكم واعظا وبما وصفتم به انفسكم رادنا وناهيما وفي كل كتاب
لعنتم وبكل فيج وصفتم وعلى كل لسان رسول ذكرتم قل يا ايها الكافرون
لا اعبد ما تعبدون وعندهنا خيركم من حيث خلقتم وانتم الكفرة كما زعمتم الا
لعنة الله على الظالمين وقلتم اننا اظهرنا البدع فى الايمان واستشفينا الفسوق
والعصيان لا عز لمن نصر فرعون من تمسك بالاصول لايبالى بالفروع ونحن
المؤمنون حقاً لا يدخلنا عيب ولا يخامرنا عيب القرآن علينا نزل وهو رحيم
بنالم يزل وتحققنا تنزله وعرفنا تأويله انما النار لكم خلقت ولجلودكم اضرمت
اذ السماء انفطرت واذالكواكب انتثرت ومن اعجب العجب تهديد الرتوت
باللتوت والسباع بالضياح خيولنا شرقية وسهامنا يمانية ولتوتنا مصرية
واسيفنا شديد المضارب ووصفها فى المشارق والمغارب ان حاربناكم قتلك
الطاعة وان قتلناكم فنعم البضاعة وان قتلنا فيبيننا وبين الجنة ساعة واما قولكم
قلوبنا كالجبال وعدنا كالرمال والفساب لايبالى بكثرة الغنم وكثير من الخطب
يكفيه قليل من الضرام ولا يضر لعقاب نعيم الغراب ويكون قدر الفرار
من الزرايا لامن المنايا هجوم النية غاية لامن ان عشرنا سعدنا وان متنا شهدنا

ابعد المؤمنین و خلیفه رب العالمین تطلبون مطاعه لکم ولا مطاعه اکفر
بعدایمان ام نقض بعد تیدان و انعبدا لوان ام اتخذنا کم رباً ثان لقد جئتم شیئاً
اداً تکاد السموات یفطرن منه و تنشق الارض و تنخر الجبال هداً .

ثم قلنا لکتابکم الذی وصف رساله و حق مقاله و اما کتابک الذی وصل
الینا فهو عندنا کضرب باب او طنین ذباب ما کان الغرض منه الا اعلان
فصاحتک و اظهار بلاغتك الان استوجب النعم کما استوجب النعم و صلی الله
علی سیدنا محمد وآله اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین .

§

﴿ هلسپون ﴾ — هلسپونتوس داردانوم دخی دیرلر که چناق
قلعه سنک اسکی استلریدر هلسپونتوس مورده بر بوغازک دخی نامیدر .

§

﴿ همالایه ﴾ — هندسانده فارموقعی معناسنه در آسیای وسطاده
کره ارضک الی عالی بر سلسله جبال اولوب هندستان و تبت حدودی
اوزرنده واقعدر غربده کاشغر نهرندن شرقده چین حدودینه قدر ممتد
و طولی ایکی یک بش بوز کیلومتر و اولور هندوس غائر براهما پوترار وادی
ودها دیگر نهرلر بو طاغدن نشأت اتمکده در و طقوز یک مترو ارتفاعنه قدر
تپه لری وارددر غائرک منبجی اولق جهتیله هندلیلر بو طاغه تعظیم ایدرلر .
(همه توس) مورده ایکی سنجاغی داخلنده بر طاغک اسمیدر بوراده
یک اعلا بال چیقار .

§

﴿ هام تیزی ﴾ — خواجه نصرالدین طوسی شاگردلرندن
و قطب الدین علامه شیرازی اقراندن عالم و فاضل و عارف و کامل و خوش
طبع و صاحب دل و مع هذا صاحب جاه و ثروت بر ذات اولوب (۱۳۱۰ م
و ۷۱۰ هـ) تاریخنده تبریزده وفات ایلشدر .

بر مجلس ضیافتده بالبداهه سو یلدیکی غزل مفصلا دن چند بیتی تحریر اولندی

خانه امروز بهشتست که رضوان اینجاست

وقت پروردن جانان اینجاست

والیدی احمد پاشا طرفندن دخی ضبط و تخریب اولمشیدی . (آقباتان)
کله سنه نظر بیوریه .

§

﴿ هندستان ﴾ — آسیای جنوبیده ایکی شبه جزیره اطلاق
اولنور که غائر نهرینک جهت غریبهنده بولان شبه جزیره هندستان و انک
اوتنه جانبنده کائن قطعه یه هندچینی دینکده در .

﴿ هندستان ﴾ — مثلث الشكل رقطعه اولوب قاعده سی شمالده
وقومورون برونی دنیلان رأس منتهای جنوبیده واقع و شمالاً همالایه
طاغلریله محدوددر . شمالدن جنوبه طولی اوج بیك و شرقدن غربه عرضی
ایکی بیك بش یوز و عموم مساحتی سطحیه سی اوج ملیون یوزالمش بیك کیلو
متر و مربهنده اولوب ایکیوز ملیون نفوسی جامعدر هندستان موقع
جغرافیسیجه درت قطر وسیعیه تقسیم اولنور .

برنجیسی (هندشمالیدر که شرقنده برطاقم نواحیدن عبارت بولنان سودلیچدن
بوتان حدودینه قدر متمد اولوب کشمیر وادیسنی و غروال و (نپال) ی
حاویدر .

ایکنجیسی (هندجنوبی) که قدیم مغول ایمپراطورلغی اقسامی حاوی
اولوب لاهور مولتان سند پکران مالوه دهلی اکره عودالله آباد بشکال
ممالکنی شاملدر .

اوچنجیسی (دقان شمالی) که شمالده ناربوده دن جنوبیده کریشنه و تومبه
درایه قدر متمد اولوب اورانغاپتان پیشاور حیدر آباد غاندوانا و سائرینی
مشملمدر .

دردنجیسی (دقان جنوبی) که قومورون بروننه قدر متمد اولوب قنارا
مالابار تراوانقور مایسور و سائر ایالتلرینی محتویدر . لاقدیو و مالدیولر
ایله سیلان اطه سی اشبو قسم رابعه تابعدر . هندستان شمالاً کندوسی
تحدید ایتکده اولان همالایه طاغلرینک برچوق شعباتیله مشغوندر ال
مشهور نهرلری غائر هندوس برهماپوتر و سائر در هوا سی مواقنک
ارتفاعنه کوره دکشمکده اولوب فقط طاغلرندن ماعدا بتون اراضیسی صحیاقدر

هندستانده باشلیجه ایکی موسم تمیز اولنور برسی یاغورلی دیکری قوراق اولوب یاغورلی موسمه سیل صولری بتون صحرالری استیلا ایدر فورتلری دهشمنلیدر اکثر یاروز کارلری بیوک اناجلری کوکندن قوراق هوا سی صاعلام ایسه ده علل ساریه و قولر اسی صیجده وقوع بولمده در اراضی سی هر درلو حبوبات شکر قامشی پاموق نباتات دهنید و صبیغه حاصل ایتکده اولوب خصوصیه زیتون اناجلرینک محصولاتی قیاس قبول ایتز راده در اورمانلری ایسه صندال هندستان جویری و ضیغ اناجی کبی معتبر و قیمتدار اشجار ایله مالا مالدر . النون کوش باقر قلزی توتیا طوز کوزل الماس معدنلری بولنور باخصوص بنکال بوندلقداند و غولتوند الماسلری جهانه الک فائق الماسلردندر یا قوت زمرد مثلاًوها برطاق ذی قیم طاشلری واردر دکز ونهرلری بیوک برصید ماهی تجارتی و یرمکده در . هندستانده عقرب بیلان سیوری سینک تمساح ارسلان کرکردان قیلان صرطلان فیل کبی حیوانات وحشییه چوقدر و سکنه سی مختلف جنسلردن عبارت اولوب یرلی عد اولنان هندولردن بشقه مالیز مغول چین کبر عرب ترک و آوروپالی خیل نفوس واردر هندولر نایت لطیف الخلقه اولوب فقط محاربه یه چوقلق یراملر بولنر اکثر یا حبوبات ایله یشایوب هر درلو حیوانات اکندن امتناع ایتکده و حیوانات اینچنده اوکوز وفیله زیاده حرمت ایتکده درلر . هندولرک صنعتی مکملیتجه شایان دقت اولان کشمیر شالی دقان دلبندی هند چتاریسی پاموق بزلی و حایلردن عبارتدر .

هندیلر درت صنفه تقسیم اولنورلر :

- (۱) کاهلردن عبارت اولان براهمالر
- (۲) جنکبیلکه الورین شاریالیر
- (۳) وای شیار یعنی تاجرلر
- (۴) سودارلر یعنی اهل حرفت و زراعت

بو صنفه داخل اوله میان اهالی یه (پاراس) نامی یرلر و حقیرنده اجرای حقارت ایدوب بو کیلرله اختلاطی مشوم و شنیع عد ایدرلر .

اصل هندلیك بعضیلى اسلام و براهما و دیگر لری بودا مذهبه تابعدرلر
هندستانده اقلی یکر می لسان تکلم اولمقدهدر باشلیجدرلری بشکاله قنارا ماهرات
تله ذفا مالابار تامول لسانلریدر که بونلر بتمامها اسکی و مقدس طوتیلان سانسقیری
و پهلوی لسانلرندن اشتقاق ایتشدیر سانسقیری ال زیاده لطیف و کوزل بر
لسان اولوب اکثری آوروپا لسانلرینک آندن مأخوذ ایدوکی ظن اولنور .
هندستان اهاالیسی ادبیاتجه دنیانک ال زنکیفلرندن ایدی .

هند تاریخی — هندستان تاریخنک مبدئی کاملاً افسانه
قبیلندندر هندلیلر نسللری غایت مبالغه لی برقدمه اسناد ایتکدهدرلر مع
مافیة (۲۳۹۴ خ یاخود ۲۶۱۶ خ) تاریخنده یعنی میلادک اوچبیک ایکوز
سنه مقدمه کلان (مانو) یاخود (فوهی) یه برنجی واضع قانون و شاندر نام
سلالة حکمرانینک مؤسسی دنیله یلمور . اسکندرک فتحنه قدر بوراسی یونانیلر
زندنده یالکز اسماً معروف اولدیغی حالده اندن صکره مناسبت پیدا اوله رق
میدان علانیتجه چیقدی . شوبله که ابتدا اسکندر (فیروز) ک حکومتمنده پنجابی
الوب هندوس منبعنه قدر کتدی و بر زمان صکره برنجی سلوکوس نیقاتور
غائزه قدر دخول و شاندر اغو بتایه غلبه ایدوب کیندو تبعه سیله هندلیلر
ییننده مناسبات تجاریه یه وضع اساس ایلدیمدهده سلوسیدلرک انقراضندن
صکره هند ایله غرب ییننده اولان تجارت ینه معطل اولدی و بیرانس
ایمپراطورلغی زماننده استانبوله هند سفیرلری کلدی و انتجی عصرده
(قوزماس اندیقو پولوست) نام راهب هندیه نک قسم اعظمی زیارتله
عودتده اورادن ایپک بوجکی تخمین کتوردی و (۷۰۷ م و ۸۹ هـ) تاریخنده
حجاجک عمی زاده سی اون یدی یاشنده (محمد) سند اوزرنده واقع (دیوال)
و (آلور) قلعه لرینی آلدی و سرعسکر اسلام (قنیه) سکر سنه ظرفنده
هند غربی و شمالی بی ضبط ایلدکدن صکره (مولتان) صحرالرینه قدر
ایلرولدی و (۷۷۶ م و ۱۶۰ هـ) تاریخنده خلغای عباسیه دن مهدی دونما
ایله عسکر سوق و (باربد) شهر و حوالیسنی استیلا ایلدی و (۱۰۰۱ م
و ۳۹۲ هـ) تاریخنده غزیونلر طرفندن هندستانک قسم اعظمی فتح اولنوب
بوتاریخندن صکره هندستانک احوالی جدی اوله رق بیلنکه باشلادی

و (۱۰۲۵ م و ۱۶۱۶ هـ) ده سالان محمود غزنوی بکالاهه قدر غربی و شمالی بالجهه ممالک هندیه بی تحت اطاعتہ الدی کہ او وقت هند برچوق راجہ لغره منقسم اولوب بونلردن الز مشهوری لاهور راجہ لغنی ابدی و (۱۱۸۵ م و ۵۸۱ هـ) دن (۱۲۸۹ م و ۸۸۶ هـ) تاریخندہ قدر غوریلر بالجهه هند اوزرنده اجرای حکومت ایدوب بونلردن جنکیزیلره و (۱۳۸۹ م و ۷۹۲ هـ) ده تیمورلنک ساله سند و (۱۴۱۳ م و ۸۱۶ هـ) ده سیورغنش نام افغان ساله سند (سیورغنش شاهر خک اوغلیدر) و (۱۵۲۵ م و ۹۳۲ هـ) تاریخندہ مشهور بابر شاهر یکوب مشارالیه همان بالجهه هندستانی شامل اولان و (اورنگزیب) زمانندہ اوج اعلاى اقبانہ صعود ایدن مغول پادشاهلغنی تأسیسه موفق اولدیسده ساله می زیر جایده اولان برچوق حکومتلرک بعضاً سوء تدبیر و بطائى و بعضاً طمع و استبدادی سببیلہ ایکیوز سندن زیاده پایدار اوله مدی یعنی (۱۷۳۹ م و ۱۱۵۲ هـ) تاریخندہ نادر شاه دهشتلی بر صورتده دهللی بی یغما و مغول پادشاهلغنی ناقابل دوا بر انحطاطه مبتلا ابدی و بوسره ده سو بابلر و مغول نابلری و راجہ لر و سائر هندستان خانلری عصیان ایدوب یکیدن بر طاقم مستقل حکومتلر تشکیل ایتدیلر .

اون سکزنجی عصرده فرانسزلر هند حکمدارلرنک ضعف و منافساتندن بالاسفاده بعض برلره مالک اولدیلرسده توسیعنده کوشکلک ایتدکلرندن انکلیرلرناشوب جانجا بر طاقم قومپانیدلر تشکیل و اولابنکالہ بی تأسیس و بعض نوابی تحت اطاعتلرینه ادخال و حیلہ ایلہ بفتہ بناریس ودها برچوق مهم شہرلری استیلا ایلدیلر و مؤخرأ (۱۸۵۸ م و ۱۲۷۵ هـ) ده اوزرلرینه قیام ایدن حسین ناظمک اردوسنی بوزوب و اوچیوز بیک نفوسی جامع اولان (لاقنو) و (قووالیو) شہرلرینی الوب اندن صکره قومپانیه بی فسخ و ممالک مذکورہ بی طوغریدن طوغری بده انکلرہ مستلکاتی صوره سند ادخال ایلدیلر .

✽ هند چینی ✽ — شمالاً چین ایمپراطورلغنی شرقاً چین دکزی غرباً بنگال کورفری جنوباً سنغاپور بوغازی ایلہ تحدید اولنور هند چینی

هر بری بشقه بشقه برچوق کوچک حکومتله منقسم اولان بش بیوک اداره دن مشکلی اولوب (۱) برمان (۲) انگلیز حایه سنی طایان حکومت (۳) سیام حکومتی (۴) ملاقه شبه جزیره سی حکومتی (۵) انام امپراطورلغی واطه اردن عبارتدر . برچوق عالی ومدید سلسله جبال ونهرلی واردر هواسی وارضیسی هندستاندن آز متلون اولوب لکن حاصلاتی زیاده مبدول وایک پاقوق قلاهی صندال ضمع زیتون شکر فیل دیشی بو بر زمره وسائر سی اولمرتبه بولدر لکن اکثر اهالیسی براز وحشی وعلی التمدادی بر برلرله محارب اولدقلرندن یبئلرنده کی حدود فاصله ناداتا چولدن عبارت قالمشدر . زراعت وتجارت ومعارفی تدیده اولوب مع مافیه لیانلرندن بری اولان سنغاپور دنیانک الک کوزل و سربست و معمور تجارتگاهلرنددر اهالیسی (بودا) مذهبنده بولنورلر .

هند انگلیزی * — هندستانده انگلیز مستملکاتی ایکی قسمدن عبارت اولوب برنجیسی بلاواسطه اداره اولنان مادر اس قالدکوتنه بومبای پنجاب سیلان اطه سی اینگیلیسی بالواسطه یعنی حکمداری واسطه سیله اداره اولنان کشمیر کالج پکرات مالوا الله آباد اکره دهلی پیشاور حیدرآباد بیدر بهررا اورانغاباد باندوانا قالا بار نهال لاقدیو سنجاقلریدر . اکثر یسنک محللرنده یعنی اسامیسی اوزلرنده تفصیلات بولنور .

هندستانده اسلام واجنبیدن بشقه موجود اولان برلی اهالیکنک برچوقی اجرای احکام دینه لرنده مفرطدرلر بولنلرک بر قسمی طعام طبخ واکانی بیله اصول مذهبه دن عد ایدرک مأکولات تدارکی ایچسون برچوق کلفتلر اختیارینه مجبور اولورلر شوبله که یمک پیشیره جیکلری وقت مطلقا بر افناچ سایه سنه واروب و حمامه کیررجه سنه صوینوب بالکز بلنده بر پشمال اولدیغی حالده ابتدا اورتیه بر قازیق قاقه رق و بوقاز یغه باغلادیغی ایپ ایله کندوسنک ایش کوره جکی قدر اوفاق بر دائرة چیزدرک چامور و یا تزل ایله صیویوب و ایچنه برده اوجاق یاپوب و خارجنه چیمه سزین اتمکنی اوراجتده طخ واکل ایدرلر شاید بر آدم یاکیلوبده بولنلر برینک دائره سنه ایاق باصه جق وال اوزاده جق اولور ایسه

بر آتش-پاره ایله منع و اتمک و یمنکنه ال سوره جک اولور ایسه اول اتمک و بیک حرام اوله جفندن هسان ترك و فرار ایلرلر . بونلرده چوجق جولق و متعلقات بر سفرهیه اوتوروب ییک بیک ممنوع و بر حانده قاج کشی وار ایسه جله سنک صو برداغی و سائر قاب قاجاغی و نارکله سی بشقه در بری دیکرینک برشیننی قوللانده من و شاید بر کسه نک برشیننه آغزینی سوره جک اولور ایسه اول کسه اول شینی آتشدنه یاقوب و بعده چامورله ییقایوب تظہیر ایتدیکجه استعمال ایدمهز .

بونلرک اکثریسی کوندزی رحانی و کیمیدی شیطانای عد ایتدکارندن بر ضرورت فوق العاده اولمیدیغی حالده قرانلقده خاندلرندن طیشاری چیقمازلر و عوام طاقی خسته لرینه باقیوب مردارلق ایچنده و سفیل بر حالده براقدقلمی کبی معالجه دخی ایتزلر و یاندلاق و افاقتی غیر مأمول اولان خسته لرینه میت نظریله باقوب ثواب ایچون نهره القسا و ویا و چیچک مثللو علتدن و موزی حیوان صو قفدن وفات ایدنلری دفن و یا آتشدنه احراق ایدرلر (انکایرلرک استیلا سندن صکره بوکبی دائره انسانیت و عقل و انصاف خارجنده اولان معامله لری تدریجاً بر طرف اولمشدر) تحقیقات واقعه یه کوره و قبیله جسد احراق ایچون شهرلر خارجنده مخصوص یلر اولوب میتی اوراده ثروتی درجه سنده چوق اودون ایله یاقارلر و دادانمش اولان بر طاقم قوردچقال مقوله سی حیوانات و حشیه کلوب میت و یا کبابی اخذ واکل ایدر ایسه اکا ایلشیموب کنه کار اولدیغیچون جننه کتمسنه شیطان مانع اولدی و آلدی جهنمه کوتوردی دیرلر ایش .

برده بونلر دن وفات ایدنلرک بعض قاریلری جنازه ایله برابر آتشدنه یاتمق بیوک ثواب و قوجه سنه عرض محبت و صداقت عد اولندیغندن بو مثللو قاریلرک کوزل البسه سنی کیده رک و بتون زینت لرینی طاقنه رق رضالریله کیدرلر آتشدنه کیرلرلر ایش حتی (۱۸۵۸ م و ۱۲۷۵ هـ) تار یخنده (چاودری نوبت رام) نامنده بر اچه نک و فائده حریمی (کی رانی) جننده قوجه سیله برابر نائل زندکانی و واصل صفای جاودانی اولمق ایچون یاتمه قرار ووروب بر همنلر حضور ونده اسرار وافیون کبی حسی تعطیل ایدیغی شیئر

بهدرك كندوسنى غيب ايندككن صكره بونى سديه ايله آتشك اولديغنى
مخيله كوتوررلر ايكن انكليز مأمورلى خبر الهرق درحال عسكر ارساليه
منع ايتشله واهالى بيجاره خاتونك نايث كنهكار وجهنه سزاوار اولوب
بو عالم فانيده براز دهسا كناه قزاقچى ايچون يياض شابقهلى شيطانلر
واسطه سيله اليقونلديغنه حكيم ايتشلدرد .

حياتندن اميد كسلش برخسته نهره الفا اولتق مراد اولنديغى حالده نهرك
جزر ومدى اثناسنده اك اعلا البسمه سنى لابس اولديغى حالده كوتور يلوب
دستكره ايله صويك چكلديكى وقت نهرك قوملى اوزرينه قونور وصولر
يوكسلور ايكن يانندهكى برهن كوزلجه صوبوب كناره چكيلور وصو
دخى بيجاره بى بوغار كيدر و بوغليوبده كناره دوشن خسته افاقته بولسه
يله ارتق (جادو) حكمنده طوتيلوب اقربا واحباصى طرفندن دفع
اولنور ايتش .

كلور ستر اينكاره بركونه تحميل بار ايتزلر و ترلايه كيروب محصول
خراب ايند اينكلرى قوغازلر و تلف اينلرى التى آيدن برسنه يه قدر اينده
اثننده ياتماق و ايش ايشله ميوب اووجنده طسپراق بويننده ايپ ايله
طولا شتى واك صكره برهنلره برضايفت ويرمك ايله جزالديرلر ايتش .
الآن مجوسيلر صغير اتى بيكله مألوف اولان انكليزلره مرد مخوار ومردار
نظر يله باققده درلر .

هندستان اهالى غير مسلمه سنك قبله كاھى (جعفر نات) نام محلدر بورايه
يك اوزاق محللردن كلوب منتظم طابور هيئته توجه برله بوزى اوستى
ياتقى وقالقوب باشنك دكدىكى يره اياق باصهرق تكرر يره قپاتمق
وبوصورتله ايلرو ليوب زيارت ايتك قاعده مذهبيله لرندندر . و ايتلرلر
تارك دنيا وفوق الغايه رياضتكارلى و اردر واك مفرطلى هيما لايه طاغى
اتكندنه واقع (شيوالا) نام محله اولوب بونلر صايج صقال بيقلىرى
برى برينه قار يشقى واكثر ياريان كول ايچنده ياتدقلىرى جيتله جلد
وتوكارى عيب و مھيب برحاله اولديغندن وكافه سى بنك وباده ايله سكران
وحيران بولندقلىرى كورنلر نفرت ايتامسى ممكئن دكلدر ومع مافيه بونلره

چون کسیه لک کرامت مأمولیه حرمت ایتمکده اولدقاری و ازاده لکه
متعلق صرف ایندکری بعض سوزلریند قولاق و بردکاری کورلمکده در .
اشته درویش زی و قیافتنده طولاشوب و بعض اجزا واسطه سیله کوز
باغجیلغی وال چابکلیک ایدوب قاز زهنلی ساده دلاری آلداتان و کیمیا کرلک
کبی فنون غریبه ادعا سیله اونه کینک بروکنک پاره سی چارپان هندیلر هپ
بولردندر .

§

هندستان جویری — بومبارک میوه نك اغاجی منطقه
حاره نك اکثری محارنده بولنور ایسه ده هندستانده کیلر دهامشه هور
و محصو لادردر ال عادیسنك طولی یکر می دن یکر می بش مترویه و پیراقرنك
طولی بش و عرضی بر مترویه قدر اولوب اشبو پیراقرنك نشئت ایتدیکی
محارلردن حرما اغاجی کبی میوه سنی و بر مکده در هندستان جویری اوچ
کوشه لی چوجق باشی کبی برقاب دروننده حاصل اولور و غایت سرت
وحشی اولان قشری قیریلدق ایچندن لپی آلتوب تازه ایکن یعنی مایع حالنده
قیماق کبی اکل اولنور . طمعی از سگری و مبرد در کاله کلدیکی وقت
براز سرتلشه لک فندق ایله بادم اره سنده غایت یاغلی بر لذت پیدا ایدر بوندن
تره یاغی کبی بر نوع یاغ اخراج و موم و صابون اعمال ایدر لر و سرت قبوغدن
قاشق و تسبیح کبی خردوات و ایفندن ایپ و حلاط و پیراغندن سپت
وزنیل و حضمیر پپارلر .

هندستان جویری — یاخود (جوزبوا) و یاخود (جوزطیب) —
بونك اغاجی آسیا و افریقانك اقطار حاره سنده و اکثریا ملوک و آنتیل اطله لرنده
بولنور الك بیوکنك بویی اون مترودر و میوه سی شفتالویه شیه اولدیغندن
ایکی شق ایله درونندن (بسباسه) ایله مستور چکر دک چیقار یلور
و بسباسه سی طوزلی صودروننده تعطین و تخفیف ایله آلتوب بشقه جده معالجه تده
قولانیلور . اشبو جوزبوا اغاجی دائمی صورتده چیچک و بمش و بر مکده
ودیشیمی خاصه و رایحه جده ارککنه ترجیح اولمخده و اشتها و هضمه مدار
و وجعی تسکین اینچون طباً قوللانمخده در .

(قائیدن) ده چیقان جوز بوانك تخم‌لرندن برنوع یاغ چیقاروب موم اعمال
ایلدکاری دخی ایشیدلشدن .

§

هندسه — علوم ریاضیه ده امتداد و مسافاتک مساحه
و خواصندن بحث ایدن قسمدر هندسه‌نك برسطح اوزرنده بولنان و یابولنن
اشكال هندسیه دن بحث ایدن قسملرینه هندسه (مسطحه) و (هندسه مجسمه)
و خطوط و سطوح مخنیدنك كندو معادللرینك خواص عددیه لری
واسطه سیله نظر مطالعه دینلرندن بحث ایدن قسمه (هندسه حلیه) و خطوط
و سطوح و اجسامی مرتسم اصولیه اراء ایتمكدن بحث ایدن قسمه دخی
(هندسه رسمیه) تعبیر اولنور .

علومك برهان جهتمدن اقوامی هندسه در هندسه‌نك پك قدیم برعلم اولوب
اولا مصرده ظهور ایلدیکی بتون مورخین نزدنده مصدق ايسوده علوم
مدونه صره سنه پكمسی آتلمولرك همیه حصولپذیر اولشدر . حقایق
هندسیه بی صور مطلقه و مجرده ده تصور ایدنلر (تالیس) ایله (فیثاغورث)
اولدیغی کبی مشهور (وترقائه) مربعی دعواسنی ده ینه فیثاغورث ایجاد
ایتدی بوندن صکره (آرشمید) ایله اسکندریه مکتبی شاگردانندن برطافنك
وهله اصول هندسه جدیدنك ظهورینه قدر بتون مکتبلرده تدریس اولنان
اصول هندسه موجدی (اقلیدس) ك همتریه پك چوق توسع ایلدی
مؤخرآ خواجه نصیرالدین طوسی کتاب اقلیدسی شرح و توضیح و ابهری
اشكال تأسیسی تحریر ایدرب قاضی زاده رومی بونی شرح ایتشدر . هندسه
قرون وسطیه بر مدت حال توقفه قالب اولون بشنجی عصرده تکرار چانلندی
و بو عصرده یقشمش اولان مشاهیر مهندسیندن فرانسه لی (ویت) خواص
اشكال هندسیه بی جبر ایله اراء طریقنی بوله رق (دسقارت) و (لا قرووا) یه
پیرو اولوب ایجاد ایلدیکی هندسه حلیه واسطه سیله فونده پك بیولك
انقلابات وجوده کتودی و مؤخرآ (مونته) نامنده بر ذات هندسه رسمیه بی
اختراع ایتدیکی صره ده (شاسل) نامنده دیگر بری دخی هندسه رسمیه بی
اختراع ایتدیکی صره ده (شاسل) نامنده دیگر بری دخی هندسه حلیه
طریقینه تنزل ایتیه رك یالکز اثبات طریقیه برچوق حقایق هندسیه کشف

ایدوب هندسه متأخرین تسمیه ایلدیکندن فن مزبور شمسی همان کالنی بولدی دیتکه شایان اولدی .

§

هند کوه — کبار عربدن نهمان المعری نامنده برذاتک قزیدر زماننده حسن و نزاکت و شعر و نظرافتیه مشهوره افاق ابدی عراقین و الیدی معهود ججاج بونک صیت و شهرتی ایشیده رک برتقرب کتوردوب ایکیوزیک درهم هدیه ایله کندویه نکاح ایلدی هند برکون تنها آیینده باقوب کندو حسن و آتئی کوردکده (وماهند الامهرة عربیه . سلبلة افراس تحللها بغل . فن ولدت فحلا قلله درها . وان ولدت بغلاً فجاء به البغل) بیتنی انشاد ایلر معناسنی (هندعربی قمراغندن متولد برقزدرکه کندویه قاطر چکلشدر اکر ولد کریم طوغورر ایسه خیر و شرفی هنده راجع واکر قاطر طوغورر ایسه قاطره عاأدر) بوشعر ججاجک قولاغنه واصل اولدقده انفعالندن مومی الهیایی تطلیق و دراهم مذکوره بی ارسال ایلر هند مسرور اولهرق اتیه بی کتورن آدیه بن ججاجله همخلوت ازدواج اولمقندن ذاتاً ممنون دکل ایدم که بوافراقدن محزون اولیم اشبو ایکیوزیک درهمی اول ثقیف کوپکنندن خلاصم مزده سنی کتوردیکک ایچون سکا و پردم دیر . وقتا که هندک حسن و جمال و فصاحتی و ججاجک تطلیقی کیفیتی ملک عبدالملکه واصل اولدقده تزوجنی آرزو ایدرک کندوسنه برمکتوب یازوب هند دخی جوابنده طالس اولدیغکز کاسه بی کلب یالادی بناء علیه حر مسرایکزه لایق دکادر دیمسی اوزرینه عبدالملک تکرار یازدیغی جوابسامده کلپک یلادیغی قاب یدی کره ییقامغله پاک اولور عبارده سنی (اذا ولغ الکلب فی اناء احدکم الی اخره) اثرندن بالاقتباس درج ایلدیکنندن هند راضی اولوب فقط ججاجک البسه فاخره دن معری اولهرق دوده سنی یدوب کوتورمسی شرط اتخاذا ایلر عبدالملک بوکادخی موافقت کوستره رک ججاجه امر کوندرملکه ججاج ناچار امر اولو الامرہ اتباع ایله هندی ماشیا دوده سنی یدرک معرددن تادار الاماره یه کوتورر .

§

هند کوه — آسیای وسطاده بر سلسله جبالدر بدخشان

و ترکستان جنوبیده و افغانستانک جانب شمالیسنده ایران حدودندن هندوس
نهرینک صاغ جناخنه قدر نمتد اولور و جهت جنوبیسی همالایه سلسله سیله
براشور . هندوس نهر مشهورینه قاریشان ایرماقنرک چوغنی اشبو سلسله دن
بنعان ایتمکده در و تپه سنده یدی بیک ایکی یوز مترو به بالغ اولور برلری
واردر .

§

﴿هندوک﴾ — هندوس و ماعرات دخی دینور هندستانده اولان
مشهور سند نهرینک اسمیدر . (سند) کلدسنه نظر بیوریله .

§

﴿هنزوان﴾ — بحر محیط هندیده و مادغاشقار جزیره سیله افریقا
سواحل شرقیه سی و ۴۱ و ۴۶ طول شرقی ایله ۱۱ و ۱۴ عرض
جنوبی بیننده واقع قومور اطلارینک بریدر قومور و موالی و میسوت
نامنده اولان ملحقاتی بوندن دهها بیوجنک ایسدهده هنزوانک لیمانلری
مکمل و امید برونی طریقله هندستانه آمد شد ایدن اوروپا سفاینه اوغراق
اولدیفنه و بومناسبتله مقر حکومت اتخاذ ایدلدیکنه بناء اهمیتتی زیاده در .
بو اطله نك ساحلاً و داخلاً هر طرفی و طاغ و تپه لری سرایا اشجار ایله
مستور و اووه لری انهار ایله معمور و محصولدار و هواسی غایت لطیف
و فقط براز حاردر . باشلیجه محصولاتی شکر قاشی قهوه پنج قرنفل
زنجفیل هندستان جویری چوید تمر هندی موز اراروت و انلیانه
اناناس پاته تیس و امثالی شیلر اوایوب بونلردن اوروپا و قطعات سائریه
برچوغنی اخراج اولنمده و سواحلنده خیلی (باغه) دخی صید ایدلمکده در .
اهالیسی آق عرب و زنجیه لرندن عبارت اولوب ملایمت و استقامت
و مهمانوازلق و فطانتله مشهوردر لر هندستان جویری پیراغندن معمول
یالکینلی و بر دیرکلی خیلی سفینه لری و بونلرله اییجه تجارتلری واردر .
اشبو هنزوان و مر بو طاتی اطلار اهالیسنک جله سی اهل اسلام و شافعی
المذهب اولوب شهرلرده جسم و مناره لی کارگیر جوامع شریفه و مدارس
وبک چوق علما بوانور و خطبه لری نام نامی جتایب خلافتپناهاییه اوقونور
حکمدارلرینک عنوان رسمیسی (هنزوان سلطانی) اولوب اهالی بیننده

(موان) دنیلکده وزیر عنوانیه یاد اولسان درت و کلاسه نندن برنجیمی
 عوماً مصالح حکومته ایکنجیمی امور داخلیه اوجنجیمی امور بحریه
 باقده در بورا اهالیسی علی روایه اتنجی قرن هجریه اسلامی قبول
 ایتدیلر . فرانسرلر (آنزوان) انکلیرلر (جوهاانا) دبرلر .
 جزایر مذکوره دن یالکز (میوت) اطمه سنک (۱۸۴۳ م و ۱۲۵۹ ه)
 تاریخنده فرانسرلر انتقال ایلدیکی تحقیق اولندی .

§

هوان — قوپه اطمه سنک مقریدر هاور مدخلنده و ساحل
 شمالی اوزرنده واقع اولوب یکرمی بش یکی مهاجر اولوق اوزره یوز الی
 یک نفوسی جامه در دروننده بر پستقوسلق مقامی و بر مکتب کبیر
 و مکتب مختلفه و نباتات باغچه سی و جمیات فیه و صنایعه و استحکامات
 متینه و ترسانه و سائر و قریب توف قولومبونک قبرینی شامل بر کایسواردر
 شهرک منظره سی قسوتقزا و مظلم اولوب سوقاقلری طار و کیرلیدر
 صناعتده اشانخی ایسه ده تجارتی رواجلی و امریقا ایله اوروپا بیننده
 تجارتجه بر آره انباری اولوب باشلیجه اخراجاتی شکر توتون قهوه در
 بونی (۱۵۱۱ م و ۹۱۷ ه) ده اسپانیولر تأسیس ایتدیلر سده اوراده کی
 مهاجرلر مؤخر املکتک موقعی دکشد بر دیلر (۱۷۶۳ م و ۱۱۷۷ ه)
 تاریخنده عقد اولنان بر مصالحه اوزرنه شهر مزبور انکلیرلر دن اسپانیولر
 انتقال ایتشد .

§

هوایق یاخود (قیداق) — هون طائفه سندن مفرز تاتار
 قبائلیدر که اخیراً بکری سلجوقه نسبت اولنده رق بین الاقوام (سلجوقی)
 نامیه تعارف ایتشد بونلر تخمیناً (۹۶۱ م و ۳۵۰ ه) تاریخنده
 بخارادن دیار اسلامه مهاجرتله مسلمان اولدیلر و بر مدت ایران طرفلنده
 طولاشدقن صکره بکری طغرل (۱۰۲۹ م و ۴۲۰ ه) تاریخنده غرنویله
 غلبه ایدرک حکومت سلجوقیه یی تأسیس شرفنی قزاندی . بونلر دن ایران
 و ترکستان ورومده بر قاج حکومت ظهوره کتشد .

§

هوای نسیمی — اجرام سماویہ نك اکثربنی و باخصوص
 کرهٔ ارضی دائراً مادار محیط اولان جسم سیال الاستیقی و یاغاز طبقاتہ
 تعبیر اولنور خط استواءہ بفر و شفتک مدت امتدادینہ دائر اجرا ایدیلان
 تعبیر لردن کرهٔ ارضی محیط اولان هوای نسیمیک ارتفاعی یوز کیلو مترو
 یعنی یوز یک مترو قدر اولدینگی اکلاشلدینگی کبی اجرام سماویہ سارہ نك ده
 کرهٔ ارضی محیط اولان هوای نسیمیک عینی هوای نسیمیلہ محاط اولدقیری
 اولبایدہ اجرا ایدیلان رصداتدن استدلال اولنشدیر شو قدر که کوا کبک
 قمر واسطه سیلہ اولان محاطلرنده مدت محاق قمرک هوای نسیمی تأثیر یلہ
 تناقص ایتمک لازم کلور ایکن عکس قضیه مشهود بولنمی اوزرینہ قمرده
 هوای نسیمی اولدینغنه و یاخود اولسد یلہ ارتفاعی جبال قریه نك ارتفاعی
 تجاوز ایتدیکنه حکم اولنشدیر • بولکله غایت بیوک تضییق قریه نك ارتفاعی
 واحد قیامی قوت اولق اوزره ده استعمال اولنور که بوده هوای نسیمیک
 ساحل بمرده کی تضییق وسطیمی اولان و بارو متورلده (۰,۷۶) مترو
 جیموده ستونی تضییقنه یاخود بر مترو مربعی محل اوزرینہ اجرا اولنان
 (۱۰۳۳۴) کیلو غرام هوای نسیمی تضییقنه معادل بر قوتدن عبارتدر
 کشیف بر طبقه سنه باقمارینگی حالده هوای نسیمی رنکسز کبی کورینور
 ایسه ده انجق کشیف طبقه لرنده کورینان و بین الناس کوک یوزی دیلان
 مائی رنکی بلوطسز وقتلرده پک اعلا کوریلور • هوای نسیمی سائر
 اجسام غازیہ کی موزون اولوب بر لیتره هوا صفر درجهٔ حرارت
 و (۰,۷۶) هوا تضییق تحتندہ (۱,۲۹۳۵) غرام کلدیکندن صودن
 (۷۷۰) دفعه خفیف دیمک اولور • متقدمینک اجسام عنصریه دن ظن
 ایتدکاری هوای نسیمیک ترکیبی یکریمی بر جیم مولدالموضه و یتش طغوز
 آروتدن و جزئیجه صو بخاریله حامض قار بوندن عبارت اولوب موجودات
 اوزرینہ تأثیر وفائده سی ایسه مستغنی بیاندر • اگر هوا اولمادش اولسه
 ذی روح تنفس ایده من نباتات نشو و نما بوله من یلکن سفیندلی ویل
 دکرمانتری سیر و حرکت ایده من صدا منتشر اوله من قوشلر اوچده من
 ایدی • هوانک موزون اولدینگی اولارسطو فرق ایتش ایسه ده بونک
 تمامیلہ کشف (۱۸۴۲ م و ۱۲۵۹ ه) تاریخنده (تور پچالی) نام ذانک

همین‌له وجوده کلمشدرد برده (خالیه) نام حکمت‌شناس طولبدلرک
 کوده لرنده صویک صعود ایلدیکنی کورمش و بونک قیوده بولان صویک
 سطحده اجرا اولنان برتضییق اثری اولمی لازم کادجکنی و بونضییقه ۳۲
 قدم ارتفاعنده بر صو ستونی تضییق تقابل ایده جکنی بولدیغندن مومی
 الیهک شا کردی (توریشلی) بوباده شبهه قالمده حق صورتده اثبات
 طریقسلری بولوب مؤخر ا پاسقال قواعد مذکوره بی مؤید تجربه لر اجرا
 ایلدیکنی کبی (ماریون) تضییق هوا قانونلری استخراج ایشدر
 هوانک جزومر کبلریله امتزاج کیموی اوزرینه تأثیری بوصوک کشفیاتندرد
 (۱۶۳۰ م) سندسندن مقدم (برن) نامنده بر اجزاجی قیلای قال ایدیلنجده
 وزنی تزايد ایلدیکنی بالتجربه بولدیغندن (ژان) نامنده بریده بوتزاید وزن
 قلابک هوای نسبی بی بلع ایلسندن نشأت ایلدیکنی اثبات ایش
 و (۱۷۷۴ م) ده محروقات معدنیتهک شامل اولدقلمی ماده اصلیده دن
 تخلفلریله ثقله لرینک تزايدی هوای نسیمینک اجزاسندن بعضیلری بی بلع
 ایتکده اولمردن ایلرو کلکده ایدوکی کشف اولمش و الحاصل (۱۸۷۵ م) ده
 (لوازیه) دخی هوای نسیمینک جزؤ مرکبلریله محروقات مختلفهک
 جزؤ مرکبلری بی بالاستخراج سلفلرینک کشفیاتنی اکمال ایشدر .

§

هوپ — انکایز فیلسوفلرندرد (۱۵۸۸ م و ۹۹۷ ه) ده
 مال مه سبوری ده تواد و (۱۶۹۷ م و ۱۱۰۹ ه) ده وفات ایلدی
 خالیه و دقارت ایله مخبرات عدیده سی اولوب دقارت حقننده پک شدتلی
 اعتراضانده بولنورایدی . مومی الیه (۱۶۶۰ م) تاریخنده انکایزه قرالی
 ایکنجی شارل طرفدن شهری بوز انکایز لیراسی معاشه نائل اولدیده ده
 بعض افکار مفرطه سی سبیلده دشمنلری آرتردیفندن بالاخره لوندرینی ترکه
 مجبور اوله رق بقیه عمرینی آن شیر فامیلیای نزدیکوردی .
 اعتقادات غریبه سی مناسبتیه شهرتشعار اولمشدر . مومی الیه آثار
 اخلافه کایاً اعتراضده بولنور و کندوسنده کافه علوم و فنونی مجدداً وضعه
 اقتدار کورر ایدی . (الجنون فنون)

§

هو بلون ﴿﴾ یاخود (اوبلون) — ترکیه شریعی اوتی ویا
 عمر اوتی دیلان اشبو نباتک صاپیری اینجه وحشین و بیراقلری سرت
 و چیچکلی یشیل و صالقیلی ویشی آجی و عطاریدر بوندن اوبولن اعمل
 اولدیغی کبی (بیرا) لک اینجه دخی ادخال اولنقهده و صاپلرندن نباتک
 شمالیهده حلاط و ایپاک کبی شیلر یالقهدهدر . هو بلونک دیشیسینک تخمی
 زرع اولنور ایسده ترلاسنه بر مقدار ارکات هو بلون قویق شرطدر .
 (فارماقواوزی) کله سنده ۷۴ نمرویه دخی مراجعت بیوریه .

§

﴿هوتشوی﴾ — حکمت طبیعیه و فن میخانکی اربابنددر (۱۶۴۷م
 و ۱۰۵۷ هـ) ده اورلئانده تولد و (۱۷۲۴ م و ۱۱۳۷ هـ) ده وفات
 ایلدی .

پاپاسلقدن یتیشوب متعدد سیاحتلرنده رفاقت ایتش اولدیغی بویون
 دوشه سنک جایه سنده بولنور ایدی (۱۶۷۴ م) ده ساعترک رقاصه
 بدل محرکی اولان حلزوننی زبرکنی (۱۶۸۰ م) ده تحت الماء تنفس ایچون
 مستعمل اولان اتلری و (۱۷۰۲ م) ده میزان مقناطیسی بی بو ذات اکمال
 و ایجاد ایتش و عکس صدانک اسبابنی تحقیقه سائر بعض اثار و ادوات نافعه بی
 وجوده کتور مشدر .

§

﴿هود﴾ علیه السلام — لقبی نبی الله نام دیکری (عابر) در .
 صالح بن ارفخشذ صلبندن زیور افزای مهد شهود اولدی صباحت
 و ملاحت کامله سی و شخصاً حضرت آدم علیه السلامه مشابیه تامه سی
 وار ایدی غایت عابد زاهد سخنی مشفق بر ذات اولوب اره صره
 تجارتله دخی اشتغال ایدردی و شریعتی نوح علیه السلام شریعتنه موافق
 ایدی . معجزات باهره سندن بری مبعوث اولدیغی قوم عاد اوحوالیده
 سنک حارادن عبارت اولان برطاغک اغنام و مواشی او تلاق اوزره مرعایه
 تحویلنی دلیل صحت رسالتی اوله رق استملیه دما ایلدکده در عقب قیلار
 خاکه منقلب و اوزرنده برخیملی چشمه لر منشعب اوله رق عادتاً برکزار
 دلشکار رسمی آلدیسه ده کوکلمری طاشدن ده ا قتی اولان بنو عاد پر عناد

بونکلده تبدیل آیین باطله التفات یوزی کوس-ستمیوب نهایت یوم نخسده
صرصر قهر الهی ایله زیر وزیر اولمش-لردر . مشارالیه حضرتلرینک
(۳۱۱۲ خ) تاریخنده یعنی میلادک ایکیبیک درتیوز سکسان ایکی سنه مقدمه
درتیوز التیش درت یاخود یوزاللی یاشارده تشریف عالم بقا بیوردقلمی وقبر
شریف حضرت موند یاخود مکمل مکرمه ده بجر نام محله اولدیغی ویوم نخس
مستمرک آیک صوک چهارشنبه سنه مصادف ایلدی مرویدر .

§

﴿هود سون﴾ هازی — سیاحین مشهوره دندر . موسی الیه
شمال شرق و یا شمال غربی جهتلرندن امریقایه برکذرکاه بولمق اینچون
بر انکلیز تجار قومپانیه سی حسابنه اوله رق سیاحتیه چیقیدی و امریقای
شمالی یه کیدوب اوراده کندو نامنی آلان برنهر و بوغاز و کورفزی و مؤخر
سن میشل تسمیه ایلدیکی دیگر بر کورفزی کشف ایلدی . کاشف بدخت
بوخدمتی مقابلنده غریق دریای نعم اولمق لازم کاور ایکن خدمتک
مکافاتی دیگر برصورت مفعجده کورمشدر . شویله که اثنای راهده
ما کولات سفریه یه زیاده قلت عارض اولمق حسیدیه طائفه لر طرفندن
انواع تعذیباته گرفتار ونهایت اوغلی ایله برابر برصنداله بندیریلرک دکر
طالعلمی اره سنده ترک ایلدی . او وقتدن برو بو بیمارلردن هیچ برخبر
واثر ظهور ایتماشدر .

﴿هودسون﴾ کورفزی — بحر محیط اطلسیه واسع برکورفز
اولوب امریقای شمالی جانبنده کاشدر غرباً یکی غال جنوباً قنادا
شرقاً لبرادور ایله تحدید اولنور شمال شرقیه قومه رلان اراضیه سی
و هودسون وفورو بشهر قومه رلان بوغازلی بولتمده درکه اشبو بوغازلر
واسطه سیله هودسون دکزی بحر محیط اطلسیه قاوشور . هودسون
کورفزی شمالدن جنوبه ۲۲۰۰ و شرقدن غربه ۹۵۰ کیلومتره وسعتده
اولوب دروننه برچوق جسم نهرلر آققده در . ایلك دفعه اوله رق اشبو
کورفزی دایمارقلی (آن سقواد) بولدیسه ده (۱۶۱۰ م و ۱۰۱۹ ه)
تاریخنده سیاح هودسون دخی کوروب کندو نامیه توسیم ایلدی

(۱۶۷۲ م) تاریخنده ایکنجی شارل زمانده بوراده هودسون کورفری تجارت قومپانیه سی نامیله بر قومپانیه تشکیلی ایتشدر .

✽ هودسون ✽ بوغازی — هودسون دکزینی بحر محیط اطلامی به وصل ایدن بوغازدر اکثریا بوزلر ایله مستور و نمشد بولنور .

§

✽ هوشنک ✽ — پیشدادیان حکومتنک مؤسسسی اولان کیومرثک اوغلی و خلفیدر جلوسی (۲۴۴۵ خ) تاریخنده یعنی میلادک اوچینک یوز قرق طقوز سنه مقدمنده اولوب قرق سنه سلطنت سورمش وایلیک دفعه اولمق اوزره پیشداد لقبی بوحاز اولمشدر . (سوس) و (خوزستان) شهرلی مومی الیه زمانده معموریته باشلادی دیرلر .

§

✽ هونارت ✽ — لوندرلی مشهور حکاک ورسامدر غرائب احوالی جهتیله نامی سرلوحه اشتهاره حک و ترسیم و (۱۷۶۴م و ۱۱۷۸ه) تاریخنده وفات ایلدی . مومی الیه فن منظرده بر موقع ممتاز قرانمش و اواخر عمرینه طوغری قرال رسامی اولوب یوز التمش قطعه اثار براقش ایدی .

§

✽ هوق ✽ — انکیز هنروراندندر (۱۶۳۵ م و ۱۰۴۵ ه) ده ویغت اطه سنده تولد و (۱۷۰۲ م و ۱۱۱۴ ه) تاریخنده وفات ایتشدر . (۱۶۶۲ م) ده قرال جمعیت معارفنک الک تحیز اعضاسندن بری و جمعیتک کاتب دائیسی اولوب ایکی سنه صکره جمعیت مذکورنک جرائع مال معلی و بعده غریشان مکتبهنده هندسه خواجه سی اولدی بیوک ساعتلرده رقاصک حرکتی تنظیم ایچون بر زبیرک ایجاد و نجومه دائر برطاقم آلاتی و باخصوص میقرو متروبی اکمال ایلدی . فلکیات و حکمت طبیعیه و کیمیاچه اختراعات مفیده سی واردر و اراضی مساحه سیچون بر قاعده وضع ایتشدر میقروغرافی دخی باشلیجه آثاردندر . مومی الیه قالی قنبرور و طبیعتی قیقانج و هر دم نامزاج بر آدم ایدی .

§

﴿ هولاندا ﴾ — اروپای وسطی دولتمندند (فلنك) و (باتاویا)
دخی دیرلر . (فلنك) كلمه سنه نظر پیوربله .

§

﴿ هولستین ﴾ — شمالی المانیاده بر دوقه قدر شمالاً شلمروبق
اراضیی شرق و شمال شرقیده بحر بالطق ولوونبورخ دوقه لغی جنوباً
هامبورخ جهووریتی غرباً شمال دکزی ایله محدود اولوب طولاً ۱۹۵
عرضاً ۹۰ کیلومترو اتساعنده وبش بوزیکرمی بش بیک نفوسی جامعدر
مرکزیه غولوقستاد دیرلر . اشبو دوقه لقی یکریمی ایالات صغیره یه منقسم
اولوب اراضییی الپا ودها سائر انهار ایله حولانور و برچوق کوللری
وبغدا ی وسائر حبوباتی و کتان و کنور و حیوانات و مواشییی باخصوص
معتبر آتلی کثرت اوزره بولنور . بوراسی مقدا ساقسونلر طرفندن اشغال
اولورایدی صکره شارلمان اداره سنده خیلی زمان تقریرایدوب مؤخر آساقس
دوقه لرینه و بونلرک انقراضندن صکره بعض وقوعات ایله شو ونبورخ
دوقه لغنه انتقال و بونده اوچیوز الی سنه استقرار ایلدی و مؤخرأ
برچوق انقلابه اوغرایوب نهایت دائیما ره اداره سنه یکدی . هولستین برچوق
مخارباتک ظهورینه سبب اولدیغی کبی (۱۸۶۶ م و ۱۲۸۳ هـ) تاربخنده
صادوا مخاربه سنی دخی تولید و عاقبت پروسیایا اداره سنه التحاق المشدرد .

§

﴿ هولقار ﴾ — هندستانده ماهراتلرک رئیسیدر (۱۷۰۰ م
و ۱۱۱۲ هـ) ده طوغوب (۱۷۶۶ م و ۱۱۸۰ هـ) ده وفات ایلدی دقان
کویلیردن برچوبانک اوغلی ایدی بیسود کدن صکره علی التدریج ثروت
پیدا ایدرک ریاستی قوروب باشنه طویلادیغی ادملر سایه سننده ماهرات
رئیسلرینک برنجیلکتنی قزاندی و (۱۷۳۵ م) ده حرباً مغولستانه داخل
ودهلی یه قدر ممالکی سرفروبرده شمشیر استیلا ایدرک ده برچوق فتوحات
جسمیه یه نائل اولدی و اول حوالیده نامنه منسوب اولان هولقار
حکومتنی تأسیس ایلدی که ممالکی مالوه بکرات قاندر و سائر ددن و اهالییی
انجق برملیون ایکی بوز بیک کشیدن عبارت ایدی . هولقارک اخلاف

واولادی بینده مؤخرأ ظهوره کلان شقاق و نفاق بونلردن بعضیلرینی انکلیرلره مراجعتہ مجبور ایدوب بوسایہ ده انکلیرلر دخی برچوق انتربقدر چورمش و (۱۸۱۸ م و ۱۲۳۴ هـ) ده حکمدار اولان ذات ناچار انکلیر حایہ سنی قبول ایتدیکنی مبین بر معاهدہ امضا ایتش و قرق سنه صکره انکلیرلر کابل تختہ شاه شجاعی نصب ایتک ایسته یوب بوکا قارشو رفع لوای اختلال ایدن اہالی یہ هولقار لیلر دخی قارشو دیغندن انکلیرلر بونی وسیلہ ایدرک هولقار ممالکنی کاملاً ضبط ایدوب مستملکاتی صرہ سنه قومیشدر .

§

﴿ہوم﴾ — اسقوچیالی مشہور بر مؤلفدر (۱۶۹۷ م و ۱۰۰۹ هـ) ده بر وبقو ده (کم) ده طوغدی و (۱۷۵۲ م) دن برواسقوچیا تحکمہ جزائیہ سنک سپاہی لوردلغنی احراز ایتدیکی حالده (۱۷۸۲ م) ده وفات ایلدی . حقوق و معاملاتہ دائر تألیفات مہمہ سندن ماعدا مذهب طبیعی و اخلاقک قواعد اساسیہ سنه متعلق خیلی کتابلری واردر و نفس و روح مجبئی و ادبیات حقنہ اولان خدمانی اوروپاجہ شایان تقدیردر .

§

﴿ہومبر﴾ — کیما کراندندر (۱۶۵۲ م و ۱۰۶۳ هـ) ده باتاویادہ طوغوب (۱۷۱۵ م و ۱۱۲۸ هـ) ده پارسہ وفات ایلدی ابتدا آووقات ایدیسہ ده مؤخرأ بومسلکی ترک وایتالیا فرانسه انکلترہ بی سیاحت ایدوب (۱۶۸۲) ده پارسہ بالغزیمہ اورادہ توطن ایتسی اوزرینہ فنون آفادمیسنہ قبول اولندی و مؤخرأ (۱۷۰۱) ده اولٹانس دوقی نزدندہ حکمت طبیعیہ خواجہ سی و برنجی حکیم اولدی . ہومبر فوسفور اعمالاتی اکمال و برخلیۃ الہوی ماکنہ سی و برخرده بین اختراع ایتش ودها برچوق کشفیات مہمہ سی سایہ سندنہ شہرت بولمشدر .

§

﴿ہون﴾ — اوروپاجہ باربارقلہ مشہور بر قوم ایدی الک قوتلی رأیہ نظراً بونلر آسیادہ مغول جنسندن و (اویغور) نسلدندر بونلر قبیلہ مانجورلری کند اطاعتہ چکوب چین جنوبی حدودینی تخریب

وچینولوری (۵۳۸۴ خ) تاریخده یعنی میلادك ایکیوزاون سنده مقامنده .
شهورسوری انشایه مجبورایندیلر ونهایت چین ایمراطورلغنی ضبط ایدوب
طفاانجی سنده سنده یته طرد اولندیلر و بو مناسبتله غربه طوغری هجرت
ایدرک ایکی فرقه یه آیر یابوب بعضیلری بحر حزرک شرقده جیحون اوزرنده
بیاض هون نامیه توطن و دیکرلری اوراله توجهله اورادن قفقاسیه یه
اینه رک غربه طوغری ممالکده تمکن ایلدیلر آوروپا تاریخلری بونلرک
دردنجی عصر نهایتده طانندیغنی بیان ایتکده در ۵۰ هونلر (۳۱۷ م) ده
بوز اوزرندن آزاق دکرینی پکدرک آله نلری و مؤخرأ غنوتلری ر بقه
اطاعتلرینه ادخال و مملکتلرینی خراب ایدوب بعده استانبولی دخی تهدید
وایمراطوری جزیه کذارلغه مجبور ایلدیلر .

ایکنجی تئودوس شو جزیه حقارتندن قورتلای ایتدیسه ده حرکتی اوزرنه
هونلر یکیدن هجوم ایله تراس وایلیر یایی تخریب ایدرک (۴۹۶ م) ده
طونه ک صاغ جهتنی دخی کندولرینه ترک ایتدیردیلر . قرالری اولان آتیللا
زمانده قوتلری اوج اعلایه چیقوب مملکتلری بحر حزرذن رین نهرینه قدر
ممتد اولمشیدی نهایت (۴۵۱ م) ده فرانکلر بورغونلر ویز یغونلر طرفلرندن
غولده بوزیلوب ایتالیا یه طوغری دوندیلر و برطاقم تخریبات ایله رومایی
تهدیده قدر کیتدیرسه ده لئون نام پاپانک رجایی یاخود اوچنجی والانسیه ن
نام ایمراطورک هدایای شیمه سی اوزرنه (۴۵۲ م) ده ایتالیا یی براقدیلر
برسنه صکره آتیللانک وفاتی اوزرنه قوتلری ضعفه یوز طوتدی شوبله که
آتیللانک اوغللری بربرلیله تخت غوغاسنه دوشدکری صره ده زیر طاعتلرنده
اولان ممالک اهالیسی پنجه تحکملرندن یقایی قورتاروب برطاقم مستقل
حکومتلر تشکیل ایلدیلر . مؤخرأ آتیللانک اوغللرندن بری باشنده کی فرقه
ایله مجارستانه کیدوب اوراده بر مدت طیاندی و بر قسم بقایامی ده آسیایه
انتشار ایدوب اکثریسی طونه دن دون نهرینه قدر قره دکز سواحلی اوزرنده
نصب خیام آرام ایلدی .

الیوم مجارستانده ساکن اولان مجارلرک اشبو هون نسلندن ایدوکی ظن
اولبور . هونلره وقیله (هیونغتو) یاخود (هونغوریوس) دخی دنیلور

ایلدی . (انکروس) هونگوریوسک غلطی اولمش اولور . (بخارستان)
کله سنه ده نظر بیوریه .

§

﴿ هونتر ﴾ — صنعت جراحیده شهرت شعار ایکی برادرک اسمیدر
بونلرک ویلیام لقبیه معروف اولان بیوکی (۱۷۱۸ م و ۱۱۳۱ هـ) تاریخنده
لازنایق قونلغنده طوغوب (۱۷۸۳ م) ده لوندرده وفات ایلدی مرقوم
لوندریه اجرای صنعت ایچون کیدوب هیئت جراحیه ارکانی صرده سنه
ومؤخرأ پارس فنون آقادهیسی اعضالغنه یکمش و (۱۷۷۴ م) ده تشریحیه
دائر یابدیغی اوتوز درت لوحه ایله شهرت بولوب لوندرده برمکتب
وتشریحیه دائر برموزه خانه تشکیل وبونلری کندو دار فیض وتریهیسی
اولان فلاسکو مکتبته وقف ایتشدیر . برادری جون دخی (۱۷۲۴ م)
تاریخنده طوغوب (۱۷۹۳ م) ده وفات ایلدی بودخی قرنداشنک
تشریحیه متعلق تخریاته معاونت ایدوب بعض مهم کشفیاته نائل ولوندرده
سن ژوئر خسته خانه سنه ومتعاقباً قرال واردویه باش جراح اولمشدر .

مرقومک دیش خسته لکترینه و مرمیات یاره لرینه دائر یازدیغی کتابلر و بعض
کوز عملیاتنده قولالناق اوزره اختراع ایتدیکی برنوع الت شایان قبول اولدی .
طمرلرک چانلامسیله فانک قبار مسندن عبارت اولان شیشک دفعنه دخی چاره بولمشدر

§

﴿ هوندراس ﴾ — امریقای وسطاده مستقل برحکومتدر شمالا
هوندراس کورفی غرباً غایتیلا جنوباً نیقارانفا وسانسالاودور حکومتلری
شرقاً آنتیل دکری ایله محدود وشرقدن غربه دریوز سکسان و شمالدن
جنوبه درت یوز یکرمی کیلومترو اتساعنده اولوب اوچ یوز التش بیک
نفوسی حاویدر مقری (قومه یالا) شهریدر . هواسی صیجاق رطوبتلی
و بمخل صحت اولوب فقط کوزل صحرالری وار و اراضیسی فواکه
وحضرواتبه کاملاً محصولداردر التون کوش معدنی دخی بولنور .

هوندراس (۱۵۰۲ م و ۹۰۸ هـ) تاریخنده قریستوف قولومبو طرفندن
کشف و (۱۵۲۳ م) ده قورتیز قائمقامی طرفندن فتح اولندی .
انکلیزک زمان حکومترلنده اولایر ولایت ممتازه شکلی آلرب

(۱۷۹۰ م و ۱۲۰۵ هـ) تاریخنده شایملابی حاوی بر ایالتی تشکیل ایلدی و مؤخرأ (۱۸۲۱ م و ۱۲۳۷ هـ) ده کسب استقلال ایتمی اوزرینه ابتدا امریکای وسطی هیئت منفقدسی قسمندن معدود اولوب اون سکز سنه صکره اتفاق مذکور دأره سندن خارجه چیقدی . هوندراس اولوقندن برو خصوصی بر حکومت جمهوریه بی تشکیل ایتکده ورأی عمومی ایله درت سنه ایچون انتخاب ایدیلان بررئیس معرفتیه اداره اولخنده در .

§

﴿ هونوری ﴾ — زغفرانبورلی قصبه سنک نام عتیقیدر .

§

﴿ هونیاد ﴾ — ترانسیلوانیا و یوده لرندن اولوب (قورودن) لقبیه معروفدر استانبول ایمراطورلرندن پالیولو سلاله سندن نشأت ایتدیکی و پدری سیجسمون نامنده بر ایمراطور ایدوکی روایت اولنور . عثمانلیلری بر قاج دفعه مغلوب ایتدیکیچون بحارستان و لهستان قرالی دردنجی لادیسلاس طرفندن ترانسیلوانیا و یوده سی نصب اولنش و (۱۴۴۴ م و ۸۴۸ هـ) تاریخنده له و بحار لرله متفقأ وارنه اوزرینه هجوم ایدوب عثمانلور طرفندن فنا حالده پریشان ایدلیدی صرده قرال کنج بشنجی لادیسلاسک دخی قتل اولنمی اوزرینه اشبو هونیاد بحارستان قرالغی وکالتنه کتورلمش ایدی . مرقوم (۱۴۴۸ م و ۸۵۲ هـ) تاریخنده وارنه مغلوبیتنک آجیسنی چیقارمق اوزره المانیا و لهستاندن یکریمی بشیک منتخب وزرهللی عسکر جلب و کندو عسکرینه علاوه ایدوب قوصوه صحراسنده عساکر عثمانیه ایله اوچ کون اوغراشدیددینه برایش کوره مدیکندن رجعته مجبور اولدی (ذکر اولنان یکریمی بشیک زرهلیدن انجق سکزیک قدری جاننی قورتاره بیلش و هونیاد الدیجی یاردنک تأثیریه مؤخرأ وفات ایلشدر) مرقومک مدت وکالتی اون ایکی سنه یه بالغ اولور . عثمانلیلر بوکا اولوقت شیطان تسمیه ایدرلر ایدی دبرلر . هونیاد سلاله قرالینسک آرملرنده ناغده سیاه بر التون خله طوتار قارغه مرتسم ایدی .

§

﴿هوهنزولرن﴾ — المانیاده (سوواب) ده الك قدیم المان حکمدار
 خاندانلرندن بریدر بو خاندانك سکزنجی عصرده باویرا دوقی اولان
 تاسیون دن نشأت ایتدیکنی ادعا ایدرلر ایسه ده اوننجی عصرده اولسی
 ده صیحدر زیرا بواسم اوننجی عصرده زولرن نام برقونت طرفسندن
 سیمارنزهن جوارنده انشا ایدیلان برقصردن قالمه ایدی . براندبورغ قرال
 منخیلریله نورنبورغ بورغرادرلی (بورغرادر قرون وسطاده المانیاده برشهرک
 حاکم وقوماندانه ویرلمش عنواندر) دخی اشبو سلاله دندر (۱۵۱۶ م
 و ۹۲۲ هـ) ده طوغوب (۱۵۷۶ م و ۹۸۴ هـ) ده وفات ایدن شارل
 زولرن نام قونتک وفاتی اوزرینه هوهنزولرن سلاله سی ایکی شعبه یه آیرلدی
 مومی الیه شارلک (۱۵۴۵ م و ۹۵۲ هـ) ده طوغوب (۱۶۰۵ م و ۱۰۱۴ هـ)
 ده وفات ایدن ایکنجی ایتدل فردریق نام بیوک اوغلی هوهنز نامی الان
 سالف البیان ایکی شعبه دن برنجیسنک ایلک حاکمی ایدی ایتدل فردریقندن
 صکره اوغلی هیشنزهن (۱۶۲۰ م و ۱۰۳۰ هـ) تاریخنده پرنس عنواننی
 آلدی و (۱۵۴۵ م) ده تولد و (۱۶۰۶ م) ده وفات ایدن برنجی
 شارلک اوغلی ایکنجی شارل دخی ایکنجی شعبه نك برنجیلکنی احراز
 ایدوب (۱۶۹۵ م) ده شعبه مزبوره دخی هوهنز سیمارنزهن نامیله
 پرنسلیکه تحویل اولندی . هوهنزولرن هیشنزهن جرمانیا اتفاقنه داخل
 ورتمبورغ قرالیتنده قدیم برحکومه وضع اساس ایتشد . ایکنجی هوهنز
 سیمارنزهن شعبه سی دخی کذلک ورتمبورغ داخلنده و جرمانیا هیئت
 اتحادیه سنده قدیم برحکومت صغیره یه آیریلور . بو کون اشبو ایکی
 حکومت برهیئت مخصوصه تشکیل اتمکده در .

§

﴿هوی﴾ آبه — معدنیوندندر (۱۷۴۳ م و ۱۱۵۶ هـ) ده
 اووازده سن ژوست قصبه سنده تولد و (۱۸۲۲ م و ۱۲۳۸ هـ) تاریخنده
 وفات ایلدی بو ذات برچولخه اوغلی ایکن لاوار مکتبنده بحاناً تعلیمه
 قبول اولنه رق علوم طبیعییه اوراده تحصیل و برتصادف اثری اوله رق
 قرستال (تبر) عملیاتی رتبه وجوده توصیل ایلدی و (۱۷۸۳ م) ده
 فنون آقادیسنه کیروب مؤخرأ نباتات مکتبنده معلم ثانی و (۱۷۹۴ م) ده

معادن اداره سنده مدير اولدى و دهها صكره پارسك تاريخ طبيعى و قون مکتبی خواجه لکنه کبروب ثمره حیاتی اولمق اوزره معدنیاته دأر برچوق تألیفات بر اقدی .

§

﴿ هوی ﴾ والانتین — کنج اعمارک تعلیمچون ابتدا مکتب تأسیس ایدن ذات اولوب اولکی هویک قرن دایدیر نادى برکاتب اولدیغی حالده اعمارک قبارتملی حروفات ایله تدریس طریقنی دوش-وندرک بونک ایچون (۱۷۸۴ م و ۱۱۹۹ هـ) پارس ده بر مکتب مخصوص تأسیس ایلدی و مؤخرأ بعض نفاقه مبنی و جندیرلمی اوزرینه پارسى ترك ایدرک پترسبورغه و برلینه عزیمت و اورالرده دخی ایجاد کرده سنی تدریس ایچون مکتب تأسیسنه بذل نقدینه همت ایلدکدن صكره تکرار فرانسه یه کلدی .

§

﴿ هه ژل ﴾ — المانیاده شهرت بولش بر فیلسوفدر (۱۷۷۰ م و ۱۱۸۴ هـ) تاریخنده استودناردده طوغوب محال مختلفه ده تحصیل علومدن صكره (ینه تا) مکتب کیرنده و (۱۸۱۸ م و ۱۲۳۴ هـ) ده خواجه سی (فیشت) ک برینه برلینده معلم اولوب وفاتنه قدر اصول فلسفیه سنی تدریس و (۱۸۳۱ م و ۱۲۴۷ هـ) تاریخنده وفات ایلدی . مرقوم دائماً فکری مبدأ طوته رق برشیئ اثبات خصوصنده مادیاته اعتبار ایتز و کافئه اشیانک وحتى طبیعتک دخی فکر دنیلان بر نقطه اصلیه و مطلقه دن ساحه ظهوره کلدیکنی و اثر ایله مؤثر یکدیگرک عینی اولدیغنی و هر عقلی اولان حقیقی و هر حقیقی اولان عقلی ایدوکنی ادنا ایدر ایدی . بونک اعتقادنجه فلسفه اوچه منقسم اولوب برنجیسی منطق ایکنجیسی حکمت طبیعیه اوچنجیسی حکمت عقلیه در .

مرقوم حیاتنده یا کاش ذهاله متهم اولدیغی کبی وفاتندن صكره ظهور ایدن اون طقوز جلد تألیفاتی دخی معناسز برطاقم ترهاله ملمو اولدیغندن پسمانده انتظار صغار و کبار اولمشیدی .

§

﴿ هیئا ﴾ یاخود (هییا) — چینه (۳۳۹۷ خ) دن یعنی میلادک

ایکبیک یوز طقسان یدی سننه مقدمندن (۳۸۲۸ خ) تاریخنه یعنی میلادک
یک یدیبوز الشمس التي سنه مقدمنه قدر دوام ایدن برنجی سلاله خاقانینک
مؤسسیدر .

§

﴿ هیئت ﴾ — اجرام سماویدنک حرکات و احوالندن باحث بر
علمدر . (علم) کله سنده ۸۸ نومرویہ نظر بیوریله .

§

﴿ هیاطله ﴾ — فرغانه ده حکمران اولان ترک خاقانلرینه مخصوص
عنواندر حکمداران مشار الیهم بعضاً بتون (توران) هده متصرف
اولوب افغانستانده واقع بامیانده دخی حکومت ایشلر و (غوری) نامیله
آریلان شعبه لری ايسه غزنه و بلخ و هند و نیشابورده سلطنت سورمشلردر
بو قسم ترکر خوارزنده و بحر خزك شرق جهتنده دخی بولنورلر ایدی .
بولنره (ابتالیت) و بیاض هون دخی دیرلر .

§

﴿ هیاموله ﴾ — آغر بولکلری چکن عمله نك بر آغزدن مقامله
سویلدکلری سوزدر که بعضاً (هیاموله . یله صا) دخی دیرلر بولسوز
معناسز و اصلسز برشی اولوب کچیکلرک مقدماتیور آلور ایکن (ایام
اوله . یل اسه) یعنی هوامز کوزل و روزکار موافق اوله دیو ایتدکلری
دعان غلط اوله رق قالدیغی تحقیق اولمشدر .

§

﴿ هیبر ﴾ — مریخ نهرینک السنه ائمه جاری نام عتیقیدر .

§

﴿ هیثم بن عدی ﴾ الکوفی — عربک اخبار و اشعار و علومنه
واقف اصحاب روایاتدن و خلفای عباسیه دن منصور و مهدی و هادی
و هارون الرشیدک اخص ندما سنددر اعیان اسلافک مساوی و خطیئاتدن
بحثه مألوف برکسه اولدیغندن خواصک نظرلرندن دوشمش و برآرهلر بونک
ایچون حبس اولوب مدت مدیده زندانده قالمش ایدی . مصادف اولدیغی
احوال غریبه دن اوله رق حکایه ایدر ایدیکه بر دفعه اشای سفرمه براعرایینک

خمیه سینه مسافر اولدم خمیه ده اولان خاتون بکا کیسک دیدی مسافر مدیدم بزم
خمیه من مسافر خانه دکلدر دیرک طاریلوب و بر طرفدن دخی اتمک پیشیروب
چو جملریله بیکه باشلادی آره دن چوق کیمکسزین قوجه سی بر مقدار
سود ایله حقیقه کلدی بنی کورد کده بشاشته سلام ووروب در حال قاریسده
مسافره طعام ویردکی دیدکده خاتون قورقوسندن ویردم دیدیسه ده بنانی
تکذیب ایلدیکمدن حریف قاللوب قاری بی دو کدی ودر حال دوه سنی ذبح
وطبخ ایله بنی اطعام وکیدر کن بکا بر دوه احسان ایتدی بن دخی تشکر ایدرک
کیدوب ابرتسی اخشام دیگر بر خمیه قوندم خمیه ده اولان خاتون بنی
مع الممنونه قبول ودر حال بغدای چکوب وسود و قیاقله بالخمیر اتمک طبخ
ایدوب اوکه قودی بن انری ییدکدن براز صکره قوجه سی کلوب قاری بی
سن نیچون بو حریفی قبول وطعام اعطا ایتدک دیو شدیدا ضرب ایلدی
خاتون طباق یرایکن بن برکناره چکیلوب کولر ایدم حریف بنم کولدیگمی
کورد کده حدتنی دها زیاده ایدرک سینیدن سؤال ایتدکده بن دخی دون
کیجه کی قارینک خست وقوجه سنک فوق الغایه سخاوتنی و بو کیجه
آنک عکسنی کوردیکم ایچون کوله یورم دیدم حریف دقیمی تحسین
وتصدیق ایدرک طوغریسک بنم خاتونم سنک دون کیجه کوردیک آدماک
قز قرنداشی وانک خاتونیده بنم قز قرنداشدر دیدی .

هیشک بوکی وقوعات و حکایاتی چوققدر وفاتی (۸۲۱ م و ۲۰۶ هـ)
تاریخنده در .

§

﴿ هیروغالیف ﴾ — اوچنجی سلاله فراغده دن (توسور ژروس)
زماننده و (۳۴۷۲ خ) تاریخنده یعنی میلادک ایکبیک یوزیکرمی ایکی سینه
مقدمده ایجاد اولندیغی بعض توارینخده مقولدر . بوخط یوقاریدن اشاغی
یازیلور بر طاقم اشکالدن عبارت اولوب هر شکل بر معنایی متضمندر مثلا
بر حکمدار بر شاهین ایله بر قارغه شکلی یاپوب خصمنه کوندرسه بونکله کندو
اقتدارینی و خصمنک ضعف و عجزینی بیان و تهدید ایتش اولور . رومالیر
زماننده مصر دن کتوریلوب الان سلطان اجده میدانده مرکوز بولنان
دیگیلی طاشده کوریلان اشکالدن (مصر و صغیر شمالکنک حکمدار ذی

اقتداری و علوم عالیہ و صنایعک خادمی او چنچی (طوتموزیس) حکمت
صمدانیدنک شان و عظمتنی توقیر ایچون بواثر جلیلی یاپدی (معنامی چیقاریله بور .
اون سکرینجی سلالهٔ فراغندن اولان اشبو (طوتموزیس) (۳۹۶۴ خ)
تاریخنده یعنی میلادک بیک التی بوز اوتوز سنه مقدمده جلوس ایلشیدی .

§

﴿ هیغرو منرو ﴾ یاخورد (میزان الرطوبه) — هواده اولان
رطوبتک درجه سنی تعیین ایچون (سوسور) نام حکیمک ایجاد ایتدیکی آلتک
اسمیدر . انسانک صاچی رطوبتدن اوزایوب بیوستدن قیصاالدیغی جهته
مرقوم اشبو التی بو اساس اوزرینه اعمال ایتشدر شوبله که اون اون ایکی
پرمق طولنده برتل انسان صاچی یکرمی درت ساعت لقمان روحی درونده
باتیر یلوب یاغی ازاله و غسل اولندقدن صکره بر مقریه ربط و بر اوجنه
آغرجه بر جسم تعلیق اولنور و صاج اوزایوب قیصاالدیغی مقریه بی و اودخی
درجات لوحه سی اوزرنده اولان یلقوانی تحریک ایتسکله هواده اولان
رطوبتک مقداری اکلشیلور . لکن بو آلتک تماماً تحقیقه کافی اولمادیغی
مؤخرأ تبیین ایلدیکنه بناء بعض ذوات تجاریب مخصوصه و حساب
واسطه سیله هیغرومترونک درجاتنه کوره اون درجهٔ حرارته هواده
بولنان بخارک مقداریبی تعیین و بر جدول مخصوص تنظیم ایدوب انکله
تحقیقه موفق اولمشلردر . هوای نسیمده اولان بخارک مقدار صحیحی
جدول مذکورک اعانه سیله استعمال اولنور .

§

﴿ هیقسوس ﴾ — (بخصوصه) دن غلط اوله رق چوبان حکومتی
معناسه در . مصرلیلر (۳۳۸۰ خ) تاریخنده یعنی میلادک ایکیک ایکوز
قرق درت سنه مقدمده مصرک شمال و وسطی جهتلرینی استیلا و اون بدنجی
سالهٔ فراغه نی تشکیل ایدن عمالقیره و صکره فنیکه لیره یونامی ویرمشلر
ایدی هیقسوسلرک برنجی حکمداری اولان (سالاتیس) منفسده برلشوب
اون طقوز سنه حکومت سوردی و اخلاقی ایکی بوز التمش یاخود بشیوز
اون درت سنه مصرده حکومت ایدوب مؤخرأ برلی حکمداران ساله سندن
(اموسیس) و اخلاقی بونلری نیجه محارباتله تدریجاً طرد ایلدی بونلرک مصردن

بتون بتون ایاقرینک کسلی (۳۹۴۹ خ) تاریخنده یعنی میلادک بیک الی یوز اوتوز سنه مقدمنده در . حضرت یوسف علیه السلام بنی اسرائیلی مصره جلب واسکانی اشبو هیقوسوسلرک سلطنتی زمانده قومیتلری مناسبتله اولوب صکره هیقوسوسلرک انقراضنده قبطلر بنی اسرائیلی تحقیره باشلامش وبوجهته خروج موسی علیه السلام وقوعه کلشدر .

§

﴿ هیلد براند ﴾ — (۱۰۷۳ م و ۴۶۶ هـ) تاریخنده یدنجی غراغوار عنوانله پاپا انتخاب اولنان ذاتدر اوتهدن برو افکاری قرالارک پاپا انتخابی حقوقنی وبتون قتولت حکمدارلرک نفوذ روحانیسنی معو ایتک اولدیغندن بوکا موفق اولدقدن صکره دها ایلروسند کیدوب حکومت جسمانیله رینه دخی مداخله یه باشلادی وازجمله جرمانیه قرالی دردنجی هازی بنی قنادی الته آلمق ایچون (۱۰۷۶ م و ۴۶۹ هـ) تاریخنده رومایه دعوت ایدوب قرال موافقت ایتدکن بشقه کندوسنی دخی عزله فالتشمی اوزرینه مومی الیه درحال سلاح مدافعه روحانیله صاریله رق کویا حواریوندن پتروسه خطاباً شکایت وافروز بولنده نشر ایتدیکی براعلانامه الیه قرالی یاپه یالکز برافدیغندن عاقبت بیچاره قرال کمال عجز وتواضعله حضورنده اعتراف قصوره مجبور اولدی ولکن سکر سنه صکره هیلد براند دخی قرال مرقومک غلبه سی اوزرینه روماده طوره میوب ایتالیه انک دیگر برشهرینه فراره مجبور اولدی . وفاتی (۱۰۸۴ م و ۴۷۷ هـ) تاریخنده در

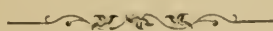
§

﴿ هیلهل ﴾ — یهود علماسنددر حضرت عیسان بر عصر اول بابیلونیا ده دنیا به کلدی فروشیم مذهبنک وضع وتاسیسی بوکا اسناد اولنور . (اعتقاد) کله سنده یهودیلرک بشنجی نمروسنه مراجعت بیوریه . ﴿ هیلهل ﴾ لوسه ن — عیسی علیه السلام دن اوتوز سنه اول قدس شریفده بولنان سن هدیرنه مجلسنک رئیس ایدی یهودیلر غندنده غایت معتبر برتورات نخه سنک محرریدر یوز یکرمی سنه معمر اولدی .

§

﴿ هینه کن ﴾ — احوال خارق العاده سیله مشهور بر چوچتسدر

(۱۷۲۱ م و ۱۱۳۴ هـ) تاریخنده المانیاده (اوبق) شهرنده تولد ایلدی .
ولادتک برنجی آینه تکلمه و بریاشنده تورانک باشلیجه و قایعی واون اوچنجی
آینه تورانک تاریخنی واون دردنجی آینه انجیلی اوقومغه باشلادی وایکی
بیق یاشنده تاریخ و جغرافیایه دائر بعض اسملهیه کوزل جواہر و یروب
اویج یاشنده کندولسانندن بشقه لانیجه و فرانسه جہ بی او کرندی . احوال
غریبه سندن بریده بویاشلرینه قدر سوددن بشقه برشئلہ تغدی ایتمیشیدر حتی
بش یاشنده سوددن کسدکری کی وفات ایشیدیدی . (عجبا والہہ سنک
قارنده ایکن نہ او کرندی) .

(هـ) حرفده اولان ممالک دولت علیہ

اسم واعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
هاچین	ناحیه	مرعش	اطنه
هارونیه	ناحیه	مرعش	اطنه
هارونیه	ناحیه	بغداد	بغداد
هاشمیه	ناحیه	حله	بغداد
هانی	ناحیه	دیار بکر	دیار بکر
هدیری	ناحیه	ملاطیه	دیار بکر
هرطه	ناحیه	دیار بکر	دیار بکر
هرکه	ناحیه	ردوس	جزایر بحر سفید
هرکه	ناحیه	ازمیر	ایدین
هرکیان	ناحیه	موصل	موصل
هرمل	ناحیه	جبل	جبل لبنان
هرویان	ناحیه	کرکوک	موصل
هزوک	ناحیه	حلب	حلب
همنشین	ناحیه	لازستان	طربزون
هئید	قضا	کر بلا	بغداد
هور	ناحیه	بغداد	بغداد
هونین	ناحیه	بشاره	سوریہ
هویدی	ناحیه	ملاطیه	دیار بکر
هیت	ناحیه	بغداد	بغداد

حرف ی

﴿یا او﴾ — چین خاقانیدر تخمیناً (۳۲۳۶ خ) ده یعنی میلادك ۲۳۵۸ سنه مقدملرنده جالس تخت سلطنت اولوب یوز سنه مقداری حکومت سورمش و (کینگ یانغ) شهرشهرینی مقراداره اتحاد ایتشدرو . زمان حکومتنده چینده بیوک بر طغیان میاه سرزده ظهور اولدیغی توارینخده کوریه یور .

§

﴿یا امام﴾ — مجازیب الیمهدن کراماتی ظاهر برداندر اسمی حافظ احمد افندیدر (۱۷۳۰ م و ۱۱۴۳ ه) تاریخنده وفات ایلدی . صورت وفاتی خاتم کراماتی اولق اوزره شوو جهله حکایه ایدرلرکه برکون اوتدند برونان و نعمتی ییدیکی بر بکک سودلیجهده اولان قوناغنه کیدوب بکی حال احتضارده کورنجه اوراده کجه ایهرک نصف الیلده بر باغچه چیقار و حوض کنارنده تابصباح دعا ایله کندو عمرینک خوان حیاندن صورت ظاهرده نصیبی توکمش کورینان صاحب خانه عمرینه انضمامنی درگاه عزتدن تمنی ایتکله فی الواقع صباح اولدوقده بک افاقت بولوب کندوسی وفات ایدر . قبری مرکز افندی جوارنده در . مجازیدن مشهور (الهام) ددهنک قبری دخی بونک یانده در .

§

﴿یا جوج﴾ — مأجوج — قاموسک بیاننه کوره یافث بن نوح علیه السلام اولادندن ایکی قبیلهنک پدرلریدر کال اضطرابله اوتدیه برویه طالغله رق انتشار ایلدکری ایچون بونامی الدیلر بونلرک ایکی قرداش

اولد قسری و چینده ایکی جسیم قبیله نك ریایسی بولند قسری اكللاشیله بور ایسده احوال سارهرلینه دائر معلومات تاریخیه تصادف اولنه مامش و (بأجوج) لک و قتیله چینده مسکون (هون) طائفه سندن مفرز (یا قوج) قبیله جسیمه سی نامندن و (مأجوج) لک (ماغو) قبیله سی نامندن معرب اولسی مأمول بولنمشدر .

§

﴿ یارده ﴾ — طقسان برسانتیترو طولنده انکلیز ذراعیدر .

§

﴿ یارکند ﴾ — ترکستان چینده برنهردر بلاور سلسله جبالندن بنعان ایله شمال شرقیه طوغری جریان ایدرک یارکند شهرینی اسقا و ۱۱۰۰ کیلو متر و مسافه تشکیل بحری ایلدکدن صکره (لوپ) کولنه منصب اولور .

﴿ یارکند ﴾ — ترکستان چین یاخود بخارای صغیرده (مه لچا) (تلو) و یارکند نهرلرینک ملتقاسی اوزرنده خانلق مرکزی برشهر اولوب الشمس یک نفوسی جامعدر . برقلعه داخلیه سی واهالی اسلامیه یه مخصوص ریاست کبری مقامی وایکی چینلو ماندران (ماندران پور تکیزجه دن مأخوذ اولوب چین وزراسنه آوروپاده ویریلان نامدر) دائرلری و برکوزل سربانی و جسیم پازاری و معارف عمومیه تأمیساتی واقشه حریره و قطنیه و کتان و قالپچه معمولاتی و بیوک تجارتی و برچوق یشیم و سائر ذی قیم اجساری واردر . یارکند اون دنجی عصر میلادیه کاشغر حکومتک کرسی اداره سی ایدی (۱۷۵۷ م و ۱۱۷۱ ه) دن برو چینلیره یکمشدر .

§

﴿ یازمچی زاده ﴾ — کبار مشایخ بیرامیده دن مشهور (محمدیه) صاحبی محمد افندینک شهرتی اولوب مخلصی (داعی) وارتخالی (۱۴۵۱ م و ۸۵۵ ه) تاریخنده در کلیولی خارچنده لب دریاده کندو اویدبغی برطاش قوو غنده کوشه نشین ازوا برعابدی همتا ایدی . درون شهرده اولان خانه سنک برینه مؤخرأ بر مدرسسه بنا ایدلشد و برادری (احمد بیجان) حضرت تهرینک دخی نخل مزبوره ینه طاشدن اوبولش بر عبادتخانه سی

وارد ر . مشار الیه حضرتلری ابتدای حالنده اگر چه بر مرد فاضل و علوم و فنونده ماهر و کامل ایدیده عیش عشرته بر از منهنک اولدیفندن حاجی بیرام ولی حضرتلری انقره دن احضاراً ادرنه یه کاورکن کایبولی یه اوغرا دقلرنده ناصیده سنده اثر استعداد حس اتمکله مشار الیهی حضورینه جلب و عرض صهیای حقیقته مرآت قلبندن غبار ماسوا و آرزوی نفس هوایی رفع و سلب ایشلردر . (محمدیه) بی یو حادثه دن صکره عبادتخانه مذکوره ده تألیف ایلدی .

§

﴿ یاغ ﴾ — تغدی و تنویر و تداوی و ترویج ایچون بر چوق شیلردن چیقاریلوب استعمال اولنان مایعک اسمیدر اکثریایاتادن و حیوانات لحوم و شحوم و سودندن چیقاریلان ثابت یاغلرک صوایله امتزاجی ناقابل ایسده اسپرتو و اترو لفریک یعنی لقمان روحی واسطه سیله حلی و قالیه ایله صابونه تحویلی ممکن اولور .

یاغلر علی العموم یاغضیق و تقطیر و یاخیریک و تسخین ایله چیقارلمقده و آتش کورمکسزین استحصال اولنانلر معتبر طوتمقده در .

(۱) ساده یاغی — سودچالانله رقی و یاغیران ایدیلرک چیقاریلان یاغه (چمک یاغ) و (تره یاغی) دیدکری کبی بونک ار ایدیلرک فیرده سی تفریق اولنان نوعنه دخی ساده یاغی اطلاق اتمکده درلر . ساده یاغنک اجزای مرکبه سی (اوله یین) (مارغارین) (ستارین) و سائرده دن عبارت اولوب یوزده اون ایکی بیچق ستارین بولنان یاغ اعلا و ستارین زیاده لشدیکجه مقداری نسبتده درجه درجه ادنا صاییلور زیرا ستارین غیر منحل و بطیء الهضمدر . الیوم سبهر یاغی دیو صایتلان یاغلرک ایچینده ای چیمچی یاغی و پموق تخمی یاغی و امشالی یاغلر اولوب بونکله برابر یوزده اوتوز قرق ستارین بولندیغی دخی تجربه اولندی .

(۲) زیتون یاغی — بو یاغ شورول نام کیمیا کره کوره (اولیئاد) و (مارغراد) (غیلسرین) دن و دنس نام کیمیا کرک قولنه کوره (اولیئاد) و (پالمیاد) و (پوتیرات دو غیلسرین) دن مرکب اولوب بعضیلرک قولنجه دخی بر مقدار (قولیسترین) ی حاویدر .

از تضییق و طبیعتیله صیران زیتون یاغی زیاده لطیف و لذیذ اولوب اندن
صکره قینادیلوب تضییق ایله چیقاریلانر اوقدر ای دکلدر . بو مثالو عادی
زیتون یاغنک سوزکی کاغندن سوزملکه یاخود قاینار صو ایله بر قاج دفعه
بیقاغمله تصفیه سی نمکن اولور .

صفرک اوج و یادرت درجه فوقنده بر حرارتا، عرض ایدالدکده قوبولشان
زیتون یاغی دخی اعلا صایارلر .

(۳) سیسام یاغی — اکله صالح و طعمی لطیف و لذیذ ایسه ده ده
حدت و یردیکندن الفت ایتمیانلر ایچون ای دکلدر .

(۴) بادم یاغی — زیتون یاغندن ده ها رقیق و لطیفدر .
(فارما قولوژی) کلمه سنده یکرمی ایکی نمویه مراجعت بیوریه .

(۵) جو یزیاغی — بعض ممالکده اکل اولنور و چوق برلده
قندیلده یا قیلور ویشیل صابون اعمالاننده و یاغلی بویار سملرنده و روغنلده
قوللانیلور .

(۶) قولزه یاغی — قولزه حبسواتندن استحصال اولنور پک
برکتلی و تویره الویر بشلی بر یاغدر مشین و یاغی اعمالاننده دخی
قوللانیلور .

(۷) کتان تخمی یاغی — براز قاور یله رق تضییق ایله استحصال
ویاغلی و عادی رسملرده و جانفسلری جلاده و روغنلی مشین و سخنیان و شمعلر
اعمالاننده قوللانیلور . طباعته صرف اولنان مرکبلر دخی $\frac{1}{4}$ نسبتنده
اوله رق بویاغ و ایس ایله از یله رک اعمال اولنمده در فقط بو مثالو عملیاتده
قوللانیله جق اولان کتان تخمی یاغنی یوزده سکز و یا طقوز مرده سنک
ایله قینادوب کوپوکنی آلمق و کوزجله سوزمک لازمدر بوکا پیشمش یاغ
دیرلر .

(۸) کنور یاغی — کنور تخملرندن چیقاریلوب تنویر و صابون
اعمالیچون قوللانیلمده در .

(۹) حشاش یاغی — اكله صالح ایسده بطئی و منوم بر یاغدر
بعض قرا اهالیسی تیر آجقماق ایچون تناول ایتمکده درلر .

(۱۰) آی چیمکی یاغی — بر چوق برلده بیرلر و مخلوط سبیر
یاغنه قاتلر . (آی چیمکی) کله سنه نظر بیوریه .

(۱۱) قوروق یاغی — مواد مرکبه سی ساده یاغی کبدر (تصفیه)
کله سنه نظر بیوریه .

(۱۲) چرویش یاغی — صواتلرده راز بسیلنش عمل مانده مانده
و اوکوز کبی حیوانلک لحوم و شحمی قینادیلر ق استحصال اولنور .
اجزای مرکبه سی ستاریدن عبارت اولدیغنه بناء هضمی غایت بطئی در
واکلی همان استانبول اهالیسنه مخصوص کبدر .

(۱۳) ایچ یاغی — موم اعمال و ماکنه لرده و امثالی قبا ایشلرده
استعمال اولنور .

(۱۴) مورینه یاغی — مورینه بالغنک جکرندن استحصال و تدای
ایچون استعمال اولنور (فارما قولوژی) کله سنه نظر بیوریه .

(۱۵) بالینه یاغی — بالینه بالغنک ایچ یاغندن چیقاریلوب لامبه لرده
والوان صابون و مشین اعمال اتنده قوللانلقده در . سائر هر درلو بالقلمك
متعفن یاغلی دخی بواشلری کوره بیلور .

(۱۶) قاین اغاجی میوه سنک یاغی — (قاین) کله سنه نظر بیوریه .

(۱۷) هندستان جویری یاغی — بیوک جویر — (هندستان
جویری) کله سنه نظر بیوریه .

(۱۸) یرالماسی یاغی — عادی اسپیرتویه مشابه خاصه لری حائر اولوب
بعض راقیلرک بوندن یاپلادیغنی فنا قوقو و طعمی خبر ویرمکده در .

(۱۹) یبانی شالغ یاغی — تخمندن چیقاریلوب یومشاق صابون
و یوک قاشلرک باصمه سی و مشین اعمال اتنده و لامبه لرده قوللانلقده در .

(۲۰) بموق تخمی یاغی — آی چیچیکی یاغی کبی قوللانیلور .
بونلردن بشقه دهاپک چوق شیلردن و هر درلو اجزای طبیعه و بهار اتدن
یاغلر چیقاریلوب ادویه یه ادخال و روائج اولهرق استعمال اولمخنده در .

§

﴿ یافث ﴾ — حضرت نوح علیه السلامک برنجی اوغلیدر
بعضیلری نبوته قائل اولورلر . حین تفرقه یعنی میلادک اوچبیک اوچیوز
سنه مقدمنده منسوباتیله عراق عربدن بحر خزکزک شمالیه شمال غریبیه یانیه
هجرت و بشیوز الی یاشلرنده اوراده دار بقایه رحلت ایلدی .
ترک کومر ماغو ماد یوان توبال ماشح تیراس ناملرنده سکر نفر
اولادی اولوب بونلر ایدرلرینک حین وفاتنده قبیله لرله برابر اطراف واکناده
طاغملش ایدی .

§

﴿ یافعی ﴾ — مشاهیر علمای شافعیه دندر اسمی عبدالله بن اسعد
علی الیمانی وفاتی مکده (۱۳۶۵ م و ۷۶۷ هـ) تاربخنده در .
محب علما و اتقیا و خادم صلحا و اولیا برذات عزیز الوجود و بلکه زماننده
مثلی ناموجود ایدی . مجموع مصنفاتی نافع و هربری متعلق اولدقاری
علومک بتامها مقاصدینی جامعدر .
منظومات کثیره سی . دخی اولوب خصوصاً مدح و ستایش جناب نبوی
متضمن سویلیدیکی منظومه لر غایت بی نظیر و مقبول کافه صغیر و کبیردر .
(مفتاح الظلام فی المستغیثین بخیر الانام) (روض الریاحین فی حکایات
الصالحین) جله تألیفات شریفه سندندر .

§

﴿ یافه ﴾ — قدس شریف سنجاغی داخنده و قدس شریفک شمال
غریب سندن الی بش و عکانک جنوب غریب سندن یوز کیلو مترو مسافده
بر شهر ولیمان اولوب اکثریسی عثمانلی و یک ایکی یوزی خرسیتیان اولق
اوزره التی یک نفوسی جامعدر . شهر دکره طوغری ایلرولیان بر دیل
اوزرینه درجه درجه یاپلشددر . خراب بر قلعه داخلیه سی و برچوق
جامعلری و جوارنده نفیس بمشله مالا مال باغچلری واردر . تجارتی

جسیججه و محصولی بغدادی پرنج کتان بزی صابون یاغ پورتقال کبی شیردر .
 یافه غایت قدیم اولدیغی جهته نوح علیه السلام زماندن قالمه دردی لر .
 و یهودیلر لطیف مناسنه اوله رق (ژویه) تسمیه ایدر لر . بو شهر
 ازمنه متقدمه ده برچوق محاصراته دوچار اولدی و مصرلیر و آثورلیر
 طرفندن ضبط و احراق و سیستیوس نام روما جنرالی طرفندن تخریب
 و اون ایکنجی عصرده صلیبیون طرفندن ضبط اولندی و دهها صکره
 مصرلیردن دولت علیه عثمانیه بکدی . (۱۷۹۹ م و ۱۲۱۴ ه) تاریخنده
 فرانسر لر بوناپارت قومانداسنده اولدیغی حالده بوشهری ضبط ایلدیر سده
 علت و بادن پریشان اولدیلر و (۱۸۳۸ م و ۱۲۵۳ ه) ده بر حرکت ارض
 شهرک قسم اعظمی خراب ایدوب اون اوچ بیک کشی انقاض اتنده قالدی .

§

﴿ یاقوت ﴾ — قورندون دنیلان طاش فاملیاسندندر و ثقلت
 اضافیه سی (۳،۷۰ — ۴،۱۶) در ترکیبات کیویه سنک قسم اعظمی
 (آلومین) و جزئی مقداری (حض حدید) و (سلیس) و (حض قالیوم)
 دن عبارت اولوب آتشله و حامضات ایله اذابه سی ممکن دکلد ر . قوه
 الکتریقیه بی اخذ و بر ایکی ساعت حفظ ایدر .
 قورندونک لوننه کوره اسمری تبدل ایتشد ر قمری رنگده اولانه
 (یاقوت احمر) لاجوردی اولانه (یاقوت لاجوردی) صاریسنه (طوپاز)
 یاخود (یاقوت اصفر) یشیلنه (زمرد) بنفشه رنگنده اولانه (جست)
 تعبیر اولنور . بونلرک ثقلت اضافیه لری متفاوتدر .

§

﴿ یاقوت مستعصمی ﴾ — مشهور خطاطلردندر اصلی قدسلی
 و شهرتی (۱۲۶۴ م و ۶۶۳ ه) تاریخنده و فات ایسده ده تاریخ و فاته
 دسترس اولنه مدی .

مشاهیر خطاطین ایچنده بونکله اوچ (یاقوت) اولوب اوچنجیسی
 (۱۲۹۸ م و ۶۹۸ ه) تاریخنده و فات ایتشد ر . بونلر فن خطده استاذ
 کل اولان ابن بواب علی بن هلالدن صکره کلدیلر . و هربری زماننک
 استاد فریدی اولدیلر و بالخاصه منسلک اولدق لری مسالکده (رقاع) (ثلث)

(نسخ) (تعليق) (ريحان) (تحقيق) نامرله التي قلم خطوط مرغوبه
وجوده كتورديلر (خط) كلمه سنده نظر بيوريه .

§

﴿ياقوتى﴾ — سيرياده اير قوتس ايلتنده واقع (لهنا) نهر ينك
هرايكى ساحلنده ساكن اولان تركرك اسميدر بونلر غايت قوى وشجيع
اولوب اكثريسى بترست وزوجات متعدديه مالك وزياده مهمانوازدرلر .
تقريبى اولهرق مقدارلرى قرق ياك فامليادن عبارتدر .

§

﴿ياقوؤس﴾ — (حواريون) كلمه سنده نظر بيوريه حواريوندن
بر (ياقوؤس) دهها واردر كذلك محلنه مراجعت بيوريه .

§

﴿يالک زاده﴾ — شعله اشتهاى كالتشمس فى وسط النهار
شابع بر عالم بارعايدى بستان زاده محمدافندين ملازمته بكام وطريق
تدريسه كام شمار عز واحشام اولمشدر . (۱۵۹۲ م و ۱۰۰۱ هـ)
تاريخنده مولد نبى عليه السلام جمعيتنه عودت اولندوقده كندوسندن بلا روية
حاشاشان جليل نبوى به ناشايسته بر كلام صادر اولديغندن بر قاچ ذات
دعوايه قيام الملرله يالك زاده اخفا وديار فارسه فراره مجبور اولدى
شاه شرف علمنه اعتبار ايدوب فتوى منصبى ويردى و اوراده خيلى مدت
ارام ابتدا كندصكره ينه ممالك دولت عليه به كلوب قضاء بغداد پايه سنده نائل
وبراز صكره صحن ثمانية واصل اولدى ادرنده دخى مدرسلكى واردر
ووفاتى (۱۶۱۷ م و ۱۰۲۷ هـ) تاريخنده در .

مولاناي مومى اليه دقايق علوم وفنونه واقف برفاضل يارف اولديغى حالده
اسناد قبيح مذكور دامن اقبالى لكه دار ايتشدر .

§

﴿يام﴾ — حضرت نوح عليه السلامك اوغليدر (كنعان) دينلر
دخى وار ايسهده بواسطه توارتنده مذكور دكلدر مومى اليه اثنائى طوفانده
سفينه به دخولدن استغنا ايتكله غرق اولدى .

§

﴿یام یام﴾ — مرد مخوار زنجیره اطلاق اولنور براسمدر
(نیام نیام) کلمه سنه نظر بیوریه .

§

﴿یایه﴾ — روم ایلنده ارناودلغنگ باشلیجه شهرلرندن بری اولوب
بو اسم یله معروف برکولک کنارنده وقدم (دودونا) شهری یرنده واقعدر
زمان عتیقه (پامسارو) نامیه یاد اولنور ایدی الیوم یکریمی بیکه قریب
نفوسی جامع اولوب باشلیجه تجارتی ذخیره وزیت یاغی و پیاغیدن عبارتدر
(۱۴۳۱ م و ۸۳۵ هـ) تاریخنده دولت عثمانیه اداره سنه کچدی

§

﴿یاوان﴾ — یافث بن نوح علیه السلامک بشنجی اوغلی و یوان
جرمان طائفه لرینک اصلیدر (ژاوان) دخی دینور . هندیلر غربدن کلان
اجنبیلرک چله سنه (یاوان) تعبیر ایدرلر .
یونامک اسکندر یونانینک هند اوزرینه هجومی زمانندن قالمش اولسی دخی
مأمول اولنور .

§

﴿یایق﴾ — آسیاده برنهردر (اورال) کلمه سنه نظر بیوریه .

§

﴿یبروح الصنم﴾ — لفاح بری یعنی بیان اوزرلیکی کولنک نام
مخصوصیدر . بو کولک بر برینه متعاقب ایکی انسان صورتنه شبیه اولدیغندن
بعض سیاحلر بولوب نادیده برشی حکمنده طوته رق و یردن چیقارانلر
در حال وفات ایدر ایش کبی برطاقم قولیلر طاقه رق اوته کنه بروکنه
کوسترلر . فی الحقیقه برقاریش طولنده و باشی و صاچی و کوز و قول
و یاقلری انسان شکلنده شایان استغراب برشیدر . حکمای متقدمین نزدنده
طبیعتی مسب و مخدر برعلاج ایدی فیل دیشنی یونکله التی ساعت قیناتسلر
تلین ایدر وقادینلر ایچون ارککی وارککلر ایچون دیشیمی قازینوب
ایچیریلور ایه وجعی تسکین ایلر ایش . بیلیمیان بویله شیلرک استعمالنی بن
نجو یزایده مام .

§

﴿یتیم﴾ — اصل اسمی علاء الدین در حین صباوتشده ابوین و متعلقاتی و بادن وفات ایدوب مومی الیه غمندی یاننده تریه اولدیفچون بولبله شهرت بولمشیدی مسقط رأسی اولان ایدینه تحصیل علوم ایندکدن صکره بروسه یه هجرت و برمدت صکره اورادن تیره یه عزیمت وقاضی زاده ایله الفت ایدوب برابر درس عادت کلدی وقاضی زاده بر منصب الیورمک ارزوسنده بولندیسده مومی الیه حضرت رب الارباب ایله منصب قبول ایتمک عهده ایدتم بکامنصبک لزومی یوقدر دهرک رد و آخر عمریندکین بروسده دل عدوان کردارکبی تنک و تار برککوشه اختیار ایدوب بی یار و غمکسار آنده قرار ایلدی .

تحصیل علوم ارزوسنده اولنره دائماً بلااجرت و عوض درس و پرر و عیش قلیل و شئی بسیر ایله قناعت ایدر کیدر ایدی .
هجج بروقت نماز بنی قضایه قومدیغی و مجرد اوله رق یوز یاشنده قدر معمر اولدیغی حالده (۱۵۱۴ م و ۹۲۰ هـ) ده وفات ائلسدر .

§

﴿یثرب﴾ — مدینه منوره نك نام عتیقیدر وقت سعادتده اولان یثرب اهل السنك یعنی انصارك اصلی حیریلردن و بنو کهلان و اوس و خزرج قبیله سندن ایدی (مدینه) کلمه سنه نظر بیوربله .

§

﴿یحیی﴾ بن زکریا علیه السلام — جناب زکریا کندولرندن چو جق اولیه جق درجه ده اختیار اولدیغی حالده واجب تعالیدن بر ولد صالح رجا ایتمکله اشبو حضرت یحیی ولادت عیسه اادن بش التی ای اول زیب کهواره وجود اولمشدر . حضرت عیسی علیه السلامک تیره زاده سی ایدی . رومالیر طرفندن فلسطینده عتوره و جلیله و الیسی بولنان (انتی پاتره هردوس) کندو برادری فلیک قیزینی یاخود مطلقه سنی تزوج مراد ایدرک مشارالیه و سائر احبار یهوددن سؤال و انردخی حرام و ممنوع اولدیغنی بیان ائیلری اوزرینه هردوس عالم آبه مرقوم قزک تشویق قیله اول وجود پاکی علی روایة احبار سائر ایله برابر اعدام ایندیردی .

حضرت یحیی اقتضای شان رسالتلری اوزره متصف اولدقلمی صفت

سامیه تقوی و ورع و خوف اللهدن ناشی درون شهری ترک ایله اکثر ایام طاغ و صحرارده کزوب آغلار و خلقی طریق حقّه ترغیب و ارشاد ایدر ایدی جناب حق (وسیداً و حصوراً و نیداً من الصالحین) دیو مدح و ثنا بیور مشدر .

روایت مشهوره یه کوره سر سعادتلری شام شریفده جامع امویه داخلنده ویدمؤید مبارکی بیرونده جامع کبیر دروننده مدفوندر .

حضرت یحیی عیسی علیه السلامی نهر اردنده تعمید ایلدیکی ایچون خرستیانلر بئنده تعمیدچی دیو مشهوردر و شهادتلی رفع جناب عیسادن از بر مدت صکره در .

حکایت ایدر لکه بر کون حضرت یحیی عیسی علیه السلامه واروب غایت مسرور و خندان کورد کلرندن و کندولرینک معتادی ایسه دائماً خوف و خشیت الهی ایچنده بولمق ایدو کلندن حضرت روح القدسه بویله قهر و عذاب ربانیدن امین اولمشجه سنه نشاط و انبساطک حکمتی ندر دیو سؤال و حضرت عیسی علیه السلام دخی حضرت یحیی یه بویله لطف و مرحمت آلهیدن نومید و مأیوس اولمشجه سنه محزون و غمناک بولمک کزک سبی ندر دیو استفسار بیوروب اکرچه ایکی طرفدن بعض کلمات اقتناعیه سرد و بیان اولندیسه ده مسئله یه بر نتیجه و یر یله مدیکندن نهایت بو ایکی حاکک قنغیسی کوزل اولدیغنه دأر حکم آلهی یه انتظار ایلدیلر و در حال (انسانک اولوسی و قوللرک سوکیلوسی بکا حسن ظنده بولنانلر در) پیام جلیلی شرفصادر اولمغله مسئله حل اولدی .

§

﴿یحیی﴾ بن عیسی — ابن جزله دینکله معروف اولوب طبدن کتاب المنهاج صاحبیدر . اولا عیسوی اولدیغی حالده خواجه سی ابن علی بن الولیدک علی التوالی سرد ایتدیکی برطاقم دلائل واضحه سیبیلله (۱۰۷۳ م و ۴۶۶ هـ) تاریخنده اسلامه کلش و کتابلرینی وفاتندن اول مشهدابی حنیفه یه وقف ایدرک (۴۹۳ هـ) سنه سنده ارتحال دار بقا ایلشدر . مومی الیه بغداد مشاهیر اطبا سندن بری اولوب ققرای اهالی بی مجاناً تداوی ایدر و دفع احتیاجلری اغورنده دخی برخیلی اچقه لر صرف ایلر ایدی .

تقویم الابدان و منهاج البیان فیما یستعمله الانسان و کتاب الاشاره فی تلخیص
العباره تصانیفندن اولوب مدیح طبعی متضمن بر رساله می و سایر برچوق
تألیفاتی وارد ادبه و خطده دخی ممتاز ایدی .

§

﴿یحیی﴾ بن عمار الشیبانی — هرات علماسندن و مشایخ کرامنددر
دائماً کرسی نشین و عطا و نصیحت اولور ایدی قاضی ابو عمر و بسطامی
نیشابوردن هراته کلدکده مشار الیهک نجاسنه داخل اولوب خیلی زمان
مصاحبت ایتدکن صکره جهانی طو لاشدم ترو تازه دین اسلامی بوراده بولدم
پور مشدر . یحیی بن عمار (۱۰۱۱ م و ۴۰۲ هـ) تاریخنده وفات ایلدی .
شیبان سجستان دیارنده در .

§

﴿یحیی﴾ ی جامی — کبار مشایخ صوفیه دندر علوم ظاهره
و باطنده درجات رفیعیه و اصل بر شیخ کامل ایدی ایدی کره حج ایدوب
سکن نجیسنده طوار لرینک اولدیغی صحرا به عزیمت و اورا جقه یه حج
شریفه بر آرزو ظهورینه بناء نیت ایدوب خانه سنه کله کسزین اصحابنه بر
مکتوب ارسالله همان بوله روان اولمشدر .
مشار الیه شیخ رکن الدین علاء الدوله و شیخ صفی الدین اردبیلی و صدر الدین
اردبیلی به ایر شمشیدی . (۱۳۳۹ م و ۷۴۰ هـ) تاریخنده وفات ایدوب هراته
واقع فیروز آباد قبوسوی خارجه دفن اولندی . کتیه می ابو الفضل نخلصی
قطب الدین در .

§

﴿یحیی چابی﴾ — افاضل علمادن و مدرسین کرامنددر عزو وقاری
مرتبه غایه ده و صلحا و ضعیفایه محبتی و علم تفسیر و اصول فقه و ادبه کمالی
درجه نهاده ایدی فنون عقلیه چندان التفات ایتوب یالکز فن حدیث
شریف و قصائد عربیه و خصوصاً ابن فارض قصیده لر به اشتغال ایلر ایدی
تفسیر بیضاویدن بعض مواضعده و وقایه دن بعض مواقعده رسائل عدیده می
ولسان عربی و فارسیده منشآت لطیفه می وارد و وفاتی (۱۵۵۹ م و ۹۶۷ هـ)
تاریخنده در . براره لقی بغداد قاضی دخی اولمشیدی .

§

﴿یحییٰ﴾ ابوالحسن الہادی الی الحق — امام علی کرم اللہ وجہہ
حضرت تریک سکرنجی بطن اولادندن اولہرق (۸۶۷ م و ۲۵۴ ھ) تاریخندہ
مدینہ منورہ دہ دنیاہ کلمش و (۹۱۰ م و ۲۹۸ ھ) سندسندہ یمندہ واقع
(صعدہ) دہ وفات المشر .

مومی الیہ حال شبابندہ مدینہ منورہ دن جبل الرس نام مخلدہ جدی قائمک
زردینہ کیدوب اورادن دخی طبرستانہ عزیمت ایدرک محل مزبورده تحصیل
علوم و فقیہہ و دینہ ایتدکن صکرہ اصول مذہبیہ دہ (زید) بن علی بن
حسین رضی اللہ عنہ اتباع واقندا ایدرک فروعدہ اختلاف ایلہ پک چوق
کتب مسائل تألیف ایلشدر .

مؤخرأ طبرستاندن ینہ جبل الرسد کلہرک اورادہ و اخیرأ دخی یمندہ امامت
دعواسنہ قیام و برقچ کرہ کیدوب کلوب نہایت یمندہ واقع (صعدہ) دہ
ارام ایلدی و قبائل و عشائر دن اکثریسنی کندوسنہ بیعت ایتدیروب
خلفای عباسیہ طرفندن والی بولنان محمد بن اسعدہ غلبہ و یمین قطعہ سنی کاملہ
استیلا ایلدی . اشته یمندہ امامت ایدنلرک ابتداسی بودر .

(تفسیر) الی جلد (کتاب الاحکام) (التنخب) (کتاب الرضاع)
(کتاب المزارعہ) (کتاب امہات الاولاد) (کتاب القیاس) (کتاب
التوحید) (کتاب المسترشد) (کتاب الرد علی اهل الزيغ) (کتاب الارادہ
والمشیة) (فی الکلام علی الجبریه) (اصول الدین) (اثبات النبوة والوصیة)
(کتاب البالغ المدرك) جلدہ تألیفاتنددر .

§

﴿یحییٰ بن اکثم﴾ — عصری کبارندن اخذ علوم نافعہ ایدرک
ذکا و فطانتلہ شهرت المش و حوادث سنی ہنکامدہ کبار تابعیندن (سفیان بن
عیثہ) حضرت تریندن حدیث شریف استماع ایدوب مأمون خلیفہ نک جلدہ
خواص و زراسندن اولشدر . فتون متنوعدہ مہارت فوق العادہ می
اولدقدن ہشتہ حاضر جوابلقدہ نادر الاقران ایلدی مأمون خلیفہ بونی
بصرہ قاضیسی ایتدکدہ سنی ہنوز یکرمی یہ بالغ اولدیغندن بصرہ لیلر
استصغار ایتلرلہ مومی الیہ بونلرک مرادینی تفرس ایدرک بنم سنم رسول
اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم حضرت ترینرک اہل مکہ یہ قاضی و حاکم

کوندردیکی (عتاب بن اسید) دن و عمر بن الخطاب رضی الله عنه
حضرتلرینک بصره قاضیسی ایتدیکی (کعب بن سور) دن افزوند
جوابله جله سنی الزام واسکات ایشدر .

بردفعه خلیفه مأمونک شام یولنده کی عسکرینه نکاح متعنی تحلیل وادیسند
دلالر ندا ایتدیردیکنی خبر الدقه مشارالیهک حضورینه کیروب قرآن
واحادیث نبویه دن دلائل قویه ایرادیه حرمتنی اثبات ایتکله مأمون تکرار
دلالر چیقاره رق منع وحرمتنی اعلانه مجبور اولمشدر .

بردفعه دخی یحیی بن اکثم خلیفه مأمون ایله تخت اوزرنده زانو برانو
اوتورلر ایکن وزیر اعظم احمد بن ابی خالد کلوب مومی الیهک بودرجه
التفات مظهریتنی کوردکده پادشاهه افندم بوزات عالیقدر ایله مقدماتییزده
پک چوق الفت ومودت اولدیغی حالده صکره لری اول الفت مبدل عداوت
اولدی بوحالک اصلاحنی یعنی مودت قدیمه مزک اعاده سنی رجا ایدرم دیر
پادشاه قاضینک یوزینه باقوب یایحیی امور سلطنتک تشویشی ندما
وخواصک بربرلریله منافرتدن نشأت ایده کلدیکنی ییلورسک لایق اولان
بویه اختلافاتی اورنده دن قالدیرمقدر دیدکده یحیی بنم بوزاتله محبتم اولکی
کبی ثابت ومقرردر لکن کندوسی بنم سزک حضوریکزده اولان اشبو
قدر ومنزلتمی کوردکده مبادا برکون کندوسنه خاطرمانده اولوبده حضور
عالیکزده قدح ومذمتی بایسده بعض کلمات ایراد ایدرسدم سزک میانکزده
عداوت قدیمه وار ایدی دیو کلامه التفات اولنماق ایچون شمیدین بویه
برتبیره سالت اولدی ظن ایدرم مع هذا انک طرفندن بنم حقه ده هرنه
مرتبیه جفا صادر اولسه ینه سزک حضوریکزده مساویسندن بحث
ایتمیه جکمی شمیدین تأمین ایلرم جوابنی ویرمه سیه پادشاه وزیر مومی انیه
طوغری سوبله غرضک بومی ایدی دیوب اول دخی تصدیق ایتکله حقیقت
حال میدانم چیقار . یحیی بن اکثمک محبوب دوستلقدن بشقه برتتمتی
یوغیدی دیرلر . وفاتی (۸۵۷ م و ۲۴۳ هـ) تاریخنده در . مجلرندن بوزات
مومی الیهی رؤیاسنده کوروب حالک نصلدرد دیو صوردقده جناب حق
بنی دار دنیا ده مشتهیات نفسیهکی بنم عبودیمه نیچون قارشیدردک ونیچون

کوزل قوللی ایتدک دیرک تو بئخ ایتدیکی زمان یاربی بوقصور (انی لاستخیبی
ان اعذب ذاشیة بالنار) حدیث قدسیسه اعتماددن نشأت ایتدی دیدم
اولوقت حضرت پروردکار یایخی پیغمبرم طوغری سولش بنده سنک
جرم وعصیانکی عفو ایلدم بیوردی جوابی ویرر.

§

﴿ یحیی ﴾ برمکی — خراسان ولایتی اشرافندن (برمک) نامنده
برینک مخدومی اولان (خالد) ک صلبندن دنیا به کلمشدر کینه سی
ابو الفضل در پدری خالد دولت عباسیه نک حین تشکیکنده پک چوق
خدمتلی وقوعبولدیغندن (ابو العباس سفاح) طرفندن وزیر اتخاذا ایدلمش
واشبو یحیی دخی (هارون الرشید) ه خواجه اولمش ایدی .

هارون تخت خلافته کچدکده خواجه لکنی رتبه و زارته تحویل ایله قدر
واعتبارینی بردرجه نامتناهی به ایصال و کندوسی ایسه شان وزارتی بحق
محافظه به حصر اشعال ایدوب بین الامم عقل وعدالت ورشد و سخاوت ایله فوق
العاده برحسن صیت استحصال ایلدی . جود و سخاسی حقنده نیجه نیجه
نوادر حکایات واردر . (هارون الرشید) برمکیله غضب و اوغلی جعفری
قتل ایتدیکی صرعه ده بونی دخی دیگر اوغلی فضل ایله برابر (رقه)
زندانه حبس ایتشدیدی (۸۰۵ م و ۱۹۰ ه) تاریخنده اوراده مقتولا
ویا حلول اجل موعودیله یتیم یاشنده وفات ایشدر . وفاتندن صکره
قوینندن چیقان برکاغده (مدعی ایلرو کیتدی مدعی علیه کلک اوزره در
قاضی حکم عدلدر شاهده محتاج دکلدر) عباره سی کورلمش و کاغدی
رشیده کوستر دکلرنده اوکون اخشامه قدر آغلامشدر .

سخاوتنه دائر یازیلان حکایات جله سندن اولمق اوزره برکون اسحق بن
ابراهیم الموصلی نام فاضل مومی الهیک حضورنده فقر و احتیاجنی بیان
ایلدکده (یاتمه پاره یوق فقط فلان ذات بکا برهدیه ویرمک استر بن سنک
جاریه کی استمه یم سکا کلوب طالب اولدیغی زمان صاقینوب اوتوز بیک
التوندن اشاغی ویرمه سن) دیر و ایرتسی کون معهود ذات کلوب جاریه نی
کوجله یکرمی بیک التونه آلوب یحیایه تقدیم ایدر آندن صکره اسحق
تشکره کلوب یکرمی بیکه ویردیکنی سویلدکده (نیچون اوتوز بیک ویرنجه به

قدر طیانمک آل جاریه بی ده سکا ویره یم وار ضرورتکی دفع ایله (دیو
جاریه بی دخی احسان علی الاحسان اوله رق کندوسنه اعاده ایله
یحیی (اوج شی' صاحبک عقلنه دلالت ایدر — هدیه — مکتوب — رسول)
دیمشدر . بر مکملرک انقراضندن صکره بعض کیمسدر بونلرک بوقدر لطف
واحسان و عرفانلریله برابر انقراضلرینه سبب ندر دیو (بزر جهر) دن
سؤال ایتدکلرنده مومی الیه (النوم الغدواة و شرب العشیة) دیمشدر .

§

﴿ یحیی بن حبش ﴾ — حکمای اسلامیه دندر لقبی اولان
(شهاب الدین) کله سنه نظر بیوریه .

§

﴿ یحیی ﴾ بن زیاد — کینه سی ابو زکریا شهرتی (فراء الدلیلی)
مسقط رأسی کوفه اولوب (۸۲۲ م و ۲۰۷ هـ) تاریخنده مکه یولنده وفات
المشدر .

فنون ادبیه نک ضبط و قواعد و ربط شوارندنه سعی بلیغ ایدن ائمه
مشهوره دندر فن نحو و لغت و فقه و نجوم و طب و اشعار و سائر ده
عصرینک برنجیسی ایدی خلیفه مأمون زماننده بغداده کلوب مشار الیهک
نخو ملرینه خواجه تعیین اولنش و امر خلیفه ایله (کتاب الحدود) ی
ایکی سنه ده سرایده تخصیص ایدیلان او طه ده تألیف و صکره (کتاب
المعانی) بی تصنیف الممشدر . نقله کوره مذهب اعتزاله براز میلی
وار ایش .

§

﴿ یحیی ﴾ القرطبی — اندلس علما و شعرای بنامندن بر ذاتدر
اندلس دولت اسلامیه سی تفرقه سببیه نیجه فلاکتره او غریوب نهایت
(۱۴۹۲ م و ۸۹۸ هـ) تاریخنده دوچار ورطه انقراض اولدیغی زمان
مومی الیه بر حیات ایدی اعدا قرطبه بی دخی استیلا ایتدکه بر چوق
خاندان و علمای مملکتله بودخی اخذ و حبس اولوب بر چوق اشکنجه لردن
صکره ینه صالیوراش یا خود کندوسی بر تقریب فوار ایش ایدی .
فجائع واقع بی مبین و وضع بر قصیده طویله سی واردر و مطلعی شویله در .

❖ قصیده ❖

لكل شئ اذا ماتم نقصان
فلا يغر بطيب العيش انسان
هى الامور كما شاهدتها دول
من سره زمن سائه ازمان
وعالم الكون لا يبق محاسنه
ولا تدوم على حال لها شان
يمزق الدهر منا كل سابعه
اذا نبت مشرفيات وخرصان
وتنتضى كل سيف للفناء ولو
كان ابن ذى بزن والغمد غمدان

§

❖ يحيى افندى ❖ — طربزون قاضيسنك اوغلى و سلطان سليمان
حضر تولىك سود برادر يد ر سلطان مشار اليه حضر تولىك درس عادت
كلوب طربق عليه بى ترك و يوحى التمش اچيه وظيفه ايله اختيار تقاعد
ايتمشدر طب و هندسه و حكمت كى علوم عاليه ده يد طولاسى اولدق دن
بشقه اويسى اوله رق علوم باطنه ده دخی كمال و كراماتى تسليم كرده ار باب
حقيقت ايدى . وفاتى (۱۵۳۰ م و ۹۳۷ هـ) تاريخنده و تربيه سى بشكطاش
اوستنده دكره ناظر بر محمله در .

§

❖ يحيى افندى ❖ — عصرينك علامه سى بر فاضل ذیشان اولوب
سلطان مراد حضر تولى شهزاده لر يته خواجه لك ايتمش و رتب عليه بى
دور ايدرك (۱۵۹۸ م و ۱۰۰۷ هـ) تاريخنده صحن صحرای جنانه قدم
باصمشدر . زمانده نوعى افندى ناميله ياد اولنور و اثار عليه و شعريه سندن
استفاده ايديلور ايدى . علم كلامده (محصل الكلام) نام متن متين بونكدر
شمس الدين فنارينك رساله قدسيه سنه بر شرحى و خواجه زاده نك تهافت
حاشيه سنه و حاشيه هياكل النور و اوائل المواقف و تلويح و هدايه و مفتاحه

تعلیقاتی و خیلی رسائی وارد در فصوص الحکمی دخی امر سلطان مراد خان
ایله شرح ایلدی .

سلطان مشارالیه امور دولته اکثر یا مومی الیهی مستشار اتخاذ بیوردر
ایدی حتی منصب صدارت ایچون سنان پاشا ایله فرهاد پاشا دن قنغیسنگ
تر جمیحی حقنده بر قاج دفعه مذاکره و مکاتبه جریان ایدوب سلطان مراد
سنان پاشانک رجحانی بالاستخاره بیان ایلدکده خواجه مشارالیه رؤیا کز
شیطانی اولق کرک زیرا عندالعقل والشرع نمکن دکلدر جوابنی کوندر مکه
فرهاد پاشا تر جمیح ونصب و تعیین اولندی . بونکله برابر از چوق هیچ
بر کیمه دن پاره و هدیه آلاز و قاضیلک استمز ایدی .

§

﴿ میحی افندی ﴾ — علمای رسومنددر . عمری سکسانه قریب
بر زمانده اناطولی و روم ایل قاضیه سگری و مکه مکرمه قاضیهی اولدی .
مومی الیه حکم همچون صدارتله وجودنده بر حرکت تخییل و اغیاردن خالی
بر کونده بازار لغی پیشیردیک جاریه ایله یالان کرچک مسئلهی تحلیل ایدرک
نائل مرام اولور ایسه ده سنی یتشه یتش اولان زوجه سی کناردن و قوعائی
کوزه دوب تنور حسد ورقابتی قیردیرمش اولدیغندن او کیجه بیچاره قزی
آتشده کباب ایدوب قوجه سنه جاریه کزی پیشیردم استدیکنکر طرفندن
تناول ایده یلور سکر دیه تقدیم ایلش و زواللی قاضی افندی بویه بر جنایته
نصل حکم ایده جکنی شاشیروب همان خبیثه یی بوشامشدر .

افندی مومی الیه (۱۶۰۴ م و ۱۰۱۳ هـ) تاریخنده مکه مکرمه قاضیلکندن
انفصلاً درسعادته کلور ایکن اق دکرده سفینه لرینه روم قورصانلری
راپمه و سفینه ده بولنان حجاج ایله محاربه ایدوب حجاجک بر چوغنی شهید
ایلدکری صرده کندوسی دخی بر چوق تعلقاتیله برابر جام شهادتی نوش
ایلدشدر .

§

﴿ یدو ﴾ — ژاپونیا دولتنک مقر اداره سیدر . نیفون اطه سنه
یدو کور فزینک شمال غربی انتهای و جنوب شرقی سواحلی اوزرنده دوری
تقریباً یتش کیلومتر ویه بالغ بر شهر اولوب بر ملیون بشه یوزینک نفوسی

حاویدر . از قه و محلاتی و ابنه سی غایت کوزل ایسه ده اولری اخشابدن اولدیغندن دروننده یانغین چوقجه وقوعبولور و مکملیت فوق العاده به مالک اولان کتبخانه و تأسیسات سارهمی اوروپالیر بیننده ثنا اولنور . (۱۸۵۵ م و ۱۲۷۲ هـ) تاریخنده (یدو) بر حرکت ارضه طوتیلهرق اشبو داهیة دهشتنزا اره سنده یوز بیک خانه خدنک خرابی به هدف و اوتوز بیک کشی محو و تلف اولمشدر .

§

﴿ یراسه ﴾ خفاش — حیوانات لاجه شعباتندن وذات الایدی الجناحیه دن لیلی بر حیواندر بو حیوان هر نقدر طیور فاملیاسنه منسوب ایسه ده باشلوجه بر طاقم علایم ممتازهمی دخی وارددر برنجیسی کوکسندهمی مہمی اولور ایکنجیسی ایکی بیوک قولاغی بولنور اوچنجیسی قوشلر کبی منفاری اولیوب عادتا آغزی و غایت حاده دیشلری کوریلور در دنجیسی توکی قوش توکی کبی اولیوب حریری اولور و اطراف قدامیه لرندہ واقع باش پرمقلمی مستثنا اولهرق دیکراوزون و یکدیکرینه بر غشاء عریض ایله ملاصق اولان پرمقلمی قنادلرینی تشکیل ایدر . یراسه نك قوه لامسہمی توکلری واسطه سیله حاصل اولدیغندن کور و صاغر ایدلرینی حالدہ بر طار محلدہ کورر و ایشیدر کبی هیچ بر طرفه چارقمقسزین طیران ایدہ ییلور و دیشیسی حیض کورر و ایام شتایی کاملاً اویخوایله پکوروب بهار کلدیکی کبی اویانور میدانہ چیقار .

یراسه نك (وامپیر) نامندہ اولان بیوکلری قان ایله تغدی ایلدکلرندن آچقده و مزارلق و اورمان ایچلرندہ یاتوب اویویان حیوان و انسانلرک اوزرلرینه بغتہ آتیلوب در حال قانی امکمه باشلادیغی چوق دفعه وقوعبولمشدر . واقعا وامپیرلرک قان امه سیله اولن یوغیسه ده امدیکی یرده شدید بر عفونت براقدیغندن مخاطره لی عد اولنور .

§

﴿ یرقان ﴾ صاریلق — جلدلورنک صرارمسیله ییلنور بر مرضدر بومرض صفرانک ماده ملونه سنک قانه قارشمسندن نشأت ایدر . بعض انفعالات نفسانیه ده و وجوده طاری اولان بعض تکدراتده و برکونه فساد

عضوی اولقمزین مجاری صفرائیه ده تشنجات وقوعند صفرافوق المعتاد افراز اولقمه و بعضاً دخی افراز اولسان صفرانک مقداری مندفع اولاندن فضله قالوب بوفضله امتصاص مناسبتیه قائم قارشمله صصارباق حاصل اولور . برشیئه غضبلقمندن و یاخود برشیدن خوف ایتکدن ناشی ظهور ایدن صاریلغه یرقان اصلی و برمرض کبدن حصوله کلان صاریلغه یرقان عارضی تعبیر ایدرلر . یرقان عارضی افرازا صفرائیه نك منقطع اولسندن و یاخود صفرانک اندفاعنه مخصوص اولان مجرائک تضیقندن نشأت ایدر . صصار یلق هر نقدر دائماً اگر اگر تکیون ایتکده ایسده بعضاً بر انفعال نفسانی شدید و یا بر وجع شدید متعاقباً بردن بره دخی ظهور ایلدیکی واردلر .

صاریلق وهله اولیده چهره ده نمایان اولوب بعده طبقه منضمه عینیه ده ظاهر اوله رق اورادن دخی انفه وجهیه منتشر اولدقن صکره بالتدریج بتون وجودی استیعاب ایدر . صاریلق بعضاً عمومی و بعضاً خصوصیدر بوعلته لون دائماً برسیاق اوزره اولیوب کاه عادی صاری و کاه احببق صاری ویشیمتراق و سیاهمتراق دخی اولور و جلده راحت و حضوری سالب برحکه بولنور که اشبو حکه دخی آورده شعریه ده ماده صفرائیه نك وجودندن نشأت ایدر . بومرضه قم آبی و لسان یابس و کلمات کسک و کسک و معدده عدم اشتها و عطش اولور و بولده نقصان و کشف ورنکنده قرمز یلق و قوی صاریلق کوریلور و ماده غائطه دخی لون طبیعی سنی غائب ایدر کول رنگنی آلور . ماده غائطه نك بویله بررنک کسب ایتسندن صفرانک اثنی عشر باغرساغنه مرور ایتدیکی استدلال اولقمده در .

یرقان اصلی حی ایله موافقت ایتز حی ایله موافقت ایدن یرقان جهاز صفرائیه نك بعض کونه آقنده ظهور ایدر که اولوقت عرض و کبدک بر آقندن عبارت دیمک اولور .

صاریلق اولسرنک اشربه حامضه استعمال ایتلری و مقعده سولک طوتلری

و صار یلقی کثرت دمدن نشأت ایش ایسه برایکی فصد و تشجی ایسه
افیون استعمال ایتلی ایجاب ایدر .

§

﴿ یزد ﴾ — عجمستانده فارس ایالتنده برشهر در قومصال ووخیم
الہوا برواسع صحرا اوزرنده اولوب اصفهانک جنوب شرقیسندن ۲۳۰
کیلومتر و مسافده واقع و اکثریسی بحوس اولق اوزره اوتوز یک نفوسی
جامعدر . شهر برطرز نامرغوبده بنا اولمش اولدیغی کبی برطاقم خرابه زار
ایله ده مملودر و کرمان و مشهد و اصفهان ایله جسم معاملات تجاریه سی
وارددر . ایکی پموق صوف حریر منسوجاتی و دوه توکندن شال معمولاتی
والتون و کوش قادین زینتلی شایان رغبتدر . بیاض اسلحه و سائر یه
مخصوص کارخانه لری دخی بولور .

§

﴿ یزدانیار ﴾ — اصل اسمی حسین بن علی و مسقط رأسی
(ارمو) در . بو ذات علوم ظاهره و معاملاتده شیخ الاسلام دینکه شایان
بر شیخ معارف نشان اولوب فقط تصوفده بر طریقہ مخصوصه سی اولدیغندن
شیخ شبلی و امثالی بعض مشایخ کرام انکار ایدر لر و یزدانیار دخی مشایخ
عراقک اکثرینک سوزلرینی بونلر حقک اسرارینی نااهله سویلیورلر دیر
رد ایدر و بوردم کندولرینک اوزرینه کمال غیر تمندر یوخسه انلرک
سادات و اهل عنایات کسه لر اولدیغنی یلورم دیر ایدی . (معرفت حق
سبحانه و تعالی حضرتلرینک وحدانیتی کوکلده تحقیق ایتکدن عبارتدر)
(محبتک اصلی موافقتدر محب شول کسه یه دیر لرکه اول کسه محبوتک
رضاسنی جمیع اشیاک اوزرینه ترجیح ایده) سوزلری مشارالیه کلمات
حکمت ایاندندر .

§

﴿ یزدجرد ﴾ اول — ملوک ساسانیاندندر (۳۹۹ م) ده جلوس
ایدوب یکریمی برسنه سلطنت سورمش و نهایت طوتمق ایچون تعقیب ایلدیکی
بر آتک تکمه سیله هلاک اولمشدر . غایت جاهل و فقط طریق خدعه
و مظالمده کامل بر آدم ایدی . خرستیانلق عالمنه ایچه اعانه سی اولمشدر .

✽ یزد جرد ✽ ثانی — ساسانیانند بهرام خامسک اوغلی وخافیدر (۴۴۰ م) تاریخنده تخت حکومته اوتوروب اون بدی سنه حکمدارلق ایتدی و آیین بجومسده زیاده تعصب کوستردی . علی روایة طاغستانده تیور قویه سد یاپدیران اشبو ایکنجی یزد جرددر .

✽ یزد جرد ✽ ثالث — ساسانیانند (۶۳۲ م و ۵۱۱) تاریخنده جلوس ایدوب بش سنه صکره اسلامک هجومیله قادسیه محاربه سنی و پای تختی اولان مداین شهرینی غیب ایتدی و (۶۴۱ م و ۵۲۱) تاریخنده محاربه مذکورنک آجیسنی چیقارهیم دیر ایکن (نهالوند) ده بر بیوک هزیمه دهادوچار اولوب همدان و اصفهان و خراسان و سائر ممالکی دخی الندن چیقدی و (۶۵۲ م و ۵۳۲) تاریخنده حضرت عمرک وفاتنی فرصت اتخاذا ایدرک بردها طاوران دیسه ده بو سفر بتون بتون پریشان و (مرو) ده التجا ایتدی بر دکرمانجینک خانه سنده البسه سنه طمعاً اعدام اولنغله غوغای جهانندن قورتلدی .

اشبو یزد جرد اوائل سلطنتنده اوغلی بهرامی حرم دآره سنک مناسب اولمیان برمخلنده کورمسيله قیوجی به اوتوز قامچی اوروب عزل ویرینه دیکرینی تعیین ایلسنی بهرامه امر ایتدی و بهرام دخی هنوز اون اوچ یاشنده اولدیغندن پدرینک قیوجی به غضبنک و عزل و ضربنک سببنی بیله میهرک امرینی اجرا ایلدی مؤخرأینه اول محله واردیغنده ایکنجی قیوجی کوکسندن طیانوب اکرسنی بوراده بردها کوره جک اولورسه م اوتوز قامچی اولکی قیوجینک ییدیکی قامچیلره و اوتوز قامچی دخی بنم بیه جکم قامچیلره مقابل سکا التمش قامچی اورورم دیمسيله یزد جرد خط ایدوب قیوجی به خیلی احسانلر ایتدی دیو حکایه ایلرلر .

§

﴿ یزو ﴾ — ژاپونیا دولتی اداره سنده جسیم براطه در شمال شرقیده ترافای و جنوبیده نیفون اطله لری ایله محاطدر طولاً ۵۶۰ عرضاً ۴۵۰ کیلومترو اتساعنده اولوب کرسیسی (ماچاین) شهریدر . نیفون اطله سندن بر شعبه نهر به ایله و سانغار بوغازی واسطه سيله افتراق ایدر و سواحلی تصادم

امواج اثری اوله رق بر قوس هیئتنی ککوسترر . ذروه لری قارایله
مستور بر چوق جبال مرتفعه سی و بر قاج دخی آتشفشان طاغری وارد
و مشتمل اولدیغی ایالات ایچنیده ممتاز لری جنوب غربیده کائن (ماچای)
(هاقودادی) و نفس یزو ایله آیتوس بلده لیدر .

اشبو اطه اون یدنجی عصر دنیرو معروف اوله رق (۱۶۲۰ م و ۱۰۳۰ هـ) ده
ژرون دوا نزه لی نام جزویت طرفندن کشف اولندی . فلنکر بورایه
(۱۶۴۳ م) و روسلر (۱۷۳۹ م) تاریخلرنده آمد و شده باشلامشلدرد .

§

یزید بن معاویه — ملوک امویہ نك ایکنجی سیدر (۶۷۹ م و ۷۰ هـ)
تاریخنده تلویث تخت سلطنت ایدوب بر سنه صکره کوفه ده امام حسین
رضی الله عنه حضرت لرینی شهید ایتدیردی و قعه دلسوز کر بلا خبری مدینه
منوره به واصل اولور اولماز اهالی یزیده اطاعتدن خروج و شام طرفندن والی
بولسان (عثمان بن محمد ابی سفیان) ی ارالندن اخراج ایلدکلرندن یزید
خبائتمزید (مسلم بن عقبه) بی عسکرله مدینه اوزرینه کوندروب ظفر بولدقده اول
بلده مبارکه بی دلخواهی و جهله اوچ کون یغما ایتدیردی (اشبو جنکده
قریش و مهاجرین و انصاردن یدی یوز کشی و وجوه موالی و سائر اسمی
نامعلوم کیمسه لردن اون بیک آدم قتل اولندیغی و بیک نفر نخدرانک بکری
ازاله ایلدلیکی مرویدر . بعده مسلم مکة مکرمه بی دخی مدینه به همحال
ایتمک اوزره یوله چیقدیسه ده خلال راهده جانی دخی برابر چیقدیغندن یزیدانک
یرینه (حصین بن النمر) ی کوندروه نك مکة ده (عبدالله بن الزبیر) حضرت لرینی
قرق کون محاصره و بدت شریفی منجیققلرله تخریب و احراق ایتدیردی
(اول وقت کعبه مکرمه نك استاری و سقفی و اسمعیل علیه السلام ایچون
قربان اولان قوچک سقف کعبه ده محفوظ بوینوزلری محترق اولمشدر) بعده
یزید پلید کبرمکله مرقوم (حصین) ابن زبیره (آرده مقتول اولنلرک
دم و دیتلری دعواسندن فراغت ایدلم و ابتدا بن بوراده سکا بیعت ایدوب
صکره برابر شامه کیدلم) دیو خبر کوندردیسه ده ابن زبیر راضی اولمادیغنه
بناء حصین شامه دونوب کیتدی . و ابن زبیر صکره کیتدیکنه پشیمان
اولدی . یزید اوتوز سکزنسنه عمر سوروب (۶۸۳ م و ۶۴ هـ) تاریخنده

صفحه عالم زندگانیدن رفع وجود خبثات آلود اینستدر مدت تسلطی
 اوج سنه والقی آیدر چوق قبلی فاسق و کولوب اوینامغه حریص بر منافق
 اولوب اناسی بنی کلب قبیلہ سندن ایدی . حکایه ایدرلرکه برزمان (عبدالله
 بن جعفر الطیار) حضرتلری شام شریفه تشریف بیورمش ویزید بن معاویه
 ولی عهد بولندیغی حالده مخصوصاً زیارتہ کاوب کورشمش ایدی بوانشاده
 مرقوم عبدالله بن جعفر الطیار حضرتلرینک برابر کتوردیکی (عماره)
 نام جاریہ نک حسن وآن وصدائونفہات جانفزاسنی کورمکله دلبد ووصالہ
 آرزومند اولور وکندوسنی ضبط ایدہ میہ جک بر درجہ یہ کاور ایسہ دہ
 پدیری معاویہ دن قورقوسندن سسنی چبقارہ من وارہ دن براز زمان یکوب
 پدرینک وفاتیلہ کندوسی تختہ جلوس ایلدکدہ همان جاریہ مزبورہ نک
 الدہ ایدلمی چارہ سنی تصورہ باشلابوب کیفیتی اعتمادی اولان مقبرلرینہ آچار
 وانلر دخی حضرت عبدالله ابن عم رسول اللہدر صلی اللہ علیہ وسلم
 واغنیای امتدندر اکا جاریہ کزی ویرمیسکز قاج غروش استرسکز دیمک
 اولمز و بویہ لکله ایش بتز خصوصیلہ پدر یکزک انک حفندہ اولان رعایتی
 معلومکزد مکرکہ بردساس آدم واسطہ سیلہ و دسیسہ ایلہ الہ کجوریلہ دیمہ لری
 اوزرینہ غایت خدعہ کار برآدم تدارک و برچوق ایچہ لری بوقہ لری اعطا ایدوب
 مدنیہ منورہ یہ کوندرلر خدعہ کار مرقومزنکین ومالدار برتجار قیافتیلہ مدینہ
 منورہ یہ عزیمت وعبدالله بن جعفر الطیار حضرتلرینک قوناغی جوارندہ برقوناق
 استیجار واقامت ایدر وایرتسی کون عبدالله حضرتلرینہ عراق اہالیسندن
 برتاجر کلش واشیاسنی صانجہ یہ قدر سایہ کزدہ وحایہ کز اتندہ بولنلق ایچون
 شورا جقدہ بر خانہ طومش دیدرتیر وعبدالله حضرتلری دخی بوسوزدن
 ممنون اولوب اکرام ایدلمسنی آدملرینہ امر ایدر و بر دفعہ دخی بر مجلس
 مستحسن ترتیب ایتدیروب رعایت تاجر عراقی بی دخی دعوت ایلر تاجر مجلس
 مزبورہ عمارہ نک خوب ادا ونفہات دل اراسنی کوردکدہ عقلی باشندن
 کیدوب دریای حیرتہ طالمی اوزرینہ عبدالله تلمذیف ومطایبہ قصدیہ
 بو بزم عماردک مثلنی کورمشمیسک وقاج غروش بیا تقدیر ایدہ یلورسک
 دیوب مرقوم دخی یاسیدی بن نجمار جاریہ اخذ واعطاس و قیمتنی بیلم

فقط بونی زده بولسدهم هیچ طورماز اون بیک درهم بها ایله آ اور ایدم دیدکده عبدالله حضرتلری ینه لطیفه اوله رق بنده اون بیک درهمه سکا صاتم و حریف دخی بنده قبول ایتدم دیر و ایتسی کون اون بیک درهمی کوندر و ب جاری بی ایست حضرت عبدالله هر نقدر بن سکا لطیفه ایتدم ایدی هیچ بویله بر جاریه دنیا طلوسی ماله بیله صا تیلور می و بکا یا قیش و می دیر و اچیه بی رد ایدر ایه ده حریف سنک مرادک لطیفه ایش لکن بنم مرادم جدیدر و یعده جد و هزل مساویدر و بوجاریه بنم مانم اولدیغندن بوندن صکره سکا حلال دکدر دهرک اصرار ایلر بونک اوزر ینه حضرت عبدالله سن نه فنا مسافر ایمشک بکا بوندن بولک بردرد اوله مز دیوب و جاریه بی اوچ بیک التون صرفیه تجهیز ایدوب حریفه تسلیم ایدر و حریف کال مسرت و جاریه ایله شام شریفه کیرر ایکن یزیدک جنازه سی چیدیغنی کور مکه حیرتده قالوب بر از صکره کیفیتی خلفی (معاویه صغیر) ه اخبار ایلدکده معاویه الدیغک مال و جاریه سنک اولسون سنی بردها بوراده کور میهم دیمسیله حریف جاریه ایله ینه مدینه منوره یه دونوب ماجرای عبدالله بن جعفر الطیار حضرتلری ینه بیان و غفوی بی استرحام ایلر و عبدالله دخی فوق الغایه ممنون اوله رق جاریه بی آ لوب مرقومه بر چفتلک باغشلار .

§

﴿ یزید ﴾ ابو خالد — عراقین والیسی حجاج طرفندن خراسان والیسی اولان ودها بر قاج والیلکرده بولنان مشهور مهلب بن ابی صفره نک اوغلیدر پدری مومی الیه خراسان والیلکنده وفات ایلدکده و صبتی اوزره اشبو یزید والی اولمشیدی لکن حجاج یزیده کوردیکی اثر رشد و درایت و منجمل طرفندن (سنک یر بکه یزید اسمنده بری والی اوله جقدر) دینلدیکنه بناء عزل و خذلانه قالدیشوب عاقبت موفق اولدی و بعد العزل حبس و اشکنجه ایتدیر دیسه یزید محبسدن فرار و حجاجک وفاتندن صکره ملک سلیمان بن عبد الملك سایه سنده تکرار ینه خراسان والیلکنده قرار ایتدی مؤخرأ جرجان و طبرستانی فتح ایدوب عراقه توجه ایلدکده ملک مشار الیهک وفاتی مناسبتیه اعداسی فرجه یاب اقبال اولدقنلرندن مومی الیهی ینه عزل ایدرک قید و بند ایله عمر بن عبد العزیزه کوندر دیر یزید بوراده دخی

بر مدت حبس اولنوب مؤخرأ بصرهیه فرار و دعوائی استقلال نقطه سنده
اصرار ایلدیسده عمر بن عبد العزیزدن صکره ملک اولان یزید زماننده
اوزرینه عسکر کوندریله رک نیجه محارباتله اخذ و قتل ایلدی .

روایت ایدرلرکه حجاج بونی حبس ایتدیکی زمان بهر کون یوز بیک درهمه
کشمش ایدی یعنی هر کون یوز بیک درهمی تأدیه ایدر ایسه اشکنجه اولنر
ایمزایسه اولنور ایدی . بر کون برشاعر مدحنی مشعر بر قصیده ایله نزدینه
کلدکده یزید اوکون ایچون حاضرله مش اولدیغی یوز بیک درهمی اکا
احسان ایدوب اشکنجهیه قائلانیر بوخبر حجاجده اصل اولدوقده حضورینه
کتوروب بودرجه جود و سخاسندن سؤال واستغراب و بعدما اشکنجه
اولناماسنی تنبیه ایدر مومی ایله و کرک خاندانی ارکانی زمانلرنده جود و سخا
جهتیه شهر بخش اقطار جهان اولدقلرندن دولت عباسیهده سخا ایله معروف
آل برمکه مقابل بونلردهخی برامکه بنی امیه اطلاق اولنور ایدی .

§

﴿ یزیدی ﴾ — موصل ایله خابور نهری ارسنده مسکون اهالییه
ویرلمش برنامدر . بونلر سنجبار طاغلرنده و حلب بغداد دیار بکر و روان
حوالیسنده دخی بولنورلر و ایکی یوز بیک قدر تخمین اولنورلر بعضیلری
بدوی ایسهده اکثریسی متوطندر و اسلامه محبتلی آز و شرابه انهماکلی
چوقدر . یزیدیلرک بری خیر دیکری شر اولقی اوزره ایکی مبدأ طانیوب
مبدأ شر اعتقاد ایتدکاری شیطانک نهایت بر کون سمداده غیب ایتدیکی
درجهیه یسه نائل اوله جغنی زعم ایدرک ملک طاوس نامیهله پرستش
ایتدکاری و بومذهبیه مقدا (شیخ فخر) نامنده بر مذهبیزک تشویقیله
صاپدقلری و کندو میسانلرنده (جلده) نامنی ویردکاری بر کتابه معتقد
بولندقلری ایشیدلمشدر .

یزیدیلر (۱۸۳۸ م و ۱۲۵۴ هـ) تاریخنده دولت علیه عثمانیه طرفندن
تأدیب و قسم اعظملی محو ایلدیشیدی .

§

﴿ یسار ﴾ البصری — اتباع سنن سید المرسلین و اقتداء طریقه
اصحاب کریمه بدرقه رهبر اولان حسن البصری حضرتلرینک والد

ماجدی ابی الحسن حضرتلرینک لقبیدر ملک یمین وبنده فرمان برادر زیدبن ثابت الانصاری رضی الله عنه ایدی حسن البصری حضرتلری طوغدیغی زمان امهات مؤمنیدن زوجه حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (ام سلمه) رضی الله عنها حضرتلری بعضاً ممه ویرلر ایدی .
مشار الیهک طلاق لسان و فصاحت زبان وعدوبت بیانی اول شیرک جله اثارندن اولدیغنده شبهه یوقدر .

یسارنواجی عراقدن میسان نام بلدهده اسیر اولمشیدی .
ملوک امویه وعباسیه زمانلرنده اوتوز اوچ سنه کوفهده سجاده پیرای مسند شریعت اولان محمدک پدیری عبدالرحمن ابی لیلی نک لقبی دخی (یسار) در .
بوزات علم ققهی شعبیدن اخذ ایلدی وسفیان ثوری دخی محمددن الدی .

§

﴿یسار الکواعب﴾ — حاقنله مشهور برعبد زنکیدر بو عرب غایه الغایه چرکین وعجیب الهیئة اولدیغی حالده زن دوستلغه مجبور اوله رق زهده برکوزل قادین کورسه قانجه صفت آرقه سنه طاقیلور وزنان ماهیتنی ییلدکلی جهته کولیشوب اکلمکله باشلادقلرنده بونازنین کندوسنه آشفته وحسن بهاسنه فریفته اولدقلری معناسنی چیقارایدی برکون افندیسنک حریمی دخی اعجوبه شکله باقوب ضروری کولدکده یسارسیده سنک دخی کندویه دلداده اولدیغنه حکم ایدرک و (بشق لرنه پکده تنزل ایترایسه مده مادام که کندوسیده مدر آتی وصالدن محروم ایتمک لایق دکدر) دهرک برکیجه کیدوب فراشنه ظلمت انداز عبوست اولور بیچاره خاتون بردن بره نهیه اوغرا دیغنی ییله مزایسده بورنه کلان رواج کر بهدن زیناره کیم اولدیغنی اکلا دقهده (طور بقایم وجودک پک قوقیور کیده یم براز عطریات کتوره یم) دهرک قالفار و بر استره کتوروب قمرانک ذکرینی دیندن کسر .

§

﴿یشحب﴾ — (عرب) کلمه سنه نظر بوریه .

§

﴿یشیم﴾ — چاقاق طاشی ذالمیاسندن بر طاشدر بعضاً مخلوط لونده

و بعضاً صاری ویشیل و قمری رنگ ابله ملون عقیق صورتده و طمرلی قان
رنگنده اولور . سحلیا قطعه سی بر چوق یشیم معدنلرله مالامالدر و سبر یاده
چیقان یشیل و قوی منکشه رنگلی و چوقلی یشیلر غایت مرغوب و معتبر در
پروسیاده (رن) نهری جوارنده کائن (بون هولدر) یشیمی صاری اولوب
انکله بر طاق قوطی و مهرلر اعمال ایدرلر . وفیل دیشنه مشابه اولان و نادر
بولان بیاض یشیمی زیاده قیمتی طوتارلر .

§

﴿ یعرب ﴾ یاخود (یمن) — جمیع شعوب یمنک پدری اولان و ابتدا
عرب عاربده دن اخذایله عربی بی تکلم ایدن (فحطان) بن هود علیه السلام
اوغلی و خلفیدر . بوذات (۳۵۲۶ خ) تاریخنده یعنی میلادک ایکی یلک
التمش سکر سینه مقدمده پدرینک برینه جلوس ایدرک بر مدت صکره وفات
ایلدکده برینه اوغلی (یشعب) اوتوروب عیلمری (جرهم) ی حجازده
(حضر موت) ی نامه منسوب اولان ولایتده و (عمان) ی کذالک نامه
نسبت اولنان ولایتده و سائر لرینی دخی بولندقلری محالرده مستبداً ایقا ایلدی
مأرب شهر و سیدینی تأسیس ایدن عبد شمس یاخود (سباء) اشعبو یعربک
حفیدی یعنی یشعبک اوغلی و خلفیدر . و ملوک حیره نك ابتداسی اولان
(حیر) و (کهلان) دخی (سباء) ک مخدوملریدر . بونلر حقنده دهها بشقه
اقوال دخی واردر .

(سباء) (مأرب) کله لرینه مراجعت بیوریه .

§

﴿ یعقوب ﴾ علیه السلام — امحق علیه السلام اوغلیدر
اقبی اسرائیلدر بنی کنعانه بعث بیورلدی بعد وفاته کلان پیغمبران عظامک
یک چوغی نسلندن نشأت الیشدر .

حلیه ده پدر عالیقدری امحق علیه السلامه مشابه اولوب طویل القامه
نخیف البدن صادق متحمل صبور بر ذات ایدی . اوائل حالنده مع اولاده
رحی اغنام و مواشی ابله اشتغال و تعیش ایدر ایدی . تولدی (۳۶۲۸ خ) ده
یعنی میلادک بیک طاقور یوز التمش الی سیه مقدمده اولوب یوز قرق بدی
باشنده مصرده ارتحال داربقا ایشدر . مدفن خلیل الرحمانه مشهد جناب

ابراهيم و امحق عليهم السلام قرينده در . مشارالیه حضرتلرينك خالندسی
قزی و برنجی زوجہسی (لیا) دن وایکنجی زوجہسی و لیانك قزقنداشی
راخیلدن و برجاریه دن اون ایکی اولادی دنیا به ککش و ایچلرنده حضرت
یوسف علیه السلام نبوتله بکام اولوب دیگر بر قاجنك نبوتلری مشکوک
قالمشدر . بونلرك هربری مؤخرأ بررقبيله به رئیس اولدی و بوجهته اسباط
بنی اسرائیل اون ایکی به تفرق ایدوب هر برقبيله کندور رئیسلری ناميله شهرت بولدی
يعقوب علیه السلام حضرت یوسفی غیب ایدوب نیجه ییلار كوشه
بيت الحزنده مبارك كوزلری علیل اولنجیه به قدر اغلادیغی و مؤخرأ جناب
حق نوجهله ملاقات احسان بیوردیغی جمله به معلوم اولدیغندن تفصیلندن
صرف نظر اولمشدر .

(اولاد یعقوب علیه السلام شونلدر)

	نفر
برنجی زوجہسی (لیا) دن	روبین ۱
	سینون ۱
	لاوی ۱
	یهودا ۱
	یساکر ۱
	زابلون ۱
جاریدسی (بلها) دن	دان ۱
	نفثال ۱
جاریدسی (زلفا) دن	کاد ۱
	اشر ۱
ایکنجی زوجہسی (راخیل) دن	یوسف ۱
	بنیامین ۱
	۱۲

يعقوب نامی اعجمی اولوب عربی اعتبار اولندیغی حالده ارکک ککک
معناسنده دخی کلور .

§

﴿ یعقوب کندی ﴾ بن امحق بن الصباح — فلاسفۃ اسلامیة دن
وعلمای متبحریندندر . پدری کنده ملکزاده لرندن اولوب خلفای عباسیه دن
مهدی ورشید زمانلرنده کوفه و ولایات سائرده خیلی زمان والیاک ایتدی

و کندیومی بغداد و بصره ده تحصیل علوم ادب و نهایت بغداد ده تقرر ایلدی . علوم فلسفه و منطق و ریاضیات و موسیقی و نجوم و طب و احکام و جدل و سیاسیات و سائر ده ایکی یوز یکریمی بر عدد تألیفی اولد یغنی معکبر (کتاب العقل الانس) (کتاب الجوامع الفکریه) (کتاب الفلسفیه الاولی) جمله آثار دندر .

شاگردانندن احمد بن محمد السرخسی دخی مشاهیر حکمای اسلامیه دن ایدی بونک دخی علم حکمتده تصانیف مقبوله سی واردر .

§

﴿ یعقوب کرمانی ﴾ — کبار مشایخ خلوتیه دندر . قره سی ولایتده شیخلو قصبه سنده تولد و استفاضه انوار علم و عرفانه سعی و اقدام و علمای عصری خدمت لرنده تشمیر ساق اهتمام ادب و مالک نصاب فضل و عرفان اولمشیکن بر کجه رؤیاسنده میزان عدل قور یلوب صحرای نمشیر بر باشند بر باشه خلق عالم ایله طولش و آشنا صاند یغنی بیکانه و عاقل ظن ایتدیکی دیوانه صورتده و هر کس حال اضطراب و حیرته و بر جهته دخی غایت جسیم بر افاج سایه سنده نیجه یوزیک کسه لر مظهر لطف الهی اوله رق اوتور مقده اولد قزینی کور مکه بر تقریب کندوسی دخی کیدرک داخل سایه لطف الهی اولور و او یانوب در حال درس عادتده قوجه مصطفی پاشا زاویه سنده سجاده نشین ارشاد اولان (سنبیل سنان) افندی حضرت ترینه انساب و اوسایه ده تحصیل کمال ایلر . سنبیل سنان افندی وفات ایتدکده ابتدا اشارت لری اوزرینه خلفی اولان مرکز افندی دائره سنه کیر مکده تردد ایدر ایسه ده مؤخرأ معنوی بر اشارت اوزرینه داخل و بر ازلق یانیده بنا اولنان زاویه ده ارشاد عبادله مشغول اولوب مرکز افندی حضرت ترینک وفاتندن و مخدومی و خلفی سید احمد افدینک ۱۵۵۳ م و ۹۶۱ هـ) تاریخنده عشاقه هجرتدن صکره قوجه مصطفی پاشا زاویه سنه شیخ او نور . مشارالیه نیجه زمان اوراده نقل حدیث و تفسیر و توحید و تذکیر ایله مشغول اولمش و (۱۵۶۸ م و ۹۷۹ هـ) تاریخنده عالم اخرته انتقال ایلشدر .

دائماً (دنیاده بر کسده رشکم یوقدر الا دنیایه کلایله ریرا عالم وحدتن

افتراقه تحمل ایتک وشکر نعمت وجودی ادا ایتک و مرتبه کمال استعدادی
بولقی مشکتر در (بیوررایدی .

بیت

بن نه خدمتکار ونه مخدوم اولیدم کاشکی
کلیدم عالمه معدوم اولیدم کاشکی

§

﴿ یعقوب ﴾ قره یعقوب — فحول علماندرد . علم اصول و معانی
وسا ائرده ید طولاً صاحبی ایدی . مصابیح و هدایه اوزرینه شرحلری
واحوال انبیا و اصحاب و مذاهی جامع تاریخ عمومی یوللو اشراق التواریخ
نامنده برکتانی واردر . لارنده ده وفاتی (۱۶۲۹ م ۸۳۳ هـ) سنه سنده در .
(صاری یعقوب) اعلم علمان اهل حال بر ذات ایدی . بونک عالم منامده
فخر کائنات افندمزی کوروب (لحوم العلماء مسمومه) حدیث شریفی
استفسار ایلدکده (لحوم العلماء مسموم) دی دیو فرمان بیوردقلرینی سویلدیکنی
روایت ایدرلر .

﴿ یعقوب پاشا ﴾ بن حضرت بک — مدرسیندن ایکن بروسه قاضیسی
اولوب (۱۶۸۶ م ۸۹۱ هـ) تاریخنده وفات ایلدی . صدر الشریعه نک
وقایه اوزرینه یازدیغی شرحه حواشیسی واردر .

﴿ یعقوب بن سیدی علی ﴾ — بودخی مدرسیندن ایکن مسالک
قضایه سلوک وینه تدریسه رجوع ایدوب (۱۵۲۴ م ۹۳۱ هـ) تاریخنده
طریق حجه وفات ایلشدر . شرعه الاسلام نام کتابک شرحنی بو یازدی
بناء علیه سلطان بایزید خان اول حضرتلری مشار الیهی شارح شرعه دیو
تلقیب ایلشیدی . مختصرات معتبرات علم نمودن دیباجه شرحی نامیله
معروف اولان کتابک اوزرینه وسید شریف جرجانینک شرح فرائضنه دخی
حواشیسی وسیح سعدینک کستاننه عربی العبارة شرحی واردر .

§

﴿ یعقوب پاشا ﴾ — اطباءى اسلامیدندر . سلطان محمد خان ثانی
 حضرتلرینک مقبرلری اعدادینه داخل اولهرق دیوان همایونده برمدت
 خدمت ایدوب صکره شرف اسلامله مشرف ورتبه وزارت، نائل اواش
 وفن طبابتده فوق العاده شهرت بولمشدر . سلطان مشارالیه حضرتلری
 نامزاج اولدقده پاشای مومى الیه تداییه باشلادیسهده وزیر اعظم قرمانی
 محمد پاشا حسد ورقابته بناء پادشاهی اغفال وکندویه منسوب اولان
 ایرانی (لاری) نام حکیمی سوق ایدوب یعقوب پاشانک الینی چکدردی
 اگرچه پادشاه بونک علاجلرندن حظ وشفامأمول ایتیوب ینه یعقوب پاشایی
 جلب ایتدیسهده یعقوب پاشا لارینک حکمت و موقعک زاکتنی دوشونه رک
 آنک علاجلرینی تصدیق و تحسین ایله ککیر و چکلمکه مجبور اولدی
 ومتعاقباً سلطان مشارالیه وفات ایتدی . یعقوب پاشانک حذاقنی بیان
 صرهنده بعض غریب شیلرینی سویلرلر ازجمله زماننده برادیمک وجودنده
 سراپا سیاه رنگ پیدا اولوب بوعلتی کسه تشخیص ایدمه دیکی حالد مومى الیه
 (بهق شامل) نامنی ویره رک علاج ایدوب صاوشدیرمش ودیکر برکسه
 دائماً قان قوصدیغی ویدیکی شیلری ابدأ هضم ایدمه یوب علاج دخی کار
 ایتدیکی حالد مومى الیه معده سنده قورد اولدیغنی تفرس ایدرک وپشمش
 کلب اتی ییدروب اوزرینه مقیمی ویره رک قوردلری چیقارمش ایش .

§

﴿ یعقوب خان ﴾ — کاشغرامیردر فی الاصل خوقندامراسندن
 ایکن (۱۸۶۳ م و ۱۲۸۰ هـ) تاریخنده خوقندامیری طرفندن چین
 دولته قارشو (اندیشیان) امراسنه یعنی قالموقلره معاونه کلوب کاشغر
 وبارکند وحوالیسنی ضبط وچین مستخفظلرینی کاملاً طرد ایدرک کندو
 امارتنی اعلان ایلدی و مؤخرآ چین اردولرینه برقاچ غلبه دهـا ایدوب
 (۱۸۷۰ م و ۱۲۸۷ هـ) ده ختن ممالکیله قولچه و (تیانشان) ایالتک
 اکثر بلادینی الوب بخارا امیرندن (اتالق غازی) عنوانه نائل ووجهتله
 دونغان قبیله سندن خلیسی امر و حکومتی طایفه مجبور اولدی و برسنه
 صکره روسیده وانکتره دولترلرله بر تجارت معاهده سی یا یوب ایکی سند صکره

در سعادت کوندردیکی سفير مخصوص واسطه سیله دولت علیه عرض
تابعیت ایتدی و طرف دولت علیه دن دخی سیف و علم کبی بعض هدایا
و یرقاج معلم ارسال و دولت علیه نامه خطبه قرائت و سکه ضربنه مساعده
اولندی لکن اره دن چوق یکمکسزین نهال وجود عزیزی ثمره حیاتدن
بی اثر قالمغه چینلور غیب ایتدکاری اراضی و ممالکی ینه تماماً ضبط و استرداد
ایلدیلر

§

﴿ یعقوبی ﴾ — میلاد عیسی علیه السلام دن راز صکره (اوتیشمت)
فرقه خرسیتیانیه سندن آیرلمش دیگر بر فرقه در بوتفرقه اورفه پسقپوسی
یعقوب ززال) معرفتیه وجود بولدیفندن اکانسبتله بنام اولمشدر مصر
قبطیلرینک قسم اغلبی یعقوبیدر بطریققری دیار بکرده اوتورر سوریه
و کردستانده دخی یعقوبیلر واردر (اعتقاد) کله سنه مراجعت بیوریه .

§

﴿ یعوق ﴾ — حصرت آدم علیه السلام معروف اولان بش نفر
اولادنن برینک و قبائل عربدن مراد قبیله سنک وقت جاهلیتده پرستش ایتدکاری
فرس مثال صنمک اسمیدر .

§

﴿ یعیش ﴾ بن علی — ابن یعیش ابن صانغ دینکله دخی مشهور
اولوب کبار ائمۀ عربیتدن بریدر ولادتق (۱۱۵۸ م و ۵۵۳ هـ) تاریخنده
حلبده و وفاتق (۱۲۴۵ م و ۶۴۳ هـ) تاریخنده موصلده و قوعبولدی .
مومی الیه وسعت علم و قریحه ده بر بحر زاهر و خصوصاً علم نحو و تصریفده
غایت ماهر اولوب هیئتنده ظرافت و صحبتنده لطافت مشاهده اولنور
و هربر اوضاع و امورنده وقار و سکینت اوزره بولنور ایدی . فضیلائی
حلبک اکثریسی بو ذاتک حلقه تدریسندن یتشه در .

§

﴿ یغمور ﴾ — (بخار) کله سنه نظر بیوریه .

§

﴿ یفتاح ﴾ — (۴۳۵۱ خ) تاریخنده یعنی میلادک بیک ایکوز

قرق اوج سنه مقدمه بنی اسرائیله رئیس جمهور اولمشر ثابت بهادر برآدم ایدی ملتنی بنی عمون قبیله سنک تحت اسارتندن قورتاردی اثنای محاربه ده (اگر مظفر اولور ایسه م سرایه عودتمده اک اول قارشومه کلانی حق یولنه قربان ایدهیم) دیو نذر ایلدیکندن مظفر آعودتنده (بنم سوکیلی بابام سلامتله کله یور) دهرک اک اعلا اثوابلرینی لابس اولدیغی حالده قارشوسنه چیقان کوزل قزینی ایکی یناقلرندن اوپدکن صکره یره یاتوروب قوریه سی ایله قربان ایلدی .

§

﴿یکانی﴾ — علاء الدین علمای کرامنددر تادات اسلاف اوزره بعض مدارس و سلطان مدرسه سنه وثمانیه نك بر یسنه مدرس اولدقدن صکره بروسه یه یومی سکسان ایقه وظیفه ایله مفتی تعیین اولندی . لطیف الطبع و سلیم العقل اولوب چوق کسه انفاس متبرکه سنندن انتفاع واستمتاع ایدر ایدی . اقتدار ی مسلم ایکن سمت تألیفه سالک اولما مشدر و وفاتی (۱۵۰۳ م و ۹۰۹ هـ) تاریخنده وقوعه ولوب بعض فحول ارباب عقول وفاتنه (وحید مات مرحوما سعیداً) تاریخنی سوبلشدر .

تاریخ مزبور دن اوتوز سنه صکره وفات ایدن بروسه وادرنه مدرسی یکانی پاشا چلبی دخی فحول علمادن ایدی بو زاتده اختلال مزاج اولسه خبلی ائاری کوریه جک ایدی دیرلر یالکز شرح مفتاحک بره مقدار ینسه حواشی یازمشر .

§

﴿یکی بازار﴾ — قوصوه ولایتی داخلنده برلسوا مرکزیدر بوسنه سراینک جنوب غریب سنندن ایکی یوز اون کیلومتروده و غراد ییقه نهری اوزرنده واقع اولوب اون ایکی بیک نفوسی جامعدر مستحکم قلعه سی وایلیجه لری واردر و (مترو ییجه) (یکی واروش) (ترغو یشته) (آقوه) (پره پول) قضا لیدر .

§

﴿ یکیچری ﴾ — سلطان اورخان حضرتلری طرفندن (۱۳۲۸ م و ۷۲۹ هـ) تاریخنده وقت سفرده یومی بر اقیچه وظیفه و یریلوب وقت حضرده قطع اولنق و دائماً تکالیف دیوانیه دن معاف طو تلق اوزره (یا) نامیله بر نوع عسکر ترتیب اولنوب بر سنه صکره بعض اصلاحات اجراسیله بونلره و مسلم نامیله یازیلان سوار یلره علوفه بدلی تیمار اوله رق اراضی و مزارع تخصیص و بوصره ده برده اسرا چوجق قلدن و دیوشیرمه لردن یتیمه موظف و پیاده عسکر تحریر اولنش و ایچلرندن برفاچ نفری (صولیجه قره اویک) نام محله میمنت بخش ارام اولان حاجی بکتاش ولی حضرتلرینه تبرکاً کوندریلوب حققرنده حسن توجه و دعا لری استحصال قلندقدنصکره شیخ مشارالیهک توصیه سی وجهله (یکیچری) تسمیه ایدلش ایدی . عساکر مر قومه اوجا قلی بی عزیز مشارالیهک حایه روحانیه سنده بیلدک لری ایچون اغالرینه اغایان بکتاشیان دیرلر وجعیتلرنده و بیوک بر ایشه تشبثلرنده و از جمله محاربه یه اثنای مباشرت لرنده (الله الله الا الله جلیل الجبار معین الستار خالق اللیل والنهار اوجلر یدیلر قرقلر کرم علی پدیرمز حاجی بکتاش ولی) دیو کبابک چکرلر ایدی . یکیچریلر سلطان مراد اول و یلدریم بایزید حضراتی زمانلرندن سلطان سلیمان اول زمانسه دکین اون ایکی بیک نفره بالغ ایکن اندن صکره قرق بیکی تجماوز ایلیوب ۱۷۵۰ م و ۱۱۶۴ هـ) تاریخنده در سعادت و اناطولی و روم ایلی و عربستان قلاعنده اولق اوزره مجموعی یوز بیک نفره قریب بر مقداره کلدیلر . یکیچریلرک شم دیکی الای حکمنده اولان اورته لری مقدما یوز التمش بش عدددن عبارت ایدی . مؤخرأ درت اورته عجمی اوغلانلرندن ماعدا یوز طقسان الی اورته یه ابلاغ اولنوب برنجیدن یوز برنجی یه قدر اورته لره (جاعت یا خود یا) و آندن صکره التمش ایکی اورته یه (بلوک) و صکره کی اتوز درت اورته یه (سکبان) نامی و یرلدی . اشبو اورته لرک صنف و شهرت و خدمتلرندن تحقیق اولنه ییلانلری جدول آتیده کوسترلشدیر .

قاجاری اورتد	صفی	مهرق
۱، ۲، ۳، ۴	جماعت دوهیجی	قلمدارده امور ملکیده دخی بقادر
۵	بلوکلای باش چاوش	ضابطی یکجیری اتاسنک اوکده، شاهنامه
۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷	جماعت - صکی	صدای حرامد کیر
۱۶	طوبیجی	طوبیجیلر رفاقتده بولورلر
۱۸	کاتب	طوبیجیلر رفاقتده بولورلر
۳۵	سکیان آو - یسی	آو یسی
۶۴	جماعت زغره یی	معیت شاهانده آو کویکارینی محافظه ایدرلر
۶۸	طورنا یی	سلطان عثمانک شهادتده برمه قلمیون مردوددرلر
۷۱	جماعت صامدو ییجی	آو یی
۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳	جماعت صولاق	محافظه شاهانده مأمور (صولاق نکه سند
۱۷	جماعت چرکده یی	اوتاغ همایون اوکده چادر قورمه مأمور
۵۴	جماعت تعلیم خانه یی	اوق و تفذک آتخی تعلیم ایدرلر
۸۲	جماعت	ابتدای اوق آتخمده ماهر ایدیلر
۸۴	جماعت امام	
۵۶	بلوکلای	کفخدا بری ایله محصر اتایه مخصوص یکجیری اتالرینه مخصوص اولوب قورده محصر اتا ایله دخی بولورلر درویشان بکتاشانک مقریدر مهرلر ایچون دخی ابروجده بر اورتد وارایدی
۹۹	بلوکلای	

یکجیری اتالری بالجمله اورتدک برنجی ضابطی و سکیان باشیلر اتالک غیبو بنده قائممقامی و قول کتخداری معاونی و محضر اغا یکجیریلرک وزیر قیو چوقداری و حصکیلر او جاقلرک یاورلری و باش چاوشلر هم اورتدلرینک آمری و همده اغاقموسنده اتالک واسطه امر و اخباری و کتخداری قول کتخدالرینسک و کیلیری اولدیغی کبی هر اورتدک آمرلرندن بشقه برده کاتب و قسام و بیت المالجیسی و امامی و ارایدی و بعض اورتدک کندولرینه مخصوص خدمت و امتیازلری اوله رق ایشبو اورتدلردن کینک ضابطی قرمزلی و کینک ضابطی صاری مست یاخود چرمه کیر وهر بر اورتدک (بالق) (طپوز) (چفته قلیج) کبی نشانلری اولور و قوللرنده وچادر و فنارلرنده بونشانلر کورینور و برمه دار علاوفه ایله تقاعدی اجرا و (اوتوراق) تعبیر ایدیلانلر و خدمات مبرورسی سبق ایدنلرک یتیلر یله

بعض یکسملر اوجاقدن اعاشه اولنهرق بونلره (فودله خوار) دینور
ایدی .

یکچیریلر ابتداری غایت مطیع ومنقاد اولوب نیجه سفرلرده وازجمله مشهور
قوصوه و وارنده محار بهلرنده فوق الفایه ابراز شجاعت ومردانکی ایتش
ودولت عثمانیه نك بحق یوزینی اغارتمش اولدقلری حالده مؤخرأ (۱۷۴۰ م
و ۱۱۵۳ هـ) تاریخنده عسکرلکه مخصوص علوفه لک بیع وشراسنه
مساعده اولنسی اوزرینه بونلردن ضرورتی اولملر مالک اولدیغی علوفه بی
عسکر اولمیانلره وانلرده دیکرلرینه صانعیه باشلادقلرندن وعلوفه سز
عسکرک قشلهیه دوام ایتیه چکی درکار اولوب بناء علیه اورته
ضابطلری قشله لری بوش قلماق ایچون وغازی طوقلغنه حال ورنجه بر
مقوله لری حلب وحرره مجبور اولدقلرندن قشله لر برطاقم خرله
وادبزلکه وسیله ارایان اجلاف ایله طولدی بومقوله لرد ادب واطاعت کی
حسن اخلاقدن تمامیه محروم اولوب کیتدکلری محار بهلرده درلو درلو
ادبزلکله متصدی اولدقلری واورالرده ودرسه عادتده بالدفعات قرغان
قالدیروب اختلال چیقاردقلری جهته نظر دولتن دوشد کلرندن بونی
کندولی دخی اکلا بهرق دائماً نمایشلرده بولغنه باشلادیلر و (۱۸۰۷ م
و ۱۲۲۲ هـ) تاریخنده ترتیب اولنان نظام جدید عسکرینی کندو علیه لرنده
یاخود کندو یرلرینه یکجه جک برهیئت ییله رک (قباچجی) ختلانی چیقاروب
نیجه قانلر دوکدکن صکره نظام جدیدک لغوینی دخی اعلان ایلدیلر .

(اشبو قباچجی اختلالنده یکچیریلری کندو اغراض فاسده لری اوغرنده
آلت اتخاذایدن کوسه موسی پاشانک وهراختلالده بوکبی خبیثلرک فساد
پارمه لری دخی جای انکار مواددن دکلدر) (۱۸۲۵ م و ۱۲۴۱ هـ)
تاریخنده سلطان محمودخان ثانی حضرتلری یکچیریلرک آرتق دائره اطاعته
بولنه میه جقمربی و آورو پالورلک منتظم عسکرینه قارشو هیچ برایش
کوره میه جکلرینی وهرحالده تعلیمی عسکرک لزومی درپیش ووکلا وعلما ایله
مذاکره ایدرک عساکر مرقومه نك ایچلرندن برازینک (اشکنجی) نامیه
تفریق ایدیلوب تفنیک وقلیج تعلیمه قرار ویرلدیسه ده آره دن برای

چگونه مژبن حریفتر بنه قیام و قزغانی اخراج وات میدانده تحشد ایندکارندن
کیفیت سرای جاسیده حضور شاهانده بعدالذا کره قشله لری ملوپه
طوتیلهرق بریشان و سابقه لیرندن برخلیسی اعدام و او جاقزینک و تعیین
و علوفه لری نک لغوی اعلان ایدلدی .

§

یکجه — برچوق نملکتلرک نامنه علاوة یاد اولنور
سلانیکده واردار یکجه سی درامده یکجه قره صو کذا سلانیکده یکجه
عوز تحصار ی از میدده طراقلی یکجه سی کبی .

§

یکیشهر بروسه — خداوندکار ولایتی داخلنده و بروسه نک
اون ایکی ساعت بعدنده مع یار حصار یدی یک نفوس ذ کوری جامع
برشهردر .

(۱۳۰۱ م و ۷۰۱ هـ) تاریخنده سلطان عثمان حضر تلی طرفندن فتح
و مجدداً اعمار ایدیلوب پای تخت اورایه نقل اولمشدر .

یکیشهر — نام قدیمی اریس یاخود اریسا اولوق اوزره روم ایلنده
برشهر و آیدینده بر ناحیه و دکر لیده بر قصبه نک و قونیه ده (قشاقلی) نام دیگر
بر محلک دخی بشقه اسملر یدر .

§

یلواج — قونیه ده تابع بر قضا اسمندر ترکیه ده پیغمبر معنا نده
کلور ساوه جی یاخود ساوه جی کبی . اشبو قضا سکز جامع اون مسجد
واوچ یسک اوچ یوز نفوسی حاوی او اوب ملحقه اتندن اولان (افشار)
ناحیه سنده بر کوزل اوله طاشی معدنی واردر و کستانه سی چوقدر .

§

یمین — عربستانک جنوب غریسندن عبارت بر قطعه جسمه در
غرباً بحر احمر جنوباً عدن کور فزی شرقاً حضر موت شمالاً حجاز ایله
تحدید اولنور شمالدن جنوبه بدیوز الی بش کیلومتر و طولی و اوچ یوز
الی کیلومتر و عرضی و تخمیناً ایکی ملیون بش یوز یک اهالیسی واردر
و مرکز حکومت (صنعا) و (تعز) (عسیر) (حدیده) سنجاق لری یدر که

جمله سی اون اوج ایله اون لقی عرضی بینلرنده بولنور طرف غریبی
تهامه دنیلان قوم صحراسندن عبارت ایسده و سنده اولان طاعلری و اوهرلی
غایه الغایه محصولداردر بغدادی شعیر قوقوروز داری سیسام عتر انجیر
اوزوم بال بادم لیون ترنج خرنوب عنبا توتون بتیشور و تیمور مقنطیس
کوکرد طوز عقیق معدنلری بولنور معمولاتی صابون مشین اوائی تراپه
و بعضی منسوجاتندن عبارتدر و (قران) (جزایر فرسان) (زبلع) (بربرا)
باشلی و معمور جزیره لیدر.

یمنده کانون اول و ثانی و شباط بهار و مارت ونیسان و مایس یاز و حزیران
و تموز و اغستوس کوز و ایلول و تشرین اول و ثانی شتا اولور.

شعوب یمنک پدری (قحطان) در اوغلی (عرب) برمدت سلطنت سوروب
وفات ایتدکن صکره اوغلی (یشجب) یاخود (یمن) مقام حکومت کلدی
و عیملری (جرهم) حجازده و (حضر موت) نامنه منسوب قطعه ده
و (عمان) کذلت نامنه منسوب جهنمه استقلال ایله اجرای حکومت ایلدی.
اندن صکره اوغلی (سباء یاخود عبد شمس) جلوس و مأرب شهر و سدینی
انشا و پای تخت انخا ایتدی. بونک پک چوق اولادی دنیایه کلدیسه ده
اک مشهورلری (حیر) و (کهلان) درکه هربری یمنده برر قطعه یه پادشاه
اولمش و حکومتلری نیجه زمان نامرله شهرت بولمشدر دیگر روایت کوره
حیر یشجبک اوغلیدر هر نه حال ایسه مرقوم ملوک حیریه یمنک اک مشهور
و قوتلی پادشاهلرندن ایدی حتی پدرینک تأسیس ایلدیکی سد مذ کوری
بوزات اکمال ایلشدر.

یمنیلر و قتیله صابئی المذهب ایکن زمان سعادتدن بدأ ایله تدریجاً اسلامه
کلیدلر خطه یمانیه نک تهامه سیله ساحل اهالیسی تهامه دن عسیر حدودی
اولان ابوهر یشبه قدر و ابوهر یشدن عسیرک تهامه و جبال جهنملری مکة
مکرمه یه قدر ممالک و ساحلاً و جبلاً تعز و هجریه و عدین و آب و جبله
و صحبان و حبال سائر اهالیسی عموماً شافعی المذهب و صنعا جوارى و جبل
حراز اهالیسنک برازی شافعی و اثریسی اسماعیلی و بر جزئیسی دخی
زیدیدر و (یریم) و (ذمار) و (رداع) و (انس) و (صعده) و (صنعا)

اهالیسی زیدی و عن الله عسیر بنده کی اعلیٰ اسماعیلی و الحج و عدن اهالیسی
حنفی و شافعی و حوالده عموم اهالیسک ثلثاندن زیاده سی اهل سنت قصوری
غیری دیمک اولور .

یمن شهر و قراسنده بولنان خانه لک بعض تمامه قریه لرندن ماعدا کافه سی
صوم کار کبر و ایکیش و اوچر و در در قات اولقی اوزره مدافعه بیه الورشلی
صورته انشا اولمشدر و کافه اهالیسی هر کون و کجه (قات)
چیکنده مکه و (قشر) ایچمکه مجبوردر یمنک سوا حلدن اوزاد قه هوامی
و صولری غایت لطافت کسب ایدر هله جهران قضامی اراضیه یمنک
قیولرندن بر رایکیشر قولاجده پک اعلا صولر چیمار و عوما یمن اهالیسی قیو
صوبی ایچر .

یمن قطعه سی برآره لقی حبشیلر طرفندن استیلا اولندیغنه بناء سلاله تیابعدن
(سیف ذی یزن) (۵۷۱ م) تاریخنده فرس ملکی نوشروانه التجیسا
و استمداد ایدوب اودخی بر مقدار عسکر ایله اعانه ایتش و موچی الیه بوسایده
حبشیلری ایدوب دفع فقط ملوک فرسک حجابیه سنی قبول ایشیدی صکره
اسلامک اورالرده دخی انتشاری مناسبیه خلفای راشدین طرفلرندن
عاملار کوندرلیدی و (۲۰۳ هـ) ده بنی زیاد و (۴۵۵ هـ) ده بنی صلح
و (۵۶۹ هـ) ده ابویه و (۶۰۰ هـ) ده جزویه و (۶۲۶ هـ) ده بنی
رسول و (۸۵۸ هـ) ده ال طاهر خطه یمانیه نک بمضاً عومنده و بعضاً
براز محالرنده حکومت سوروب (۱۵۰۴ م و ۹۱۰ هـ) تاریخنده امامت
(عامریه) ظهوره کلدی بو ذات مصر ایسک اولطرفده اولان نفوذینی
کسر ایلدیسده عاقبت صنعاده مصر عسکرینه مغلوب و مقتول اولدیغندن
امامتی قاسم و (مطهر) و (مؤید) نام مغلبه یدلرینه کجوب بونرک جهله سی
مصر و در سعادتدن کوندریلان وزرا و عسا کر ایله یکریشر اوتوزر سنه
اوغراشوب کاه غالب و کاه مغلوب اولدیلر نهایت (۱۸۳۵ م و ۱۲۵۱ هـ)
تاریخنده مصر والیه سی محمد علی پاشا بنه عسکر کوندروب تمامه و تهزی
عسیر لولردن الیدسده دولت علیه ایله یاپدیغی معاهده موجبجه ینه ترکه
مجبور اولدی دولت علیه ایسه قطعه مزبور دنک اداره سنی راولر سنجاردن

بر ذاته حواله ایدوب لکن مومی الیه حسن محافظه به مقتدر اوله مدیغندن بمن
کاملانطوائت ملوک هیئته کیره رک بر طاق مشایخ بیننده تقسیم اولندی و کیفیت
در سعادتدن خبر الندیغی کبی هر نقدر عسکر کوندر لدی و شریف مکده ایله
مخابرات جریان ایتدیسه ده بویه لکله استرداد ی ممکن اوله یدجغی اکلاشلدیغندن
وصکره کوندریلان بش التی قدر والیر دخی (۱۸۵۸ م و ۱۲۶۵ هـ) تاریخنده
بالکز ساحلده بر قاج مملکت الیملوب ایرو واره مدقارندن و عسیر شیخی
(محمد بن عایض) اخیراً بوملکتیری دخی محاصره ایلدیکنندن دولت علیه
(۱۸۷۰ م و ۱۲۸۷ هـ) تاریخنده بیوک بر قوت ارسالنه مجبور اولدی و اشبو
قوت سایه سنده وایکی سنه ظرفنده یمک (بلاد مارب) و (بلاد صعه) دن
ماعداتمالکی فتح و براردو و برجسیم ولایت تشکیل اولندی .
(صنعا) (سباء) (مارب) (قات) (غمدان) (عامر) (مظهر) (مؤید)
(قاسم) (یحیی) کله لرینه دخی مراجعت بیوریه .

§

﴿مورطه﴾ بیض — بالمله حیوانانک واسطهٔ شکل و تکثری
اولان مادهیه دینور عذیمهٔ الفقرات زاحفه اسماک و طیور کبی حیوانات
مورطه لرینک قسم خارجیسی غشاء بیضندن متشکله متکون اولدقیری
نسج خاص مبیضک جو فندن تفریق اولنور شاید غشاء بیض نسج خاص
مبیضه ملتصق اوله رق ظهور ایدر ایسه استقامت دنیلان بیاض طوق
دأروی و یاخود کیسی بی تشکیل ایدر غشاء مذکور بر نوع یاغ و حبیباتی
محتوی حویصلات عذیده دن مرکب غشاء (ویتالین) ایله محاط یاخود
اصغری تغطیه ایدر و بونک ایچنده ایسه شفاف سائل ایله مملو حویصلات
بسیطهٔ غشاییده دن عبارت حویصل (پورکنجی) دنیلان حوصلهٔ
صغیره بی محتوی (ویتالوس) بولنور . نقاط سطحیه سنک برنده اصل
اثر صغیر یعنی اصل جرثومهٔ حقیقیه مرئیدر اشته بیضک مبیضندن
انفصالنده ترکیبی بولنردن عبارت اولوب فقط خارجه چیقده اکثریا
غشاء مذکور دخی مورطه قبوغی دنیلان غلاف حجروی ایله اورتلور .
حیوانانک قیردیغی و طائفهٔ نساک شهوته حرارتلندیکی زمانرده
حویصلاتندن بری انشطاق ایدرک بیضی خروج ورجه نزول و بواسطه

منی و نطفه به مصادف ابله تلقیح علی اجرا اولند قدہ بیض ملقح رحك برقطعه - سنده تقرر ایدر . تبضی حیوانات طوره اولدیغی کی بیض دروننده حد کالی بولوب اغشیده مغطیه سنن شکل اصلیه - یله تجرد وتولد ایلر بعضیلری ایسه شکل اخر اوزره ظهور ایدوب صکره تبدیل شکل ایدرک هیئت اصلیه - منی بولور . فور یغه وقیلو یغه کی حیوانانک بمورطه لری چیققدیجه و بالف - لمده برمدت صکره ارککری طرفلرندن تلقیح اولمده در .

طائفه نساده دخی بمورطه اولدیغی (۱۸۳۴ م و ۱۲۵۰ هـ) تاریخنسده (بائه روقوست) نام مدقی معرفتله تبین ایتدی . قولوچه اولان طیورک زحی بمورطه لرینک کثرتی نسبتنده در .

اکثریا باقلر میلیونلره بمورطه لرینی (حاویار) همان شویله جه براغورلر پکرلر ایسه ده بعض حیوانات بحریه نك مناسب محللرده حفظ ایلدکری و کولک وایی باقلری و امثالنک بر قاج طاقم بمورطه لدری ثابت اولمشدر . رنجی قوشلریکی ویا اوج عدد و آری وچالی قوشلری اون بشدن یکریمی به قدر و ککلکرها زیاده وقاز واوردک کی پر مقلری بر دری ابله بر برینه متصل اولان حیوانانک اکثریسی سکزدن اون سکزه قدر بمورطه لار . طاقم بمورطه لرینک حساب متوسط اوزره صاریسی اون بش غرام یکریمی ساننیم و بیاضی یکریمی اوج غرام النمش ساننیمدر (غذا) کله سنه دخی نظر بیورله .

(وانو) یعنی قز قوشنک بمورطه سی حرارتله کثافت و سلامت کسب ایده جک یرده فوق اغابه شفافیت و صلابت کسب و اوزرنده بشلمی رطهر پیدا ایلر حتی المانیانک بعض طرفلرنده بو بمورطه یی قطع و شق ایچون الماس استعمال ایدرلر ایش .

پارنده برسنه ظرفنده ایکیوز میلیون و تون فرانسه ده یدی ملیار بمورطه صرف اولدیغی تخمین ایده ورلر (اینانمز ایسه ک صمائی) .

بمورطه نك محافظه سیچون متعدد طریق واریسه ده اذاعلاطریق قات قات وم یاخود اناح بیجق طلاشی و اینجه صمان و کرح صونی دروننده حفظ ایدمک و یاخود اوزرنده صمغ و چرویش یاغی و بال مومی سورمک ابله در .

اسکی قازینلی حکیملر دنیای بر مورطه دن چیقارمشلر و بعضی لری بمورطه بی بالجه اشیا نك مبدأ اصلیی یا خود صورت مثالیه بی اعتبار ایلشلر ایدی . رومالیلر و یونانیلر و قتیله کناهدن طهارت ایخون آلهلرینه بمورطه تقدیم ایدرلر ایدی .

شمی دخی پاسقالیه نك برکون اولیسنده پاپاسلر بمورطه بی بیوک دعاده تقدیس و صاری و قمرزی رنک لرله تلوین ایدرک اکل و اهدا ایدرلر .

§

﴿ینال بک﴾ — ملوک سلجوقیه ایرانیه دن سلطان طغرلک برادر و سرعسکر یدر . واسمی ابراهیم در بو ذات (۱۰۴۸ م و ۴۴۰ ه) تاریخنده شرق ایمپراطورینک آسپاده اولان ممالکینی چیکسبه رک طربزونه قدر کلوب یوز بیک اسیر و اون بیک عرب به طلوسی ذیقیت اشیا و اون یدی بیک زره و برچوق حیوانات اغتام ایلدی . واشبو اسیرلرک ایچنده اولان بر معروف ذاتک بر مقدار فدیله ایلله اطلاق ای ایمپراطور مشارالیه التماس ایلدیکندن طغرل بک بلا فدیله کوندروب ایمپراطوری فوق الغایه خشنودایتدی و بولطفه مقابله ایمپراطور دخی استانبولده کی عرب جامع شریفنک تعمیرینه وار طغرل نامنه خطبه اوقونمنسه مساعده ایلدی .

مومی الیه ینال بک (۱۰۵۹ م و ۴۵۱ ه) تاریخنده برادرینه عصیان ایتمکله طوتیلوب کندو یانک کریشیله بوغلاشدر .

§

﴿یو﴾ — چین خاقانی اولوب چینده (هییا) سلاله حکمرانیسنی تشکیل و (۲۸۹۶ خ) تاریخنده یعنی میلادک ایکیییک ا اتی یوز طقسان سکر سنه مقدمده تحت حکومته جلوس ایلش و چینلور بوسنه بی مبدأ تاریخ طوتمشدر . اصل اسمی و یا عنوانی (هوانغ تی) در زمانه قدر حکمدارلر انتخابات اهالی الیه تعیین اولنور ایکن مومی الیه اولاد ارشدن کورک وراثتی قاعده اتخاذا ایلدی و زیاده نفوذ صاحبی اولدیغدن آوان سلطنتنده پای تختنه یتش ایکی حکمداردن سفیر کلدی و فرعون مصره اعانه ایتدی .

§

﴿یو آب﴾ — داود علیه السلام اردوسنک قوماندانی و والده سی

طرفندن مشارالیه یکنی ایدی حضرت داودك رقیب اولان (۱) پوزدت
فرقه‌نی نحو و سوریه ییری و بوسیلری رچوق کره معلوب ایلدیسده
طالوتك یکنی اولان (آیز) ی قتلی شان قهر مانیدنی برازاکه دار ایشدر
مؤخرأ عصیان ایدن بسالونه قارشو بور بیوب اتی دخی دوچار انزام
وحضرت دودك خلاف رضایی اوله رق قتل واعدام ایلدی . حضرت
دود وفات ایلدکدنصکره یوأت حضرت سلیمان فرقه‌سنه قارشو متشکل
آدوناس فرقه‌سنه داخل اولدیغندن حضرت سلیمان حرباً طوتوب اعدام
ایتدیرمیشدر (اپسالون) کله‌سنه دخی نظر بیوربله .

§

﴿یواش﴾ — یهود حکمدارلرندندر (۴۷۲۵ خ) تاریخنده یعنی
میلادك سکز یوز التمش طقوز سنه مقدمده یدی یاشنده جلوس ایدوب اوتوز
سکز سنه پادشاهلق ایشدر ابتدای جلوسنده امام (یهوداع) نام ذاتک
تریه ونصیحته تامل اوله رق حرکت عاقلانده بولندیسده وفاتدن صکره
یواش یواش سرتلکه باشلابوب بعلپرستلکه قیام و امام مومی الیهک
اوغلی حضرت ذکریانی نصایح واقعه‌سندن النهرق طاشلرله اعدام
ایلدیکندن شوا فعال مجنوناسنه مقابل برسنه صکره کندوسی دخی سر بریده
سیف انتقام وملوکه مخصوص مزاره دفندن محروم وبدنام ایدلدی .

§

﴿یوانیس﴾ — (حواریون) کله‌سنه نظر بیوربله .

§

﴿یوانیس﴾ — خرسیتیان علماسندندر (۳۷۴ م) تاریخنده
نظاکیده دنیایه کلدی وعظ ونصیحتی غایت مؤثر اولدیغندن التون
آغزلی لقبیه تلقیب اولتمشیدی ابتدای حالنده آووقات اولوب مؤخرأ
انطاکیه مطرانی مومی الیهی پاپاس و کندوسنه وکیل اتخاذ ایشد و فصاحت
وبلاغته بدرجه فوق العاده شهرت بولسی اوزرینه ۳۹۰ تاریخنده
استانبول بطریقککنه ارتقا و ایمراطوره رچوق خدمات اجرا ایشدر
لکن بر مدت صکره اودقسیه نام ایمراطوری قدح وطعنی (هرقدر شحق
ایسده) مأموریت مذکورده دن خلع و نفیه سبب اولدی و منافسه

کیدرکن کمال شیخوختدن ناشی مشاق سفر به یه طیانیه میوب وفات ایلدی .
هر سنه ۲۷ کانون ثانیده یورطیمی طو تلفده و تألیقاتی الیوم مطالعه
ایلمکده در .

§

﴿ یوت ﴾ یاخود (یوتی) — چین شرقیده مسکون تاتار قبائلنددر
(قین) دخی دیرلر . بونلر مدت مدیده اطاله دست تسلطله شمالده اولان
اکثر بلاد چینیه یی ضبط ایلد کدنصکره (۱۲۰۶ م و ۶۰۳ هـ) تاریخنده
مغول یاخود خطای نامیله برسلاله حکمرانی تشکیلنه موفق و فقط بویوزدن
برقاج ملیون نفوسک تلف واضمحلالنه بادی مطلق اولدیلر . اشبو
دور استیلاده غرب تاتارلری دخی خیلی رلر قزاقملر در . (مغول) کله سنه ده
نظر یوریه .

§

﴿ یوحنا ﴾ یاخود یوانیس — حواریوننددر . حلیله ده واقع
بیت صیداده طوغوب اوراده بالعیلیق ایدردی یکریمی بش یاشنده
حضرت عیسی علیه السلام طرفندن تلمذلکه قبول اولنوب مشارالیه
کافه معجزانده حاضر بولندی بعدالرفع انجیلی وعظه باشلیوب مؤخرأ
آسیای صغرایه و پارتله قدر تعمیم دین ایچون کیتدیکی حالده (۹۵ م) ده
ایاسلوغده توقیف ورومایه کتوریلوب اوراده قاینار یاغ ایچنه الفا اولندی
لکن هیچ بر تأثیری کورلمدیکدن پاتموس اطه سنه نئی ایدیلوب بر مدت صکره
اورادن تخلص کریان ایله ایاسلوغده عودت واوراده یکریمی بر بابی مشتمل
انجیلینی روم لسانی اوزره یازوب (۱۰۱ م) تاریخنده عالمفاندر رحلت ایلدی
انجیلندن ماعدا اوچ عدد رساله سی دخی واردر . ۲۷ کانون اولده یورطیمی
طوتیلور صورت مثالیله سی قرتالدر .

§

﴿ یوحنا زبانی ﴾ — علمای بنی اسرائیلنددر . روما جنرالی
(و سپاهین) ک قدسی محاصره سنده حکومت یهودیه مجلس سیاسی رئیس
ایدی . قدسلیلر طرفندن عفو طلبله جنرال مومی الیهک حضورینه چیقدقه
(سز یولک برامپراطورسکز بناء علیه بونجه ققرا بی چیکنه مک شانکره)

دوشمز (دمسـیله جزال بوکا کندوسنی تختیر معناسی و یرەك قناتی امر ایتمی اوزرینه مرقوه) بن بورابی محاصره ایده جك اولان ذاك ایمراطور ایدوكنی كئایمزه كوردم براز صبر ایدرسه كز حكمتی اكلاشیلور) دهرەك دامن امانه صاریلوب یقانی قورتارمش وارەسی چوق بكمكسزین فی الواقع دیدیكى كبی جزالك روماده ایمراطور انتخاب اولندیغی خبری ككشد .

§

﴿ یوده نادیوس ﴾ — (حواریون) ككشدنه مراجعت بیوربله .

§

﴿ یودیت ﴾ — بلاد یهودیه دن صفد یاخود بتولیا شهرنده تولد وتمكن ایتمش برهودی قزبدر . دولت آثوریه طرفندن یهودیلری تنکیله كوندریلان سرعسكر (حولوفرن) (۴۹۴۹ خ) تاریخنده یعنی میلادك الی یوز قرق الی سنه مقدمنده شهر مز بوری تحت محاصره یه آلدیغی ائاده بوقز یهودیلرك تدبیرله سرعسكر مومی الیهك زدینه كیدوب جاذبه جانشكارینه علاوه ابتدکی برطاق شیوه كارلنرله مومی الیهی مست ومدهوش ایدرك كندو قلیجیله عدم آباده كوندرمش و بو جهته ملتنی بر بلایه مدهشه دن قورتاره رق عوام وخواص یلننده نام آلمشدر . صفد شهری قدیمأ بنی اسرائیلدن زابلون سبطك قرارگاه ی ایدی . اسکی امتی (بنول) در .

§

﴿ یوربعام ﴾ — حضرت سلیمان علیه السلام زماننده قدس والیدی ایكن بر ماده دن طولابی مصره فرار وفرعون (شیشاق) ك قزینی تزوجله اوراده قرار ایلمشیدی

حضرت سلیمانك وفاتدن صكره اوغلی رخبعام زماننده مصرلیلرك ائانه سیله بنی اسرائیل ایچنه تفرقه دوشوروب (۵۶۳۳ خ) تاریخنده اون ایکی سبط اسرائیللردن اوننی كندو طرفنه جلب و شخمیده دولت اسرائیلیه نامیه بشقه جه بر حكومت تشکیل ورخبعامك زیر تابعیتنده اوله رق دوات یهودیه نامیه قدسده قالان ایکی سبط اهالی ایله كور شمامك ایچون تبعه سنی بیت مقدس زیارتدن منع وتخذیر ایدوب اكّا مقابل مصرلیلرك اعتقادی

اوزره یابد، ربغی ایکی بوزاغی تمثالنه پرستش ایتملرینی امر و تشهر ایلدی
سلطنتی اون کز سندر .

§

یورطی — عموم خرستیانلرک ایام مخصوصنه اطلاق اولنور .
اورتودوقسلر ایله لاندیلر و ارمیلرک و بولره تابع اولنلرک یورطی کونلری
بعضاً تخلف ایتمکده در . یورطی درت قسم اولوب برنجیسی حضرت
(عیسی) علیه السلامه ایکنجیسی حضرت (مریم) ه اوچنجیسی
بعض پیغمبران و حواریون و کبرای خرستیانییه دردنجیسی خرستیانلغه
عائد بعض وقوعات مهمهیه مخصوصدر بر طاقم یورطیلر هر سنه ایام
مخصوصه سنده و دیگرلری پاسقالیه حسابنه تابع اوله رق تعیین اولنان
کونلرده اجرا و بعضیلرنده تعطیل اشتغال و بعضیلرنده تذکره اکتفا اولمقدهدر .

کونلری تغیر ایتمیان یعنی هر سنه ایام مخصوصه سنده اجرا اولنان مشهور
یورطیلر شونلردر و بولردن بشقه یالکز ارمیلر و لاندیلر مخصوص یورطیلر
دخی وارددر — تاریخ رومی اوزره .

۲۵ کانون اول } میلاد عیسی علیه السلام ایچون — ارمیلر کانون ثانینک
التنجی کونی تعمید یورطیسیله برابر یارلر .

۲۵ کانون اول } بو کوندن صکره کلان بازار کونی حضرت ابراهیم
واسحق و یعقوب و یوسف و داود و سلیمان و سایر انبیاء
علیهم السلام ایله تورانده محرر کبرا ایچون .

۲۶ کانون اول } حضرت مریمک حضرت عیسیایه والده اولدیغنی تذکر
ایچون .

۲۷ کانون اول — خرستیانلق اغورینه قتل اولنان استفانوس ایچون .

۱ کانون ثانی } عیسی علیه السلام ختانی مسرتنی اجرا ایچون —
ارمنیلر کانون ثانینک اوچنجی کونی یارلر .

۱ کانون ثانی } قیصریه پستقوس و اسیلیوس ایچون — لاینیلر برکون
اول ارمنیلر برکون صکره یارلر .

۶ کانون ثانی } حضرت یحیانک حضرت عیسانی اردن نهرنده تعمید
ایتدیکنی تذکر ایچون .

۷ کانون ثانی — حضرت (یحیی) علیه السلام ایچون .

۱۷ کانون ثانی } مصرلی (آندویوس) ایچون — لاینیلر بوکون طوتارلر
وارمنیلر اون طقوزنجی کونی یالکز ذکر یله اکتفا ایدرلر .

۱۸ کانون ثانی } اسکندریه بطریق (اناسیوس) ایله (کریلوس) ایچون
— ارمنیلر یکریمی دردنجی کونی یالکز ذکر یله اکتفا
ایدرلر .

۲۰ کانون ثانی } فضلالی خرسیانیهدن (افتمیوس) ایچون — اورتودوقسلره
مخصوص .

۲۱ کانون ثانی } بلاد فرسیدن مقتول (اناستاسیوس) ایچون —
اورتودوقسلره مخصوص .

۲۵ کانون ثانی } استانبول بطریق مشهور (غریغور) ایچون — ارمنیلره
مخصوص برکون .

۲۷ کانون ثانی } استانبول بطریق مشهور (یوانیس) خرسیانوس
ایچون — اورتودوقسلر ایله لاینیلره مخصوص اوج
کون .

۳۰ کانون ثانی } قيصريہ پستپوسی (واس-یایوس) ایله غریغور ایچون
مکتب یورطیسی .

۲ شباط } حضرت مریمک حضرت عیسیٰ طوغدیغناک قرقچی کونی
قوجاغنده معبدہ کوتوردیکنی تذکر ایچون .

۲ شباط } حضرت عیسانک طوغدیغناک قرقچی کونی آیین یهود
اوزره عبادتخانه ده تقدیس اولندیغی ایچون — ارمیلر
اون التجی کونی پیارلر .

۸ شباط — زکریا علیہ السلام ایچون .

۱۰ شباط } لاپسکیلی پاپاس (خرلبوس) ایچون — اورتودوقسلره
مخصوص .

۱۷ شباط } مقتول (تئودوس) ایچون — ایلاک پرهیز هفته سنک
جمعه ابرتسی کونی ارمیلرله برابر دخی ذکرى اجرا
اولنور .

۹ مارت } سیواس کولنده مغروق قرق کشی ایچون — امنیلر
یکرمنجی لاینلر الافرانغه مارتک طقوزنجی کونی پیارلر .

۲۵ مارت } جبرائیل علیہ السلام حضرت مریمه کلوب حضرت
عیسیٰ طوغوره جفنی تبشیر ایتدیکنی تذکر ایچون .

۲۳ نیسان } مقتول (یورکئوس) ایچون — لاینلر الافرانغه نیسانک یکرمی
اوچنجی کونی ارمیلرله برابر یالکز ذکرله اکتفا ایدرلر .

۹ مایس — حضرت (اشعیاء) علیہ السلام ایچون .

- ۲۰ مایس — بیوک قسطنطینک والدہ سی (الن) ایچون .
- ۲۴ حزیران — حضرت (یحیی) علیہ السلام ایچون .
- ۲۹ حزیران — پتروس و پاولوس ایچون .
- ۳۰ حزیران — عموم حواریون ایچون .
- ۲ تموز — حضرت مریمک لباسنی تقبیل ایچون .
- ۲۱ تموز — حضرت (الیاس) علیہ السلام ایچون .
- ۲۵ تموز — حضرت مریمک والدہ سی ایچون .
- ۲۶ تموز } مقتول پراشکوی نام خاتون ایچون — اورتودوقسلرہ
مخصوص .
- ۲۷ تموز } مقتول طبیب (پاندلیئون) ایچون — اوتودوقسلر ایلہ
لاتیلرہ مخصوص .
- ۶ اگستوس } حضرت عیسی بعد الرفع جبیل طورده حواریوندن
(پتروس) و (یوانیس) و (یاقووس) ہ کورندی دیو
بیارلر — ارمنیلر بوتاریخک کیرو ویا ایلروسندہ کی بازار
کونہ تصادف ایتدیروب ماعدا خرسٹیانلر پازاری الترام
ایترلر .
- ۱۵ اگستوس } حضرت مریمک وفاتی ایچون — اون بش کون دخی
پرہیز طوتیلور .
- ۲۰ اگستوس — حضرت (ثموئل) علیہ السلام ایچون .
- ۲۹ اگستوس — حضرت (یحیی) علیہ السلام شہادت ایچون .
- ۳۱ اگستوس — حضرت مریمک میاننی تقبیل ایچون .
- ۵ ایلول — حضرت (موسی) علیہ السلام ایچون .

- ۸ ایلول — حضرت مریمک ولادتق ایچون .
- ۱۴ ایلول — صلیک آلنی واسطه سیله بولندیغنه تشکر ایچون .
- ۲۶ ایلول — انجیل صاحبی (یوحنا) ایچون .
- ۶ تشرین اول — حواریوندن (طومه) ایچون .
- ۱۸ تشرین اول — انجیل صاحبی (لوقه) ایچون .
- ۲۶ تشرین اول — مقتول (دیمتریوس) ایچون — اورتودوقسلره مخصوص .
- ۸ تشرین ثانی } جبرائیل میکائیل اسرافیل علیهم السلام و سائر ملائکه
کرام ایچون .
- ۲۱ تشرین ثانی } حضرت مریمک یدی یاشنده اولدیغی حالده عبادتخانه
خدمتنه ویرلدیکنی تذکر ایچون .
- ۲۵ تشرین ثانی } مقتول (اقاترینی) نام خاتون ایچون — اورتودوقسلره
لاتینلره مخصوص .
- ۳۰ تشرین ثانی } حواریوندن الک اول استانبول اپسقیوسه ملغنه کلان
(اندریاس) ایچون .
- ۵ کانون اول } فضلالی ملتدن (صوا) ایچون — اورتودوقسلره
لاتینلره مخصوص .
- ۶ کانون اول — کبرای ملتدن اپسقیوس (نیقولائوس) ایچون .
- ۹ کانون اول — حضرت مریمک رحم مادره دوشدیکنی کونی تذکر ایچون .
- ۱۲ کانون اول — کبرای ملتدن قبریس اپسقیوسی (اسپیریون) ایچون .
- ۱۷ کانون اول } حضرت (دانیال) ایله کبرادن (انانیا) و (ازاریا)
(میشل) ایچون .

✽ پاسقالیه حسابنه تابع اولان ایام مخصوصه ✽

(پاسقالیه دن یتیش کون اول اولان بازار کونی)

کریجکی ایله یهودی کاهن حقنده حضرت عیسی علیه السلام سویلدیکی
کلام تذکر اولنور .

(پاسقالیه دن التمش اوچ کون اول اولان بازار کونی)

حضرت عیسانک ولد سفیه حقنده سویلدیکی مثال تذکر اولنور .

(پاسقالیه دن الی الی کون اول کلان بازار کونی)

حضرت عیسانک روز قیامت حقنده سویلدیکی کلام تذکر اولنور —
بوکات کسیبی هفته سی دخی دیر لر .

(پاسقالیه دن قرق طقوز کون اول کلان بازار کونی)

حضرت عیسانک اجداد بنی بشر حقنده سویلدیکی کلام تذکر اولنور
— بوکا پرهیز هفته سی دخی دیر لر .

(پاسقالیه دل قرق ایکی کون اول کلان بازار کونی)

سلانیک متره پولیدی (غریغور یوس) پالاماس یاد اولنور .

(پاسقالیه دن اوتوز بش کون اول کلان بازار کونی)

صلیبک خزینه دن چیقاریلوب عمومه ارائه اولندیغی تذکر اولنور

(پاسقالیه دن سکر می سکز کون اول کلان بازار کونی)

استانبول بطریق نردبانلی (یوانیس) یاد اولنور .

(پاسقالیه دن یکریمی برکون اول کلان بازار کونی)
مصرلی غایت کوزل بر فاحشه نك قرق سنه صکره توبه ایتدیکی یاد اولنور .

(پاسقالیه دن اون درت کون اول کلان بازار کونی)
حضرت عیسانك مر کبله جلیله دن قدسه عودت ایتدیکی تذکر اولنور —
بو کوندن برکون اول حضرت عیسانك احیای موتا پیوردیغی دخی ذکر
اولنور .

(پاسقالیه دن الی کون اول کلان بازار ایرتسی کونی)
یوسف علیه السلام ایله ذلیحا وقعده سی تذکر اولنور .

(پاسقالیه دن بش کون اول کلان صالی کونی)
حضرت عیسانك بش عقلو و بش عقلسز اون پاکیزه حقنده سویلدیکی
مثال تذکر اولنور .

(پاسقالیه دن درت کون اول کلان چهارشنبه کونی)
حواریوندن مطرود (یوده) نك حضرت عیسایه ایتدیکی خیانتك ماتمی
اجرا اولنور .

(پاسقالیه دن اوچ کون اول کلان پنجشنبه کونی)
حضرت عیسانك صوگ دفعه حواریون ایله طعام ایتدیکی تذکر اولنور .

(پاسقالیه دن ایکی کون اول کلان جمعه کونی)
حضرت عیسانك رفعی کونته مخصوص اوله رق ماتم و صیام اجرا اولنور .

(پاسقالیه دن ر کون اول کلان جمعه ایرتسی کونی)
خرتبانلرک اعتقاد بجه حضرت عیسی علیه السلام مزاره دفن اولندیغی
تذکر اولنور .

(پاسقالیه کونی بازار)

بوکون خرسیتیانلرک اعتقادنجہ حضرت عیساںک تکرار دیر یلوب ظهور
ایتدیکی کوندرکہ تشکراً بیرام ایدرلر .

(پاسقالیه نک یدنجی بازار کونی)

حواریوندن موممنک ظهور مذکورى بعدالانکار تصدیق وکناهدن خلاص
اولدیغی تذکر اولنور .

(پاسقالیه نک اون دردنجی بازار کونی)

عطریات صاتان قادیلرک دین عیسیاه داخل اولدقلری تذکر اولنور .

(پاسقالیه نک یکرمی برنجی بازار کونی)

حضرت عیساںک سماریه لی برخاتون ایله مکالمه ایدوب اووا—سطه ایله
سماریه لیلرک دین عیسیاه داخل اولدقلری تذکر اولنور .

(پاسقالیه نک یکرمی بشنجی کونی)

حضرت عیساںک اون ایکی یاشنده ایکن عبادتخانه ده علماء یہوده تعلیم عقائد
ایتدیکی تذکر اولنور .

(پاسقالیه نک یکرمی سکرنجی کونی)

حضرت عیساںک دعاسیله کوتورم برشخصک افاقت بولدیغی تذکر اولنور .

(پاسقالیه نک اوتوز بشنجی کونی)

حضرت عیساںک دعاسیله انادن طوغمه برعلیک افاقت بولدیغی تذکر اولنور .

(پاسقالیه نک فرقجی کونی)

خرسیتیانلرک اعتقادنجہ عروج عیسی علیه السلام .

(پاسقالیه نك اللجی كونی)

خرستیانرك اعتقادنجیه روح القدسك حواریون اوزربنه نزولی تذکر اولنور .

(پاسقالیه نك الی بدنجی بازار كونی)

عموم انبیا و معروف ذات تذکر اولنور .

(پاسقالیه نك یتمشجی كونی)

بوكوندن صكره لاتینر (فتدودنو) نامیله برچوق بیوك نورطیلر طوتارلر .

§

بوزغاد — آسیای عثمانیده انقره ولایتی داخلنده الی سیک

نفوس جامع بر سبجاق مرکزی اولوب (چورم) (سنقورلی) (اق طاغ معدنی) (وغازلیان قضاالریدر طوغلهدن معمول سورلری و استابولده

کائن یاصوفیه نك عینی جامع شریفی آثار عتیقه دن صاییلور قدیم اوزیانه یاخود صوغالدا نامیه معروف ایدی . سنقورلی یه بوداق اوزی و اق طاغ

معدنه (قره مغاره) دخی درلر .

§

یوسف — علیه السلام — حضرت یعقوبك مخدوم مکر میدر

تفصیلاتی قصص انبیاده محرر اولدیغی اوزره اون سکر یاشنده ایکن پدرلرینک

کندوسنه فرط محبتی چکه میان دیگر قرنداشلری طرفندن حیلله ایله

کوتوریلرک بر قیویه الفاء و اوچ کون صكره تجار دن برینه کوله نامیله

فروخت و اعطای ایلدی اوزربنه تاجر مومی الیه معرفتیه کوتوریلوب وزیر

مصر اطفیره صاتلدی و مؤخرأ حسن عالمهاسنه دلداده اولان زوجة اطفیر

زلیخا نك افتراسیله زندانه آتلدی زندانده بش یاخود اون ایکی سنه

طور دقدن صكره برائی تین ایتکله چیماریلوب بر مأوریت مهممیه تعیین

اولندیغن پدر و معلمانی مصره کتورده رک جاسان اراضینه اسکل ایلدی

بعده زمان آتش عشقیله جکر کباب و امتداد ایام و حسرتدن کرکی کبی

دوچار اضطراب اولان زلیخایی اراده الهیه ایله تزوج ایدوب مشارالیهان

یاخود دیگر بر حرمندن (افرایم) و (منشا) نامنده اوغللری اولدی

و او غلربنی و او غلداک سلطنتی پدری یعقوب علیه السلام کوروب چوق
دعا ابتد و نهایت (۳۸۳۲ خ) تاریخده یعنی میلادک یک بدیوز التمش
ایکی سنه مقدمه بنی اسرائیل نواچیسندن (اوس) شهرنده بوز اون باشنده
وفات ایدوب مؤخرأ نعش پاک (خبرون) یاخود نابلسه نقل اولدی .
قیوبرجق صاچلی یاض تنلی معتدل اقامه حسن الخلقه صبور و عنایت
ربانیده تاول رؤیا و امور تحقیق و حوادث آتیده مطلع بذات ملکات
اولوب آباء و اجداد عظامی شریعتده متابعت التمشیدی معجزات سنیده
لایعدهدر خزائن عسیدهیه مالک ایکن آرپه اتمکی ایله دفع جوع ایدردی
بعضیبری بوقدر ثروت ایچنده نچون آچاق احتیاج ایدیورسکز دیدکارنده
(آچیری اونودرم دبو طوقلقدن قورقارم) جوابنی ویرمشدر .

مقدار ایام فرقتی یعنی پدر عالیقدرندن مفارقتی تمش سندن سکنان سسیده
قدر مختلف بیه اولوب بین المورخین مشهوری یکرمی ایکی یاخود سلمان
فارسی و بعض علما قولی اوزره قرق سندهدر .

§

یوسف همدانی * بن اوب مشایخ کرام معارف اسماعیل
اولوب (ابوعلی فارمدی) دن جلب کمال و (۱۱۳۰ م و ۵۵۲۵) تاریخده
طهسان بش باشنده آخرته ارتحال ایشدر عبد الحاق عجدوانی واحد
یسوی خلفاسندر .

§

یوسف * بن حسین رازی (ری) شایخ عظامدن اولوب
ریاوتصنعدن جتده فرید عصر و وحید دهر عالم و ادیب بر ذات عالیقدر
ایدی ذوالنون مصری و انور اب النخشی به مقارن اولمشدر (اذا اردت
ان تعلم العاقل من الاحق فحدثه بالمحال فان قبل فاعلم انه الحق) کلام مشایخ
البهیدر یعنی اگر عاقل و زکی بی الحقدن تمیز مراد ایدر ایسه آنکله محال
اولان شیلری سویلش اکررد ایتیموب قبول ایدرسه بیلکه الحقدر دیشدر
(مرید اکر عزیمت ایله عمل ایتیموب رخصت ایله عمل ایدرسه بیلکه آندن
برئمه حاصل اولماز) و (جناب حاکم حضور معنویسنه کافه معاضی

و. ناهی ایله وارمق ذره قدر تصنع وریا ایله وارمقدن ایدر (نطقی دخی کلمات شریفه لرندندر .

§

﴿ یوسف بن عبد البر ﴾ — اندلسده واقع قرطبه علماسندن برفاضل ذیشاندر خطیب بغدادی ایله معاصر اولوب انلر شرقده ائمه احادیثک فعل ممتازی ایسه بونلرده غربده اونستده معروف و مشهور ایدی فن مخاضره ده (بهجة المجالس) نامنده کی اوج جلد کتابک و اسماء اصحاب کرامی جامع (استیعاب) نام اثر جلیلک مؤلفی بوزاندن بونلردن بشقه احادیث شریفه ده متعلق تألیفات عدیده می دخی واردر .
(۱۰۷۰ م و ۴۶۳ هـ) تاریخنده وفات ایلدی .

§

﴿ یوسف ﴾ — کرماسیلی برفاضل ذیشاندر برچوق زمان تدریس وقاضیلک ایله اشتغال ایدوب شرح مطوله برحاشیه ووقایه برشرح و علم اصولدن خبیر نامنده بر متن و معاینه دن بر کتاب یازدقدنصکره طقوز یوز تاریخ هجریسی اثناسنده وفات ایلدی فاتح جامع شریفی جوارنده واقع خانه سی اتصالننده و کرماستی بلده سنده مکتبلی واردر و کندوسی فاتحده کی مکتبی خطیره سنده مدفون اولدیغی جهته کرماستی نامی اورا محله سنده دخی ویرلمشدر .

﴿ یوسف اخی ﴾ — استانبول وادرنه مدرسه لرندندر الفاظ کفره متعلق مسائلی شامل (هدیه لمهدین) نام رساله ایله صدر الشریعه اوزرینه یازدیغی سرخی بعد الاکال تخمیناً (۱۴۸۹ م و ۸۹۵ هـ) تاریخنده وفات ایلشدر .

§

﴿ یوسف سنان الدین ﴾ سنان پاشا یاخود خواجه پاشا دیومشهور وزیر فضائل ماثوردر — علوم عقلیه و نقلیه ده کثیر الاطلاع اولوب اوائل حالنده ذهنی شکوک و ظنوندن و تخیلات فاسده و توهمات کاسده دن قورناره ماش اولدیغی جهته اقرانک وازجله پدیری حضر بکک چوق کره لوم و تعیینده دوچار اولمش و بردفعه سمره باشنده ایتدیکی معانده و بر اقدیغی

اشتباه اوزرینه پدرندن باشند برصحن یله بيشدر . پدری وفات ابتدا کدنصکره بر مدت تدريس ايله مشغول ومؤخرأ فاح سلطان محمد حضرت ترينه خواجده لک ايدوب متعاقباً رتبة وزارتہ نائل اولدی وعلوم رياضیة فی امر شاهانه ايله بالواسطه علی قوشچيدين تحصیل وقاضی زاده روميناک (چقمینی) اوزرینه یازدیغی شرحنه حواشی تحریر ایدی و نزد پادشاهیده فوق الغایه بر موقعه مالک ایکن (۱۴۷۶ م و ۸۸۱ هـ) تاریخنده زوال توجه شاهی به او غرامسنه بناء عزل و حبس اولوب علماک اینده قیل وقاله قالمشتری اوزرینه بالخلیه سفر یخصار قاضی و مدرسلکیله درس عادتدن چیقارلدی و سلطان بازید جالس تخت سلطنت اولدقده کتوردوب ادرنه مدرسه سنی احسان پیوردی . مناجات سمته و (تضرعنامه) نامنده ترکی برکتابی و تذکرة الاولیا نامنده دیگر بر اثری و هدایه دن طهارت بخشه بر اعلا رساله سی وارد ادرنه ده وفاتی (۱۴۸۶ م و ۸۹۱ هـ) سنه سنده در . مشار الیهک شیخ ابوالوفا حضرت نلرندن ارشاده استجازه و بعضاً کرسی به چیقوب ایراد نصیح و موعظه ایتدیکی و برار هلق مقبول محمود پاشانک برینه وزیر اعظم اولوب صکره درس عادتده وفات ایلدیکی منقولدر .

§

✽ یوسف سنان الدین ✽ — فحول علمادندر و زرادن برینک کوله سی ایکن تحصیل علمه هوس ایدرک علی قوشچيدين مأذون اولمش و بر چوق زمان طلابه درس و یروب نظری تعلق ایتدیکی هر کتابک حواشی سنه خیلی قوائد تعلیق ایتمش و استادی علی قوشچينک علم هیئنده یازدیغی رساله فحیه سنه بر شرح یازمشدر .

✽ یوسف سنان الدین عجمی ✽ علمای بنامدندر سید شریفک موافقده و حاشیه شرح تجریده حواشی سی وارد که بو کتابی محضاً خطیب زاده نک حواشی سی رد ایچون تألیف ایلشیدی . علم هیئتدن بر رساله سی و اداب بحثدن بر مقاله سی دخی وارد .

✽ یوسف سنان الدین ✽ اخي زاده ديمکله مشهور بر فاضل ذیشاندر

ولایتی اولان ایدینده بعض ذواتدن و بعده دیار عجمده (جلال الدین دوانی) حضرتلرندن تحصیل علوم ایلدکدن واوراده تأهل ایدوب مدرس اولدقدن نیجه زمان صکره ینه بو طرفره عودت وروم ایلی وطرز ونده مدرسلک و مفتیک ایله بر مدت خدمت ایدوب (۱۵۲۹ م و ۹۳۶ هـ) تاریخنده بروسده وفات ایلدی غایت عابد و متورع و لطیف الخلقه بر ذات ایدی .

امامیه وی رحمه الله یوسف سنان الدین رحمه الله دخی فحول علماندن بو ذات علم شریفی محیی الدین الفناری و طاشکیر یلی مصالح الدین افندیکن تکمیل ایدوب مأمویتله بر چوق سیرو سیاحتدن صکره (۱۵۷۸ م و ۹۸۶ هـ) تاریخنده شام شریفده وفات ایلدیر . علوم ادبیهده طویل الباع و فنون عربیهده کثیر الاطلاع بتخصیص تفسیر شریف و حدیثه ماهر و حفظ اثار اخبارده متبحر ایدی تفسیر بیضاوینک بعض مواقعه تعلیقاتی و هدایه و مفتاح و مواقف شروحنه معلق کلماتی دخی واردر امام (علی) کرم الله وجهه و رضی الله عنه حضرتلرینه منسوب اولان حرز شریفی شرح ایلدیر .

شعرده دخی بد طولاسی اولدیغندن شام شریفه اشتیاق اظهار یله شو بیتلری یازمشیدی .

نسبم الصبح ان سافرت شاما
فبلغ ارضها مني السلاما

يحن ا قلب مذقارقت عنها
وكان الطيب قد وصل المشاما

لعل الله بلطف لي بفضل
ويسرر رده ذلك المقاما

(۱۵۷۴ م و ۹۸۲ هـ) تاریخنده ادرنده وفات ایدن شیخ (یوسف الخطیبک) مخلصی دخی سنان الدیندر مشارالیه کمال فضل و تقوی و کرامات ایله مشهور و ظاهر و باطنی مأمور بر ذات ایدی . مفتی ابوالسعود افندی یه ادرنده دن فتوی

کلدکجه ادرنه ده سنان چلی کبی بر فاضل وارایکن خلق بچون زحمت چکوب
خارجدن فتوايه محتاح اولورلر ديمشدر .

§

﴿يوسف پاشا﴾ — كريد محاربه سي باشلاديجي صهرلرده يعني
۱۶۴۵ م و ۱۰۵۵ هـ) تاريخنده سردار تعيين اولان وزير جلاد تيميردر .
كريده وصولنده ابتدا كوچك طودور ائله سي و متعاقباً حايه قلعه سي
اللي درت كون محاصره ايله آلوب ايچنده بولنان و نيكولوري بر موجب
مقاوله عيال و اولادلريله برابر صالحو يرمش و (سان فرانجستو)
كليساسي كندو نامه و (سان صوا) كليساسي سلطان ابراهيم و (سان قولة)
معبديني موسي پاشا ناملرينده جامعه تحويل ايدوب درس عادت كلدكده اولو
مظهر انتفات شاهانه اولدي ايسه ده مؤخرأ صدر اعظم غدار محمد پاشانك
رقابت سعادتكارانه سندن ناشي (ايكي صمقي دير كدن بشفه برشي كتورمدى)
بهانه سيله سراييده اعدام اولنش و صكره لىكن ايچنده ققاسي كوريلوب واهواه
يناقلرينك قرمزى رنكي حالا صولماش ديو اظهار تأسف ايدلمشدر . ذكر
اوانان ديركلر اخيراً بفچه قپوسنده انشا ايديلان بكي جامع شريفك خنكار
مخفى الله قونمشدر .

§

﴿يوسف﴾ بن عمر — كنيه سي ابو يعقوب اولوب عراقين واليسى
مشهور حجاجك متعلم اتنددر امويده دن هشام بن عبد الملك زماننده يمن
واليسى ايدى مؤخرأ خليفه مومى اليه بونى نهاني عراقه والى تعيين
ايتديكندن بغته كيدوب سلمى خالدى و عالمالرينى اخذ و حبس و مال چيهارمق
ايچون بصره و سجستان و فارس عالمالرينى كتوردوب انواع تضيماته
باشلادى و عالمالدين (طارق) اشكجه ده وفات ايدوب خالدك طمسان بولك
اچمه سي چيقدى . بوسرلرده مومى اليه خالد غارديان ايله اووشوب قورلنق
ايچون كنديسنى حبسخانه ده وفيات ژورنالنه يازدير ديسه ده (يوسف)
خالدك دشمنى بالذات كوره يم ديديكندن غارديان كندى عبي ميدانه چيقيماق
ايچون همان بيچاره خالدى بو غرق نعمتى كوستردى و عبدالله دغني رادري
خالد كبي درلو اشكجه لر چكد كدن صكره آز وقتده آخرته بولجى اولدى .

والحاصل يوسف عراقد بولنديغى مدت ايتىك ظلم وشناعت بر اقدىغى حالده عاقبت كندوسى دخی (۷۴۳ م و ۱۲۶ هـ) تارىخنده عزل وشامده حبس ايديلهرك رسنه صكره قتل اولندى چوجقلاشه سنى اياغندن ايب طاقدرق سوقاق سوقاق كزديرديلر جئەسى غايت كوچك اولديغندن راست كلان قادينلر يازق بوچوجىغى نىچون قتل ايتىملر ديرل ايدى.

§

﴿يوسف﴾ نجرانده حكومت سورن ملوك حيردندر لقي ذونواس در دين موسادن خرسىانلغه ارتداد ايدن بحرين اهااليسى بالذات كيدوب جبراً اسكى ديتلرینه دوندرمش وتعد ايدنلرى مخصوصاً تهيه ايتدريكى آتش فشان قيولر ايچينه آتوب كبابه دوندرمشدر . مجازات مذكوره اربابى قرآن كريمده (اصحاب اخدود) ناميله مذكور ومسطوردر . بونك نصورتله حكمدار اولديغى بونك ايچون (ختيعه) كله سنه نظر بيوريله .

§

﴿يوسف﴾ يهود مورخلرندندر قدس روماليلر طرفندن محاصره اولنديغى اثناده بوده يهوديلر طرفندن برفرقه نك قوماندانى ايدى ابتدائى خلقتدن زمانه كلنجيه قدر اولان وقايعى مشتمل بر تارىخ كبرى اولوب كندو نامه نسبتله شهرت بولمشدر .

§

﴿يوشع﴾ عليه السلام — انبيائى بنى اسرائيلدن اولوب نون بن افرائيم بن يوسف عليه السلامك اوغلى وحضرت موسانك همشيرە زاده سيدر دائماً حضرت موسى ايله برابر بولندقلرندن قرآن كريمده (فتاى موسى) عنوانيله ذكر اولندى . (ارىحا) قلعه سنى تفتيش ضمنده بنى اسرائيل طرفندن كوندر يلوب (قال رجلان من الذين يخافون) آيت جليله سنده بيان بيوريلان ايكي ذاتك بريسى دخی اشبو يوشع عليه السلامدر مشار اليه حضرت موسانك (۳۹۸۹ خ) تارىخنده يعنى ميلادك بيك التى يوز بش سنه مقدمنده وفاتى كونى وصيتى موجبجه بنى اسرائيله حاكم اولوب يكرمى بش سنه اجراى حكومت وبومدنده اردن نهرينك جهت غريبسنده اوتوز بر حكمداره عليه ايله ملكلرينى اون ايكي سبط تبعه سى بيننده تقسيم ايدرك (۴۰۱۴ خ)

سنه سنده نوز اون ياشنده دار بقیه رحلت ایلدی . اصل اسمی یسوع اولوب یوشع یونن معریدر مفر حکومتی (سیلو) نام قصبه ایدی . حین وفاتده کسه فی خلیفه تعیین ایتدیکندن بنی اسرائیل بر مدت (سان هدرین) نامنده بر مجلس معرفتیه اداره اولمش ایدی .

§

۱) یوقاتان — امریقای وسطاده مکسیقا حکومتات مجتمعده سندن بریدر غرباً تاباسکو و شتاپاس جنوباً غایتالا و جهات ساروده مکسیقا دکری و آتیل اطهری ایله محدوددر طولاً شمالدن جنوبه ۴۴۵ عرضاً ۲۸۰ کیلومترو جسامتده یعنی طقسان بش بیک کیلومترو مربعه اولوب یدی یوز بیک نفوس می حاویدر مفری (مهربده) و سائر بلاد مشهور می قامپهش ویالادولید شهر لیدر هواسی یابس حار و صاغلام و اراضی می هوندا بولینه و بالیز نهر لریله اسقا اولندیغن منبت اولوب چوید و مانیوقه (امریقانک اقالیم حاره سنده یتیشان برنوع کوچک افاح که کوکی طیده مستعملدر) یتشدر مکده و جسم اوزمانلرنده متنوع قیمتدار اشجار و باخصوص برنوع بقام و ابانوس افاجلری بولمنده در . یوقاتانده توایککریک بقایای برچوق برلی قبائل و مکسیقایه متعلق خیلی اثار عتیقه بولنور

یوقاتان (۱۸۲۱ م و ۱۲۳۷ هـ) تاریخنه قدر اسپانیوللرک مستملکاتی عدادنده ایدی اولامستقل قالوب (۱۸۲۴) ده مکسیقا هیئت اتحادیه سنه کیر دیسه ده (۱۸۲۹ م و ۱۸۴۶ م) ده بر افتراق موقت اکتساب ایلدی نهایت برچوق سنده لر محاربات داخلیه دن صکره (۱۸۶۱ م) ده ابکی حکومتیه منقسم اولدی که برنجیسی یوقاتان مفری (مریده) ایکنجیسی قامپهش مرکزی کذلاک (قامپهش) در .

۲) یوقاتان — کورفرزی — آتیل دکزدن تشکل ایتش رکورفرزدر شمالدن جنوبه ۴۵۹ کیلومترو ممتد اولوب (براوا) اوجندن (روژه) نهایتنه قدر واصل اولور .

۳) یوقاتان — بوغازی — آتیل دکری ایله مکسیقا کورفرزی

یکدیگره ربط و الصاق ایدن بوغازدر عرضی ۱۶۰ کیلومتر و به بالغ اولور .

§

﴿یولیا﴾ — (۱۸۳۱ م و ۱۲۴۷ هـ) تاریخ‌نمده سچلیا اطله‌سی جوارنده دفعه‌ی ظهور ایدوب مدت قلیله ظرفنده ینه مخفف اولمش اولان جزیره صغیره‌نک اسمیدر .

§

﴿یونستان﴾ — آوروپانک جنوب شرقی‌سنده یونانستان خصوصی وپلو پونیز یعنی موره شبه جزیره‌سی و هم‌جوار اطله‌لردن مرکب برقرالیدر غربدن شرقه آرتنه کورفزندن غلوس کورفزینه قدر متمد اولور شملاً آوروپای عثمانی شمال شرقی و شرقده جزایر بحر سفید جنوباً بحر سفید غرباً یونان دکری ایله محدوددر مقر حکومتی آتهدر . استقلالندن اول دولت علیه اداره‌سنده موره ولبوادیه سنجاق‌لرینی تشکیل ایدرایدی هوامی باخصوص آتیک جهتی غایت لطیف و اراضیسی طاعلق ایسه‌ده محصولداردر طاغری اکثریا زیتون اغاج‌لیله مستور و رچوق قورشون‌قلای بیاض مرمر معادنیه معموردر و صناعتی اهمیت‌سز و شکل حکومت مشروطیت وقاعده وراثت اوزره‌در .

﴿یونانستان قدیم﴾ — حدود و اتساعی قدما طرفندن بر صورت مکمل‌ده تعیین ایدیه‌میور ایسه‌ده چوق زما (پلاژ) و (الهن) جنسیله مسکون اولدیغی و شملاً اکرو سیرونیه و قابونیه و طاغری شرقاً اطله‌لر دکری جنوباً بحر سفید غرباً یونان دکری ایله محدود و اوج قطعیه منقسم اولوب برنجیسی اپیروتسالیایا ایکنجیسی وسط‌ده یونستان خصوصی اوچخیمی پلوپونیز ایدوکی و بتون قطعیه‌نک برطاق مستقل جمهوریت‌له منقسم بولندیغی تحقیق اولنه بیلشدر مؤخراً یونانستان لفظی ماکیدونیایا و ایلیریای جنوبی‌یه و تراس و یونان اطله‌لرینه قدر توسیع ایدیلوریدی .

میلاددن یکرمی عصر مقدم بعض مصر و فیکه‌لیلر (سیکروپ) ک تحت قومانداسنده اوله‌زق یونانستانه کلوب اسکان ایلدیلر و بر خیلی زمان

صكره (له لكس) نام ذات اسپارتك تملرینی قوروب متعاقباً (آهن) ر میدان چیدی بو اهالی میلادك اون التي عصر مقدمندن اون درت عصر مقدمنه قدر (دوریهن) (ایولیون) (ایونیسن) (آهن) نام درت شعبه به مقسم اولدیلر (۴۱۶۰ خ) تاریخنده یعنی میلادك یك بشوز طفسان یاخود یك التي بوزاوتوز بش سنه مقدمنده تسالیاده دوقالبون (زمانده نون ونستانی غرق ایتمك اوزره بر طوفان وقوعولمشیدی) والی بش سنه صكره تبده قادیوس والتش اوج سنه صكره آرخوسده دنائوس و کریده مینوس نام ذوات حکم سورمکه ایدیلر مؤخرأ بلوپلر کله ركه آپی نه توطن ایدیلر که پلوپونیز نامی اورادن قالمدر . بوندن صكره یعنی (۴۰۹۴ خ) دن (۴۴۰۴ خ) تاریخنه قدر یونانستانده بردور ظهور ایدیکه بوکا ازمنه قهرمانیه املاق اولمشدر برطاقم اشخاص موهورمک تحاریاتی واولیمپیک اویونلرینک تأسیسی و ترووا وسارهر محارباتی کبی مبالغه لی وقوعات و افسانه قیلندن اولان مواد بوزمانه حل ایدیلور . هراقلیدك پلوپونیزه دخولندن اعتباراً ایسه یونانستانك قرون وسطامی بدأ ایدر بو ائانده اولامدنیته ضعف کلدیسهده مؤخرأ ترقی رونما اولهرق یونان کوچلری ایثالیاسپانیا وسار ققطعات اراضی به انتشاره باشلادیلر (۴۷۳۸ خ) تاریخنده یعنی میلادك سکر بوز الی التي یاخود سکر بوز طفسان سکر سنه مقدمنده لیفورغ اسپارتمه قوانین منظمه وضع ایدی و بونارخنندن اعتباراً بتون یونانستان قرالیتلری جمهوریه تحویل اولنوب بالکر اسپارت شکل حکومتی محافظه ایلدی و (۵۱۰۴ خ) تاریخنده یعنی میلادك درتیوز طفسان سنه مقدمنده موقع بروزه چیقان مدیق محارباتی و یونانیلرک شانلی مظفریاتی و ملتبادی و دبسموقلی و لئونیداس و آریستید و سیمون کبی ذوات مشهوره نك حسن تدابیر و حرکاتی ایله شهرت الدی بونك اوزرینه یونانستان علوم و فنونده خارق العاده بررقی کوستردی ایسهده نهایت ینه محاربات داخلیه سیبيله یعنی آتیه و اسپارتك شرف و قوتجه بربرینه رقابه باشلاملریله ضعفه یوز طوتوب هرایکی جمهورت بیننده ظهوره کلان پلوپونیز محاربه سی یکریمی یدی سنه امتداددن صكره (۵۱۹۰ خ) تاریخنده آتیه نك ضبطی ایله

ختم بولدی بعده (۵۲۳۹ خ) دن (۵۲۵۶ خ) تاریخه قدر ماکیدیا قرالی فلیب کاملاً یونانستان قیضه تصرفه پکوروب خلغی اولان اسکندر ایسه یونانستان نامنه ایتدیکی تحاربه ده بتون آسیایی حکمنه رام ایلدی ومومی الیهک وفاتی اوزرینه یونانستان استقلال قزانه جغی یرده اسکندرک اخلاقی یدینه دوشه رک بر مدت صکره یونانستان برلشدیرمک مقصدیه (اکئن) اتفاقی ظهور ایتدیسه ده ثمره سزقالدی ومؤخرأ رومایلر تواریح مختلفه ده یونانستانک برطاقم محللربی ضبط ایدوب (۵۳۹۸ خ) تاریخنده یعنی میلادک یوزطقسان سکز سنه مقدمنده بالمله یونان مالکنه مالک اولدیلر . اولوقتن برویونانستان تاریخی بشقه جه بر مهم وقعه کوسترمیوب وقوعات یونانیه رومایمپراطورلغی وقابعی آره سنه قارشمشدر . ثودوس زماننده ایمپراطورلغک تقیمی ائاده یونانستان شرق ایمپراطورلغی حصه سنه دوشدی و بومتنده دخی باربارلک صدماتندن کوز آچه میوب مؤخرأ طقوزنجی عصرده عربلر و اونجی عصرده بلغارلر و (۱۰۸۰ م و ۴۷۳ هـ) ده قسماً نورمانلر و (۱۲۰۴ م و ۶۰۱ هـ) ده صلیبیلر طرفندن ضبط اولندیغی حالده یکریمی ایکی سنه صکره بر قیمی و سلطان محمد ثانی زماننده یعنی (۱۴۵۳ م و ۸۵۸ هـ) تاریخنده و استانبولی قحی عقیبنده عمر پاشا معرفتیه آتیه شهری ممالک دولت علیه یه التحاق ایلدی اسکندرک زماننده اپر قطعه سی حایه دولت علیه ده مستقل قالمشیدی میر مومی الیهک وفاتی اوزرینه اوراسی دخی سلطنت سینه یه فرمانبر اولوب اگرچه بعض سواحل یونانیه مالک بولنان و ندیکیلر مقاومت ایتدیلر سه ده (۱۵۷۳ م و ۹۸۱ هـ) ده آنلر دخی شهامت عثمانیاته تحمل ایده مدکرندن بونک اوزرینه بتون یونانستان دولت عثمانیه یه پکوب سلانیک یانیه لیوادیه موره نام درت ولایت تشکل ایلدی . بو حال بلانکول یونانستان کسب استقلال ایدنجیه قدر سورمشدر بونانلیلر دولت علیه اداره سنده بولندقلری مدتیجه هر نقدر برچوق اختلاللر چیقاردیلر سه ده هیچ برنده مغلوبیتدن بشمه نتیجه آله میوب نهایت (۱۸۲۱ م و ۱۲۳۷ هـ) دن (۱۸۳۰ م) تاریخه قدر برطاقم معاونات خارجه واسطه سیله طبائش اولدقلری اختلال نتیجه سنده اوروپا دول معظمه سنک تسبیله اعلان استقلال

ایلدی . (ایقورخ) و (الهن) و (سقروپ) و سار بعض کلمره دخی
نظر بیوریه .

§

﴿ یونجه ﴾ — پیراقری عموم آکل النبات حیواناته و دانه لری انواع
طیوره و چچک لری بال آریرینه نافع اولان اشونباتک بوز یکر میدان متجاوز نوعی
اولوب الک اعلاسی صاپلری یوکسک و پیراقرینک اوزری حلرونی چیر کلر
واویمه لری مزین چایر و چن یونجه سیدر . بونلر مرزوع اولدیغی ترلارده
اوج سنه قدر ثابت اولوب هر سنه ایکی و اویچ ویری صولاق اولدیغی
حالده درت دفعه بیله محصول ویره ییلورلر .

§

﴿ یونس ﴾ بن متی علیه السلام — لقب شریفی ذوالنون اولوب
کندوسی لام اسرائیلی ولاب آثوریدر نینوه اهالیسنه پیغمبر بعث
بیورلدیغی زمان بلاد اسرائیلیه ده بولندیغی جهنله حسب الاراده نینویه
کیمک لازم کلور ایکن بعض مطالعه یه مبنی یافه اسکله سنه ایندیکندن
قصص انباده مفصلا بیان اولندیغی اوزره بلع حوت وقعه سی ظهوره
کلدی و اندن صکره عودت و نینویه عزیمتله (۸۲۳ خ) تاریخنده یعنی
میلادک یدییوزیتش برسنه مقدمده اجرای احکام نبوت ایلدی بطن
حوتده بر ساعت قدر طوردیغی مرویدر زمان بعثتده اختلاف وقوع و اولوب
بعضیلری سلیمان و بعضیلری الیاس و دیکرلری دخی شعیب علیهم السلامدن
مؤخر اولدیغی روایت ایلدیلر .

§

﴿ یونس امره ﴾ — بولی اهالیسنندن اولوب سقریه جوارنده
زاویه نشین عزلت اولان شیخ (طایق امره) حضر تترندن حائر نصاب
فیض و کمال اولمش و بین الامه رشد و کراماتله شهرت بولهرق (۱۴۳۹ م
و ۸۴۳ هـ) تاریخنده وفات ایلشدر . قبری کوتاهییه صوینک سقریه نهرینه
قارشدیبعی محله در مشارالیهک اوقووب یازمه سی اولدیغی حالده ترکیه
آلهیاتی کندوسنک علم توحیدده مقام عالی صاحبی اولدیغی اظهار یدر
ازجهله شو کفته سی .

(نظر ایله ايتري . بازار ایله کوتوری)
(برادیلانی خوش کور . براندن او توری)

§

❖ یونغ ❖ آبه — ارباب زراعتند (۱۷۴۱ م و ۱۱۵۴ هـ) ده
سوفولق قوتلغنده مزرعه و جوده کلوب (۱۸۲۰ م و ۱۲۳۶ هـ)
تار نخنده باداجل خرمن عرینی سورمش صاورمشدر زراعت متعلق
معلوماتنی اکمال یولنده برچوق سیاحتلر ایدوب زراعت اداره سنده باش
کاتبلکه نائل و مسلکینه موافق خیلی آثار مفیده تعریله اقرانی میسانده
سر منزل رجحان و سرفرازی به واصل اولمشدر . تألیقاتی ۱ (کیددو
فرمیه) رهبر زراع ۲ تجار به مبتنی (اصول زراعت) ۳ (برچقچینک
سیاحتنامه سی) ۴ ایرلانده برسیاح ۵ (فرنسه ده برسیاح) ۶
(اسپانیاده برسیاح) ۷ (ایتالیا ده برسیاح) ۸ (۱۷۹۰ م دن ۱۷۹۴ م)
تاریخ نه قدر وقایع زراعتی شامل بر کتاب ۹ (آبه برچقچق اوزره)
بر زراعت رساله سی که قرق بش جلددر . باشلیجه اثر لری فرانسرجه ده
ترجه اولندی .

❖ یونغ ❖ طومه — حذقه اطبا و مهره علمادن بر کیمسه در
(۱۷۷۵ م و ۱۱۸۹ هـ) ده سومیر سه دمیل وه رتون (ده تولدو (۱۸۲۹ م
و ۱۲۴۵ هـ) ده وفات ایلدی لوندره مکتب قرالیسندن نشأ تله
(۱۸۰۷ م) ده حکمت طبیعی و منجیق صنایعنه و (۱۸۱۲ م) ده امراض
متنوعه ده دائر معلوماتنی نشر و متعاقباً آثار عتیقه نخر یاتنه سعی ایدوب
یونده دخی موفقیات کامله ارأه ایلدی بوجله دن اوله رق مصرده
رشیده ده بولنان خطوط قدیمه بی حل و ابضاح ایلوب هیر و غلیفی دخی
تعریفه ممکن مرتبه چالشدی . (۱۸۲۹ م و ۱۲۴۵ هـ) تاریخ نه مصر
لسانی اوزره بر قاموس نشر ایتش و فن مرایاده تکاسر ضیایی بولمشدر .

§

❖ یونان ❖ — چینک جهت غریب سنده مسکون اهالی اسلامیه به
مخصوص بر نامدر . بونلر چین دولتی جایه سنده ایکن بعض حرکا تده

بولند قلىرىنى بىنا دولت مشارالېها (۱۸۷۲ م و ۱۲۸۹ ھ) تارىخىندە عىسكىر
كوندروب (طليغە) و (مومىن) نامىندە ايىكى ولايتلىرىنى ضبط و ايىقلىرىنى
بولسان اھالىنىك بوزىك قىلىرىنى قاملىارلە بار اعدام ايندى و حكمدارلى
اولان (سلطان سليمان) چىلىلىك انە دوشماك ايچون حرمى و چو جىقلىرىنى
برمىلە حبس ايدوب كىندونى تىمىم ايلدى .

§

﴿ يۈوا ﴾ — اكثرى قوشلىك و يورمىلايىچى سار حيواناتك
يورمىلايىچى ياورى چىقاردىقلىرى تاقلىرى قىرتال قوشلىرى يورمىلايىچى
قىيا قووقلىرىنى و لىك و چابىلاقلىرى يوكسىك اغاخ و دىوار اوزرلىرىنى چالى
چىرىلە و آرى و طرىشىق و كوچك سقا و اسپنوس و صقصفان قوشلىرى
اغاخ قووقلىرىنى و يوكسىك داللىرىنى اينچە اوتلىر و توكلىر و يوكلىرىلە ييارلى
دو قوشلىرى يورمىلايىچى قىرتال قوشلىرىنى شمس ابلە ايصنان قوملىرى براقورلى
قرمىلاق و ھىدد و امثال قوشلىرى يورمىلايىچى يوكسىك كىرىكە ملىق اولەرق خففى
برقات چامور ابلە ياپوب صىحق طورمى ايچون اغاخ طمىر جىقلىرىنى
اينچە و يوشاق توكلىرىلە و يوشون قورمىلە دوشىر قىرتال قوشلىرىنى
شلىكى اولان مىللەردە درەلەرنى غاغەلەلە طاشلىقلىرى چامورلىرى بىرى اوزرىنى
قويەرق مەكىل سورتىدە ياپوب ھىرسە قوللانورلى چىنك قىرتال قوشلىرىنى
طرفىدىن كالى تھالىك ابلە آرانىلور بىرغىدار اشىبو يورمىلاق نىفسىنى مەشە
و شفاف و قىسلى و بىاضىمىلى اولور كە حاوى اولدىغى مواد قىرتال قوشلىرىنى
چىقىلىدىكى زمان غاغەلىدىن آقان مان ابلە ھىمىمە صالح بىر نواع نىبىدىن
مىركىدر .

بىرچوق طيور دىخى وارد كە يورمىلايىچى مىشركا ييارلى (غولىلان) دىلان دىكىز
قوشلى (زوتلاندىك) (مويتى) دىلان مارتىيە مەشە دىكىز قوشلىرىنى و بىر
مىطىدە اولان اوردىكىز بونوعىدىر .

بىر نواع سىرچەلە دىخى يورمىلايىچى جىروى بولمىلە و جىھورىلە ييارلى . پىغان
وامثالى طمىر مەشىمى قوشلىرى يورمىلايىچى مىشركا بىر يوپ قوشلىرىنى
مناوبە ياتەرق چىقارلى .

قور بغه و حیوانات زاحفه دن بعضیلری بمورطه لرینی مستعد انشقاق برلره
قورلرایسه ده ایچلرنده مخصوص یوا بیلنری دخی واردر .

هندستان و فرانسه سواحلنده بولنان برطاق اوقاق بالقلرلار ککلی کمال دقله
بردلیکی یوا اتخا زایدوب دیشیلرینی اورالره جلب ایدرلر . ذوئدایا
حیوانات آره سنده بر صیچانلرینک و کوسستیکارک تحت الارض یواری واردر
و (سنجاب) لرک یووالری صقصغان یوارینه مشاهددر .

قاز و طواق و اوردلک کی قوشلر یوایا یغنی التزام ایتلرلر و چایر قوشی کی
غاغه سی اوزو بجه کوچک قوشلر بالعکس بمورطه لرینی محافظه ده فوق الغایه
اعتنا ایدرلر .

§

❦ ییلان ❦ — حیوانات زاحفه نك اوچنجی خنشیه فرقه سندندر
ییلانلرک فقراتی ایک یوزدن اوچ یوز عدده و اضلاعی ایک یوز الی چفته قدر
بالغ اولور . ییلانلرک بعضیلرنده مادی اینجه دیشلرندن بشقه کلایی متحرک
یعنی چنکلی بردیش ده اولوب غایت حاده و مجفدر وقاعده سنده سم ایله
ملو برکیسه واردر که اصیردیغی زمان بوندن سم افراز ایدر .

ییلانلرک لسانلری طویل و متحرک و منشق او اور (ییلان اوق آتار دیدکلری
اشبو لسانلری اوله حق) ییلانلر حیوانات ایله تغدی ایدرلر و کندو
جثهلرندن بیوک پارچه لری بوده ییلورلر . چونکه غدالرینی چکنه مدکلرندن
چکه لرینی زیاده آچارلر لکن قولایلقله یوده میوب بر قایچ کون اوغراشورلر
وهنگام شتاده ایوشوق برحالده امرار وقت ایلرلر و بو اوانده بعض حفره
و ثقب دروننده وجودلرینی صغوغک تأثیرندن محافظه ایچون بر بری
اوزرینه حلقه لنوب اوله جه یاتورلر .

ییلانلرک کوزلری ثابت و قیاقلری وق کبدر انک ایچون ییلان باقدیغی آدمی
تسخیر ایدر درلر . ییلان بمورطه لرینک قشری رقیق اولدیغندن یاوریلرک
حین تولنده منشق اولور و بعضیلری مورطه سنی برره طویلایوب و اوزرینه
چورک نوب یاوریلرینی اوله چیمارر .

ییلانلرک ایچنده هندستانده اولان (بووا) نوعنک اون بش مترودن یکرمی

مترویه قدر اوزونتری وارد در وقور و قمری قایل تمطبق و ما کدر بونلر
رطوبتلی اورمان و سحوق محالره بشاقدلریده کرلر .

(قره ییلان) نوعک اقلیمزده بولانتری ضرر سزدر بونلرک اورمانلرده
تصادف اولان یسوکاری اوجی صاری به مائل بیاض نشانهلری حلقه
شکلنده و وجودی کونک رنده اولوب سیاه نقطه لری بولور .

زهرلی ییلانلرک (قروتال) چمر اقلی حنسی کاغد اوزرینه قوتلی ریک دوکیلور
کبی سس چیماره رق سیران ایدرلر بونلرک امر بقای جنوبی و شمالیده
بولان مشهورلری انحق ایکی متر و طولنده در اکثریا اچیق محالرده کرلر
واغاجه چیمز وانسانی اصیر مزلر فقط کوزلرلرک اصابت ایتدیکی قوربغا
کبی کوچک حیوانجغزلری مانیاتیرمو آثاری اوله رق مخر ایدوب قولایلقله
صید و بلع ایدرلر بونلرک قوقوسی کریمه و زهری غایتله مؤثر اولوب
ایصیردیغی برفیلی ایکی اوج ثانیه ده هلاک ایده ییلور لکن کندوسیده صاغ
قالر حتی بویلاک قورومش قدینده بیله سم و قوقو باقیدر .

(نیغوثال) اوق ییلانی دخی سملی اولوب امر بقاده پک یوکلری ایکی
بچق متر و طولنده اولور وانتیل اطه لرنده صاری ییلان دیو معروف اولان
ییلان دخی بونلردن عد ایدیلور .

(انکرک) ییلانی دخی سملی ییلانلردندر بونک اوروپا قطعه سنده انواعی
و درتدن بش مترویه قدر اوزونتری وارد در . بونلرک رنگلری اسمر و هر
طرفنده برصره سیاه لکه سی و باشنده پوللری اولور و سیاهه و قرمزیه
میال رنگلیری دخی کوریلور . انکرکر اکثریا یابس محالرده و شمسه
قارشو طاش اوزرلرنده یشارلر زهرلرلرک عضلات و جلد و غشاء معاطی به
تأثیری پک جزئی اولوب جریخده سی صورلمق ایله مندفع اولور ایسه ده
نادراً آورده یه تصادف ایلدیکی حالده تهلکه ایدر بویله بر جریخه و قوعنده
طیبیه لازم اولان ابتدا جریخه انکرک ایله می بوقسه ثعابین سائر ایله می
حاصل اولمشدر یعنی زهرلی ییلانی یاخود زهرسزمی ایصیر مشدر
دیشلرلرک براقدیغی شکل و سائر دن تشخیص ایدوب اکا کوره علاج
ایتمکدر .

بعض حکما انکرک ییلانلردن حای و خیمه و مرمنه و امراض جلدیه و جذام

و فرنگی علمبرند علاج پارل و مجنون و مطبوخی اعصابه قوت ایچون و برلر ایدی شمدیلده چوقلق مستعمل دکدر .

ییلانک (تاپیا) ذات المنظر جنسی هندستان طرفلرنده بولور که بونلری هندیلر طوتوب و سملی متحرک دیشلرینی چیقاروب دف و چاک سسیله اوینادیلر بونلرک عنقی اوزرنده سیاه کوزلک کی نشانه لری واردر .

و قتيله حضرت آدم علیه السلامی اغفال ایدی دهرک ییلانلری یالان و حيله و قساقبجلفک صورت مثالبه سی عد ایدنلرده بولور ایمش .

§

﴿ ییلانجق ﴾ — جلدک بر التهاب سطحیسنه اطلاق اولور و بوعلت حای عمومی ایله برابر وجودک بعضی محللرنده شیشکنلک و کرکنلک و از چوق و جمع حاصل ایدر شیشک اوزرینه پرمق ایله طوقلسه قمرنجه اولان لونی نحو اولوب پرمق قالدیرلدقده ینه رجعت ایدر و بر معتاد جزؤ معلولک اوزرنده برطاقم اوفه جق قبارجق پیدا اولوب بونلر جفافت کسب ایلدکلرنده پول پول اولان قبوقلری دوکله که باشلار .

ییلانجق دائماً حاده حالنده اوله رق ظهور ایلدیکندن مریض اون ویا اون ایکی کون ظرفنده افاقت بولور ایسه ده بر محله ثابت اولوب اوتیه برویه طیران ایدن نوعی صعوبتله مندفع اولور بناء علیه علت مذکوریه طوتیلانلرک در حال حکیمه مراجعت و امر تداییه کوزله دقت الملری لازمدر .

§

﴿ ییلان بالنی ﴾ — حیوانات بحریه دن اوله رق اروپا کول و ایرماقلرنده نادراً بولور بونلرک وجودی اینجه و بومشاق یاغلی و قیلچقلری آزمرنی اولوب باشلری کوچک و سیوری و طوللری الی سانتیمترودن بر مترویه قدردر . بونلر کوندزین چامورلرده صافلانوب اوفاق بالی و صوغلجانلری آولامق ایچون کیمه لری چیفارلر و صودن چیقوب ال رطوبتلی چابر و چنلرده دخی کزینورلر . لحمی غایت لذیذ و نفیس اولور ایسه ده هضمی کوچجه در . اوروپاده ییلان بالقرینک تکثیر ایچون بعضی تجارب اجرا اولندیغی ایشیدیلده یور .

(ی) حرفنده اولان ممالک دولت علیه

اسم واعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
یار - صار	ناحیه	روسه	خداوندگار
یار یوز	ناحیه	مرعش	حلب
یاقه	قضا	قدس	قدس
یاقوه	قضا	ایک	قوصوه
یالوه	ناحیه	ازمید	شهر امانتی
بانیه	مرکز ولایت	بانیه	بانیه
باوه	ناحیه	طرزون	طرزون
باریجه	ناحیه	تکده	قوبیه
بابا کوی	ناحیه	صاروخان	صاروخان
یایقل	ناحیه	سینوب	قسطونی
بیان آباد	قضا	انقره	انقره
یحیا الو	ناحیه	یکده	قوبیه
یحتک	ناحیه	دیار بکر	دیار بکر
یر کسبی	ناحیه	منتشا	ایدین
یره پتزه	قضا	لاشید	کرید
یشران	ناحیه	نعر	یمن
بعقوب بک	ناحیه	جانیک	طرزون
بعقوبه	ناحیه	بغداد	بغداد
بغور دره	ناحیه	کمشخانه	طرزون
بقه جق	ناحیه	قره حصار	سیواس
یکی ایل	عشیرت	انقره	انقره
یکی بازار	مرکز لوا	یکی بازار	قوصوه
یکی بازار	ناحیه	ایدین	ایدین
یکی واروش	قضا	یکی بازار	قوصوه
یکی شهر	قضا	روسه	خداوندگار
یکی شهر	ناحیه	ایدین	ایدین
یکجه واردار	قضا	سلایک	سلایک
یکجه قلعه	ناحیه	مرعش	حلب
یکجه کونی	ناحیه	انقره	انقره
یکجه بولی	ناحیه	بولی	قسطونی
یلانلیجه	ناحیه	بولی	قسطونی
یلدیز ایلی	قضا	سیواس	سیواس
یلواح	قضا	اسبارنه	قوبیه

اسم و اعتباری	در قضا	در لوا	در ولایت
یلراج قره اغاج	ناحیه	حبید	قونیہ
یلکے	ناحیه	اطنه	اطنه
یهور	ناحیه	طر بزون	طر بزون
یانوع	قضا	مدینه	حجاز
یورکان	عشیرت	ایخ ایل	اطنه
یورکل لانیق	عشیرت	قونیہ	قونیہ
یورکان	عشیرت	قونیہ	انقره
یورکان اراج	عشیرت	قسطونی	قسطونی
یورکان طراقلی	عشیرت	قسطونی	قسطونی
یورکان	عشیرت	سینوب	قسطونی
یورکان زیله	عشیرت	سیواس	سیواس
یوزده پاره	ناحیه	سیواس	سیواس
یوزغاد	مرکز لوا	یوزغاد	انقره
یوند	قضا	مدللو	جزایر بحر سفید
یهودیه	ناحیه	بصره	بغداد

3 1761 06978365 2

